

KAREL MAY

SMRTÍCÍ PRACH

Smrtící prach

Karel May

Smrtící prach

Kniha dobrodružství

Praha

Toužimský a Moravec

1939

Přeložili Hugo Filla a J. J. Svoboda

Ilustroval Miloš Novák

Grafické závody Antonína Nováka v Kutné Hoře

MUŽ ZE STAKED PLAINS

1. Vraždící poušť

Nejenom Afrika a Asie mají své pouště. V severní Americe, mezi Texasem, Novým Mexikem a pohořím Ozarkským hraničí na severovýchodě s Indiánským territoriem velké území, které svou hrůzou nikterak nezadá africké Sahaře nebo asijské poušti Gobi. Žádný strom, ba ani keř neroste na nekonečné rovině, kde oko pocestného nenajde ani pahorku, podle kterého by mohl říditi směr své cesty. Žádný pramen, u kterého by poutník mohl svlažiti opuchlý a horkem rozpukaný jazyk.

Písek, písek, bezedný písek. Jen místy ve velkých

vzdálenostech se objeví troška vegetace, bohužel jen takové, které se lovec raději vyhne; tvrdé, uschlé a ostnaté kaktusy, které rychle vyrostly po některém z prudkých lijáků a které stejně rychle v následujícím suchém vedru propadly zkáze.

Několik cest vede tímto hrůzným územím. Na sever do Santa Fé, na západ do hor Skalistých a na jih přes Rio Grande do bohatého Mexika. Nejsou to ovšem cesty v našem smyslu; takovou „silnici" tvoří jen suché tyče, zaražené na vzdálenost dohledu do písku. Ty tyče ukazují pocestnému směr, jímž musí postupovati loudavý volský potah nebo rychlý trapper na svém koni. Těmto cestám vděčí území za své jméno Llano Estacado, anglicky Staked Plains, v doslovném překladu tyčková planina. Mnohdy se stává, že loupežné indiánské hordy nebo tlupy bílých lupičů tyto tyčky buď prostě vytahají, nebo je přemístí v nesprávném směru a tak znaveného pocestného odvedou do jisté záhuby. S oblibou přepadají zlatokopy, vracející se s výdělkem dlouhaletého strádání z divokých hor Skalistých zpět do civilisovaného území. Tito vyvrhelové jsou nazýváni *stakemeni*. *)

Daleko jako nekonečný oceán se rozkládala poušť. Slunce nemilosrdně pražilo svými paprsky sypký písek a horko uvádělo vzduch nad plání do kmitavého pohybu, jímž až bolestně přecházel zrak. Pět živých tvorů se pohybovalo nešťastným krajem: jezdec se svým koníkem a tři supi, kteří sotva viditelní ho následovali vysoko ve vzduchu. Druhý den se již vznášeli nad nešťastným jezdcem a vyčkávali okamžiku, kdy kůň znaven klesne, aby se pak vrhli na svou oběť. Pudem vycítili, že ten okamžik již není příliš vzdálen.

Osamělý jezdec byl mladý ještě muž, asi dvacetipětiletý. Urostlou postavu zahaloval obvyklý lovecký oděv: košile z měkké jelení kůže, zdobená třepením, legginy a mokkasiny z

*) doslovně „tyčkaři", t. j. lidé, kteří přemístují tyčky.

pevné kůže buvolí. Hlavu pokrýval plstěný klobouk, jehož vzezření prozrazovalo, že lovec již dávno nepřišel do styku s civilisací. Bledé, ztrhané tahy, ztrnulý pohled zakalených očí a potem smáčené, splihle do čela visící vlasy svědčily, že se jezdec drží v sedle jen s napětím posledních sil. Pravice křečovitě třímala pušku, levice visela bezvládně podle těla.

Otěže uzdy byly zavěšeny na sedle. Kůň sám měl stejně znavené vzezření jako jeho pán. Byl to zřejmě mustang chycený z divokého stáda, před několika dny ještě pln bujné síly, nyní však utrmácený a do krajnosti vyčerpaný. Jazyk mu visel z malátně otevřené huby, oči se zdály být podlity krví, a nohy se pohybovaly pouze mechanicky krok za krokem v sypkém písku.

Kolik dní se již takto pracně vláčeli vpřed. Mladý lovec vyjel ve společnosti několika zálesáků ze Santa Fé, chtěje dosíci přes pohoří Ozarkské Arkansasu. Cestou byli přepadeni tlupou loupeživých Comanchů, a lovec vděčil pouze rychlosti svého mustanga tomu, že zůstal — jediný z celé společnosti — na živu. Rudoši ho pronásledovali až na pokraj stepi, jinak by se jistě nebyl odvážil sám do nekonečné pouště.

Včerejšího dne náhle zmizely tyče, označující směr, a jezdec neměl jiného ukazovatele než slunce a hvězdy. Po tři dny již nesmočila kapka vody jeho rozpukané a opuchlé rty. Smutným zrakem pozoroval, jak nad ním líně krouží supové, jejichž let se stále snižoval, čím znavenější a klopýtavější se stávaly pohyby koně.

Konečně se zvíře zastavilo a nehnulo se z místa. Pobízení bylo zbytečné, neboť kůň se třásl na celém těle a jezdec se musel obávati, že při první vynucené námaze klesne.

„Až sem tedy, a pravděpodobně ne dál," zamumlal lovec. „Což již není záchrany pro mne ani pro tebe, věrné zvíře?"

Již chtěl sestoupiti s koně, když vtom byl zaražen podivným chováním zvířete. Chvění, které probíhalo tělem

mustanga, se změnilo a sílilo. Podle vzezření se připojil k únavě ještě strach. Schlíplé koňovy nozdry se rozšířily a věrné zvíře namáhavě zvedlo hlavu. Vyrazilo tlumené frkání, jako by chtělo svého pána varovati před blížícím se nebezpečím.

Lovec vytáhl dalekohled. Supové zamávali křídly a odletěli k západu, kde se snesli k zemi. Tam na okraji obzoru objevilo se několik tmavých bodů. Lovec sevřel pevněji pušku. Co mu však mohlo hroziti horšího než smrt, která ho již nyní ohrožovala? A bylo zde vůbec nějaké vážné nebezpečí? Snad jeden z oněch bodů byl jen umírajícím tvorem, kolem něhož se seskupili hrobaři pouště, očekávající jeho poslední vydechnutí.

Muž sestoupil s koně, kterého uchopil za uzdu, a vlekl se pomalu směrem k západu. Chvílemi zvedl dalekohled a pozoroval zvětšující se body. Konečně rozeznal lidskou postavu ležící na zemi; kolem ní sedělo několik supů a kojotů. Ten člověk zajisté ještě žil, jinak by se byli dravci již dávno na něho vrhli.

Mladík se otřásl. Uvědomil si, že i jeho vlastní osud bude týž, nepřijde-li brzy záchrana.

„Kdo to je? Lovec? Ale bez koně? Co nejdříve ho draví ptáci roztrhají a nasytí se jeho krví…“

Muž se náhle zarazil. Poslední představa mu vnukla jakousi myšlenku.

„Ne, naši krev nedostanou! Zato jejich krev utiší naši žízeň.“

Dal svému koni znamení a zvíře poslušně ulehlo na zemi. Opatrně se muž připlížil ke kojotům. Jakmile viděl, že ho zvířata zpozorovala, usedl na zemi, nalíčil ze svého lassa smyčku, kterou upevnil na svém noži, jejž zahrabal co nejhlouběji do písku, aby lasso alespoň na okamžik zadrželo chycené zvíře. Jako nástrahu nalíčil několik kousků sušeného buvolího masa, které přinesl ze své skrovné zásoby, upevněné

za sedlem. Potom odešel potácivým krokem asi osmdesát kroků zpět a padl do písku.

Zvířata se pomalu zvedla a blížila se k nehybně ležícímu lovci. Větřila novou kořist, kterou si chtěla napřed prohlédnouti. Jakmile se první z kojotů přiblížil k pohozenému masu a zvětřil je, vrhli se tři nejbližší hladově na nastraženou past. Zahřměly dvě rány tak rychle za sebou, že zněly skorem jako jeden výstřel. Dvě zvířata padla k zemi. Ostatní rázem prchla do pouště.

Lovec vyskočil. Všechna únava s něho spadla. Chvátal k své kořisti, a otevřev nožem žílu jednoho z umírajících zvířat, lačně pil teplou krev, která za jiných okolností by v něm byla vzbudila nejvyšší odpor. Osvěžen se vrátil k svému koni, vytrhl ze sedelní torby kožený pohár, naplnil jej krví a spěchal k muži opodál ležícímu. Ten byl výstřely probuzen z mrákot; zaslechnuv blížící se kroky, slabě zasténal:

„Pít! Pít!“

Hltavě vssál do sebe odpornou tekutinu, která mu přinesla trochu osvěžení. Pomalu se posadil a zíral udiveně na svého záchrance.

„Uff, tohle mi pomohlo na nohy! Nemáte ještě kapičku?“

Oslovený šel zpět k tělům kojotů a přinesl ubožákovi poslední zbytek krve.

„*Thank you*, sir! Již se mi zdálo, že slyším zpívat kůry andělské a chrastění klíčů svatého Petra u nebeské brány. Myslím, že by mě ty bestie byly sežraly, kdybyste jim nebyl zahnal chuť.“

„Očekával mne stejný osud a myslil jsem, že bude lépe, vezmu-li krev kojotů, než aby oni vzali moje maso.“

„*Well.* Je to vlastně hnusný nápoj, ale byl to přece jen nejlepší nápad, který jste mohl mít. Pomohlo nám to oběma — nakrátko sic, ale přece…“

Náhle se muž zarazil a zaclonil si rukou oči, pozoruje

mráček, který se objevil na obzoru.

„*Bless my soul!* Tamhle přichází pomoc v nejvyšší nouzi. Za půl hodiny budeme mít průtrž mračen, která by z této požehnané pouště udělala jezero, kdyby písek všechen déšť nevpil. Ale povězte mi, jak sem vlastně přicházíte — bez společníků, bez koně?“

„Bez koně? Hle — tam leží můj mustang. Nemohl jsem ho dostat již ani o krok dále. Přicházím ze Santa Fé a chtěl jsem nahoru do hor a dále k řece Arkansasu. Cestou mne přepadli Comanchové…Zachránil jsem jen taktak svůj skalp. Jmenuji se Jack Clawsen a pocházím z Frankfortu v Kentucky.“

„Jack Clawsen? Z Frankfortu? Kentucky? Snad nejste ten Clawsen, který píše verše, myslím básně či jak se tomu říká?“

Mladý muž lhostejně přitakal.

„Správně jste uhodl. Chtěl jsem psát písně divoké savany, a proto jsem šel do prérie, kde by mne byli málem sežrali kojoti. A kdo jste vy, sir?“

„To vám mohu říci velmi krátce. Nejsem ani presidentem Spojených států ani jejich guvernérem. Jmenuji se Tom Summerland. Praobyčejný Summerland až do té doby, nežli ztratím svůj skalp, nebo než mne nějaký grizzly sežere celého i s botami a čepicí. Slyšel jste snad o Billovi Summerlandovi, lawyerovi?“*)

„Myslíte známého advokáta Billa Summerlanda ze Stentonu ve státě Arkansas?“

„Právě toho. Je to můj bratr, a byl jsem na cestě k němu. Byl bych mu přinesl slušný náklad zlatého prachu a nuggetů, které jsem vydobyl na Canadian Riveru, ale stakemeni mne dočista obrali.“

„Stakemeni?“

„Ano, stakemeni. Nevíte snad, jaká sebranka se označuje tím jménem? Jsou to lumpové, kteří utekli ze Států a cítí se

*) Lawyer (vyslov lojer) = právní poradce.

zde v poušti bezpečni před ramenem spravedlnosti. Většina jich vděčí za svůj život okolnosti, že šerifové na východě nedovedou rovně střílet. Nyní se potulují v tlupách po Staked Plains, vraždí, loupí a mají především spadeno na cestující, kteří přicházejí ze západu z hor Skalistých, protože ti mají často zlato. Pak vytahají tyčky ukazující směr, a buďto je prostě zahodí, nebo je zabodnou v nesprávném směru, aby tak pocestné spletli a odvedli ze správné cesty. Když potom karavana bloudí několik dní pouští a je polomrtvá žízní, stačí několik takových lumpů i na sebe četnější společnost. Teď víte, proč se jim říká stakemeni.

Když jsme vyrazili od Spanish Peaks a překročili Canadian River, bylo nás přes dvacet westmenů, a všichni dobře vyzbrojeni. Všichni padli za oběť šípům a později tomahawkům Comanchů kromě mne a ještě dvou dobrých kamarádů. Chtěli jsme se zachrániti cestou přes Llano Estacado a měli jsme již větší díl cesty za sebou, když náhle tyčky přestaly. Zvýšili jsme ovšem náležitě pozornost, ale přepadení jsme neušli. Vrhli se na nás uprostřed noci; mně se podařilo ve tmě uprchnouti, ovšem jen tak, jak mne zde vidíte: bez koně a beze zbraní. Tři dny jsem se ploužil pouští, ale pak jsem klesl přemožen námahou. Ani nevím, jak dlouho jsem ležel v mdlobách. Když jsem přišel k sobě, byl jste u mne vy. Vděčím vám za svůj život, sir. Však si vbrzku opět zaopatřím koně a pušku, a pak uvidíte, že starý Tom Summerland dovede z vděčnosti spolknout ještě zcela jiné věci, než jen trošku kojotí krve!“

Odmlčel se. Lovci západu jsou většinou lidé málomluvní, a Tom Summerland pravděpodobně tentokráte pronesl — přesto že byl zmožen únavou — nejdelší řeč svého života. Na první pohled nevypadal nikterak jako gentleman. Namáhavá cesta pouští uškodila jeho tváři a ještě více jeho oděvu; měl však typicky poctivý obličej trappera, obličej, s jakými se —

bohudík — setkáváme na divokém západě dosti často. Z klidného pohledu jeho ocelových očí zírala stejně chytrácká lstivost, jako poctivost a věrnost. Takové oči prozradí hodného a poctivého muže i v otrhaném šatě.

„Pokud jde o pušku, může vám býti pomoženo ihned," mínil Jack Clawsen. „Mám kromě své dvojky ještě výbornou jednohlavňovou kulovnici zavěšenu na sedle. Tu vám milerád půjčím. Nábojů a potravin mám též dostatek pro nás oba; avšak vodu, vodu potřebujeme nutně, a to nejen pro sebe, nýbrž a především pro mého koně, bez něhož bychom byli ztraceni. Ale, díky Bohu, myslím, že jste se nemýlil; ten mráček tam utěšeně roste. Pomalu již zastiňuje slunce, takže smrti žízní budeme snad ušetřeni."

„Na to bych vsadil i svou čepici. V pěti minutách tu máme nejkrásnější liják, to mi můžete věřit, sir, Tom Summerland není po prvé v této požehnané poušti a zná všechny její nálady jako svou kapsu. Hleďte, ať přivážete svého koně a schováte svůj prach do sucha, jinak bude obojí pryč."

Zvedl se a nasadil čepici na svou rozježenou hlavu. Byla to podivná pokrývka hlavy, jakou byste jinde marně hledali. Sešil ji před lety sám jelení šlachou z kusů medvědí kůže, a již tehdy byl její tvar hodně zvláštní. Během let však chlupy vypelichaly až na několik špinavě hnědých chomáčků, které se choulily na oblýskané kůži. Tisíckrát vyprána v dešti a stejně často vysušena na slunci, scvrkla se čapka do prapodivné formy a ležela na hlavě lovcově jako seschlý mořský měkkýš. Takové kusy oděvu nejsou v prérii žádnou zvláštností. Prokázaly svým majitelům mnohou dobrou službu, a proto si jich lidé Západu váží a neodloží je ani tehdy, přijdou-li na krátkou dobu do styku s civilisací.

Vzduch byl sice nyní ještě dusnější než před tím, přesto se však oba muži cítili posilněni nadějí na brzký déšť. I mustang

vyskočil a frkaje zvedal hlavu k oblakům. Pudově vycítil blízkost záchrany. Clawsen ho přivázal ke kolíku; náboje a zásoby pečlivě přikryl, aby jim déšť nemohl uškoditi. Sotva se tak stalo, spustil se liják: ne snad ponenáhlu, nýbrž jako náhlá průtrž mračen — jako když obsah celého jezera náhle spadne s nebe a pokouší se vše zadupat do země. Lovci se v prvním okamžiku skorém potopili pod přívalem vod; pak ale strhl Summerland svou věrnou čepici a držel ji dnem vzhůru do deště. V několika okamžicích přetékala voda přes okraj.

„*Cheer up*, sir! Udělejte to jako já. Na vaše zdravíčko a na zdraví starého Toma Summerlanda!“

Vlil vodu do široce otevřených úst, zamlaskal labužnicky jazykem, jako by byl právě vypil sklenku nejlepšího vína, a vystrčil propocený „pohár“ opět do deště.

Clawsen následoval jeho příkladu; po utišení své žízně dal ze svého klobouku dosyta napíti i svému věrnému zvířeti, jež plno nové síly radostně zařičelo.

Déle než hodinu lil se proud vody z tmavých mračen, pak déšť ustal stejně náhle, jak byl započal.

„*God gracious*, to byla potopa,“ bručel Summerland. „Přál bych si, aby se byli všichni Comanchové a především stakemeni, ta lupičská sebranka, v ní utopili jako král Beleazar v Rudém moři, když táhl na Egyptské. *Come along*, sir, nasedat! Hleďme, ať se dostaneme z této ďábelské pouště do spořádané křesťanské země, kde roste tráva a stromy!“

„Nechcete napřed sníst kousek masa? Mám ještě něco s sebou.“

„Milerád! Dejte sem! Ale jíst můžeme cestou. Škoda každé chvíle, kterou zde ztrávíme déle, než je třeba.“

„*Well!* Pravdu máte! Ale kterým směrem se dát? Navrhuji, abychom se obrátili k severovýchodu, neboť tam prchli i kojoti, když jsem střílel. Žádný dravec nevydrží dlouho bez vody, a počítám tedy, že tím směrem je nejbližší

voda a tráva pro mého koně.“

„Hm! Udivujete mne, mister! Myslil jsem, že jako *writer**) máte málo smyslu pro praktické věci. Tací gentlemeni mají obvykle hlavu ve hvězdách a málo porozumění pro všední život. Inu, vidím, že jsem se ve vás zmýlil a že dovedete vzít rozum do hrsti. Nuže, kupředu, na severovýchod!“

„Vezměte si mou druhou pušku a lovecký nůž. Dvojku a tomahawk si nechám. Počkat — musím pušku nabít. Člověk neví, s kým nebo s čím se setká.“

„*All right, sir!* Zdá se, že máte dobré zbraně, a v případě potřeby s nimi asi umíte také dobře zacházeti.“

Oba opustili místo, které by se jim málem bylo stalo osudným. Kůň si teď veseleji a křepce vykračoval, lovec se však právem obával, že tento přechodný návrat sil, který bylo lze přičísti koupeli a napití, nebude míti dlouhého trvání. Vždyť ubohé zvíře již několik dní nevidělo stébla trávy, a své síly mohlo obnoviti jen na dobré pastvě. Přesto však vydrželo statečně až do večera, kdy mustang zřejmě opět jevil příznaky nového vysílení.

Tom Summerland se náhle zastavil a vztyčil hlavu. Vzduch byl naplněn divným pachem.

„Kaktusy,“ prohodil Jack Clawsen. „Musíme se jim vyhnouti.“

„Vyhnouti? To starému Tomovi ani nenapadne! Právě k těm kaktusům se musíme dostat, příteli. To je tak jisté, že bych na to vsadil i svou čepici!“

„Proč?“

„Protože bude teď míti šťavnatou dužinu…“

„Máte pravdu,“ vpadl mu do řeči Clawsen. „Ostnatou kůži seřízneme a snad získáme alespoň trochu krmiva pro koně.“

„Bude-li to ovšem správný druh kaktusů. Nuže, vpřed!“

---

*) spisovatel, literát.

V krátké době dosáhli kaktusové oasy. Rostliny byly většinou kulovitého tvaru. Jindy by byl mustang takovým krmivem pohrdl, ale nyní chroupal šťavnatou vnitřní dužinu, kterou mu lovci po oloupání pichlavé kůže podávali. Když se kůň nažral, pokračovali v cestě až pozdě do noci, při čemž vždy střídavě jeden z lovců šel a druhý jel v sedle. Pak však byli lidé i zvíře tak unaveni, že se musili uložiti k odpočinku.

Krátce po svítání vyrazili opět starým směrem, a již k poledni se začaly v písku objevovati k jejich velké radosti ojedinělé chomáčky vyschlé buvolí trávy. Čím dále postupovali, tím hustší a barevnější se stávala vegetace, až konečně pouště zcela ustoupila zelenající se prérii.

Byli zachráněni. Mustang cestou slavil pravé hody, a lovci blaženě natáhli údy do příjemně chladící trávy. Rozhodli se, že se pokusí dosíci ještě před večerem modravého pruhu na severním obzoru. Bylo tam jistě křoví nebo pruh lesa.

Slunce se klonilo silně k západu, když konečně dosáhli cíle. Bylo to řídké křoví divokých třešní, mezi nímž se prostíraly široké pruhy trávy. Dále na sever křoví stále houstlo, až konečně nad ním začaly vystupovati koruny osamělých stromů.

„Sbohem, hlade, žízni a bído!“ zvolal vesele Tom Summerland. „Tam začíná skutečný les a — hola! Vidíte ty pruhy nad ním, mister Clawsen? To jsou hory! *By god*, nyní také vím, kde vlastně jsme! Ty hory znám; tam vlevo teče Bee-creek, který dále ústí do Red Riveru. To je tak jisté, že bych na to vsadil svou čepici!“

„Myslím, že bude nejlépe, když pojedeme až k lesu,“ pravil Clawsen. „Máme právě dost času, abychom jej dosáhli ještě před úplným setměním a vyvolili si dobré tábořiště.“

Prodírali se houštím směrem k lesu. Tom Summerland seděl nyní na koni, kdežto Clawsen šel napřed, udávaje směr a současně bedlivě pozoruje půdu. Byli nyní v prérii a musili

býti připraveni na setkání s případným nepřítelem. Náhle se vpředu jdoucí Clawsen zastavil a shrbil se k zemi. Také Tom Summerland sestoupil s koně a pečlivě si prohlížel podupanou trávu.

„Stopa! Jeden, dva — šest — devět jezdců. Jeden — dva — pět soumarů. Souhlasí, mister Jack?“

„*Yes!* Devět jednotlivých zvířat a pět zvířat spojených. Indiáni to patrně nejsou, protože nejeli husím pochodem, nýbrž drželi se v hloučku. Tedy běloši. Budeme je následovati?“

„Musíme tak učiniti již pro vlastní jistotu. Nevíme, s kým máme co dělat.“

„Počínejme si však opatrně, neboť ti lidé tudy jeli sotva před čtvrthodinou. Jinak by se byla stébla trávy opět vzpřímila.“

Vedouce koně za uzdu, zahnuli vpravo. Postupovali s největší opatrností, pozorujíce současně stopu i okolí. Především dbali, aby byli stále zakryti křovím před případným pohledem ze směru, kterým vedla stopa.

Dospěli k malému paloučku, kde bylo viděti otisky kopyt zvláště zřetelně, když vtom zvolal Tom polohlasem:

„*God bless my soul,* vždyť to jsou stakemeni, kteří ukradli moje zlato! Bylo jich čtrnáct; pět jsme jich postříleli. To je tak jisté, že bych na to vsadil svou čepici.“

„Proč tvrdíte s takovou jistotou, že to jsou právě oni, Tome?“

„Odkud to vím? Inu, což nevidíte tady ten otisk? Vždyť — aha — vždyť vy to nemůžete vědět. To je totiž stopa mé ryzky. Pravé zadní kopyto je užší než levé. Souhlasí?“

„Ano, je užší.“

„Nuže! Není-li to má ryzka, sním svou čepici na divoko bez omáčky. Musíte totiž vědět, že si můj kůň předloni vrazil trn do střelky. Rána zhnisala, a po vyléčení se kopyto

poněkud stáhlo. Tu stopu poznám mezi tisíci. A povídám vám, že svou ryzku musím dostat zpět, i kdyby mne to stálo život! Pomůžete mi?“

„Samozřejmě, kamaráde! Ta sebranka vytahala tyčky a přivedla nás téměř na pokraj záhuby. Nehledě k tomu jsou to lupiči a vyvrhelové, a my jen prospějeme lidstvu, pošleme-li je do věčných lovišť. Jsem tedy při vás, ačkoliv jinak se mi utrácení lidských životů nelíbí.“

Sledovali stopu. Stromy mezi křovím se množily, až konečně houština přešla ve vysoký les, pod jehož korunami vedly stopy přímo dál. Náhle se Tom zastavil a ssál do sebe vzduch.

„Necítíte kouř, Clawsene? Ti chlapi se utábořili a zapálili si oheň. Počkejte tady na mne, hned se vrátím.“

Zavedl koně kus cesty zpět a přivázal ho na pokraji lesa u stromu, pak spěchal zpátky k svému druhu.

„Musíme se jim nepozorovaně přiblížiti. Pojďte za mnou!“

Rychle a opatrně se plížili mezi stromy, používajíce každého krytu. Zakrátko zpozorovali světlý dým, který si hledal východ mezi korunami stromů, a brzy nato uzřeli i oheň, kolem něhož tábořilo devět mužů. Tom Summerland stál přitisknut za kmenem mohutného smrku, který skýtal dostatečný kryt pro oba lovce.

Zakýváním vyzval svého druha, aby k němu přistoupil.

„Neodsedlali dosud koně a nemají také dosud postaveny stráže.“

„Kde stojí koně?“

„Tam vpravo. Slyším je frkati. Potřebuji své zbraně. Zanechali je snad u koní? V tom případě nemusí téci ani kapka krve.“

Plížili se dál, až do těsné blízkosti koní.

„Vidíte, tam je má ryzka! *By god*, váčky s nuggety ještě visí u sedla. A tam ten vraník nese celou loveckou výzbroj. Ty dva si vezmu já. Vy si vyberte také jednoho nebo dva z koní a ostatní odvážeme a pustíme. *Come on!* Rychle!“

Octl se několika skoky u koní a rychle přeřezával lassa, kterými byli přivázáni. Pak vyskočil na ryzku a chopil vraníka za uzdu. Několik ran dlaní a poděšena pádila ostatní zvířata pryč. Clawsen se mezitím zmocnil velkého hnědého valacha. Právě chtěli vyraziti, když vtom zaznělo hlasité hulákání a mezi stromy se objevilo několik divokých postav. Stakemeni zpozorovali, že u koní se děje něco neblahého.

V jejich čele běžel širokoplecí, černovousý chlapík, který se hned vrhl na Clawsena.

„To je jejich vůdce, Jacku! Jen ho pořádně klepněte!“ zvolal Tom Summerland na svého druha, míře současně na jiného z útočníků.

Tomahawk Clawsenův zasvištěl vzduchem — černý vůdce „tyčkařů“ klesl.

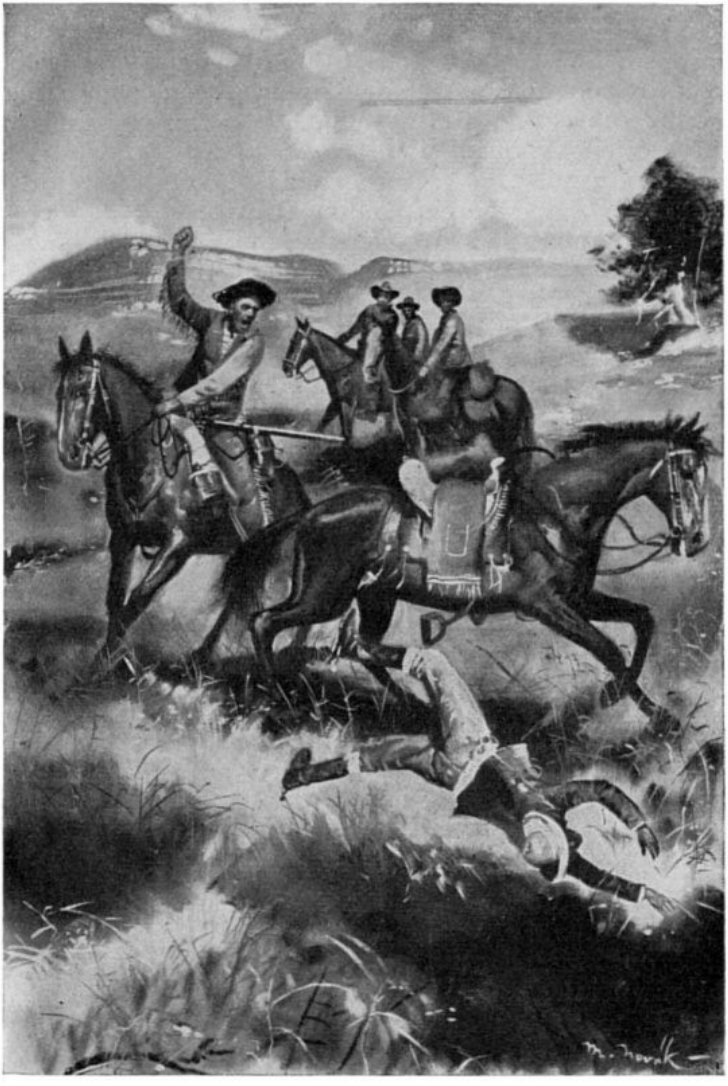
„Haló! Tak to bylo správné! A teď pryč!“

Dali se překotně na útěk. Za nimi zněly hlasité nadávky a kulky jim hvízdaly kolem uší. Hustý les zadržoval jejich útěk, přece však dosáhli nezraněni místa, kde Tom Summerland zanechal přivázaného koně.

„*Pronto!* Odvažte koně, a ven do prérie, mister Jack! Dříve než chlapi pochytají své koně, bude noc, takže nás budou moci pronásledovati až zrána. Toma Summerlanda a jeho ryzku však nechytnou. To je tak jisté, že bych na to vsadil i svou čepici!“

2. Básník savany

Ve státě Arkansas na řece stejného jména, několik hodin cesty nad městem Little Rock leží městečko Stenton. Svou polohou při ústí dvou přítoků bylo předurčeno stát se obchodním a dopravním střediskem.

V příštím okamžiku padl plantážník se sedla a skácel se do trávy . . . (Strana 26.)

Proto také rostlo s typicky americkou rychlostí a v krátké době rozprostíralo se tam, kde ještě před několika lety napájel rudoch svého koně na břehu řeky. Bílý bratr Indiánův se těšil v tomto městě všem výhodám civilisace.

Několik mil před městem, tam, kde přecházejí poslední výběžky hor v planinu travou a květy porostlou, prohánělа své koně společnost mladých mužů a *ladies*, smetánka města Stentonu. Jediný starší muž v této společnosti byl již zdaleka nápadný svou postavou. Jsa sám nesmírně tlustý, seděl na bělouši, který mu co do tlouštky příliš nezadal.

Pohyby těch dvou, muže i koně, připomínaly pohyby slona, a při pestrosti, s níž byl jezdec oděn, budila tato skupinka obveselující dojem. Tlusťoch byl oblečen v žluté kalhoty, červenou kostkovanou vestu a světlemodrý frakový kabát; na hlavě měl klobouk upletený z černých a bílých žíní. Pod tuhým límcem měl do mohutného uzlu uvázánu kravatu fialově a zeleně pruhovanou, která buď vlála ve větru, nebo visela svými konci až po zlatý řetěz od hodinek, ozdobený mnohými přívěsky, který se houpal na tlusťochově vestě. Obličej, nyní zarudlý námahou jízdy, měl divný výraz: nesmírná dobromyslnost, která z něho zářila, byla rušena ostrými tahy kolem úst, jež ve spojení s krátkou a silnou šíjí daly tušiti tuhou, nezlomnou vůli.

Jezdec i bělouš supěli námahou, kterou je stál pokus následovati jednu z dívek, jež prohánělа koně v divokých osmách a zatáčkách po trávníku. Dlouhý závoj vlál za dívkou jako prapor.

„*Stop!* Margit, pro boha, stůj!“ sténal břicháč. Vtom bělouš učinil poslední zoufalý skok, který jezdce málem vyhodil ze sedla. „U Joviše — vždyť si zlomíš vaz a já si polámu — — prr, stůj, ty pekelná bestie!“

Jeden z jezdců přispěchal a pomohl tlouštíkovi, aby se usadil

opět pevněji v sedle.

„Váš bělouš má příliš dobrou stáj, mister Olbersi. Nedovolte, aby mu dávali tolik ovsa, pak nebude tak divoce skákat po světě."

„Tím není vinen oves, nýbrž špatný příklad, který pokazí i sebe lepší mravy, přítelíčku! Prosím vás, zajeďte k mé dceři a vyřiďte jí, že ihned na tom místě padnu do mdlob, pokusí-li se ještě jednou o takovou divokou jízdu, jako před chvílí."

„Ale proč jí nedopřejete té zábavy? Vždyť jízda na čerstvém vzduchu je prospěšná zdraví a — mezi námi — víte přece, že právě to nebojácné držení při jezdeckých kouscích činí slečnu Margu v očích každého muže neodolatelnou."

„Neodolatelnost sem, neodolatelnost tam, mister Wilson, to je mi všecko egal. Já si chválím především jistotu svých zdravých údů. Pohleďte tam na toho muže, který přijíždí. Jeho kůň jde krok za krokem, jako by počítal květy, které cestou pošlape, a místy si dokonce i utrhne hrst trávy, aby si ukrátil cestu. Jezdec mu to dovoluje a sedí sehnut na šíji koně, jako by se chtěl zakousnouti koni do hřívy. Zdá se, že je mu jedno, dojede-li do Stentonu ještě dnes nebo až zítra. To je jezdec! To není takový divoch jako vy nebo Margit, a za první žebro, které si zláme, jsem ochoten mu vyplatit hotových padesát tisíc dolarů na dřevo."

„Myslíte?" tázal se druhý muž, vrhaje pátravý pohled na vzdáleného ještě jezdce. „Obávám se, že byste brzy ztratil své dolary. Věru, ten muž tam riskoval v životě jistě už víc, než sem tam nějaké to žebro."

„Hoho! Na to nijak nevypadá."

„To si myslíte vy, který jste se ještě nikdy nepustil do prérie. Sázím se o stejnou částku, že je to pravý westman, který prodělal již docela jiné jízdy než jsou ty, nad nimiž se teď pozastavujete, a který jistě již často hleděl v tvář smrti. Znám to, neboť moje pozemky v Texasu hraničí se savanou a měl jsem často

příležitost pozorovati takové lidi. Právě jeho schýlené držení označuje ho za skutečného lovce z prérie. Všichni tak sedí na koni, jinak by nevydrželi nekonečnou jízdu.“

„Lovec z prérie? Trapper? Polodivoch? S tím si musíme promluviti! Poslyšte, Wilsone, zábava s takovým člověkem způsobí možná dámám potěšení.“

„Jsem téhož názoru. Počkejte, zařídím to.“

Mr. Wilson byl poměrně mladý člověk s jiskrným zrakem; jeho hezký obličej byl orámován černým plnovousem. Oblečen byl s elegancí skorem přemrštěnou, a podle lehkosti, s níž seděl na koni, bylo zřejmo, že je dobrým a zkušeným jezdcem. Široký klobouk se mu pošinul poněkud do týla, takže bylo vidět rudou jizvu, která se táhla od kořene nosu přes čelo a mizela mezi vlasy. Hlasitě svolal společnost dohromady.

„*Ladies and gentlemens*, očekává nás vzácná zábava. Tam přijíždí nějaký sběrač bobřích koží, z kterého si možná budeme moci vystřeliti dobrou ránu. Ten muž — hádám — v životě jistě dosud neviděl skutečnou lady a bude jistě rozpaky koktat a červenat se, až ho osloví některá z našich spanilomyslných ladies.“

Několik mužů tomuto návrhu radostně přisvědčilo, jen tlouštíkova dcera namítala:

„Prosím vás, nechte ho na pokoji, gentlemen. Nic nám ten člověk neudělal, a kdož ví, možná, že by se právem mohl cítit dotčen naším jednáním.“

„Dotčen?“ opáčil muž jménem Wilson. „Pro takového tuláka je ctí, když se s ním slušní lidé dají do hovoru. Však mu to také náležitě vštípím.“

Obrátil koně a jel cizinci zvolna vstříc. Ostatní ho následovali, a také Margit, dcera tlouštíkova, byla bezděky stržena ostatními. Držela se však opodál.

Jezdec se zatím přiblížil na doslech. Jel, aniž projevil nejmenší zájem o společnost městských výletníků.

„*Good day*, muži!“ zvolal na něho Wilson. „Spíte a sníte, nebo vám někdo ukradl vaše poslední dva smysly?“

Jezdec se bleskurychle vzpřímil. Rozhlédl se a pohledy obou mužů se podivně střetly. Ocelový zrak lovce dlouze a tázavě spočinul na tváři plantážníkově a jeho tmavé oči jako by zasvitly náhlým poznáním.

„*Good day, ladies and gentlemen!*“ pozdravil lovec zvučným hlasem. „Ptáte se mne, zda spím či sním? Ano, právě teď sním o Llanu Estacadu, o zmizelých tyčích a ukradených nuggetech. Chápete, sir? *Good bye!*“

Chtěl pokračovat ve své jízdě, ale Wilson se mu postavil v cestu.

„Počkat, muži! Co nám podivného povídáte? Nesmíte dál, dokud nám nevysvětlíte smysl své odpovědi!“

Mluvě tak, muž s černým vousem náhle zbledl rozčilením, jeho zrak metal jiskry a jizva na čele mu naběhla do ruda.

„Nesmím dále?“ tázal se lovec s úsměvem na rtech. „Kdo chce zakazovat volnému muži pod volným nebem, aby jel prérií? Kdo mi chce přikazovat, abych mluvil, nechce-li se mi?“

„Já vám to přikazuji, chlapíku! Co znamenala vaše slova? Mluvte, nebo — —“

Dříve než tomu mohl někdo z přítomných zabrániti, zvedl Wilson výhružně bičík.

„Nebo — — co?“ zahřměl na něho lovec. Popadl levicí uzdu plantážníkovu, a v témž okamžiku se zdálo, jako by tělem jeho mustanga projel elektrický proud.

„Pryč s tím bičem!“ zahřměl lovec.

„Žádám vysvětlení!“ zněla výhrůžná odpověď.

„Tady je!“

Pobídnut lehkým tlakem stehen octl se mustang jediným skokem vedle koně Wilsonova, pěst lovce se vymrštila k bradě plantážníkově, a Wilson se v příštím okamžiku skácel ze sedla do trávy. Lovec trhnutím otočil koně a jeho oči metaly blesky

na ostatní společnost.

„Přeje si ještě některý z pánů vysvětlení nebo odpověď?“

Nikdo nepromluvil.

„*Well!* Jsme tedy vlastně hotovi. Varuji vás však, *gent's*, pro příště, abyste si nedovolovali nějakého zálesáka snižovat za předmět nemístných žertů. Westman má bystré oko a vidí již zdaleka, s kým má tu čest. Ví také, kdo se bude smát naposled.“

Obrátil koně a odjížděl. Když přijel k místu, kde stála Margit, zadržel svého mustanga a smekl klobouk. Jeho zrak se svezl po tváři dívky a jeho hlas zněl skoro měkce, když ji oslovil:

„*Thank you*, mylady! Tuším, že vy jste se mi nechtěla posmívati. Jste hodna lepší společnosti! *Good bye!*“

S pohybem dokonalého kavalíra nasadil si opět klobouk, přitáhl pevněji řemen u pušky a odjel krátkým cvalem směrem k městu.

Ani jedenkráte se neohlédl, ačkoliv něco táhlo jeho zrak zpět. V duchu si říkal, že na ten sličný dívčí obličej nebude moci zapomenouti.

Když dospěl do města, sestoupil jezdec u prvního hostince s koně, kterého odevzdal podomkovi; pak vstoupil do *saloonu*. Chvat, s jakým se vrhl na různé noviny, zavěšené u okna, vzbudil všeobecnou pozornost: trapper, který čte noviny, je zvláštnost, ba skorem div. Po chvíli zavolal k sobě *barkeepera*.

„Kdo je mother Smolly?“

„Vy neznáte mother Smolly, mister? Z toho vidím, že jste ještě nikdy nebyl v našem městě. Byla to nejkrásnější mulatka v celém kraji. Po zrušení otroctví se provdala za bohatého obchodníka, ale nyní je vdovou. Je to nejpoctivější žena v městě, a pro ty, kteří trpí nouzí a bídou, má vždy otevřenou pomocnou ruku. Anděl, říkám vám!“

Lovec poděkoval za zprávu, a přečetl si znovu inserát, který byl důvodem k jeho otázce:

SKUTEČNÝ GENTLEMAN
přijme se do krásně zařízeného bytu při výborné stravě.
Knihovna k použití. Dotazy u mother Smolly.

Zdálo se, že tato nabídka má pro našeho lovce, v němž čtenář jistě již poznal Jacka Clawsena, něco přitažlivého. Snad právě její neobvyklost ho zaujala. Vyptal se na byt mulatky a rozhodl se, že ji neprodleně navštíví.

Dům, který mu byl označen, ležel v jedné z nejkrásnějších a nejklidnějších ulic stentonských. Zazvonil u vchodu, dveře se pootevřely a zjevil se usměvavý, tmavý dívčí obličej.

„Mother Smolly doma, dívenko?“

„Je doma. Zavolám ji hned, pane!“

„Nevolej ji! Ohlas mne u ní! Musím, s ní mluviti.“

Clawsen se usmál výrazu nedůvěry, který viděl v očích dívky. Vyvolal ji snad jeho zálesácký oblek.

„Tedy laskavě počkejte, pane!“

Trvalo delší dobu, než dívka popsala své paní vzezření neobvyklého návštěvníka. Konečně se dveře opět otevřely a lovec byl uveden do předsíně, kde ho přivítala asi čtyřicetiletá, čistě oblečená, obtloustlá *coloured lady.* *)

„Promiňte, mylady — —“

„Nejsem mylady, jsem mother Smolly,“ vpadla mu žena přísně do řeči.

„Dobře, velmi dobře, mother Smolly. Četl jsem právě inserát, který mi prozradil, že máte krásně zařízený byt k

*) coloured lady, doslovně obarvená dáma = výraz, klerým označují Američané všechny příslušnice černé rasy a černých kříženců (mulati, terceroni, kvarteroni atd.).

pronajmutí.“

„Zajisté. Ale četl jste také, komu jej hodlám pronajmouti?“

„*Certainly* — zajisté! Totiž — skutečnému gentlemanovi!“

„Tak jest. Tedy ne některému z těch mnohých, kteří se sami za gentlemeny pokládají, nýbrž někomu, koho lze označiti za gentlemana právem.“

„Takový druh lidí je na jihozápadě velmi vzácný, mother Smolly.“

„Máte pravdu. Snad proto zůstane můj byt nepronajatý. Poslal vás někdo ke mně?“

„Ne, přišel jsem sám. Budu-li se vám zamlouvati, a bude-li se váš byt zamlouvat mně, budu u vás bydlet.“

Žena nemohla zadržeti lehký úsměv.

„Můj byt se vám jistě bude líbit, o to starost nemám. Řekněte však především, kdo jste? Lovec? Trapper?“

„V tomto okamžiku ano. Přicházím z hor Skalistých, kde jsem arci neměl možnost střídat prádlo a oděv. Chci tak učiniti, jakmile zde najdu nový domov.“

„Proč právě ve Stentonu?“

„Nuže — řeknu vám to. Protože je ve Stentonu tiskárna, v níž chci tisknouti některá svá díla.“

Pohlédla na něho s údivem.

„Jste novinář? *Man of the new?* Snad dokonce *writer?*“

„Snad. Své cesty podnikám částečně pro zábavu, částečně pro své poučení. Jmenuji se Jack Clawsen.“

„Jack Clawsen — — prosím, sir, vstupte dál!“

Otevřela prudce dveře a uvedla ho do krásně a vkusně zařízeného pokoje. Z knihovny vytáhla vázanou knihu a ukázala mu název.

„*The Songs of Savanah* — ‚Písně Savany‘. To vy jste psal tyto básně, sir?“

„Ano.“

„Opravdu? Ach! Můj zemřelý manžel byl velkým přítelem literatury a zanechal po sobě cennou knihovnu. Jeho nejoblíbenější četbou byla právě tato kniha. Musíte se ke mně nastěhovati, mister Clawsen! Pojďte, ukáži vám byt!“

Celá její postava náhle oživla. Spěchala před lovcem vzhůru do prvního poschodí, kde ho zavedla do tří vkusně zařízených pokojů.

„Hleďte, zde je ložnice, zde obytný pokoj s balkonem, a tady knihovna, kde můžete nerušeně pracovati. Nikomu ji nesvěřuji raději než právě vám.“

„Dobrá. Líbí se mi zde. Co stojí ten byt?“

„O tom se dohodneme později. Hlavní věc je, aby se vám u nás opravdu líbilo, abyste se zde cítil opravdu jako doma. Všechno, co potřebujete, vám hned obstarám.“

„Pokud jde o prádlo a podobné věci, budu opravdu prositi o vaši pomoc, mother Smolly. Všechno ostatní si obstarám sám. Také o svého koně, který stojí v hostinci, se musím postarat.“

„Nechám ho sem přivésti, chcete? Mám za domem pěkné stáje, kde koně můžete umístiti.“

Do večera se stal z Jacka Clawsena pomocí krejčího a holiče zcela jiný člověk, a jeho bytná naň pohlížela plna údivu. V prvním okamžiku ho ani nemohla poznat, když se jí přišel představiti po návštěvě u lazebníka.

Téhož dne šel Clawsen k majiteli tiskárny a nakladateli „Ranní a večerní pošty Stentonské“. Byl velmi zdvořile uvítán; jeho jméno tu tedy nebylo neznámo. Jack se především tázal po bytu advokáta Summerlanda. Odloučil se totiž v Prestonu na Red Riveru od statečného Toma, chtěje podniknouti ještě krátký zájezd do indiánského teritoria, ale teď, po příjezdu do Stentonu, chtěl svého přítele vyhledati hned prvního dne. Bohužel nenašel Summerlanda doma. U nakladatele a později i v bytě Summerlandově se dověděl, že Tom byl s rodinou svého bratra pozván onoho večera k bankéři Olbersovi.

Jack Clawsen se vrátil do svého bytu, kde do noci psal, zachycuje své čerstvé dojmy z posledních toulek divočinou. Při práci pozoroval, že druhé poschodí protějšího domu je jasně osvětleno. Jistě bylo možno tamodtud přehlédnouti jeho pokoje. Proto stáhl záclony.

*

Toho večera vskutku hodovala naproti v druhém poschodí četná společnost u tabule, v jejímž čele seděla sličná dívka. Byla to Margit. Mezi přítomnými byli kromě Wilsona všichni účastníci dnešního jezdeckého výletu, byl tu i Bill Summerland se svou chotí, a jeho bratr Tom. Tom Summerland si toho večera oblékl jistě jen s ohledem na svého bratra společenský oblek, bylo však zřejmé, že se v tomto šatě necítí nikterak volným.

Byl vlastně hlavní osobou večera a musil stále vypravovati o dobrodružstvích, která prožil. Líčil i své zážitky v poušti smrti a to, jak byl zachráněn Clawsenem.

„A víte, komu vděčím za to, že mne neroztrhali supové? Jednomu básníkovi! Ano, nedívejte se tak udiveně — skutečnému básníkovi. Ne ovšem takovému, který visí neustále mezi oblaky a zemí, ale správnému chlapíkovi, který dovede vzít rozum do hrsti a má srdce na pravém místě přes to, že je — básníkem!“

„Jakpak se jmenovala ta literární veličina?“ tázal se tlustý bankéř, který byl do jisté míry sečtělým člověkem a nechtěl si nechat ujít příležitost, aby ukázal svou vzdělanost.

„Clawsen se jmenuje. Jack Clawsen. Slyšel jsem, že jeho sloky plynou měkce, ale pěsti má tvrdé jako ocel. Je to chlapík, ale srdce má něžné jako děcko. Na to mohu přisahat jako na svou čepici!“

„Jack Clawsen? Autor „Písní ze savany“? Tam sedí jeho největší ctitelka,“ prohodil bankéř, ukazuje na svou dceru. „Inu,

Clawsen je jistě dobrý americký autor, ale já cením výše básníky italské a španělské.“

„To nemohu dobře posoudit,“ řekl Tom Summerland, „ale ať už byly jeho rány anglické či španělské, nebo třeba eskymácké, byly jistě dobré, to mi můžete věřit, panstvo. Viděl jsem ho, když jsme si přišli k stakemenům pro mé ukradené nuggety. Ale o tom vám ještě musím vypravovat!“

Vylíčil známé dobrodružství a končil poznámkou:

„Možná, že ho uvidíte a poznáte osobně co nejdříve. Když jsme se loučili u Red Riveru, slíbil mi, že mne navštíví ve Stentonu. Načrtl si v prérii nějaké verše, snad docela knihu, kterou chce dát tisknout.“

Tabule byla skončena a hosté se rozdělili na skupiny v pokojích. Margit pozorně sledovala trapperovo vypravování. Vytahané tyče a zmizelé nuggety jí připomněly podivnou odpověď lovce, který dnes dal zpupnému Wilsonovi za vyučenou. Proč ti dva muži na sebe pohlíželi tak udiveně? Nemohla odvrátiti svou mysl od vzpomínky na cizince. Jak laskavě zněl jeho hlas, když ji oslovil. Chtěla by chvilku o samotě mluviti s Tomem Summerlandem, kterého se chtěla vyptati na různé věci. Konečně se naskytla příležitost; Tom ji potkal u otevřeného okna.

„Říkal jste, že Jack Clawsen přijede do Stentonu, mister Summerlande?“

„Správně, říkal jsem to, miss Olbersová.“

„Nemůžete mi poněkud popsati toho pána?“

„Ó, velmi přesně. Velká, štíhlá postava, vlasy: dlouhé, plavé, vous: taktéž plavý, oči: ocelově modré, ústa: malá, zuby: zdravé. Oděv: lovecký kožený kabátec, odřený a potrhaný. Leggins: kožené, odřené a potrhané. Mokassiny: odřené a popraskané. Klobouk: plstěný, beztvárný a bezbarvý. Kůň: hnědka s bílou lysinou. Zbraně: Dvojka, jednohlavňová kulovnice, nůž, tomahawk a lasso. Zvláštní znamení: píše verše a bije

stakemeny. Tak! Teď na něho můžete vydati zatykač, tak přesný popis jsem vám dal.“

Dívka si teď byla téměř jista, že onen neznámý lovec, s kterým se společnost setkala dnes před městem, byl Jack Clawsen. Popis Tomův se na něho neobyčejně přesně hodil.

„Přivedete ho k nám na návštěvu, až zavítá do Stentonu?“

„To si můžete pomyslet, miss Olbersová. Přivedu ho tak jistě, jako že se neodloučím od své čepice.“

„Dobrá, mister Summerland, beru vás za slovo.“

Jack Clawsen šel toho večera pozdě spat. Když vstal od knih, které četl, pozoroval, že světla v druhém poschodí protějšího domu již zhasla, zato však byla osvětlena některá okna prvého poschodí. Záclony byly staženy, ale dveře na balkon zůstaly otevřeny. Pokoj byl osvětlen velkou lampou, stojící na stolku u pohovky, a v jejím světle zahlédl dívčí postavu v dlouhém, bílém rouchu. Přistoupila ke stolku s knihou v ruce. Usadila se na pohovku, otevřela knihu a jala se čísti.

Jack Clawsen rychle popadl svůj dalekohled a přistoupil k oknu, kde skryt tmou nemohl býti zpozorován. Byl udiven. Poznal v dívce onu neznámou, kterou dnes potkal venku na prérii.

„Je to ona. Tušil jsem to,“ zamumlal polohlasně. S hlubokým povzdechem vzal lampu a vešel do své ložnice. Odtud zahlédl jen její stín, rýsující se na neprůhledných záclonách. Zakrátko i ten zmizel a zhaslo světlo. Dívka se uložila ke spaní.

S divnými pocity se Clawsen vrátil zpět do knihovny. Zasedl k psacímu stolu. Toho dne skončil již svou práci a přece se k ní zase vrátil. Co psal? Píseň o ní?

Jeho čelo se svraštilo a zůstal chvíli sedět bez pohnutí, když dopsal.

„Vypadá to dobře,“ řekl si. „Kdož ví, snad to je vůbec nejlepší, co jsem kdy napsal. Mám se toho odvážiti? „Ranní list“

bude ještě v sazbě. Ano, půjdu ještě do redakce!“

Vzal klobouk, a přes to, že byla tak pokročilá doba, spěchal do tiskárny. Tam odevzdal svůj příspěvek a vyslovil přání, aby byl zařazen do zítřejšího čísla.

Uspokojen se vracel domů. V tmavé síni stáli dva lidé, s nimiž se ve tmě srazil. Byli to muž a dívka.

„Kdo je tu?“ tázal se.

„Já. Sarah.“

„Jaká Sarah?“

„Služebná matky Smolly.“

„Ach tak. Dobrou noc!“

Malá něžná terceronka měla tedy nápadníka. Clawsenovi zdály se obrysy mužské postavy, rýsující se ve tmě, poněkud podezřelé, nechtěl však rušiti, nýbrž odebral se nahoru do svého bytu. Po prvé po dlouhé době se uložil opět do skutečné postele a brzy usnul.

3. Pomsta

Jack Clawsen se probudil časně zrána.

Rychle se oblékl a přistoupil k oknu. V protějším domě bylo ještě vše zavřeno, kromě dveří na balkon, které zůstaly otevřeny tak jako včera večer. Clawsen opatrně vyhlížel za staženými záclonami.

Zakrátko byly naproti záclony vytaženy, okno se otevřelo a dívka vyhlédla ven. Byla krásná a milá — Jack ani nemohl od ní zrak odvrátiti.

Po snídani vyšla se svým otcem na balkon. Usadili se ke stolku, který tam postavil malý černý sluha. Dívka se zahloubala do jakési knihy, otec jal se čísti noviny. Clawsen je pozoroval z úkrytu svého pokoje.

„Zdá se, že ten tlustý gentleman je jejím otcem," pomyslil si. „Ale proč se tak udiveně dívá? Je snad něco zajímavého v novinách? Nyní se usmívá a podává list své dceři. Ukazuje jí mou báseň? Pozná při čtení, že patří jí?"

Sáhl po dalekohledu, aby mohl lépe pozorovat! Ano, byly to jeho verše. Poznal to podle umístění v novinách; byly na první straně. Neušlo mu, že se dívka při čtení zarděla.

„Přečtla a porozuměla," zašeptal pro sebe. „A čte ještě jednou! Zda pocítí, že mé srdce právě v tomto okamžiku pro ni bije!"

Vtom kdosi zaklepal na dveře. Jack odskočil od okna a schoval dalekohled. Vstoupila terceronka a přinesla mu od bytné seznam se vzkazem, aby si podle něho sestavil jídelní lístek pro nastávající týden. Jack byl sice jejím příchodem nemile vyrušen, proklínal v duchu všechna jídla, nedal toho však na sobě znáti, nýbrž slíbil, že lístek ihned sestaví. Služebná odešla ke dveřím, váhala však opustiti místnost.

„Copak bys ještě chtěla?"

„Mám k vám prosbu, pane," řekla nesměle. „Viděl jste mne dnes v noci v síni u dveří s jistým gentlemanem — —"

Jack si vzpomněl, že postava muže, kterého v noci spatřil, byla mu jaksi povědomá, a napadlo mu, že bude dobře, půjde-li věci na kloub.

„S gentlemanem? Pěkný gentleman, když stojí za večera se služebnou u vrat!"

„Ach, pane, je to vskutku gentleman. Znám ho dobře, je to můj — — můj — —"

„Tvůj nápadník, což?"

„Ano, pane," odvětila tiše. „Paní o tom však nesmí vědět, a proto jsem vás chtěla prositi, abyste neprozradil, že jste mne s ním viděl."

„*Well.* Kdopak je ten gentleman, který zmámil tvé srdce?"

„Říkám mu Fred, sir."

„A jak se jmenuje ještě?"

„Nemám o tom sice s nikým mluvit; vám to však řeknu. Jmenuje se Fred Wilson a je bohatým plantážníkem z Texasu. Bývá často zván naproti k bankéři Olbersovi. Tamodtud mne také spatřil z okna a zamiloval si mne.“

„Olbers? Je to snad ten tlustý pán, který sedí naproti na balkoně?“

„Ano, sir! A lady, která je u stolu s ním, je miss Margareta, jeho dcera. Přichází často k mé paní, která jí říká Margit.“

Clawsen se tak dověděl jméno dívky, která okouzlila jeho srdce. V příštím okamžiku mu bleskla hlavou myšlenka.

„Poslyš, nemá tvůj nápadník jizvu na čele?“

„Ano, sir! Znáte ho snad? Tu jizvu utržil v krutém boji s Indiány.“

„Hm. A odkud vlastně víš, že je bohat?“

„Zavedl mne jednou do svého bytu a ukazoval mi mnoho váčků zlata, které si přivezl ze svých cest. On velmi často odjíždí na cesty, pane.“

Terceronka se stala sdílnou. Clawsen se vyptával dál; tušil, že se doví věci, jež mu mohou býti k užitku.

„Kam pojede příště?“

„Do Mexika k svému bratru.“

„Tak daleko?“

„Ano, sir. Jeho bratr je alcade*) města Morelio, a psal, že chce s Fredem podniknouti velký obchod. Viděla jsem ten dopis.“

„Tak tak, jeho bratr je tedy alcade? A jmenuje se také Wilson?“

„Ne, sir! Je to jen jeho pobratim a jmenuje se Antonio Molez.“

„Jaký obchod chtějí podniknouti — to nevíš?“

„O tom nepsal. — Splníte mou prosbu, sir?“

---

*) Alcade, mexický hodnostář, starosta města, vybavený však pravomocí okresního hejtmana a soudce.

„Splním, ale jen s tou podmínkou, že se svému Fredovi nezmíníš o naší rozmluvě.“

Odešla a Clawsen chvátal k oknu. Margit a její otec již nebyli na balkoně. Proto si sedl k psacímu stolu a mrzutě napsal jídelní lístek. Pak se připravil k odchodu; chtěl navštíviti Toma Summerlanda.

Margit si zatím oblékla těžké hedvábné šaty, přeběhla ulici a vešla do domu mother Smolly. Clawsenova bytná byla totiž dobrou přítelkyní nebožky paní Olbersové a svou lásku převedla později i na její dceru. Přivítala dívku přátelskými výčitkami:

„Ale Margičko, Margo! Po celý včerejší den tě ani nenapadlo, abys mne navštívila?“

„Ach, tetinko! Měla jsem včera tolik práce. Dopoledne jsem připravovala večerní hostinu a po obědě jsem musila k vůli tomu protivnému Wilsonovi podniknouti vyjížďku s otcem. Opravdu nevím, proč otec vlastně toho nepříjemného člověka tak vyznamenává. Jen proto jsem nemohla přijíti, tetinko.“

„Zdá se mi, že pana Wilsona nemáš příliš ráda.“

„Nemám; ba je mi přímo protivný! A víš proč, tetinko? Naznačil otci, že zůstal ve Stentonu jen k vůli mně. Otec mi poručil, abych k němu byla přívětivou. Chce s ním podniknouti velký obchod a proto prý by rád viděl, aby k nám byl Wilson vázán i osobně. Není to pro zlost?“

„Jistě je to nepříjemné, zvláště když je ti tak protivný, holubičko. Ale nic nevadí, Margit, jistě přijde ještě doba, kdy — —“

„Kdy pronajmeš své pokoje, viď, tetinko Smolly!“

„Ale ne — to jsem nechtěla říci, ty rarášku! Ale protože se o tom zmiňuješ, musím ti říci, že jsem byt včera konečně přece pronajala.“

„Ale! A skutečnému gentlemanovi?“

Mulatka se chopila svazku básní a otevřela vítězoslavně knihu na titulním listě:

„Zajisté, že skutečnému gentlemanovi. Zde stojí jeho jméno. Přečti je hezky nahlas!“

„Jack Clawsen? Je to možné? Ten že bydlí u tebe?“

„Ano, u mne,“ přisvědčila pyšně mother Smolly.

„Ale jak se to mohlo stát?“ tázala se dívka plna překvapení.

„Jak se to stalo? Tak neočekávaně, že bych se byla málem dopustila neomluvitelné chyby. Byla jsem k němu skoro nezdvořilá, představ si! Po prvé v životě nezdvořilou, a to vůči skutečnému gentlemanovi, vůči tvému zamilovanému básníkovi!“

Dívka chtěla něco říci, nedostala se však k tomu, neboť v tom okamžiku zazněl zvonek a vstoupila služebná.

„Mister Clawsen, madame. Mám ho uvésti?“

„Ovšem, ovšem! Uveď ho co nejrychleji!“

Margit se polekaně ohlédla, jako by hledala úkryt. Bylo však pozdě, neboť Jack již stál ve dveřích. Radostný výraz se objevil v jeho obličeji, když zahlédl Margit. Vzpamatoval se rychle.

„Good morning, myladies!“ pozdravil. „Promiňte, že vyrušuji, dámy!“

„Ó, mister Clawsen, nás nikterak nevyrušujete. Mám zde právě milou návštěvu. Dovolte, abych vás seznámila — miss Margaret Olbersová, horlivá čtenářka vaší knihy,“ odvětila mother Smolly, představujíc Jackovi svou mladou přítelkyni.

„Nemýlím-li se, viděli jsme se již včera, miss Olbersová?“

„Zajisté — a doufám, že naše dnešní setkání bude příjemnější.“

„Chcete tedy se mnou uzavříti mír?“ tázal se Jack, přijímaje dvorně ruku, kterou mu dívka podávala.

„Mileráda,“ odvětila, klopíc oči pod jeho ohnivým pohledem.

„Jsem šťasten, slyším-li, že vás zaujaly mé verše,“ řekl Jack.

„Líbily se vám vskutku?“

„Neskonale!“ odvětila dívka. „Čtu mnoho, stejně jako můj otec, který věnuje mnoho času knihám, třebaže na venek jeví jen zájem o obchod.“

„Váš otec mi byl doporučen jako nejlepší stentonský bankéř. Mám v úmyslu inkasovati v Stentonu svůj akreditiv a budu tedy mít potěšení jednati s vaším otcem obchodně. Arci, odváží-li se obchodovat s básníkem — —“

„Proč ne? Otec rád uzavře obchodní spojení s každým gentlemanem.“

„Smím se tedy odvážit a představit se mu?“

Dívka tím byla uvedena do rozpaků. Chápala, že se za touto otázkou skrývá něco jiného; bylo jisto, že otec pozve podle amerického zvyku svého nového obchodního přítele také do rodiny.

„Bude tím jistě potěšen,“ pravila tiše, klopíc roztržitě zrak.

Clawsen byl nadšen tímto svolením, kterému dobře porozuměl, chápal však, že nesmí býti neomaleným. Podal mother Smolly přinesený jídelní lístek, pak se oběma dámám uklonil a odešel.

V domě Summerlandově se dověděl, že oba bratři odešli do čtenářského klubu. Byl to kroužek vlivných obchodních činitelů, kteří se scházeli dopoledne i odpoledne, aby věnovali pozornost nejnovějším novinářským zprávám, a každou závažnou novinu, týkající se zájmů okresu, zpravidla hned prodebatovali. Tom šel se svým bratrem spíše jen ze slušnosti, neboť o noviny neměl nejmenšího zájmu a pro svou osobu raději se střetl se šedým medvědem, než aby přeslabikoval tištěnou stránku.

Jack Clawsen odešel za nimi. Pomalu procházel místnostmi klubu.

V jedné z prvních místností visely zarámovány stanovy klubu. Přistoupil, aby se přesvědčil, je-li cizincům dovolen

vstup. Tlusté koberce, pokrývající podlahu, ztlumily jeho kroky, takže dva muži, kteří se ve vedlejší místnosti polohlasitě bavili, nezpozorovali jeho příchodu. Proti své vůli zaslechl Clawsen každé slovo jejich rozmluvy.

„*Well*, sir! Přesvědčil jste mne, že v tomto obchůdku lze dosíci jistého a značného zisku. Texas se již několikráte chtěl odtrhnout od Mexika, všechny pokusy však byly dosud potlačeny mocí. Nyní se naše vláda ve Washingtonu konečně odhodlala podporovati příští chystané povstání všemi prostředky, takže se tato krásná a úrodná země přece jen bude moci připojiti k Spojeným státům. Představte si, jaké proudy přistěhovalců vtrhnou pak do Texasu! Cena pozemků stoupne deseti i dvacetinásobně. Kdo má dostatečné prostředky, aby si zajistil rozsáhlé *granty*, může obratem ruky vydělat miliony. Sám máte sice značné jmění, mister Wilsone, dovolíte-li však, abych se zúčastnil částkou, kterou mám právě volnou, bude vaše výhoda zvětšena."

„O jaký peníz jde?"

„Nu — snad čtyřicet, snad i padesát či šedesát tisíc dolarů, které bych vám dal ve směnkách na Galveston. Neznám sice přesně vaše majetkové poměry, ale doporučení firmy Harris a Thomson v Jefferton City, které jste mi předložil, zajišťuje vám plnou důvěru. Kdy chcete odcestovati?"

„Co nejdříve! Nesmíme ztrácet čas, neboť okolnosti, s nimiž počítáme, jsou všeobecně známy, a nebylo by divu, přijdou-li i jiní na tutéž myšlenku a tutéž spekulaci jako my."

„Ovšem. To je samozřejmé. Nejlépe snad bude, zajdete-li se mnou neprodleně do mé kanceláře, kde můžeme celou záležitost v klidu a důkladně vyříditi."

„A vaše dcera, mister Olbersi?"

„Je mi příliš milou, než abych se pokoušel k něčemu ji přemlouvati. Je úplně volná, a myslím, že vy sám jste gentleman, který si snadno umí získati přízeň dívky, což?

Můj souhlas máte, ostatní je vaší záležitostí, milý příteli!“

Vstali a opustili místnost, aniž si povšimli Clawsena, který stál u stěny. Byli to tlustý bankéř a muž, který včera od Jacka dostal ránu pěstí. Wilson — opět Wilson! A Wilson se jmenoval i ten ptáček, který navštěvoval hezkou terceronku v domě, kde Jack bydlel.

„Fred Wilson, milenec Sářin, mladé mulatky!“ bručel Jack. „Velmi bych se mýlil, není-li to také vůdce stakemenů, kterého jsem poznamenal tomahawkem. Vypadá v tomto okolí sice trochu jinak, ale jeho obličej je příliš typický, než abych se mohl zmýlit. A jizva zvyšuje ještě mou jistotu. Well! Ale jak přišel takový chlapík k doporučení firmy Harris a Thomson? Návštěva Jefferson City v tak krátké době je přece vyloučena! A i kdybych se ve všem mýlil, je to přece jen nepoctivý člověk; to již dokazují jeho pletky s černou služebnou, když se současně uchází o ruku Margit. Počkej, darebo, tohle ti zarazím!“

Jack prošel několika dalšími místnostmi, až nalezl bratry Summerlandovy. Tom Summerland seděl u stolu zády ke dveřím a prohlížel si obrázkový magazín. Byl oblečen v nový trapperský šat, ale na hlavě — ano, na hlavě mu vskutku trůnila ona stará, nemožná čepice, od které se nemohl odloučiti.

Jack k němu přistoupil a poklepal mu s úsměvem na rameno. Lovec bleskurychle vyskočil a zaujal postavení, jako by chtěl odrazit indiánský útok.

„Co je? Proč mne mlátíte, mister? Chcete snad, abych vám uštědřil několik ran pěstí za vaši drzost?“

Změna Jackova zevnějšku způsobila, že Tom přítele hned nepoznal.

„Ty rány bys měl dobře znát, Tome Summerlande! Ale ponech si je pro jinou příležitost, *old boy!*“

Tom udiveně vyvalil oči. Chvíli si Jacka nedůvěřivě měřil,

ale pak k němu přiskočil a sevřel ho v objetí tak prudce, jako by ho chtěl rozmačkati.

„Jack, *by god*, starý Jack Clawsen. Kamaráde! Na mou věru, je to Jack. Tak jistě, že bych na to vsadil i svou čepici! Ale změnil ses! Vyfintěný, že by ho člověk nepoznal! Haló, Bille, tady ti ho podávám, abys ho také mohl sevříti mezi své přední tlapy. Bez něho bys mne již nebyl spatřil!“

Podal Jacka svému bratrovi, který ho uvítal stejně srdečně.

Na další čtení novin ovšem už nebylo ani pomyšlení. Advokát zdvořile nabídl Clawsenovi neomezené pohostinství, které mladý muž neméně zdvořile odmítl a žádal jen o svolení, aby mohl svého přítele kdykoliv navštíviti. Pozvání k obědu ovšem nemohl odřeknouti.

Záhy opustili klubovní místnosti a rozešli se. Jack Clawsen vešel do domu místní banky, jedné z nejvýstavnějších budov města a dal se ohlásiti u šéfa závodu. Byl zaveden do pracovny, kde pánové Olbers a Wilson právě projednávali zamýšlenou spekulaci. Oba nemohli zakrýti překvapení, jež se jich zmocnilo při vstupu Jackově, jenže toto překvapení se u nich jevilo různým způsobem. Wilsonovy oči se zatáhly mrakem, hned se však obrátil a odstoupil od okna, aby mu Jack Clawsen neviděl do tváře. Mr. Olbers si pak udiveně znovu přečetl jméno návštěvníkovo na navštívence.

„Vaše jméno je Jack Clawsen, sir?“

„Ano, pane. Přišel jsem vás o něco požádati. Chtěl byste si laskavě prohlédnouti tyto listiny?“

Bankéř rychlým pohledem přehlédl podané mu papíry.

„Jsou zcela v pořádku!“ pravil s lehkou úklonou.

„Část sumy, na kterou znějí, chtěl bych si vybrati v hotovosti, zbytek chci uložiti ve vašem závodě a vyzvednu si jej později při svém odjezdu ve směnkách, dovolíte-li.“

„Zajisté, jsem milerád k vašim službám, sir! Znáte mistra Summerlanda?“

„Toma Summerlanda? Ovšem, znám ho. Seznámil jsem se s ním kdysi v Llanu Estacadu a právě před okamžikem jsem s ním hovořil."

„Tedy jsem správně tušil. Jste týž Jack Clawsen, jehož jménem jsou podepsána jistá literární díla, myslím knihy amerických básní, pravda, sir?"

Jack se na znamení souhlasu uklonil.

„Bude mi zvláštním potěšením, seznámíme-li se i jinak, než jen obchodně," hovořil bankéř. „Prosím, abyste považoval můj dům za svůj! Má dcera bude neobyčejně potěšena, dopřejete-li jí příležitost, aby se s vámi mohla seznámiti."

„Měl jsem již čest býti představen slečně dceři u své bytné, u mother Smolly."

„Ach! Vy bydlíte u matky Smolly? Jsem tomu velmi rád. Jsme tedy sousedé a můžeme se často viděti, mister Clawsen. Prosím, rozhodl jste již o svém dnešním večeru?"

„Na štěstí nikoliv," usmál se Jack.

„Tedy vás snažně prosím, abyste nás poctil svou návštěvou! Budeme jen malá společnost — rodinný kroužek: má dcera Margit, já a tento pán, kterého si vám dovolím představiti — mister Fred Wilson, majitel plantáží v Texasu."

O včerejším nemilém případu se bankéř nezmínil ani slovem. Wilson se napolo obrátil a formálně se uklonil, což Clawsen mrazivě opětoval.

„Přijdu rád, mister Olbers, jen když se mně podaří odloučiti se od Toma Summerlanda, který — jak pochopíte — si dělá oprávněné nároky na mou společnost."

„Tedy ho přiveďte s sebou! Byl u nás již včera večer. Je to milý společník a bude nám velice vítán."

O to právě Clawsenovi šlo. Poděkoval srdečně bankéři.

Olbers ho zavedl k pokladníkovi, kde mu byla vyplacena žádaná částka a na zbytek vystaven deposit; pak Jack opustil závod bankéřův.

„Dopustil jste se včera zpropadené chyby, mister Wilsone," pravil bankéř, když se opět vrátil do své pracovny. „Ten muž, jak jste si jistě všiml, není nikdo jiný než lovec, z něhož jste si chtěl včera tropit šašky. Ten asi o vás má pošramocené mínění, hahaha!"

„Nezáleží mi na tom," odtušil Wilson netrpělivě. „Nikdy jsem neměl zapotřebí louditi o přátelství nějakého veršotepce, a neučiním toho ani tentokrát. Je mně však vskutku nemilé, že jste ho pozval na dnešní večer. Předpokládal jsem, že budeme úplně sami a že mi bude dána možnost promluvit závažné slůvko se slečnou Margit. Přítomnost těchto dvou pánů bude mi v tom asi závažnou překážkou."

„Zbytečně se obáváte. Zabavím je tak, že budete s Margit zcela nerušeni. Teď se však vrátíme k své spekulaci, dovolíte-li."

Dohodli se, že Wilson odcestuje již příštího rána. Po uzavření a podepsání smlouvy přijal od bankéře příslušné listiny a opustil dům. Prošel několika ulicemi a v jedné z nich náhodou spatřil služebnou Sáru, opouštějící jakýsi krám na protější straně. Za okamžik stanul Wilson vedle ní.

„Nutně musím s tebou mluvit, Sáro," řekl jí tlumeně. „Nech dnes otevřené dveře, abych k tobě mohl přijíti!"

„Kdy?"

„Jakmile se setmí. Přijdu jen na okamžik, ale později se ještě vrátím."

„Nechám klíč ve dveřích," usmála se na něho sladce.

Wilson přikývl a šel dál. Doma vytáhl listiny z kapsy a hodil je vítězoslavně na stůl.

Pak se jal dlouhými kroky procházeti po pokoji, přemýšleje nahlas.

„Ten chlapík Clawsen je nepochybně člověkem, kterému vděčím za svou jizvu. Poznal mne jistě stejně dobře, jako já jeho, to je zřejmé z jeho včerejší narážky o Llanu Estacadu a nuggetech. Jistě se pokusí všemožně mně škodit; ale to se mu

nepodaří. Dříve než odjedu, vypořádám se s ním ještě a splatím mu jeho urážky.“

„A Tom Summerland, který se dnes večer objeví s ním,“ pokračoval po chvíli, „je pravděpodobně jeho společník, s nímž nám nedávno ukradl koně a část zlata. Jsem zvědav, pozná-li mne. Eh — pro všechny případy jsem zajištěn. Udání na mne dosud nebylo učiněno, a i kdybych byl nucen zmizet, budou mne napřed hledati v Texasu, kde ovšem nebudu. Podaří-li se získat prostřednictvím mého bratra pozemky, prodám je zas obratem na místě a odjedu se Sárou do Brazílie, *well!*“

Zabalil své věci a pak odešel opět do města, kde si ještě obstaral různé nákupy. Jakmile se setmělo, zahalil se do širokého pláště, v jehož záhybech schoval balík, a odebral se k domu mother Smolly. Vstoupil bez zazvonění a kráčel tiše po schodech do druhého poschodí, kde otevřel dveře komůrky, obývané sličnou terceronkou. Byla sice tma, Wilson se tam však dobře vyznal i beze světla.

Zakrátko dívka vstoupila. „Jsi zde?“ zašeptala.

„Ano, srdíčko,“ odpověděl. „Mám pro tebe příjemnou zprávu!“

„Jakou?“ tázala se, přitisknuvši se k němu.

„Odjíždím! Chceš jíti s sebou?“

„Ó — jak ráda! S tebou půjdu vždy a kamkoli. Kdy odjedeme?“

„Již dnes!“

„Ó, to je příliš brzy. Musíš mně poskytnout čas, abych se na vše připravila a abych také promluvila s paní.“

„Přípravy jsou zbytečné, neboť jsem pro tebe již všechno obstaral. A tvá paní — nejlépe, když jí neřekneš vůbec nic. Snad by tě ani nepustila.“

„Byla ke mně vždy tak laskavá! Nemohu se přece stát nevděčnicí a opustit ji tajně.“

„Je ti milejší než já?“ tázal se s mírnou výčitkou.

„Jak si jen můžeš mysliti něco takového! Vždyť víš, že jsi mi milejší — — ach, ano, víš dobře, že udělám pro tebe vše, co budeš chtít. . .Půjdu s tebou, třeba ještě dnes!“

„Dobře. Nic jiného jsem od tebe neočekával, Sáro. A nebudeš toho nikdy litovati, že jsi se mnou odešla. Teprve nyní poznáš pravý život, který by ti zde zůstal jen nesplnitelnou tužbou. Je však vyloučeno, abys mne doprovázela jako dívka. Víš, to bychom nemohli zůstati stále spolu.“

„Ne jako dívka? A jak jinak?“

„Inu — jako chlapec! Jako mladý muž! Hleď, v tomto balíku najdeš všechno, co potřebuješ k převléknutí. Budeš vypadati skvěle, uvidíš!“

„Mám se převléknouti? Za chlapce?“ zvolala radostně. „Ó, to bude krásné! Jaká romantika! Víš co — půjdu s tebou jako tvůj sluha a nebudu tě musit opustit ani na okamžik.“

„Musíš mi však přinésti velkou oběť,milé dítě.“

„Oběť! Můj drahý, vždyť víš, že pro tebe není těžkou žádná oběť!“

„Tvé vlasy, tvé krásné vlasy ti budu musit ustřihnout. Jinak by každý poznal, že nejsi chlapec, nýbrž nejkrásnější děvče Spojených států.“

„Nuže — ustřihni je!“

„Jak dlouho dnes zůstaneš u matky Smolly, Sarah?“

„Do desíti hodin. Pak budu volná — jako pták!“

„*Well!* Postarej se tedy, abych později našel dům otevřený, a zavčas se převleč, abych na tebe nemusil čekat. Mimochodem — bydlí prý u vás od včerejška jakýsi mister Clawsen?“

„Ano, a je to velmi hezký a především přívětivý a milý gentleman.“

„Pozoruji, že je nejvyšší čas, abych tě odtud odvedl! Musíš mu asi také posluhovati, co?“

„Ano. Paní mi to nařídila a dala mi zvláštní klíč k jeho bytu, abych mohla uklízeti v jeho nepřítomnosti.“

„Poslyš, postarej se, aby ten klíč byl tady, až opět přijdu!“

„Proč chceš jít do jeho pokojů?“ tázala se Sarah nevinně.

„Proč? Povím ti, proč. Z jeho oken je viděti k Olbersovým a já chci ještě něco naproti vypozorovati, než opustím tento dům. Již jdu, Sarah! Miláčku, proveď všechno přesně tak, jak jsem ti řekl!“

Objal ji, potom — zanechav plášť v dívčině jizbě — sešel opět na ulici. Zakrátko stanul v saloně bankéřově.

Přišel jako první z pozvaných a zastal Margaretu samotnu.

„*Good evening*, miss. Jsem velmi povděčen panu Olbersovi, že mi dovolil prožíti poslední večer, který trávím ve Stentonu, ve vaší milé společnosti. Smím doufat, že vám má přítomnost není zcela nepříjemnou, miss Margareto?“

„Domýšlivost je nehezká vlastnost, sir, a mé svědomí opravdu nepřipouští, abych ji podporovala,“ usmála se dívka.

Svraštil krátce čelo a řekl:

„Každý člověk žije jen tomu, co si myslí, lépe řečeno, co si domýšlí. Jen ten je šťasten, kdo využije každého okamžiku. A ten okamžik, kdy jsem s vámi nyní sám, slečno Margareto, je nejšťastnějším v celém mém životě! Musím vám to říci!“

Vešel tlustý bankéř, a jeho příchodem byla dívka zproštěna povinnosti odpovědět. Zároveň s ním vešli i Summerland a Clawsen. Jack se lovci nezmínil ani slovem o Wilsonovi. Chtěl se přesvědčiti z chování svého druha, zdali jeho podezření bylo oprávněné či ne.

Trapper přistoupil bez okolků k dívce a chopil se srdečně její pravice.

„Tak, tady mne opět máte, miss a nejsem-li vám vítán, můžete mne klidně opět vyhnat, aniž vám to budu zazlívat!“

„Ó, jen zůstaňte, mister Summerland! Vždyť víte, že vás vidím vždycky ráda!“

Také Clawsena přivítala dívka několika srdečnými slovy. Právě jí chtěl políbiti ruku, když v tom se zaražen vzpřímil.

Vedle něho zaznělo několik slov, která se nijak do této společnosti nehodila.

Tom Summerland se totiž mezitím obrátil k Wilsonovi a při pohledu na „plantážníka" divoce vykřikl:

„*Goddam!* Kdo je tohle? Jářku, Jacku, podívej se dobře na toho chlapa! Poznáváš ho?"

Jack Clawsen se nedal zmásti. Odpověděl chladně: „Myslím, že ano."

„Ať mne na místě kojoti sežerou, není-li to stakeman, který nás v Llanu Estacadu přepadl a kterého jsi později poznamenal tomahawkem! Hola, podívejte se na tuhle čerstvou jizvu! Copak dělá ten člověk u vás, mister Olbersi?"

Dříve než bankéř mohl odpovědět, promluvil Wilson a jeho slova zněla kupodivu klidně:

„Ten člověk se opravdu zbláznil! Poslyšte, muži, ještě jedno takové nesmyslné slovo a postarám se o to, aby dostal svěrací kazajku!"

„Anebo vy pouta!" opáčil Tom stejně prudce. „Chlape, kdybych vás byl potkal jinde, byl jste v pěti minutách v rukou šerifa."

„Jen se nedejte nikterak zdržovat od svého úmyslu! Přes to, že jsme oba na návštěvě u tohoto gentlemana, musím vaše šerifovské choutky poněkud schladiti. Vezměte tohle na pamětnou!"

Margit zděšeně vykřikla, a bankéř prchl do kouta pokoje. Wilson, který byl již oblečen na cestu a opásán revolverem, sáhl jako blesk po zbrani, vytrhl ji od boku, ale než mohl vystřeliti, skočil k němu Clawsen a uchopiv ho oběma rukama v půli těla, mrštil jím takovou silou na dveře, že se s rachotem otevřely a podvodník padl do předsíně. Dříve, než ho mohl někdo chytit, vyskočil a rychle seběhl dolů po schodech.

Nikdo ho nepronásledoval. Margareta ležela na pohovce, Clawsen klečel vedle ní. Bankéř stál u stolu a třásl se po celém

těle. Tom Summerland uchopil karafu s vodou, kterou nesl k pohovce; starost o sličnou miss byla u něho tedy větší než touha po pomstě.

„Mister Summerland, co jste to provedl?“ zahořekoval Olbers. „Vždyť takové podezření je vskutku šílenstvím!“

Nikdo mu neodpověděl. Oba muži byli příliš zaujati péčí o dívku, než aby mu popřáli sluchu. Konečně děvče otevřelo oči. Nebylo nijak slabé povahy; a bylo tedy záhadou, co jí uvedlo v takové vzrušení. Její pohled padl na Clawsena.

„Ach, vy žijete? Neublížil vám?“

Pocit něhy zalil Jackovo nitro. Měla o něho starost! Uchopil ji ruce a řekl:

„Nikdo není zraněn, slečno Margit. Máme-li o někoho starost, tedy jen o vás.“

„Ó — pak je vše v pořádku! Viděla jsem, jak se zableskl revolver — měla jsem hrozný strach!“

„Ten nám způsobil mister Summerland zcela zbytečně!“ poznamenal její otec.

„Zbytečně, sir?“ řekl Tom uraženě. „Snad nemyslíte, že jsem ho nepoznal, nebo že se mýlím? Nevím, jakým způsobem a pod jakým jménem se ten darebák k vám vetřel, ale že je to stakeman, a dokonce náčelník bandy, o níž jsem vám včera večer vyprávěl, to je tak jisté, že bych na to vsadil svou čepici! Jen se zeptejte tady Jacka, ten ho jistě také poznal.“

Olbers obrátil pohled ke Clawsenovi.

„Tom má pravdu, sir!“ řekl Clawsen. „Poznal jsem ho hned včera, když jsem vás potkal před městem. Možná, že se upamatujete na má slova o poušti, smrti a nuggetech. Také slečna Margareta vám dosvědčí, že jsem jí už tam venku přál lepší společnost.“

„Důkazy, gentlemeni. Potřebuji důkazy! Mám všechny důvody k tomu, abych Wilsonovi věnoval plnou důvěru, a vaše obžaloba je tak strašná, že ji ani nemohu plně pochopiti.“

„Nemýlím-li se, uzavřel jste s ním obchod, týkající se spekulace s texasskými pozemky?“

„Odkud to víte?“

„Dovolil jste mu také, aby se snažil o náklonnost miss Margit?“

„Jste vševědoucí, sir?“

„To nejsem, ale vím mnohé, co se týká toho dareby. Uchází se o ruku vaší dcery a zároveň má milostný poměr se služebnou mother Smolly, s tou holčicí Sárou. Myslíte, že je takový člověk hoden vaší důvěry?“

„Je možné, co mi tu říkáte?“

„Sám jsem ho včera v noci viděl stát v chodbě domu, kde bydlím, a dnes ráno mne Sarah prosila, abych se o tom nezmiňoval před její paní. Myslíte snad, že mám zájem na tom, abych vás obelhával?“

„Ne, ne — to jistě nemáte! Ale můj Bože — jestliže se nemýlíte — — je-li vaše obvinění pravdivé, tu mi hrozí katastrofa. Uzavřel jsem s tím člověkem smlouvu a před chvíli jsem mu svěřil padesát tisíc dolarů.“

„Hm, to je ovšem mrzuté. Ale snad to lze ještě napraviti. Víte určitě, že jeho doporučení od firmy Harris a Thomson v Jefferson City je pravé?“

„I o tom víte? Ano, jsem si jist, že je pravé. Znám přece podpisy obou společníků a bedlivě jsem si je prohlédl.“

„A neposlal jste zvláštní dotaz firmě? Takový člověk jako Wilson se nelekne žádného podvodu a jistě bude také zručným padělatelem podpisů. Dáme ho prostě zatknouti!“

„Jste si tak jist jeho nepoctivostí?“

„Naprosto. Ale chci vám dát příležitost, abyste se sám přesvědčil o tom, že mluvím pravdu. Pošlete telegrafický dotaz do Jefferson City. Odpověď tu máte v několika hodinách. Až do té doby chci vyčkati; ale pak budu energicky jednat!“

„Máte pravdu, mister Clawsen! Jde mi přece o značnou

částku a — musím si opatřiti jistotu stůj co stůj. Půjdu — — ano, půjdu sám na telegrafní úřad — budu — — —“

„Výborně. Já ho zatím budu sledovat a nepustím ho s očí. Dareba se jistě chystá k útěku a tomu nutno zabrániti.“

„Stop, Jacku!“ vpadl mu do řeči Summerland. „K něčemu takovému se hodím stejně dobře jako ty. Ty zůstaneš hezky zde u miss Olbersové — přece bys ji nenechal bez ochrany, když její otec odchází?“

„Ano, zůstaňte, prosím, u mé dcery!“ řekl Olbers. „Margit nesmí za těchto okolností zůstati sama.“

Oba odešli: Olbers na telegrafní úřad, Summerland za Wilsonem.

*

Zatím ten, kterého hledal, běžel po svém útěku z domu ještě kus cesty ulicí dolů, pak se zastavil a plížil se ve stínu po druhé straně zpět. Bylo ještě příliš brzy, než aby zastihl Sáru v její komůrce, přes to však proklouzl nahoru, aby tam vyčkal jejího příchodu. Přišla brzy a pomohl jí pak při přestrojení za chlapce a později při balení různých věcí, které chtěla vzíti s sebou. Když byli hotovi, tázal se jí:

„Mother Smolly jest ještě vzhůru?“

„Není!“

„A dveře?“

„Jsou otevřeny. Ostatně mám zde domovní klíč.“

„A klíč od Clawsenova bytu?“

„Také.“

Vzal k sobě oba klíče, pak jí poručil: „Nyní odejdi, Sáro! Nikdo nás nesmí spolu vidět. Čekej na mne ve vrbovém houští nad převozem!“

„Počkám tam. Ale prosím, přijď brzy!“ Dívka vypadala v svém chlapeckém obleku vskutku roztomile. Wilson ji ve spěchu objal.

„Přijdu! Nyní však — již jdi, jdi!“

Po jejím odchodu zhasl světlo, zamkl místnost a plížil se opatrně dolů do prvého poschodí. Tam otevřel Clawsenův byt, vstoupil a dveře opět zevnitř zamkl.

Pečlivě prohledával jednotlivé pokoje, což mohl udělat i bez lampy, neboť jasně osvětlená okna protějšího domu Olbersova vrhala až sem svůj odraz. V bytě bylo pološero.

Při shledání měl s počátku úspěch. Pomocí paklíče otevřel v knihovně psací stůl a vytáhl zásuvku. Tam hned navrchu ležela tobolka a několik svitků bankovek. Vstrčil peníze do kapsy a přistoupil s tobolkou k oknu.

„Výborně! Vida — tuhle je depositní listina a několik šeků. Hotové peníze, které mu byly vyplaceny dnes ráno u Olberse mám také. Teď mi jen zbývá se s tím chlapcem vypořádat ještě osobně.“

Vše opět pečlivě uzamkl a postavil se za záclony, aby odtud pozoroval protější dům. V druhém poschodí byla světla zatím zhašena, za to byl osvětlen balkónový pokoj v prvém patře. Osoby, jež tam byly, seděly však patrně za světlem, neboť jejich stín nedopadal na stažené záclony.

„Jak zjistit, zdali tam ještě je, či zda už odešel?“ pomyslil si.

Příští okamžik mu dal odpověď na jeho otázku. Dveře na balkon se otevřely a v osvětleném otvoru se objevila Margareta, hned za ní silueta Clawsenova. Oba vystoupili na balkon a opřeli se o zábradlí. Zdálo se, že někoho vyhlížejí.

„K čertu! Zdá se, že si brzy dobře porozuměli. *Boy god*, ten chlapík to umí zčerstva. Bere ji kolem pasu. Jen počkej, čerte! Zdá se mi, že máš poněkud ohnivou krev; musím tě schladit! A kdo to tam přibíhá? Na mou věru, tlustý Olbers. Kde byl? Snad ne na policejním úřadě s udáním proti mně? Kdybych jen věděl, kde vězí ten hlupák Summerland? Hleďme, už se vracejí dovnitř.“

V balkónovém pokoji se patrně odbýval živý rozhovor. Bylo

tak lze souditi z rozčilených pohybů stínů, které se chvílemi ukazovaly na záclonách. Za chvíli vyšli Olbers i Clawsen z domu; jeden zamířil do města, druhý směrem, kterým ležel Wilsonův byt.

„Kampak jdou? Bezpochyby mne chtějí pronásledovat — hlupáci. To se přepočítali!“

Drahný čas minul, než se opět někdo objevil. Konečně zastavil před domem povoz, z něhož vystoupil Clawsen a vešel do bankéřova domu. Zakrátko opět vyšel a přešel ulici.

„Jde domů! Jen pojď — ničemo!“

Wilson se sklonil a vklouzl za psací stůl. Slyšel odmykat dveře, a v příštím okamžiku Clawsen vstoupil. Rozsvítil světlo, otevřel prádelník a jal se balit své věci — — —

*

Těch několik okamžiků, jež Jack Clawsen ztrávil v protějším domě po odchodu Olbersově a Summerlandově, byly pro něho z nejšťastnějších v životě. Byl sám — sám s Margaretou.

Dívka byla dosud plna úzkostí a pochybností.

„Není možné, že se přece jen mýlíte, pokud jde o Wilsona?“ tázala se, když zůstali sami.

„Jistě se nemýlím,“ odpovídal Jack. „Vždyť sám jeho útěk nejlépe dokazuje, že nemá čisté svědomí. Věřte, je to podlý chlap!“

„Jak mohou být lidé tak hrozní! Pomyslete, po celou dobu byl v naší blízkosti, aniž jsme tušili, co nám hrozí. A jaký to byl strašný pohled, když vytrhl pistoli!“

Zdálo se, že vzpomínka na pistoli má na dívku skoro stejný účinek jako pistole sama. Zapotácela se, její ruce marně hledaly oporu a byla by jistě klesla, kdyby ji nebyl Clawsen pevně zachytil do náruče. Sklonil se k ní s úsměvem.

„Miss Margo, takto bych vás chtěl držeti stále!“

Otevřela oči. Její obličej ztratil bledost a pokryl se

ruměncem. Její slabost zmizela — ačkoliv již nepotřebovala podpory — zůstala však přece dál v jeho náručí. Usmála se rovněž a porozuměli si.

Když po chvíli vstoupil Olbers, navrátivší se z telegrafního úřadu, byl tak rozčilen, že ani nepozoroval vzrušení dvou mladých lidí.

„Měl jste pravdu, mister Clawsen!“ vykřikoval, lapaje dech po nezvyklém běhu. „Ta doporučení byla padělána. Musíme toho lumpa chytit, chytit za každou cenu!“

„Nebojte se! Dostaneme ho, i kdyby nám byl teď proklouzl. Vyhledá jistě svůj byt, protože jistě nebyl na dnešní překvapení a na útěk připraven. V tom případě ho Tom jistě nespustí s očí. Byl jste již u šerifa?“

„Ne, dosud ne. V tom chvatu jsem na to docela zapomněl. Lidičky, vždyť já zlostí úplně ztrácím hlavu!“

„Nuže — musíte tam zajít hned! Budu vás očekávati u Toma. Nesmíme ztratit ani chvilky.“

Odešli a dívka osaměla. Usedla a otevřela jakousi knihu — měla v ní uschován výstřižek z dnešních novin. Opět a opět čtla verše jí adresované.

Seděla tak dlouho. Konečně zazněly venku kroky, uslyšela zaklepání na dveře, a dříve než mohla vstáti, vešel Jack do pokoje. Zahlédnuv v její ruce výstřižek, pochopil a usmál se radostí nad tím, že se její myšlenky zabývaly jím.

„Přicházím jako posel,“ pravil. „Wilson po svém odchodu z vašeho domu nebyl již ve svém bytě. Šerif ho hledá v místech, kde se obvykle zdržuje za večerů. Protože ho šerif osobně nezná, šel s ním váš otec, aby Wilsona identifikoval, nemáte se tudíž strachovati, vrátí-li se domů až později. Tom a já také hledáme toho podvodníka, ačkoliv předpokládám, že zatím již Stenton opustil. Pro ten případ však vím přesně, kam se obrátí a budu ho pronásledovati ještě dnes v noci. Prosím vás, abyste mne pak omluvila u mother Smolly, že jsem odešel tak znenadání.

Nechci ji teď v noci rušiti loučením."

„Ó, Jacku, chcete již pryč a vydat se v nebezpečí? Ne, ne — — to nemohu připustiti! Zůstanete tady, a nechte šerifa, ať pronásleduje Wilsona sám!"

Jack se usmál.

„V boji s nepřítelem — a tím se mi teď Wilson stal — nemohu dbáti nebezpečí! Kromě toho není dosud tak jisté, že pojedu vůbec pryč. Možná, že ten chlapík ještě neopustil Stenton a že padne do rukou spravedlnosti ještě dnes v noci. Tu by ovšem nebylo třeba, abych odjížděl."

„Slibte mi, že mně dnešní noci ještě jednou podáte zprávu! Zůstanu vzhůru až do otcova návratu."

„Dobrá, slibuji vám tedy, že přijdu ještě jednou. A do té doby: dobrou noc!"

Podal jí ruku. Zpozorovala jeho prosebný pohled a cítila, jak se slabě pokouší přitáhnouti ji k sobě. Vrhla se mu sama do náruče.

„Ó, Jacku, nevydávejte se zbytečně v nebezpečí! Buďte opatrný, až se s ním střetnete!"

Její rty se dotkly jeho úst v plachém polibku. V příštím okamžiku utekla z pokoje.

Rychle svlékla večerní šaty a oblékla si pohodlný domácí oděv. Oknem viděla, že v Clawsenově bytě je světlo. Byl tedy doma. Jistě tam dlouho nezůstane. Chtěla ho ještě jednou spatřiti a proto vyšla na balkon.

Za malou chvíli se naproti otevřely dveře, vedoucí na balkon, a Clawsen vyšel, aby vyhlédl na ulici, přichází-li již Summerland, který se měl pro něho zastavit. Zpozoroval ji a zamával jí rukou na pozdrav. I dívka zvedla ruku a chtěla mu pokynouti; uprostřed pohybu však ztrnula. Po oknech jeho osvětleného pokoje se svezl stín, a v příštím okamžiku se za Jackem objevil Wilsonův stín.

Náhlý strach dívku ochromil. Z hrdla úzkostí staženého se

vydral výkřik:

„Pozor! Obrať se, Jacku! Je za tebou!“

Jack Clawsen se rychle obrátil. Obrátil se včas, ještě v posledním okamžiku. Vrah stál těsně za ním, s nožem v ruce, vztyčeným k ráně!

„Pomoc! Pomoc!“ křičela Margit, pološílená strachem o Jackův život. Zahlédla ještě, jak oba spolu zápasí, pak se obrátila, proběhla pokojem a běžela úprkem po schodech dolů a na ulici. Přeběhla ji a již letěla vzhůru k jeho dveřím. Dosáhla jich právě v okamžiku, kdy Jack vešel z balkonu zpět do pokoje.

„Ó — drahý — — nestalo se ti nic? Kde, kde je ten zlosyn?“ tápala Margareta přerývaně po vzduchu.

„Je pryč!“ řekl Clawsen zachmuřeně. „Zachránil se skokem do ulice právě v tom okamžiku, když jsem po něm skočil.“

„A ty krvácíš! Zranil tě! Můj Bože, ukaž, rychle!“

„To nic není, Margit. Pouhá dvě škrábnutí. Pusť mne, musím za ním!“

„Ne! Ne, nepustím tě!“

Jack chtěl pospíšit za Wilsonem, ale Margit se na něho zavěsila tak pevně, že by byl musil použíti násilí, aby se jí zbavil.

„Margit, prosím! Vždyť uteče!“

„Ať si uteče! Zemřela bych strachem, kdyby ses nyní za ním pustil. Svlékni rychle kabát, podívám se na tvou ránu!“

Clawsen poznal, že by zde marně odporoval jejímu naléhání, proto jí vyhověl. Wilson mu zasadil bodnou ránu do levé paže a pořezal ho na ruce. Obě zranění však nebyla nijak nebezpečná, ač silně krvácela. Pohlížel s úsměvem, jak mu dívka zastavuje krev a přikládá obvaz.

„Tak,“ pravila, když byla hotova s obvazem, „teď již není nebezpečí, můj milý, zlý Jacku. Ale nebýti mne, byl bys běžel bez rozmyslu za ním, a cestou bys možná vykrvácel.“

„Ne! Bez milé, hodné Margit byl bych již jistě mrtev, neboť jen její varovný výkřik mne zachránil od jisté smrti. Tak je to,

drahoušku. Ten zrádný chlap by mne zákeřně bodl do zad. Zachránila jsi mi život.“

V té chvíli zazněly venku kroky a vstoupil Tom Summerland; byl nemálo udiven, když spatřil dívku. Rychle mu pověděli o všem, co se zběhlo.

„Byl zde? *Damn it!* Okradl tě, Jacku?“

„To ani nevím, Tome. Nemám ostatně času, abych po tom pátral. Ukradl-li něco, uvidím to později. Nyní musíme neprodleně za ním.“

„Jistě! Ale napřed si vezmi revolver nebo něco podobného. Střílet na potkání! Jen žádné okolky s vrahem.“

Opustili byt a doprovodili Margit k jejímu domu.

„A kam teď?“ tázal se Tom Summerland svého přítele.

„Především zpět do mého bytu. Zavolám Sáru. Právě mne napadlo, že bez její pomoci se chlap nemohl do mého bytu dostat. Uvidíme, co děvče řekne, a pak se teprve rozhodneme o dalším.“

„*All right.* Ten nápad není špatný. Wilson ať zatím utíká třebas až do Babylonu na pastviny, které spáslo sedm tučných Izákových krav. Však my ho dohoníme a pomůžeme mu k pořádné smyčce okolo krku. To je tak jisté, že bych na to vsadil čepici!“

4. Hrabě Hernano

Briga *Union* brázdila pod vlajkou Spojených států vody Atlantiku. Silný severozápadní vítr plnil její plachty, a loď s graciésně nakloněným trupem protínala vlny, zatím co na její přídi se vysoko dmula pěnivá tříšť.

Mířila k Vera Cruzu, odkud měla dopravit náklad barevných dřev do Galvestonu. Na palubě měla jen dva

cestující, stojící právě teď u zábradlí a pozorující velkou *tintororu**), která již drahnou chvíli následovala loď.

Jeden z cestujících byl oblečen v pohodlný šedý oblek a jeho hlavu pokrýval lehký panamský klobouk. Tělo druhého vězelo v loveckém kabátci ze silné buvolí kůže, ozdobeném třepením; na hlavě měl čepici, která po celou cestu vzbuzovala pozornost námořníků. Dlouho a mlčky pohlíželi na mořského dravce. Konečně promluvil muž v loveckém kabátci.

„Prokletá houpání! Člověk již vskutku neví, má-li žaludek v krku nebo v botách či vůbec mimo tělo. Budu šťasten, až ucítím pod nohama opět několik čtverečních stop pevné půdy."

„To bude ještě před večerem, Tome. Alespoň mne o tom ujišťoval kapitán. A dojedeme-li včas, abychom zastihli poštovní dostavník, budeme zítra v Mexiko City."

„Kéž bychom tam byli již dnes! Bylo by mrzuté, kdybychom i teď sledovali nesprávnou stopu a kdyby se naše cesta přes tuto proklatou louži nakonec ukázala zbytečnou."

„Možné to je a konečně musíme počítat i s případným neúspěchem. Myslím však, že se nemýlím, počítám-li, že ten čistý ptáček, ‚bohatý plantážník z Texasu', je u svého bratra, počestného alcada Dona Antonia Moleze."

„Zastihneme-li ho tam, vrazím do něho při prvním setkání svůj *bowie-knife***). Dosud ve mně vře krev, pomyslím-li na darebáctví, které ti provedl. Musím se mu ostatně náležitě odvděčiti za několikadenní pobyt na těchto houpavých prknech, kde má člověk již prvního dne omotána střeva kolem kostí."

„Doufám, že Olbers i já dostaneme opět svůj majetek zpět. Sára u něho viděla mnoho zlatého prachu a nuggetů, takže chlapík měl jistě dost vlastních prostředků, aby si

---

*) druh žraloka.

**) lovecký nůž.

zaplatil cestu. Cenné listiny, které vylákal od bankéře, ovšem jistě už vyměnil za hotové peníze.“

Přistoupil k nim kapitán. Byl to Clawsenův dobrý známý z dřívějších dob a proto mu Jack po nalodění sdělil krátce účel své cesty.

„Jak dlouho se ještě poplavíme, Williamsi?“

„Za dvě hodiny jsme v přístavu, kamaráde. Předevčírem jsme překročili obratník a včera jsme minuli Tampico. Ostatně — podívej se dalekohledem! Vidíš, ta šedá čára tam, je pobřeží Vera Cruz.“

Jack Clawsen zahlédl dalekohledem na obzoru tmavý pruh.

„Znáš jízdní řád poštovních dostavníků do Mexiko City, Williamsi?“

„Neznám. Ale jistě nebudeš dlouho čekati. Myslíš, že zastihneš toho ptáčka již v Morelio?“

„Očekávám to. Jisté to ovšem není. Je zcela možné, že chlapík bude v Texasu. Tam je asi dobře znám, jinak by nebyl mohl o té zemi tak znalecky hovořit. Při značné rozloze toho státu může dokonce s klidem provésti svou spekulaci, i když bude pronásledován. Nezapomínej, že Texas není territoriem Spojených států, nýbrž mexickou provincií a že vydání zločinců vždycky předchází dlouhé vyjednávání mezi Washingtonem a Mexikem. Mezitím lotřík desetkrát uprchne z vězení.“

„Nemohu souhlasit s tvým názorem, Jacku. Jeho zevnějšek — jak jsi řekl — svědčí o španělském původu a Mexiko je mu jistě lépe známo než Texas. Žije tam také jeho bratr — a to vlastní bratr — protože té pohádce o nevlastním bratru nevěřím. Mister Wilson byl jistě původně seňorem Molezem. Pokud jde o spekulaci, víš sám, že pozemky v Texasu lze dostati jen těžce a pouze při dobrých známostech; v Mexiku je však dostaneš lehce a levně z první ruky. Snad zde má vztahy k některé osobnosti, která rozhoduje o zadávání státních pozemků, nebo doufá, že toho

spojení dosáhne prostřednictvím svého bratra. Podaří-li se mu získat nějaký grant, pak jistě nepojede do Texasu, nýbrž jej ihned zde v Mexiku s výdělkem prodá jinému spekulantovi a pak beze stopy zmizí."

„*Well, sir!* Myslím, že máte pravdu," prohodil Summerland. „My se však už postaráme, aby neušel spravedlnosti, a kdyby se pokoušel udělat se neviditelným, hezky ho vytáhneme na provaze na pevnou větev, aby ho bylo lépe vidět."

„Poslyš, Williamsi, jak dlouho zůstane *Union* v přístavu?" zeptal se Jack svého přítele.

„To je zatím neurčité," odpověděl kapitán Williams. „Uvidím, jak rychle seženu náklad. Chceš se mnou zpět do Galvestonu?"

„Nejraději bych ovšem jel opět s tebou."

„Tedy si pospěš, abys svého Wilsona rychle chytil a přivedl ho hned s sebou. Ať také mám potěšení poznati ho osobně."

„Kdyby to jen bylo možné. Mám sice u sebe plnou moc, abych ho zatkl, ale ta platí jen pro Spojené státy. V Mexiku s ní nedosáhnu nic…"

Kapitánova předpověď se splnila. Asi za dvě hodiny vjel *Union* do přístavu a zakotvil mezi pevností San Juan de Ullao a starým městem Vera Cruz. Oba cestující se rozloučili s kapitánem a dali se dopraviti na pobřeží. Summerlandova nálada hned náležitě stoupla, jakmile opět ucítil pod nohama pevnou půdu.

Po vyřízení krátkých formalit v přístavě, odebrali se naši přátelé do města, kde se jim podařilo zastihnouti právě v posledním okamžiku poštovní spojení do Mexiko City. Byli rádi, že mohou hned opustiti vedrem a zimnicí zamořené pobřeží.

K večeru se octli na horské silnici k starému císařskému městu ve vnitrozemí. Odpoledne druhého dne uzřeli s výše horské cesty v dáli se blýskající hladinu krásného jezera Tenochtitlan a vbrzku

se sklonila silnice do údolí, v němž leží Mexiko City. Vozka jim doporučil nejlepší hotel v městě, jehož majitel sice vrhal tázavé pohledy na prapodivnou pokrývku Summerlandovy hlavy, přece je však uvítal s přepjatou španělskou zdvořilostí.

Rozhodli se, že zůstanou v městě přes noc; jednak proto, aby si po namáhavé cestě odpočinuli, jednak i proto, že zde mohli zastihnouti Wilsona. Měl jen jeden den náskoku před nimi a — chtěl-li jet k svému bratru — musil nepochybně volit tutéž cestu jako oni. Snad dosud ani neopustil město.

Obyvatelstvo Mexiko City bez rozdílu tříd a stáří prochází se večer po Alamedě, nádherném parku, který je protnut hlavní třídou, vroubenou vedlejšími cestami. Za večera je tato třída, *plazza*, nádherně osvětlena a oživena tisíci procházejícími se povaleči, kteří hledají osvěžení po horkém dni. Hedvábné šaty dam, bohatě zdobené krajkami a šperky; svědčily o nádheře, na kterou si potomci španělských dobyvatelů zvykli.

Naši přátelé se rozhodli, že nepůjdou spolu, neboť tak mohli lépe prohlédnouti celou Alamedu a měli větší možnost setkati se s hledaným Wilsonem. První odešel Summerland, kdežto Clawsen se nejdříve pečlivě převlékl, věda dobře, že na Alamedě se schází za večera všechen vznešený svět Mexika. Slyšel sice již hodně vypravovati o nádheře mexických promenád; to však, co spatřil po svém příchodu do parku, předčilo jeho očekávání. Paprsky osvětlení se odrážely v proudech vodotrysků. Po cestách se procházeli muži ve svých malebných krojích, se širokými sombrery na hlavách a s řinčícími zlatými a stříbrnými ostruhami. Mexikánky, po celém světě známé svou krásou, se halily v nádherné mantilly a ovívaly se vějíři, bohatě zdobenými drahokamy. S pokračujícím večerem se park stále více plnil, až na konec byl téměř celý vyplněn davem, bzučícím jako včelstvo v úle.

Pečlivě pozoruje obličeje všech mimojdoucích, kráčel Jack pomalu kupředu. Nejedna kráska se ohlédla po jeho ztepilé

postavě a pokynula mu vějířem. Jeho srdce však bylo naplněno vzpomínkami na Margit a nevěnoval proto nepokrytým výzvám krásek ani nejmenší pozornosti.

Mimo přešla nápadně krásná, s vkusnou nádherou oděná seňora, zavěšena v paži mnohem staršího pána. Přecházejíc, vrhla na Jacka ohnivý pohled a její rty se výmluvně dotkly vějíře. Když se zakrátko na konci cesty obrátil a kráčel zpět, potkal opět nerovnou dvojici, která se zatím již také otočila. Zdánlivě náhodou upadl dámě vějíř, a Jack si pospíšil, aby jí jej podal. Byl to nádherný vějíř ze slonoviny, bohatě vykládaný diamanty a smaragdy. Seňora jej přijala, při čemž se její ruka dotkla ruky Clawsenovy.

„Díky vám, seňor! Jste velmi laskav. Jste zde asi cizincem, že se procházíte tak zcela sám?“

„Ano, seňoro, jsem zde cizí,“ odpověděl Jack čistou španělštinou, zdvořile se ukláněje.

„Jak se vám líbí Mexiko?“

„Jako kraj spanilých víl, z něhož — jak básníci říkají — se nikdo nevrátí s celým srdcem.“

„Ztratil jste svoje již také?“

„Mocná jedna čarodějka se postarala, abych je ztratiti nemohl,“ odvětil s úsměvem a ukláněje se, ustoupil zpět. Kráska naň vrhla poslední pohled, v němž se mísily obdiv a zloba nad tím, že mladý muž tak náhle přerušil rozhovor, který si byla lstivě vynutila. Pak zahnula se svým průvodcem na vedlejší cestu a zmizela v davu.

Clawsen opustil park teprve v pozdních hodinách, když se dav již byl většinou rozešel. Wilsona tam jistě nebylo, jinak by ho byl nepochybně spatřil. Neměl chuti jít přímo domů, a proto ještě zamířil do města, aby se dostal oklikou k svému hotelu. Prošel několika ulicemi, když náhodou padl jeho pohled na úzký dům, z jehož otevřeného okna v prvém poschodí vyhlížel tmavý obličej, jemu dobře známý. Rychle

se ukryl do stínu protějších vrat.

„Jaká šťastná náhoda! To je — — ano, to je Sára; sličná terceronka od matky Smolly. Kde ta je, tam bude jistě i Wilson!“

Vyčkal, až dívka zavřela okno, pak vstoupil do domu, jehož vnitřek nevypadal nikterak vábně. Přízemí pozůstávalo z jediné místnosti, velmi nuzně zařízené. Při jeho příchodu vstala ze židle zvadlá stařena a přibelhala se mu vstříc.

„Promiňte, *matrino,* že vás vyrušuji. Nemýlím-li se, bydlí nad vámi Don Carlos Piscaldo, kterého hledám?“

Jack volil první jméno, které mu právě přišlo na jazyk.

„Don Carlos Piscaldo? To se asi seňor mýlí! Ten u mne nebydlí a také nikdy nebydlel. Nahoře bydlí pouze Don Tomasio, který přijel teprve včera do Mexiko City se svou ženuškou, ale sám hned odjel dále.“

„Ale vždyť je to on. Patrně jsem špatně zaslechl jméno. Děkuji vám, *matrina!* Musím ihned mluvit s doňou Tomasiovou.“

Jack stoupal po úzkých schodech vzhůru a zaklepal na dveře. Zaznělo tiché zavolání. Vstoupil.

Byla to vskutku Sára. Poznala ho hned a nejlépe o tom svědčil polekaný výraz jejího obličeje.

„Mister Clawsen!“ zvolala.

„Ano, jsem to já. Pročpak se mne lekáš?“

„Já — já — — se nelekám. Mám naopak velkou radost.“

„Opravdu? Nuže dovol, abych se posadil. Kde je Mister Wilson, který se zde nazývá Donem Tomasiem?“

„Odjel do Morelia k svému bratru.“

„A kdy se vrátí?“

Pohlédla mu pátravě do obličeje.

„Sáro, chci slyšeti pravdu!“ pravil Jack vážným hlasem.

„Za čtyři až pět dnů.“

„Co dělá v Moreliu?“

„Nevím.“

„Kde jsou jeho zavazadla?“

„Nechal je zde.“

„A jeho dopisy a jiné listiny?“

„Jsou také zde.“

„Ukaž mi je.“

„To nesmím, mister Clawsene. Zamkl je. Ani já sama je nesmím prohlížet — — —“

„Kde je zamkl?“

„Zde ve skříni.“

„Dobrá, pomohu si sám!“

Uchopil pohrabáč, jehož špici vrazil do skuliny skříně, pak klidně vypáčil zámek. Sára se neodvážila brániti mu v jeho počínání, ba ani nehlesla. Dole ve skříni nalezl Jack pod prádlem schovanou tobolku a svazek různých listin. Otevřel tobolku a obličej mu vítězoslavně zazářil. Byly v ní jeho depositní listiny, ukradené šeky, i veškeré Olbersovy poukázky v celkové částce padesáti tisíc dolarů. Wilson se tedy přece jen necítil dosti jistým a odložil jejich zpeněžení na pozdější dobu.

Clawsen zasunul tobolku do své kapsy, pak otevřel svazek listin.

Obsahoval doporučující dopisy, psané různým písmem a znějící na různá jména; nejlepší důkaz, že se Wilson často zabýval paděláním dokladů. Několik dopisů vypadlo na stůl. Otevřel je a přečetl si je. Poslední z nich byl zcela nového data a jeho obsah Clawsena velmi zajímal.

Když jej přečetl, svázal listiny a uložil je zpět do skříně. Poslední dopis však zastrčil do kapsy.

„Mluvil s tebou Wilson o hraběti Hernano, Sáro?“

„Nikdy se o něm nezmiňoval ani slovem.“

„Říkalas mi ve Stentonu, že má Wilson hodně zlata?“

„Část zlata prodal v New Orleansu a zbytek schoval dole v zásuvce."

„Ukaž mi tu zásuvku!"

I ta byla brzy vypáčena. Obsahovala několik těžkých kožených váčků, které měly jistě značnou cenu.

„To všechno bylo ukradeno a uloupeno! Z toho mu neponechám ani zrnka, rozumíš!"

„Uloupeno a ukradeno?" tázala se. „Můj Fred že by se dopustil krádeží a loupeží? To je nemožné, mister Jacku!"

„Bohužel, již je tomu tak, Sáro! Tvůj tak zvaný Fred ukradl bankéři Olbersovi padesát tisíc dolarů, mně také několik tisíc, a tohle zlato uloupil zlatokopům, jež povraždil."

„Povraždil? Probůh, pane, vždyť to není možné."

„Říkám ti pravdu, Sáro. Je to vrah, lupič, zloděj a podvodník. Ze Stentonu musil uprchnouti v noci, protože mu byl šerif v patách. Jizvu nemá od Indiána, ale ode mne! Srazil jsem se v prérii s bandou lupičů a poznamenal jsem jejich vůdce. Byl to on — Wilson!"

„Ne! Ne! Mister Clawsene, vy se jistě mýlíte!"

Vrhla se na pohovku a zakryla si obličej třesoucíma se rukama. Tu se Jack rozhodl vynésti svůj nejvyšší trumf.

„I tebe podvedl, Sáro!"

„Mne? Nikdy!"

„Jistě! Každého dne, dříve než přicházel k tobě, ucházel se o ruku miss Margit. Byl jsem toho sám svědkem. Stalo se i tehdy, když musil uprchnouti."

Vyskočila a oči ji zasvítily jako oči dravce. „Nelžete, sir? Můžete mi to odpřisáhnouti?"

„Přeješ-li si, mohu ti to i odpřisáhnout. Tebe beztak vzal s sebou jen proto, aby tě zrádně opustil, až se tě nasytí!"

„Ten bídník!" vzkřikla. Její zlost propukla teď zcela nespoutaně.

„Nemá ani plantáží, ani vlastního jmění. Žije jen a jen z

podvodů a zločinů. I tebe jednou strhne v neštěstí, uvidíš!“

„Ne, mister Clawsen, mne nestrhne!“

Dívka zlostně zaťala své pěsti. „Milovala jsem ho jako svůj život. Ale teď jste mi otevřel oči. Ano, věřím vám! Ucházel se o slečnu Margit a mně lásku jen lhal. Až se vrátí — — —“

„Již se k tobě nevrátí, Sáro. Opustíš se mnou tento dům, půjdeš se mnou!“

„To nesmím, ne, ne! Přísně mi nakázal, abych neopouštěla byt, dokud se nevrátí!“

Jack se usmál.

„Zdá se, že nechápeš situaci. Nechci se zmiňovati o tom, žes opustila mother Smolly bez jejího dovolení. To je pouhý nevděk, ale žádný zločin. Zapomínáš však, Sáro, že jsi prchla s vrahem a lupičem a že jsi ho na útěku podporovala. Před zákonem jsi jeho spoluvinice. Víš už, proč musíš se mnou jít? Zatýkám tě!“

„Zatýkáte mne!“ vykřikla. „Pro boha, vždyť jsem se nedopustila ničeho zlého!“

„Hm. A jak se dostal Wilson do mého pokoje v den svého útěku? Ukradl tam ze stolu mé peníze a pak mne chtěl zákeřně zavražditi nožem.“

„Co — — — co říkáte? Je to možné? Vždyť mi pravil, že potřebuje klíč od vašeho pokoje jen proto, aby mohl pozorovat, co se děje v bytě Olbersově. Tam — — tam bylo vidět z vašich oken.“

„Klíč byl svěřen tobě a nepatřil do jeho rukou, toť jasné! Nejdříve mne oloupil a pak zranil.“

Jack vyhrnul rukáv a ukázal dívce obě sotva zacelené rány. „Hleď, zde! A zde! Stala ses spoluvinicí loupeže a vražedného pokusu.“

Její tmavá pleť se popelavě zbarvila. Zírala chvíli ztrnule do prázdna a teprve po drahné chvíli mohla promluviti.

„To je hrozné, sir! To je strašné! Ach Bože, proč jsem mu tak slepě věřila? Proč jsem opustila dobrou matku Smolly?

Není pro mne již záchrany, dobrý, mister Clawsen?“

„Snad ano. Ale musíš mi všechno pravdivě vypověděti.“

„Všechno, všechno vám povím, sir! Ptejte se, vše vám povím!“

Jack se jí tedy zevrubně vyptal na vše, co jen mohla vědět, a ubohá terceronka vše vypověděla podle pravdy. Clawsen poznal, že byla ve své nevědomosti svedena k zločinům, o kterých neměla ani potuchy.

„Poslechneš-li mne, Sáro, snad bude možno ještě vše napraviti.“

„Poroučejte, mister Clawsen! Ráda vás poslechnu, ach, jak ráda.“

„Dobře! Zabal vše, co ti patří, a pojď se mnou!“

Třesouc se strachem, zabalila dívka svých několik věcí, zatím co Jack vzal k sobě všechny cenné předměty, patřící Wilsonovi. Pak tajně opustili dům. Majitelce bytu neřekli nic, aby snad nemohla později podati Wilsonovi zprávy.

Brzy došli do hotelu, kde dávno se již tam vrátivší Summerland byl nemálo překvapen, když dívku spatřil. Clawsen jí opatřil pokoj, do kterého se hned odebrala, a pak svému příteli vše vypravoval.

„*Well. The devil*, sir! To se ti podařil skvělý lov! Jaký to byl dopis? Co v něm stálo?“

„Hned vysvětlím. Snad víš, že se v Mexiku udržel ještě z dob španělských dobyvatelů zvyk pachtovati velké pozemky soukromým podnikatelům. Děje se tak obvykle s podmínkou, že nový majitel musí pozemky, které do té doby ležely ladem, zúrodniti a především osídliti tak, aby do určité doby byly obydleny určitým počtem lidí. Mnohdy se tímto způsobem zadávání pozemků děly podvody: pozemky se prodávaly za nepatrnou cenu a výtěžek šel do kapsy úředníků a hodnostářů, kteří takové obchody povolovali. Cena byla často přímo směšná; takový komplex pozemků, který zde nazývají *empressario* — na severu tomu říkají *grant* — ve

výměře deseti až patnácti leguas po 4500 akrech*), se prodával mnohdy za směšnou cenu 10 až 12.000 dolarů. Poslední dobou se poměry poněkud změnily. O zadávání pozemků rozhoduje hrabě Don Ventura Hernano, a počestný alcade města Morelio navrhuje svému bratru plán, jak by bylo možno snadno dosíci příděl u takového grantu.

Sděluje mu totiž, že hrabě každý týden přijíždí v doprovodu své choti na jedno ze svých panství poblíže Morelia. Při jedné z těch návštěv by bylo prý dobré přepadnouti je. Wilson se pak má v pravý okamžik objevit na scéně a ohroženého hraběte osvobodit. Ten pak z osobní vděčnosti jistě neodmítne jeho prosbu o příděl pozemků. Hraběnku však lupiči nechají v zajetí až do výplaty řádného výkupného, aby na tom obchodu měli také jejich společníci nějaký výdělek."

„Čistý plán! Dokazuje to, že bratři jsou hodni jeden druhého. Ale proč Wilson ten dopis nespálil?"

„Také se tomu divím. Inu, zkušenost učí, že každý zločinec se jednou dopustí hloupé chyby, která ho prozradí. Pokud jde o naši záležitost, považuji ji za skončenou. Máme vše, co nám Wilson ukradl, a to prozatím postačí. Pouštět se zde v Mexiku do soudního stíhání bylo by zbytečné mrhání časem. Mohli bychom vlastně hned nastoupiti zpáteční cestu, ale přece jen chci dát lumpovi za vyučenou a proto se zítra zrána podívám k hraběti, abych mu přednesl celou záležitost."

„*All right*. Pojedeme s hrabětem a sebereme celou bandu i s panem zachráncem. Co tomu říkáš, Jacku?"

„Že je to tak jisté, že bys na to mohl vsadit svou čepici! Co však uděláme zatím se Sárou?"

„Necháme ji až do našeho návratu zde. Jsem si jist, že jí nyní můžeš důvěřovati."

„Dobrá. Pojďme spat! Je už beztoho dosti pozdě, a ráno

*) jeden akr (acre) = 40.5 aru.

musíme časně vstávat, abychom nepřišli pozdě.“

Ulehli se šťastným vědomím, že hned první den se jim podařilo získat víc, než se odvážili doufat.

Hned časně druhého dne zrána se Clawsen vyptal na palác hraběte Hernana. Dozvěděl se tam však, že hrabě se vydal již před hodinou se svou chotí na cestu. Slyše to, neztratil Jack ani chvilky času; vyhledal ihned obchodníka s koňmi, zakoupil tři rychlá a vytrvalá zvířata a obstaral si vůdce znalého krajiny. To vše vykonal dříve, než se vrátil do hotelu k Tomu Summerlandovi.

Tom byl okamžitě připraven. Neprodleně vyrazili; každý okamžik byl drahý; vždyť nevěděli, zda přepadení nebude provedeno ještě téhož dne. Sára slíbila mnohými přísahami, že zůstane doma a neodváží se do jejich návratu ani přistoupiti k oknu.

Vůdcem našich dvou přátel byl mladý a zdánlivě spolehlivý člověk, který, jak se brzy přesvědčili, byl také znamenitým jezdcem.

„Do Morelia vás rád doprovodím, seňores,“ pravil krátce za městem. „Do Queretara nebo do Guanajuata bych však s vámi nejel.“

„Proč ne?“

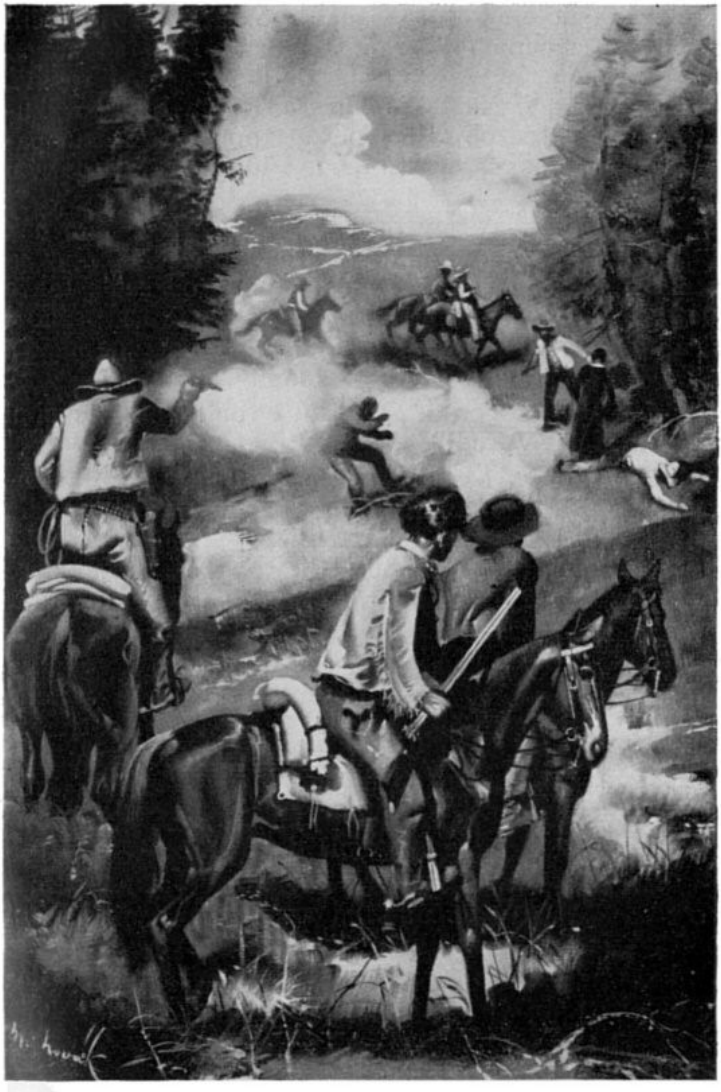
„Cesta tam je v poslední době ohrožována tlupami braveros*), kteří přepadávají pocestné. Právě minulého týdne přepadli celou *mulu***) a pobili cestující do posledního. Santa Maria, co je to platné, že bylo proti nim vysláno vojsko na koních? Chlapi zmizeli, jako by je pohltila země, ale zakrátko se objeví opět jinde a budou přepadávat dále.“

Clawsen se zamyslil. Bezděky uváděl tyto braveros v souvislost s podnikem, k němuž se chystali Wilson a jeho bratr. Popohnal koně k rychlejší jízdě.

---

*) lupiči.

**) karavana na mezcích.

Jack Clawsen vypálil dvě rány na lupiče držící seňoru. (Str. 70.)

Vbrzku dojeli k řece Sant Jago, kterou překročili po starém, napolo zbořeném mostě. Kraj se stával stále pustším, až se konečně octli v písečné rovině, poseté balvany. Náhle se Clawsen zastavil. Jeho zkušený zrak lovce objevil v písku stopu tří jezdců, patrně hraběte s paní a sluhou. Viděl, že jeli ostrým tempem.

Ponenáhlu se začaly objevovati nejdříve keře, pak i stromy a konečně vjeli do vysokého lesa. Stromy — staleté velikány — stály dosti daleko od sebe, takže nemuseli zpomaliti svůj postup. Náhle se Clawsenovi zdálo, že slyší ženský hlas, volající slabě o pomoc. I Summerland zaslechl toto volání.

„Go ahead!“ vykřikl. „Již jsou v tom! Teď se s nimi vypořádáme! Vpřed!“

Vrazili koním ostruhy do slabin, a v příštím okamžiku se řítili vpřed po měkké půdě, která tlumila údery kopyt. Za krátkou chvíli se přiblížili k malé mýtince a zahlédli dva muže, kteří drželi zmítající se ženu, zatím co ostatní doráželi na dva její průvodce, bránící se z posledních sil. Útočníci měli začerněné obličeje.

Jack Clawsen vytáhl pistoli. Dvě dobře mířené rány vypálil na lupiče držící seňoru, pak spustil střelbu do klubka útočníků. Seskočil s koně, za ním i Tom Summerland a jejich vůdce. Nebylo třeba dalších výstřelů; v příštím okamžiku lupiči, překvapeni prudkým útokem, prchli do lesa.

Teprve nyní věnoval Jack Clawsen svou pozornost zachráněným a k svému nesmírnému překvapení poznal v nich tutéž seňoru a téhož staršího muže, s nimiž včerejšího večera mluvil na plazza de Alameda. Hrabě Hernano byl lehce zraněn, jeho žena odnesla celé přepadení pouhým leknutím. Jack ji pozdravil s pravou španělskou grandezzou.

„To jste vy, seňor?“ tázala se. „Což vás i sem zavedla vaše mocná čarodějka?“

Hrabě rovněž poznal dvorného kavalíra z promenády.

„Jsem vaším velikým dlužníkem, seňores, za vydatnou pomoc v pravý čas! Nebýti vás — byli bychom bezpochyby ztraceni.“

„Promiňte, jestliže odmítneme vaše díky, done Hernano! Ujišťuji vás, že vašemu životu nehrozilo vůbec nebezpečí, to se týkalo jen vašeho měšce. Lupiči by se byli spokojili výkupným.“

„Jak to můžete vědět? A odkud znáte mé jméno, seňore, vy cizinec?“

„Dovolíte, abych vám to vysvětlil později. Nyní je především nutno, abychom se dostali co nejdále od tohoto místa. Kde jsou vaše koně?“

Koně hraběte i hraběnky byli zastřeleni, kůň sluhy, stejně jako koně pobitých lupičů utekli ve vřavě do lesa. Tom Summerland se vydal se sluhou ihned za nimi, zatím co hraběnka ošetřovala ránu svého manžela. Jack Clawsen sňal sedla s padlých zvířat.

Zranění hraběte Hernana nebylo nijak nebezpečné. Vbrzku se vrátil Tom a sluha s pochytanými zvířaty a po připevnění dámského sedla na jednoho z nich vydala se společnost na cestu. Estancie hraběte Hernana ležela nedaleko. Dosáhli jí po půlhodině jízdy a mohli pak v klidu a nerušeně o všem promluviti.

Oba manželé usedli s Clawsenem a Summerlandem v *patiu* Estancie. Hraběnka se zatím úplně zotavila, kdežto hrabě, starší již muž, trpěl dosud pod dojmem nebezpečí, které právě překonal.

„Především, seňores, prosím o vaše jména,“ pravil, když usedli v stinném koutku *patia*.

„Jmenuji se Jack Clawsen a pocházím z Frankfortu v Kentucky ve Spojených státech.“

„Smím se ptát na vaše povolání, seňore?“

„Píši knihy, done Hernano, lze-li něco podobného nazvati povoláním. Je to zaměstnání, které mne často vyhání na cesty.“

„Studujete Mexiko?“

„Ne, tentokráte jsem přijel s jiným úmyslem, který je v jisté souvislosti s dnešní příhodou. Dovolte, abych vám vše vysvětlil.“

Jack vyprávěl krátce své příhody a skončil svůj výklad poznámkou:

„Tím jsem vám jistě podal důkaz, že jste s milostivou seňorou vůbec nebyli v nebezpečí života, a že jsme cestou za vámi sledovali vlastně jen své osobní cíle. Proto jsem odmítl jakýkoli závazek vděčnosti s vaší strany, ač ovšem — —“

„Nikoliv, seňores!“ odvětil hrabě živě. „Naši vděčnosti jste si zasloužili plně. O tom, že nám opravdu hrozilo veliké nebezpečí, svědčí mé zranění. Kromě toho vás zdrželi v Mexiku, odkud byli byste mohli již včera odjeti domů, když všechny vaše jiné záležitostí, jsou zkoncovány. Nebezpečí, které mi hrozilo, vás zde zadrželo a přispěli jste mi na pomoc opravdu účinně. Jsme vám velmi zavázáni.“

„Můj manžel má plně pravdu,“ připojila se nyní i hraběnka. „Kdož ví, co vše by mne očekávalo v zajetí lupičů. Jsme vám povinni díky jako nikomu jinému a prosíme, abyste se po dobu svého pobytu v Mexiku považovali za naše milé hosty.“

„Seňores, doufám, že mou choť a mne neurazíte odmítnutím našeho pozvání,“ pravil hrabě.

„Prosím, abyste naše odmítnutí nepovažovali za urážku,“ odvětil Clawsen. „Musíme se vydat neprodleně do Morelia, kde jistě najdeme muže, který se již nedostane k tomu, aby si hrál na vašeho zachránce. Prchající braveros ho jistě zpravili o nezdaru jejich podniku, a doufáme proto, že ho najdeme v domě jeho bratra, ctihodného pana alcade.“

„Promiňte, seňore Clawsene. Ten člověk je původcem přepadení, a proto především propadl zákonům naší země, které jsou v takových věcech velmi přísné. S tím, co z něho zbude, až bude potrestán, se můžete vypořádati později! Prostě — musíte zůstat až do jeho odsouzení našimi hosty.“

„Musíme však jednati okamžitě, jinak opět uprchne!“ připomínal Clawsen.

„Již jsem nařídil, aby ti lotři byli pronásledováni. Hned po svém příchodu jsem vypravil posla do Morelia a teď, po vaší informaci, pošlu druhého, který zařídí vše potřebné, aniž budeme nuceni starat se o záležitost sami. Poslal jsem také několik peonů do lesa, aby sem přivezli padlé. Mám oprávněné podezření, že tu jde o tytéž *braveros*, kteří znepokojují kraj v okolí Queretara.“

Hrabě se zvedl a vyšel z patia, vbrzku se však opět vrátil.

„Posel již odejel. Buďte ujištěni, že celý kraj bude v nejkratší době zalarmován. Můžete u nás klidně vyčkati výsledků pátrání.“

„Pro svou osobu, done Hernano, milerád přijímám, ale můj společník musí ještě dnes zpět do Mexiko City.“

„Ale proč?“

„Má k tomu velmi závažný důvod. Byt, který obýval zmíněný pan Wilson po svém příjezdu do Mexika, musí býti hlídán, a to někým, kdo podvodníka osobně zná. Pro případ, že by vám zde uklouzl, jistě se tam vrátí.“

„Ano. Pokud o to jde, souhlasím s vámi. Dám seňoru Summerlandovi doporučení na policejního presidenta v Mexiko City, aby se mu dostalo všemožné úřední pomoci. Zatím vám dám ukázati vaše pokoje, seňore, abyste si mohl odpočinouti.“

Clawsen se nemohl ubrániti úsměvu při myšlence, že by po tak krátké jízdě potřeboval odpočinku.

„Dovolíte, abych napřed promluvil několik slov se svým přítelem?“

Summerland byl již dříve vyšel na verandu, a Jack ho nyní sledoval.

„Poslyš, Tome, musíš hned zpět do Mexiko City.“

„*Well*, to je mi velmi milé,“ prohlásil Tom. „Prostředí zdejších *hombres* se mi nikterak nelíbí. Jsem prostý člověk, Jacku, a tady je všude příliš mnoho poklon a úsměvů.“

„Náš vůdce s tebou pojede. Od hraběte dostaneš doporučení

na policejního presidenta v Mexiko City. Musíš hlídat dům, kde Wilson najal byt. Nevím sice, jak se ta ulice jmenuje, ale Sára ti řekne všechno potřebné. Pro případ, že by nám chlap zde unikl, vrátí se do svého bytu — a pak ho nesmíš pustit s dohledu."

„*All right.* Postarám se o to, aby nám neušel."

Clawsen se ve svém pokoji vykoupal a pak si vyšel do zahrady. Zpozoroval, že peoni zatím přivezli z lesa bravery, kteří zůstali na místě srážky. Přistoupil ke skupině a bylo mu řečeno, že peoni našli v lese jen mrtvé, kdežto ranění byli zatím patrně odneseni svými společníky.

Hrabě, který rovněž přispěchal, aby viděl, koho peoni přinesli, poručil:

„Umyjte jim začerněné obličeje! Snad mezi nimi bude někdo, koho znáte."

Rozkaz byl vykonán. Při umývání jednoho mrtvého, zvolal peon s úžasem:

„Caramba! Vždyť to je alcade! Alcade z Morelia!"

„Ba, věru, je to on," potvrdil hrabě, pohlédnuv do obličeje mrtvého. „Jak ten se dostává mezi bandity?"

Clawsen se sklonil a rozepjal kazajku, jež kryla hruď banditovu. Náhle se víčka muže zachvěla. Jack rychle položil ruku na prsa, aby se přesvědčil, zdali mu srdce ještě bije.

„Ještě žije! Dýchá. Přineste sem vodu!"

Zranění bylo jistě smrtelné. Kulka vnikla do hrudníku, v přímé blízkosti srdce. Při ohledávání rány sebou zraněný pohnul, bolestně zasténal a v příštím okamžiku otevřel oči.

Hrabě se k němu sklonil.

„Antonio Molezi, stojíte na prahu smrti! Nechcete uleviti svému svědomí doznáním?"

Bylo vidět, že zraněný pomalu sbírá své myšlenky. Konečně zašeptal: „O — — odpusťte mi!"

Clawsen vytáhl z kapsy dopis, a podržel jej Molezovi před očima.

„Psal jste to?“

„Ano.“

„Kde je váš bratr?“

„V lese — chtěl — hraběte — vysvobodit.“

„Jak vidíte, done Hernano, řekl jsem vám pravdu.“ Pak, obraceje se opět k umírajícímu, tázal se ho: „Kdy a kam se vrátí váš bratr z lesa?“

„Ne — nevím. — Santa madonna — smiluj se — nade mnou. — Chtěl jsem — zbohatnouti. —. Byl jsem — náčelníkem —“

Proud krve se vyvalil z jeho úst, údy proběhlo chvění, pak Antonio Molez, starosta města Morelio, klesl mrtev.

„Bůh buď jeho duši milostiv,“ zašeptal hrabě. „Byl vůdcem braverů a měl se mnou ty nejhorší úmysly. Odpouštím mu.“

Sotva naši přátelé zasedli k obědu, ozval se pod okny dusot kopyt a objevil se jeden z poslů vypravených hrabětem do Morelia.

„Nuže, copak je?“ zeptal se Hernano dychtivě sotva vstoupil posel.

„Máme ho!“

„Ach! To šlo rychleji, než jsem doufal.“

„Právě se vrátil, když četníci obsadili alcadův dům.“

„Bránil se?“

„Jako ďábel! Byl ozbrojen a zranil několik našich lidí dřív, než se ho podařilo přemoci.“

„Kde je teď?“

„V městském vězení. Dnes bude vyslechnut a zítra dopraven do Mexika.“

„Dobrá, děkuji ti za dobré zprávy.“ Obrátiv se pak k své ženě a Clawsenovi, pravil hrabě: „Toho člověka musím vidět! Hned po obědě zajedu do Morelia — chcete s sebou, seňor?“

„Zajisté!“

„Budou našemu příchodu jistě rádi! Vy toho člověka znáte a můžete ho proto s jistotou označiti za pachatele. Kromě toho máte v ruce závažné důkazy proti němu."

Po obědě hrabě i Clawsen vsedli na koně a vyjeli do Morelia. Město nebylo příliš vzdáleno a vbrzku je dostihli.

Obyvatelstvo města bylo nezvyklou událostí dosti rozrušeno a před četnickými kasárny, v kterých bylo vězení, shromáždil se dav zvědavců, kterým se s tíží protlačili. Velitel přijal hraběte s vybranou zdvořilostí.

„Právě jsem vás chtěl vyhledati, *exelenca*, abych vás požádal o potřebné informace."

„Vyslýchal jste již zatčeného?"

„Ano, *exelenca*. Poznal jsem v něm prohnaného a násilnického člověka, který je všeho schopen. Nepřiznal se k ničemu a po celou dobu výslechu pošilhával po nabitém revolveru, který jsem měl položen vedle sebe. Směl bych vás prosit, *exelenca*, o přesné zprávy týkající se té záležitosti?"

„Především dovolte, abych vám představil svého zachránce — seňor Clawsen z Frankfortu v Kentucky. Seňor bude tak laskav, a podá vám zprávu přesnější a zevrubnější než jakou bych mohl podati já."

Usedli a Clawsen sdělil vše potřebné veliteli, který ho pozorně vyslechl.

„Máte ten dopis u sebe, seňor?"

„Ano, zde!"

„Smím si jej ponechati?"

„Zajisté!"

„Chci vám říci, že Wilson na tento list odpověděl ze Stentonu. Našel jsem jeho dopis mezi alcadovými listinami; při prvním výslechu jsem se však o ničem nezmínil, neboť mně chyběla souvislost. Nyní je vše ovšem jiné. Nechám darebu opět předvésti a vyslechnu ho znovu. Prosím, abyste zatím vstoupili do této místnosti."

Zavedl je do vedlejšího pokoje, jehož dveře zůstaly přivřeny, takže mohli slyšeti každé slovo, jež bylo proneseno v kanceláři velitelově.

Za chvíli byl přiveden Wilson. Byl spoután, ale kráčel pevně a změřil si velitele pohledem, který měl vyjadřovati uražený údiv.

„Co zas chcete? Doufám, že teď konečně budu propuštěn.“

„Propuštěn budete, ale jinak, než si představujete. Především se vás chci zeptati na několik věcí, týkajících se vaší minulosti. Říkal jste, že se jmenujete — —?“

„Tomasio Molez. Již jsem vám to řekl odpoledne. Zdá se, že máte slabou paměť.“

„Možná. Ale vy — myslím — trpíte toutéž chorobou, neboť jste zapomněl, kde jste se zdržoval dříve. Říkal jste, že jste se narodil v San Juan Battista a že jste v posledních dvanácti letech bydlil v Brazílii, pravda?“

„Ano. Až do svého nedávného příjezdu do Mexika. Jsem občanem brazilským, a budete-li mne dále obtěžovati, obrátím se na brazilské vyslanectví se stížností. Bude to pro vás mít velmi nemilé následky!“

„Poslyšte, nebylo by lépe, kdybyste se raději obrátil na vyslanectví Spojených států?“

„Proč?“

„Protože tam snad budou spíše znáti Freda Wilsona než Tomasia Moleze u brazilských zastupitelských úřadů.“

„Fred Wilson? Jaký Fred Wilson? Kdo to je?“

Zatčený se při pronesení toho jména zarazil, ale rychle opět nabyl své jistoty.

„Kdo je Wilson? Inu — stakeman, vrah, lupič, zloděj, zkrátka člověk nejhoršího druhu. Jistě jste o něm dosud neslyšel.“

„Co je mně do takového člověka?“

„Snad více, než vašemu bratru, který s ním byl v podivném písemném spojení.“

Velitel vzal dopis alcadův a ukázal jej zatčenému.

„Znáte tento list?“

„Nikdy jsem jej neviděl.“

„To je podivné. Vždyť byl nalezen ve vašem bytě!“

Wilson zbledl.

„V mém bytě? Jak to myslíte? Vždyť to není možné! Bydlil jsem od včerejšího dne u svého bratra a před tím jsem zde žádného bytu neměl.“

„Zde ne. Ale v Mexiko City. Najal jste tam přece pokoj pro sebe a pro osobu, která s vámi přijela jako chlapec, nyní však nosí ženské šaty.“

„O tom nic nevím.“

„Hm. Tedy si jistě také neděláte žádných nároků na to, co v onom pokoji bylo nalezeno?“

„Co to bylo?“

„Tento dopis, pak svazek různých doporučení, která jsou při nejmenším podezřelá, několik váčků se zlatým prachem a nuggety a konečně tobolka obsahující různé cenné papíry, které zmizely za zvláštních okolností ze Stentonu v Arkansas. Patří to vám?“

„Nemám s tím naprosto nic společného!“ pracně ze sebe vyrazil odhalený podvodník. Zřejmě ho toto prohlášení stálo značné přemáhání.

„Výborně! A dívku také neznáte?“

„Ne!“

„Snad vám však bude znám tento dopis, podaný na poštu ve Stentonu.“ Velitel ukázal Wilsonovi jeho vlastní dopis, adresovaný mrtvému alcadovi.

„Ani ten neznám. Nechápu vůbec — eh — co vlastně ode mne chcete? Přijel jsem včera k svému bratru na návštěvu a dnes, bez bližšího vysvětlení a bezdůvodně jsem byl po návratu z vycházky zatčen. To je prostě neuvěřitelné — —“

„Jen počkejte. Všecko má své důvody. Vaše procházka byla poněkud ozbrojená, takže se chudák alcade z ní již nevrátil, což?“

„Co je mi po tom? Zajisté se ještě vrátí. Rozešli jsme se, protože měl ještě nějaké úřední jednání.“

„Ano. Měl úřední setkání s hrabětem Hernano, kterému vypravoval, jaké milé dobrodružství s vámi zažil. Zůstal prozatím tam, a budu nucen se na něho později také podívati.“

Přes veškeré své ovládání nemohl Wilson zakrýti účinek těchto slov. Přece však odvětil zavile: „Nemám nic proti tomu, abyste se tam podíval.“

„Znamenitě! Doufám, že nemáte také nic proti společnosti, s kterou se tam sejdu.“

„Ta mně je úplně lhostejnou.“

„Uvidíme! Podívejte se napřed na tyto pány!“

Velitel ukázal na dveře vedlejší místnosti, kterými nyní vstoupili hrabě a Jack. Při pohledu na Clawsena Wilson ustoupil o krok, a v příštím okamžiku se zdálo, že se na Jacka vrhne. Rychle se však vzpamatoval a pravil zcela chladným tónem:

„Kdo jsou tito pánové?“

„Nepřetvařujte se, Wilsone!“ zvolal ostře Clawsen. „Vidíte přece, že jste svou úlohu již dohrál. Je ubohé tvrditi, že mne neznáte!“

„A vy mne snad znáte?“

„Bohužel jsem měl to nevalné potěšení!“ Jack se obrátil k veliteli: „Poznávám v tomto muži zločince, na něhož jsem učinil udání.“

„A já,“ pronesl chladně Wilson; „poznávám v tomto muži buď blázna nebo zlomyslného lháře.“

„Dobrá! Dobrá!“ vpadl mu do řeči velitel. „Nemám o vaší osobnosti nejmenších pochyb. Kdyby zde ještě byly nějaké nejasnosti, jistě by je odstranila výpověď jistého Toma Summerlanda a jisté terceronky Sáry, s kterými budete konfrontován v Mexiko City, kam vás nechám zítra pod dobrým dohledem dopraviti. Tam se dovíte další. Odveďte ho zpět!“ obrátil se na četníka.

*

Druhého dne se otevřela brána vězení, Wilson byl vyveden a přivázán na koně. Několik jízdních četníků pod velením poddůstojníka tvořilo stráž a vzalo zajatce do svého středu.

Fred Wilson nemohl ovládati svého koně. Ruce měl svázány na zádech a nohy pod břichem zvířete. Uzda byla upevněna u sedla jednoho z četníků. Pouta mu nedovolovala skorem žádný pohyb a — nechť sebevíce namáhal své síly a svůj rozum — neviděl nejmenší možnosti, jak se osvoboditi.

Mlčky dosáhli místa, kde se včera událo přepadení. Zde se k němu poddůstojník bodře obrátil:

„Tak co, chlapíku. Již asi něco podobného neuděláš, co? Spravedlnost ze sebe nenechá dlouho tropit žerty."

„*Quien sabe* — kdož ví?" odvětil Wilson zarputile.

Bylo to právě v tom okamžiku, kdy zarachotilo z obou stran několik výstřelů. Wilson sebou trhl. Poddůstojník a dva jezdci padli s koní. Ostatní se pokusili čeliti tlupě banditů vyrazivší z lesa, poznali však brzy, že jsou proti útočníkům v mizivé menšině. Proto — nestarajíc se již o zatčeného — zachránila se zdecimovaná eskorta rychlým útěkem.

„Neočekávaná pomoc v nouzi, viďte, seňor?" pravil se smíchem jeden ze začerněných jezdců, přeřezávaje pouta Wilsonova.

„*Caramba!* Máte pravdu! S vámi jsem již skoro nepočítal. Myslil jsem, že jsem odkázán sám na sebe."

„Zato my jsme mysleli na vás. Věděli jsme, že jste zaslechl několik našich jmen a chtěli jsme vám ušetřiti pokušení, abyste nás později prozradil u soudu v Mexiku."

„Věru, byli jste dnes chytřejší než včera, kdy jste zapomněli uklidit mého zraněného bratra."

„Zraněného? *Per dios!* Vždyť byl mrtev, seňor."

„I v tom případě jste ho měli ve vlastním zájmu ukliditi. Ale

on nebyl mrtev, nýbrž jen zraněn a u hraběte Hernana, kam ho odnesli, doznal všecko. Hlupák! Zemřel-li již, nebo žije-li dále nevím. Nemohl bych mu ostatně ani pomoci, protože musím hned pryč. Děkuji vám, hoši, za osvobození! Přišlo v pravý čas!"

„Kam chcete nyní?"

„Co nejdál pryč z Mexika."

„Tedy nejdříve do Vera Cruzu? Radím vám, nejezděte přímo, seňor, nýbrž přes Jalapu. Tato cesta není tak hlídána. Až tam dojedete, zastavte se u mého bratrance Saldana; má hospodu u přístavu, zná naše řemeslo a jistě vám pomůže při dalším útěku."

„Děkuji! Stavím se tam."

Sklonil se nad mrtvým poddůstojníkem a odebral mu úřední listiny a obsah svých vlastních kapes, který mu byl při zatčení odebrán a který měl velitel stráže doručiti soudu.

„Tak — teď mám zase svoje peníze. Na přeplavbu do ciziny to stačí." Obrátil se k banditům: „Žijte blaze, seňores! Ať vaše živnost dále zkvétá! Mne tak brzy neuvidíte!"

Trhl uzdou, vrazil koni ostruhy do slabin a dal se v cval. Krajinu znal, takže nemohl zblouditi.

5. Zločincův konec

Ctihodný Francesco Saldano byl znám v celém okolí Vera Cruzu jako muž velmi zbožný. Každá věta, kterou pronesl, obsahovala nějakou chválu na boží moudrost, tak jako by se byl Saldano učil mluvit v *monasteriu**) San Fridolinu v Guadalajaro. Stejně dobře však bylo o něm ve městě známo, že ještě víc než milost boží miluje svůj měšec a že si nenechá ujít žádnou příležitost, aby nezvětšil jeho obsah.

Bylo parné odpoledne. Francesco Saldano stál u okna a díval

*) monasterio = klášter.

se se zachmuřeným obličejem na přístav. Ani jediný host neseděl ve výčepu a nikde nebylo viděti živé duše.

„Špatný den pro mne," bručel. „Již dávno nebyl tak bídný obchod. Námořníci dnes mají plné ruce práce. Vítr vane z jihovýchodu a za odlivu hledí každý kapitán, aby dostal svou loď na širé moře. Kdo by měl čas zajít k starému Saldanovi na skleničku? Dokonce i brigga *Union*, která teprve nedávno přijela, chce opět ven na širé, ačkoliv jsem jí dosud neopatřil náhradu za zběhlého lodníka. Sehnali asi náklad rychleji, než kapitán myslil."

Pak zazněl před domem koňský dusot a v příštím okamžiku vstoupil do místnosti cizinec.

„Je zde hostinec seňora Francesca Saldana?" tázal se.

„Ano; a já jsem Saldano. Ale řekněte mi, příteli, není vám znám chvalitebný zvyk zdraviti své bližní?"

„Jděte k čertu se svými zvyky! Zdravím koho chci a kdy chci a nemám právě chuť bavit se nějakými žvásty!"

„Musím vás tedy alespoň varovati, abyste zanechal klení. Můj dům je domem zbožného křesťana a nedovolím, aby byl znesvěcován pustými řečmi."

„Pro mne a za mne se modlete do aleluja, ale mně s tím dejte pokoj. Mimochodem, záleží-li vám na pozdravu, mohu vás pozdravovat od vašeho bratrance, který mne k vám posílá."

„Od Miguela? Bůh mu žehnej! Máte s ním obchody?"

„Ano! Hledám právě příležitost dostat se co nejrychleji za hranice!"

„Ouha! Spálil jste si v něčem své požehnané prsty? Myslím, že jste přišel ke mně na správnou adresu, a že vám mohu pomoci. Co chcete pít, seňor?"

„Cokoliv. Přineste něco ostrého a také sklenici pro vás."

Saldano chvátal k nálevnímu stolu, přinesl plnou láhev a dvě sklenice a usedl naproti svému hostu. Nalil obě sklenky a začal rozhovor: „Zdá se, že je dobře, že mi Bůh právě neposlal hosty. Můžeme alespoň nerušeně mluviti. Jaký obchod jste měl s

Miguelem?“

„To je teď vedlejší. Znáte alcada města Morelio?“

Saldano vyvalil oči: „Ah! Takové to je? Hm — snad vám mohu pomoci. Chcete tedy co nejrychleji pryč. A kterým požehnaným směrem, seňor?“

„Do Nového Orleansu.“

„To nepůjde ani dnes ani zítra! Ale věděl bych o skvělé příležitosti, jak vás dopravit do bohulibého přístavu Galvestonu. Tam jistě zastihnete nějakou loď do New-Orleansu.“

„Dobrá. Jde však o to, abych se dostal nejen co nejrychleji pryč, nýbrž také — doufám, že mi dobře rozumíte, seňor Saldano — bez obvyklých formalit.“

„To je ovšem těžké, seňor, neobyčejně těžké. Nevím, zda se to podaří, bez náležitého požehnání,“ šenkýř naznačil prsty počítání peněz, „ano zdá se mi to zcela vyloučeno.“

„Ovšem, to vím. Náhodou zde mám v kapse tři pěkné nuggety. Podívejte se na ně. Stačí?“

Šenkýř vzal tři kousky zlata do ruky a vážil je. „Snad to stačí,“ pravil konečně.

„Nuže tedy —?“

„Chápete ovšem, že za takový honorář nemůžete jeti jako cestující, nýbrž, hm — — rozumíte, spíše jako námořník.“

„Plavil jsem se už dost často na moři.“

„Troufáte si, dělat několik dní námořníka?“

„Proč ne. Neudělám hanbu počestnému řemeslu plaveckému.“

„Tak vida. Tím by vám bylo pomoženo, seňor. Hleďte, tam v přístavu leží brigga *Union*. Pluje pod vlajkou Spojených států. Její kapitán Williams je hodný muž, kterému však jeden z jeho požehnaných lodníků v zdejším přístavě práskl do bot. Loď za hodinu vyjíždí z tohoto bohulibého přístavu. Chcete s sebou?“

„Ovšem, že chci. Kam jede?“

„Do Galvestonu. Již jsem vám to přece říkal.“

„Ale v tomto oděvu? A bez listin?“

„Hm, opravdu, to je těžké. Náhodou zde mám starý námořnický oblek, který bych vám z milosrdenství vyměnil za vaše šaty, ovšem, kdybyste mi s pomocí boží něco připlatil.“

„Zde vezměte.“

Podal šenkýři desetidolar. Ten jej strčil do kapsy s poznámkou:

„Je to sice málo, seňor, ale snad mi nebesa splatí vše dobré, co pro vás nezištně činím. Pojďte se mnou.“

Zavedl ho do komory, kde byly na stěnách zavěšeny různé kusy oděvu.

„Tady je košile, kalhoty, kazajka, boty a námořnický klobouk. Převlečte se a pak přijďte zpět do výčepu!“

Sám šel napřed, usadil se s úsměvem před opuštěnou lahví a za chvíli ji vyprázdnil. Brzy přišel Wilson. Oblek nebyl šit na jeho postavu a prapodivně na něm visel.

„Padne vám báječně, seňor!“ usmál se Saldano. „Každý kapitán bude přesvědčen, že jste se od mládí nehnul od vody.“

„A co je s listinami?“

„Hm, to je zlá věc! Já sám žádné nemám, jinak bych vám je z milosrdenství a ochoty, k vůli milosti spasitele našeho rád dal. Jsem již taková samaritánská duše, která nemůže žíti bez dobrých skutků. Ale nedávno zde zapomněl jeden námořník své listiny a snad bych se vám je odvážil půjčiti, kdybyste mně slíbil, že mi je zase vrátíte.“

„Kdypak je potřebujete míti zpět?“

„Snad za sedm dní, snad za sedm let, kdyby to nebylo dříve možné. Ovšem, obávám se, že onen námořník bude chtít jakési odškodné za půjčení.“

„Kolik?“

„Jedete na sever a musíme se tedy říditi americkým kursem. Za stopadesát dolarů to není drahé, to zajisté sám uznáte.“

„Saldano, vy jste přes svou pobožnost mizerný, špatný

chlap!“

„Dobrá, budu tedy jednat jako mizerný chlap a půjčím vám je jenom za dvěstěpadesát požehnaných dolárků. Berte, seňor, nebo budou dražší.“

„Dám vám stopadesát!“

„Řekl jsem dvěstěpadesát požehnaných dolarů a ani centík méně.“

„Jděte k čertu! Zde jsou peníze!“

„Pěkně vám děkuji, seňor. Bůh vám to stotisíckrát nahradí. Ale jak vidíte, je láhev prázdná. Musím přinésti novou, abych s vámi mohl pít na šťastnou cestu. Dvě láhve, to je právě pět dolarů.“

„Zde jsou, ale vypijte si je, s kým chcete, se mnou ne!“

„Jak si přejete, seňor. Věru, nevděk světem vládne, praví přísloví. Ale dobrý křesťan musí ovládati svůj spravedlivý hněv.“

Přinesl listiny, které Wilson zběžně přehlédl.

„Myslím, že postačí. Ale co je s kapitánem?“

„Ó, dobře, že si vzpomínáte! Kapitán je lišák — každému nevěří. Přijme vás jen tehdy, přinesete-li několik řádků ode mne.“

„Tedy je napište!“

„To není tak lehké, seňor, copak si myslíte! Stálo mne to mnoho času, námahy a peněz, než jsem se s pomocí boží naučil psáti. Nechtěl byste na to obětovati deset dolarů?“

„Tady jsou! Je to však to poslední co vám dávám. Budete-li ode mne chtít ještě jediný centík, ukáži vám, že moje pěsti jsou tvrdší než vaše čertem požehnaná lebka.“

„Udeří-li tě v pravou tvář, nastav levou, praví písmo,“ skuhral krčmář. „Mé svědomí mi velí, abych zapomněl vaší urážky. Seňor, napíši vám hned doporučení.“

Trvalo však dosti dlouho, než konečně naškrábal několik řádků.

„Tak, zde je lístek pro kapitána, seňor. Nyní však hleďte, ať

už jste na lodi, jinak *Union* vypluje bez vás. Bůh vás provázej!“

Wilson odešel. Koně nechal prostě stát před hospodou, nechtěl se zdržovati tím, že by jej nabídl šenkýři ke koupi. Věděl, že by mu starý šejdíř beztak za zvíře i se sedlem nic nedal.

Skočil do loďky a dal se zavézti ven k plachetnici. Tam se námořnickým způsobem vyšplhal po zavěšeném laně na palubu a kráčel uctivým krokem k muži, který mu byl označen jako kapitán. Byl to Williamson, velitel *Unionu*.

„Promiňte, pane kapitáne! Mám vám odevzdati tento lístek.“

Kapitán přečetl lístek a vrhl zkoumavý pohled na muže. Spatřil jizvu na jeho tváři a zamyslil se. Hlavou mu bleskla vzpomínka na vypravování jeho posledních cestujících. Je — — může to býti hledaný lupič Fred Wilson?

„Vaše listiny!“

Wilson sáhl do kapsy a podal kapitánovi vypůjčené listiny.

„Frank Holborn z Wilmingtonu? Papíry jsou v pořádku, ale nezdá se mi, že by s popisem osoby příliš souhlasily. Inu — nevadí, jen když dovedete dobře svou práci. Musím vás upozornit, že na *Unionu* se dbá na pořádek a hlavně na snášenlivost mužstva. Nevím, nevím, ale zdá se mi, že snášenlivým zrovna nejste.“

„Proč myslíte, pane kapitáne?“

„Vidím, že máte na tváři jizvu. Patrně památka na nějakou rvačku, což?“

„Mýlíte se, pane kapitáne! Je to jen památka na Indiány. Zaměnil jsem kdysi na krátký čas moře s prérií.“

„Hm. To je ovšem něco jiného. *Well.* Ponechám si vás na palubě. Vše ostatní s vámi vyřídí kormidelník. Přišel jste v poslední chvíli. Za hodinu vyplujeme.“

Obrátil se a odcházel do kajuty.

„Mohl by to být zcela dobře ten chlapík — Wilson! Popis,

jizva, řeči o Indiánech, kteří ho prý zranili — všecko souhlasí. Možná, že chlap opět uprchl a chce se pod nynější maskou dostat do bezpečí. Ale papíry — eh — ty mu jistě prodal Saldano, ten starý šejdíř! Co dělat? Odevzdat ho zdejším úřadům? *Nonsens!* Byl by to znamenitý kousek, kdybychom ho mohli dopraviti do Stentonu. Na Clawsena ovšem čekat nemohu, náklad je pod palubou a musím hledět, abych vyplul. Do Galvestonu ho přivést mohu, je to v Texasu a musil bych ho vydat opět mexickým úřadům. Což kdybych ho vysadil na některém z pustých ostrůvků před ústím Mississipi a podal Clawsenovi zprávu, aby se tam pro něho stavil? Na mou věru, je to sice oklika, ale k nejzápadnějšímu ostrůvku není tak velká. Kromě toho leží ostrůvek úplně mimo obvyklou lodní cestu, takže Wilsona jistě žádná jiná loď nezachrání. Jack ho najde lehce."

Zasedl ke stolu a napsal zprávu pro Clawsena. Pak se dal převézt na pevninu, aby dopis osobně uložil u přístavního úřadu k doručení Clawsenovi.

Hned po kapitánově návratu vytáhla *Union* kotvu a vyplula na moře.

Počasí bylo krásné, vítr zůstal i nadále příznivý, takže cesta rychle pokračovala. Williams si zavolal kormidelníka:

„Jak se vám líbí Holborn, ten nový lodník?"

Kormidelník přehodil žvanec tabáku z levé tváře do pravé. „Ten nový, sir? Zdá se, že kdysi byl na moři, ale dlouhým pobytem na souši vyšel ze zvyku."

„To je vidět. Ale jak se vám líbí jinak?"

„Jinak?" Žvanec tabáku šinul se opět do levé tváře. „Myslíte jako osobně, sir? Inu zamilovat bych se do něho zrovna nemohl. Má takový číhavý, nepříjemný pohled."

„Držte se poněkud na východ. Vysadím ho cestou."

„Vysadíte ho, sir? Kde?"

„Na nejzápadnějším ostrůvku před ústím Mississippi."

Žvanec se stěhoval opět do pravé tváře.

„Hm, sir, nesmím se vás sice ptáti, proč tak chcete učiniti, ale zdá se mi, že něco takového možno udělat jen se vzbouřencem."

„To je pravda. Ale mám pádný důvod, abych se ho zbavil. Pamatujete se na Jacka Clawsena a Toma Summerlanda, kteří s námi jeli při poslední cestě?"

„*Ay,**) *ay,* sir. To je jisté, že se pamatuji."

„Nuže, tento člověk je vrah, kterého pronásledovali. Patrně jim nějak unikl a chce se nyní pod falešným jménem Franka Holborna dostat do bezpečí."

Žvanec tabáku udiveně putoval opět do levé tváře.

„*The devil*, sir! Je to možné?"

„Jsem si tím úplně jist. Nechal jsem ve Vera Cruz list pro Clawsena, aby se pro toho ptáčka na ostrově zastavil."

„To je ovšem něco jiného! Dám lodi hned příslušný směr."

Příď plachetnice zamířila k východu, a k večeru zahlédli dlouhý, nízký pruh. Byl to ostrov, který si kapitán vyhlédl. Zavolal na Wilsona:

„Franku Holborne, připravte se! Půjdete na pevninu!"

„Co mám dělat na pevnině, sir?"

„Doprovodíte mne!"

Kapitán chtěl celou věc vyříditi bez hluku, a proto nakázal Wilsonovi, aby do člunu zanesl soudek vody a pytel sucharů. *Union* stáhla plachty a člun odrazil od lodi míře k ostrovu.

„Zanesete potraviny na pevninu, zatím co budu hlídat člun," prohodil kapitán cestou.

Po přistání odnesl Wilson soudek i pytel sucharů na pevninu a pak se nesmírně podivil, když shledal, že kapitán zatím odrazil a míří s člunem zpět k lodi.

„Vrátíte se, pane? Mám zatím ty věci přikrýti, pane?"

---

*) Ay = ano; typický americký výraz, který povstal ze ztažení slov ah, yes.

„To si zařiďte, jak chcete, Wilsone! Zůstanete zde na ostrově! Nepotřebuji na palubě vraha a lupiče. *Good bye!*“

Wilson se při těchto slovech leknutím až zapotácel. V prvním okamžiku nemohl ze sebe vypraviti slova, a když konečně zaťatými čelistmi začal ze sebe chrlit nadávky a kletby, byl již člun z doslechu.

*

Poštovní dostavník přijel z Mexika do Vera Cruz, a přivezl mezi jinými do přístavního města i Jacka Clawsena, Toma Summerlanda a Sarah.

„Díky bohu, že jsme konečně venku z té Noemovy archy!“ prohodil Summerland. „Nikdy už mne nikdo do takové bedny nedostane, to je tak jisté, že bych na to vsadil svou čepici! Kam teď, Jacku?“

„Nejdříve do hotelu! Pak se musíme poohlédnout po Wilsonovi. Ten zde jistě hledá příležitost, jak by se dostal lodí co nejdříve z Mexika. Musíme navštíviti každou loď, která se chystá vyplouti!“

„Jděte tedy do hostince a obstarejte nocleh! Já zatím hned začnu pátrat. Jen mně pověz, kde vás potom najdu!“

„Třeba hned tady vedle! Zdá se sice, že je to hostinec podřadného druhu, ale je odtud dobrý přehled přístavu. Jen tam zavedu Sarah a poběžím na přístavní úřad, abych dal všecko do pořádku, kdybychom snad musili později rychle vyplouti.“

Summerland se odebral do přístavu. Jack napřed obstaral pro všechny nocleh a postarav se o terceronku, odebral se na přístavní úřad. Když pronesl své jméno, tázal se ho tamní úředník:

„Promiňte, seňor, znáte kapitána Williamse?“

„Zajisté! Přijel jsem na jeho lodi do Vera Cruzu.“

„Je tu pro vás uložen dopis. Kapitán Williams mi kladl na srdce, abych vám jej určitě odevzdal.“

Clawsen otevřel dopis a přečetl jej. Radost mu ozářila obličej.

„Nevíte, seňor," otázal se úředníka, „kdy odjíždí příští loď do Nového Orleansu?"

„Parník *Manhattan* odjíždí ještě dnes, seňor. Je to dobrá loď, skoro nová, a má výborného kapitána. Jede dlouhou trať do Memphis a Caira, ovšem staví v New-Orleansu."

Byla to výborná příležitost; Clawsen hned spěchal do přístavu, kde se dal zavézti na loď, aby promluvil s kapitánem. Ten byl ochoten přijmouti tři cestující a — po nahlédnutí do amerických i mexických doporučení Clawsenových — svolil i k malé zajížďce k ostrůvku při ústí Mississippi.

Brzy našel Clawsen i Summerlanda a společně zašli do hotelu pro Sarah a pro svá zavazadla, jež dali dopraviti na palubu a vbrzku zmizel jim v dáli přístav Vera Cruz i zdi pevnosti San Juan de Ulloa.

Téhož dne, kdy loď byla na širém moři, přistoupil Tom Summerland ke Clawsenovi. Tvářil se jaksi tajnůstkářsky.

„Jsme už na širém moři, Jacku."

„Ovšem," usmál se Clawsen tak divnému úvodu.

„*Well.* Tak už ti mohu odevzdat tento balíček."

„Co je to? Od koho?"

„Od hraběnky Hernano. Když jsme se s ní loučili, zavedla mne stranou a dala mi tuto věc. Prý je to pro tvou mocnou čarodějku. Měl jsem ti to odevzdat teprve pak, až budeme na širém moři."

Jack otevřel balíček. Obsahoval malou kasetu, v níž byl uložen prsten s krásným diamantem. Vzpomněl si, že se tomu prstenu obdivoval na ruce hraběnčině. Byl to vskutku knížecí dar.

„A hrabě mi také něco pro tebe dal," zubil se Tom.

„Co to je?"

„Tento dopis!"

Podal mu obálku, kterou Jack otevřel. Udiveně si prohlížel obsah.

„Je to možné?“ zvolal.

„Ukaž to sem, Jacku, ať se podívám!“

„Přijmu-li tyto listiny, budu milionářem, Tome!“

„K čertu! Tu se dlouho nerozmýšlej a vezmi to! Co je v těch papírech, Jacku.“

„Nemohu uvěřit vlastním očím. Je to formální udělení majetkového práva na deset *leguas* půdy v Texasu. Tome, jsem úplně ztrnulý úžasem.“

„Tak si jen dej pozor, ať se neproměníš v solný sloup jako čarodějnice endorská při zkáze Sodomy — nebo to byl Babylon? Inu, je vidět, že hrabě je správný chlapík. To je tak jisté, že bych na to vsadil svou čepici!“

Trvalo několik dní, než Jack uvykl myšlence, že je majitelem pozemků v rozloze téměř 200 čtverečních kilometrů. Nejdříve chtěl dar odmítnouti, později však od této myšlenky upustil. V Mexiku byly zvláštní poměry a hraběte tento dar jistě mnoho nestál. Při povaze Mexikánů byl by hrabě odmítnutím jistě uražen.

Modrá, průhledná mořská voda se ponenáhlu stávala žlutou a kalnou. Blížili se ústí Mississippi a loď zamířila na severozápad. Kapitán přistoupil ke Clawsenovi.

„Blížíme se k západnímu ostrovu, sir. Najdeme-li tam hledaného muže, tedy ho spatříme co nejdříve.“

„Muž na pevnině!“ zvolala v tom okamžiku stráž na stožáru. „Mává kabátem.“

Kapitán vydal příslušné povely a za chvíli odrazil od lodi člun se čtyřmi veslaři.

„Pánové, snad bude nejlépe, když nyní odejdete na příď, aby vás ten muž hned po příchodu na palubu neviděl. Rád bych totiž slyšel, jakou pohádku mi bude vypravovat, aby odůvodnil svůj pobyt na opuštěném ostrově. Že se o brize *Union* a

skutečných důvodech svého vysazení ani nezmíní, tím jsem si zcela jist."

Clawsen a Summerland se odebrali do podpalubí, kde se usadili v kajutě, sousedící s kapitánovou pracovnou. Po přistání člunu stočil se parník opět do dřívějšího směru. Wilson byl uveden před kapitána, který si ho zvědavě prohlížel.

„Kdo jste?"

„Jmenuji se Tom Hellword, sir, a pocházím ze Savannah City v Georgii."

„Podle obleku jste námořník. Jak jste se dostal na ostrůvek?"

„Patřil jsem k posádce plachetnice *Mermaid,* která jela z Havany do Galvestonu. Při poslední bouři jsme ztroskotali a já jediný jsem se zachránil na ostrov."

„Hm. Je zajímavé, že jste zachránil také soudek vody a pytel sucharů."

„To vyplavilo na pobřeží moře."

„Opravdu? Inu, lituji vás, že jste musil tak dlouho vydržet sám na pustém ostrově. Pokud vím, byla poslední bouře asi před čtrnácti dny. Jak se jmenoval kapitán *Mermaidu?"*

„Smith."

„Poslyšte, nespletl jste si poněkud jména? Nebyla to náhodou brigga *Union* a kapitán Williams?"

Wilson zbledl leknutím. Mlčel.

„Brigga *Union* se totiž chtěla zbavit jistého Franka Holborna z Wilmingtonu. Toho však vy asi neznáte?"

„Neznám ho, sir. Řekl jsem vám pravdu. Popřejte mi místa na vaší lodi až do New Orleansu! Budu poctivě pracovat."

„Ovšem, ovšem, na palubě si vás zatím ponechám. Kde a jak, to se ještě ukáže. Ohlaste se u boardmana."

Wilson šel na příď. Byl opravdu zachráněn, nebo zde byl v ještě větším nebezpečí než na ostrově? Právě se chtěl obrátiti k palubnímu mistru, aby ho požádal o přidělení práce, když v tom

dopadla na jeho rámě těžká ruka. Obrátil se a vykřikl leknutím:

„Summerland!“

„Zajisté, Tom Summerland, můj velevážený pane Wilsone, Molezi, Holborne, Hellworde nebo jak se ještě jmenujete! Pročpak jste tak rychle opustil Mexiko, he? Člověče, vy jste nám nadrobil! Museli jsme na vašem místě přijmout od hraběte Hernana grant na deset leguas pozemků, a to jen z vděčnosti, že jsme ho zachránili.“

„Deset —“

Slova leknutím uvázla Wilsonovi na jazyku. S úžasem zíral na Clawsena, který přicházel s kapitánem, následován několika svalnatými lodníky.

„Mister Clawsen, je to muž, kterého hledáte?“

„Je to on.“

„Chopte se ho, *boys!*“

Námořníci přistoupili k Wilsonovi. Ten dosud ztrnule stál, ale náhle se jeho tělo vzchopilo. Popadl na palubě ležící tyč a skočil k Clawsenovi.

„Pse!“ zasípal, „za tohle — —“

Tyč mu vypadla z ruky, jeho tělo se otočilo kolem své osy a těžce dopadlo na palubu. Tom, vida že Jack je ohrožen, vystřelil od boku ze své pistole.

Jack Clawsen se sklonil k padlému. „Tome, to bylo zbytečné. Víte, kam jste ho zasáhl? Přímo do srdce. Chcete se přesvědčit, kapitáne?“

Kapitán pohlédl na ránu.

„Je tomu tak. Ale zavinil si to sám. Všichni jsme svědky, že nebezpečně zaútočil na tohoto gentlemana.“

Tom Summerland tu stál se zaťatými rty.

„Nemohu toho litovat,“ řekl konečně. „Skočil mi přímo do rány, mířil jsem mu do pravé nohy.“

„Nelze nic dělat, gentlemen,“ prohlásil kapitán. „Vystavím úmrtní list, a sepíšeme protokol. Panu Summerlandovi nelze

nic vytýkati.“

O hodinu později konal se na lodi pohřeb jen nejobvyklejších formalit. Loď se již plavila žlutými vodami Mississippi — — —

Další jízda pokračovala rychle. Při ústí Arkansasu se rozloučili tři cestující s kapitánem a přestoupili na menší loď, která je nesla dále k cíli. Několik dní později, za pozdního večera, přistáli ve Stentonu.

Sarah se za cesty lodí vzpamatovala z otřesů, jež prodělala v posledních dnech. Hluboce litovala svého nepředloženého činu, takže se Clawsen odhodlal vyprositi jí u mother Smolly odpuštění.

„Co nyní jen mám počíti, mister Clawsen?“ vzlykala. „Missis Smolly o mne nebude chtít ani slyšet!“

„Snad ti odpustí, Sarah, tak jak jsem ti odpustil já. Nechoď k ní však dříve, dokuď s ní nepromluvím!“

Nejšťastnějším ze všech, když konečně opět stáli na pevnině, byl Summerland. Přísahal, že to byla jeho poslední cesta lodí a že ho do smrti již moře neuvidí.

Advokátův dům stál poblíž řeky; tam se rozloučil Clawsen s Tomem a kráčel se Sarah dále k domu bankéřově. Cestou se zastavil v redakci Ranní a večerní pošty, aby tam odevzdal rukopis znělky, kterou chtěl zítra překvapiti Margit.

Všechna okna halila se ve tmu, u mother Smolly však ještě hořelo světlo. Zazvonil.

„Nepůjdu s vámi, sir. Bojím se,“ hořekovala Sarah.

„Počkej tedy venku, až tě zavolám.“

Mother Smolly přišla sama otevřít.

„Kdo přichází tak pozdě? — A jemine — to je mister Clawsen, jste to vskutku vy?“

Radostným překvapením byla by ctihodná dáma málem upustila lampu.

„Ovšem, že to jsem já, drahá mother Smolly. Nepronajala

jste zatím mé pokoje někomu jinému?“

„Někomu jinému? Co vás to napadá? Byla bych je pro vás ponechala, i kdybyste se byl vrátil až za deset let. Jen vstupte, jistě budete cestou unaven!“

Zavedla ho do jídelny a usedla proti němu plna očekávání.

„Jak se vám celou tu dobu vedlo, mister Clawsen? Polapili jste ho? Viděl jste Sarah? Od jejího odchodu nemohu najíti dobrou a spolehlivou služebnou.“

„Polapili jsme ho.“

„Opravdu? A vaše peníze?“

„Dostal jsem je zpět. Také padesát tisíc dolarů mister Olberse.“

„To je báječné. Vypravujte, prosím.“

Krátkými slovy jí Jack všecko pověděl. Když se ke konci zmínil o tom, že terceronka čeká venku na ulici, běžela mother Smolly ke dveřím.

„Sáro!“

„Madam.“

„Neutečeš mi opět s nějakým chlapem?“

„Nikdy, madam!“ volala dívka s pláčem.

„Tedy u mne můžeš zůstat a pamatuj si, že se nikdy a nikde nebudeš míti tak dobře, jako u mother Smolly!“

Vrátila se k Jackovi, kterému vypravovala, jak Margit ji denně navštěvovala a mluvila o něm. Naslouchal jí se šťastným úsměvem a prosil, aby zítra ráno prozatím nic o jeho příjezdu neříkala. Pak se odebral do svého bytu a brzy usnul.

Probudil se dosti pozdě. Margit seděla na balkoně protějšího domu. Krátce nato vystoupil z domu i bankéř a přinesl noviny. Clawsen se rychle oblékl a pozoroval ji ukryt za záclonou. Náhle uviděl, jak sebou trhla. Objevila jeho báseň v novinách! Nedovedl se udržet a vyšel na balkon.

„Otče, hleď!“ zvolala šťastně Margit, mávajíc Clawsenovi rukou na pozdrav.

Bankéř zvedl hlavu. „Buďte vítán ve Stentonu, sir! Přijďte honem k nám!“

Očekávali ho u dveří. „Vstupte, vstupte, mister Clawsen! Jak se vám vedlo? Vypravujte!“

Jack především vytáhl tobolku. „Zde jsem vám cosi přivezl z cesty, mister Olbers.“

Bankéř vrhl pohled do tobolky. „Ach, moje šeky a poukazy! Všecko je tu, všecko do posledního centíku!“

„Své peníze jsem také zachránil. A čtěte toto!“

Bankéř vrhl zběžný pohled na listinu, kterou mu Clawsen ukázal, pak mu ji rozčileně vytrhl z ruky a přistoupil s ní k oknu.

„Grant na deset leguas pozemků! To je úžasné, mister Clawsen!“

„A přece je to pravda. Tyto pozemky mne nestály ani centík. Dostal jsem je darem.“

„Darem? To je neuvěřitelné, vůbec to nechápu. Vypravujte, mister Clawsen!“

Jack mu všecko obšírně vypověděl. Když skončil, pravil bankéř:

„Mister Clawsen, vy jste celý muž! Margit, kdo by si to byl pomyslil, když jsme ho po prvé spatřili. Pane, jak vám mám vyjádřiti svou vděčnost?“

Margit vstala. „Já vím, pa, jak se mu odvděčíme. Smím ti to ukázat?“ Objala Clawsena a položila mu hlavu na hruď. Pokukujíc z Jackova objetí po otci, tázala se:

„Jsi s tím srozuměn, pa?“

Bankéř si chraplavě odkašlal.

„Mno — — ehm — dnes večer tedy oslavíme zasnoubení. Nezapomeň pozvat Summerlandovy a mother Smolly.“

ČERNÉ OKO

Rio San Carlos v Arizoně má dva prameny, z nichž jeden vyvěrá na Siera Blanca, druhý v Mogollonském pohoří. Vystoupí-li člověk na toto pohoří, dostává se postupně z hlubokého caňonu, na jehož výšinách není vidět ani stromu, ani keře, ani stébla trávy, na Montana de la Fouenta a posléze na místo, kde voda prosakuje ze skalisk. Tam ční do vzduchu ojedinělé tři jedle. Za nimi končí srázně, skoro strmě dolů výšina, jejíž okraj byl dříve porostlý stromy stejného druhu jako ony tři velké smrky. Sráz ústí do úzkého, ale tím hlubšího caňonu, který se dříve jmenoval jinak, ale teď jej nazývají *Caňon de los Cotchisos*.

Kráčí-li člověk po kamenech, vyčnívajících z vody, kupředu až k okraji caňonu, naskytne se posléze oku pohled, který vzbuzuje domněnku, že tu třeba hledat dějiště strašlivé události. Oko zahlédne čtyřhrannou plošinu, vpředu úplně ohraničenou zmíněným caňonem a zprava a zleva podobně příčně se rozvírajícími postranními propastmi. Vzadu, na čtvrté straně, ční neschůdná skalní stěna, s níž tekou četné úzké pruhy vody. Jmenuje se nyní v jazyku Apachů *Selk- hitse,* a španělsky mluvící obyvatelé v Arizoně ji nazývají *Peña del Asesinato.* Obě jména mají tentýž význam: „Vražedná skála."

Tato malá, čtyřhranná náhorní plošina je tak dokonale odříznuta od ostatního světa, že by bylo možno soudit, že se na ni nikdy nedostal živý tvor, nebo že by vůbec kdy tam někdo mohl bydlet. A přece lze tu vidět stopy, jež ukazují, že ještě nedávno sídlili tu lidé a že jich muselo být mnoho. Je vidět, že živen zmíněnými vodními pruhy stál tu naproti les, který je nyní spálen. Zuhelnatělé pařezy jsou toho svědky.

Mezi nimi leží zčernalé trosky lehkých stanových chat a zbytky polospálených zvířecích i lidských kostí.

Co se tu stalo? Jak se změnilo toto kdysi tak oživené místo v pole smrti? — — —

Před nepříliš dávnou dobou stáli dva muži blízko zmíněných tří velkých smrků a pohlíželi přes caňon dolů k lesu, pod jehož vrcholky vyprahlými sluncem, se rozvíjel rušný život indiánské *ko-uah-charu**).

Oba muži byli ještě mladí, ale jejich tváře měly přísný výraz, k němuž se hodily také přiléhavé a šosaté, dlouhé, černé kabáty, jež měli na sobě.

„Ty tedy, bratře Jeremiáši," pravil jeden z nich, „myslíš, že by mi náš president Brighan Young dovolil oženit se s touto Indiánkou?"

„Zcela jistě," přisvědčil druhý muž. „Byli jsme přece vysláni, abychom rudé pohany obraceli na pravou víru, aby se jim dostalo téhož práva jako nám, „Svatým posledních dní". Tato rovnoprávnost ti zaručuje svolení našeho presidenta k sňatku s Indiánkou!"

„Intah-tisle je velmi krásná a nemusí se skrývat před padesáti osmi ženami dvanácti apoštolů! Ale její otec, náčelník Indiánů z kmene *Kočišů,* chce ji dát jen udatnému apačskému bojovníku."

„Již jsi s ním promluvil? Donuť ho, a pak tě bude ještě prosit, aby sis vzal jeho dceru za ženu."

„Donutit? Jak?"

„Polib ji. Podle zvyků, platných pro tyto Indiány, musí se Indiánka stát ženou toho, kdo ji veřejně políbí. Jen manželstvím jí pak může být navrácena její veřejně uražená čest."

„To vím také, ale —"

„Žádné ale!" zvolal bratr Jeremiáš. „Či snad se máme vrátit

---

*) Vesnice skládající se ze stanů.

domů s nepořízenou jako kazatelé, kteří neměli úspěchu? To by byla hanba, a nikdo z našich apoštolů by si nás pak už ani nevšiml. Ty miluješ onu Indiánku. Stane-li se tvou ženou, bude z ní Mormonka a pak bude ti nejlepší oporou při obracení příslušníků svého kmene na pravou víru. Či se snad bojíš?"

„Bát se?" usmál se druhý muž pohrdavě. „Než jsem se stal Svatým posledních dní, nosil jsem pušku a tesák a složil jsem do trávy mnoho rudých i bílých křiklounů. President Young mi nedal bez příčiny jméno Gedeon, jméno největšího hrdiny Israele. Pojď k vesnici. Ukáži ti, že nevím, co je strach!"

Oba muži zamířili k okraji caňonu, přes který tehdy vedl most. Skládal se ze spletených lan, zhotovených z nevydělané, dýmem konservované bisoní kůže. Konce těchto lan byly na obou stranách propasti zaklesnuty okolo skal. Na těchto lanech byly připevněny dřevnaté kaktusové kmeny. Tento kolísavý most byl jediným prostředkem, jenž umožňoval dostat se přes propast do indiánské vesnice, kterou obýval náčelník Kočiských Apachů s většinou svého kmene, aby se zajistil před jakýmkoliv nepřátelským přepadem. Stačilo, aby tento most jako jediný příchod do vsi byl střežen jediným mužem.

Teď tu byl na stráži mladý bojovník, který nechal oba mormonské kazatele okolo sebe mlčky přejít a zahleděl se pak chmurně za bratrem Gedeonem. Na tváři bojovníka se při tom objevil výraz zlobné nenávisti.

Vesnici obývalo několik set indiánských bojovníků se svými rodinami, koňmi a psy. Ženy klečely nebo seděly u práce pod vysokými cedry. Tkaly houně, hnětly hlínu na nádoby anebo tloukly kukuřici a ječmen na mouku. Děvčata a chlapci si hráli, nebo se cvičili v používání zbraní. Bojovníci leželi před svými chatami a nečinně přihlíželi tomuto ruchu. Sami nepracovali, protože práce pro indiánského bojovníka

je hanbou.

Největší chata ležela uprostřed vesnice. Vedle jejich dveří seděl Peš-iči — Železné srdce — náčelník, a hovořil se svou dcerou velmi vlídně, což u rudochů nebývá zvykem.

Její štíhlá postava byla úplně zahalena do lehké, pestré pokrývky. Vlasy jí visely v dlouhých, těžkých pletencích na zádech. Krásná dívčina tvář se podobala egyptským krasavicím. Ale nejkrásnější na ní byly oči, velké, černé sametové oči s dlouhými řasami a vážným zasněným indiánským pohledem. Pro tyto své oči dostala dívka jméno Intah-tisle — Černé čili Temné oko.

Oba mormonští kazatelé objevili se na dohled před náčelníkovou chatou. Náčelníkova dcera uprchla před Gedeonem do chaty. Věděla o Gedeonově úmyslu, vzít si ji za ženu, ale nenáviděla Gedeona přímo vášnivě. Zaslechla pak v chatě, jak se Mormoni rozhovořili s jejím otcem. Mluvili střídavě o pravé víře Mormonů, o novém Jerusalemu, o věčných radostech a spáse a blaženosti, která očekává Latter Day Saints — Svaté posledních dní po smrti.

Náčelník poslouchal oba kazatele mlčky jako člověk, který nevěří jejich slovům, ale ze zdvořilosti jim to nechce přímo povědět.

Dívka nevrle přistoupila k zadní stěně chaty a vyhlédla otvorem, podobným oknu.

Spatřila přicházet bojovníka, který při příchodu Mormonů střežil most. Byl právě vystřídán jiným strážcem a odcházel si odpočinout do vesnice. Musel projít okolo náčelníkovy chaty. Dívčina tvář se zjasnila, oči jí zazářily vnitřním leskem. Vyklonila úplně, hlavu z okenního otvoru.

Přicházející bojovník ji spatřil, a když procházel okolo chaty, zašeptal nezastaviv se: „*Tiči oya* — dnes večer!“

„*Ha-au, šikar* — ano, můj milý —“ odpověděla dívka.

Intah-tisle darovala své malé, ale přece jen hrdé srdce

tomuto mladému bojovníku. Neodolala, aby se za svým milencem nepodívala. Protože však již zahnul za roh chaty, takže ho dívka nemohla oknem vidět, vyšla rychle před chatu.

„Ach — Černé oko! Pročpak přede mnou utíkáš?“ zvolal na ni v té chvíli Gedeon. „Staň se mou squaw a budeš nejšťastnější ze všech žen!“

Domluviv ta slova, objal Gedeon náčelníkovu dceru a než se kdo nadál, přitiskl své tenké, bezbarvé rty na její ústa.

V zápětí vyskočil náčelník jako tygr, odtrhl kazatele od své dcery a vykřikl:

„Prašivý pse! Jak se opovažuješ poskvrnit čistou dceru Apachů? Na zem a pros o milost!“

Náčelník udeřil kazatele pěstí do tváře tak prudce, že se Gedeon zhroutil k zemi. Hned se však vzchopil, neovládaje se zlostí. Nerozvážil si dobře, co činí, neboť se vrhl na náčelníka a vrátil mu ránu pěstí do tváře.

Účinek tohoto úderu byl neočekávaný. Náčelník stál bez hnutí. Jeho oči se upíraly na kazatele zničujícím pohledem. Pak se vydral z náčelníkova hrdla pronikavý výkřik, který vzbouřil celou vesnici. V malé chvíli seběhli se k náčelníkově chatě se všech stran bojovníci. Stačilo náčelníkovo slovo a oba mormonští kazatelé byli strženi k zemi, svázáni, ústa jim byla ucpána roubíky a pak byli vhozeni do náčelníkovy chaty. Roubíky bránily zajatcům, aby se vzájemně domluvili.

Uplynuly dvě dlouhé hodiny. Potom byli oba zajatci vytaženi z chaty a dopraveni do velkého kruhu bojovníků, kteří seděli vážně a tiše kolem svého náčelníka.

Náčelník se opovržlivě odvrátil od kazatele Gedeona a řekl jeho druhu Jeremiáši:

„Udeřit indiánského bojovníka do tváře je urážka, která se trestá smrtí a může být smyta jen krví! Bojovníci Apachů zasedli k poradě a rozhodli, že tento Mormon má zemříti.

Chtěli usmrtiti také tebe, ale já jsem promluvil a zachránil jsem tě před jejich hněvem: Budeš svědkem trestu, který moji bojovníci vykonají nad provinilcem, a pak se můžeš vrátit ke svým Svatým."

Zajatí běloši se nemohli bránit ani slovy ani skutky. Gedeon byl přivázán ke stromu, zastřelen, aniž ho dříve rudoši mučili.

Náčelník přistoupil k jeho mrtvole, omočil své prsty do Gedeonovy krve a přejel si potom krvavou rukou svou tvář. Tím byla jeho uražená čest smířena.

Jeremiášovi nacpali pak bojovníci do kapes trochu potravin, odnesli ho přes most, zbavili ho roubíku a pout a propustili ho. Mormon vykročil kupředu beze slova. Aniž se jen jedenkrát ohlédl, došel až k prameni vody, kterou se potom přebrodil a šel pak podél pramene k druhému caňonu. Teprve tam, když byl již z dohledu Indiánů, stanul, obrátil se směrem k indiánské vesnici a zahroziv pěstí zvolal:

„Pomsta, ano, pomsta! Krev tohoto Svatého padniž na vaše hlavy. Vzali jste mu tělo. Pošlu za jeho duší všechny vaše černé duše, aby jí sloužily a plazily se před ní až na věky!"

Ohmatal potom své kapsy, plné potravin a radostně zjistil, že mu Indiáni ponechali jeho nůž, který měl ukrytý pod kabátem. Pak se ukryl, aby nebyl spatřen, kdyby ho snad Indiáni přece jen pronásledovali nebo stopovali.

Opustil svůj úkryt v úzké skalní štěrbině teprve tehdy, když se začalo stmívat. Vrátil se, přebrodil znovu pramen a plížil se okolo tří velkých smrků, až zahlédl stráž u mostu, který vedl k indiánské vesnici. Připlazil se tu až za balvan, za nímž byl dokonale ukryt. Chtěl tu vyčkat, až Indiáni usnou.

Potom chtěl stráž u mostu přepadnout a probodnout, neboť jen tak mu bylo možno se dostat do vesnice.

Ve vsi za mostem hořely ohně před chatami a

osvětlovaly okolí až k okraji caňonu a mostu. Jeremiáš zahlédl, že nyní byla znovu u mostu vystřídána stráž. Most střežil teď znovu onen mladý bojovník, který si tu pro dnešek dal schůzku s Černým okem — krásnou náčelníkovou dcerou.

Čas míjel. Ve vsi zhasínaly postupně ohně a ruch táborového života stále více utichal. Konečně zhasl poslední oheň a kolem se rozhostila hluboká tma.

Nastala příhodná chvíle, aby Jeremiáš provedl svůj plán. Vylezl zpod skaliska a plazil se jako had k mostu. Když k němu šel, zaslechl tichý šepot. Byli tedy lidé na mostě nad propastí, šklebící se do černé noci. Mormon se odplazil stranou a čekal.

Na mostě byla náčelníkova dcera Černé oko — Intah-tisle — s týmž bojovníkem, který střežil most při příchodu dvou Mormonů. Nebyla na této schůzce po prvé. Protože by je přece mohl snad někdo z vesnice překvapit, zajišťovali se tito dva milující tím, že přešli most na druhou stranu propasti, přebrodili se pramenem a usedli na balvany, porostlé měkkým mechem. Nebylo tam od vesnice vidět, a proto mohli spolu hovořiti bez obav, že budou překvapeni.

Bylo to sice malé porušení povinnosti, ale nikoli nebezpečné. Proč vlastně byl střežen most? Apachové z kmene Kočisů žili v té době s celým svým širým okolím v míru. Kdyby snad bylo nějakému nepříteli napadlo, aby se k mostu připlížil, byl by musel rozhodně projíti podél místa, kde seděl on, strážce s náčelníkovou dcerou — tak asi rudoch uvažoval.

Ti dva přešli proto i dnes přes most na druhou stranu a usedli potom na svém oblíbeném místě. Jeremiáš, který je nechal okolo sebe projít, plížil se za nimi, aby zjistil, kde zůstanou. Když viděl, že usedli, odplížil se zase zpět k mostu. Přešel po mostě na druhou stranu propasti, plaze se

opatrně po rukou a nohou, aby ho strážce nezahlédl. Potom se přichystal k svému ďábelskému plánu. Chtěl, aby vesnice rudochů shořela v plamenech. Potravy pro oheň bylo dost. Stromy byly zpola suché, zprahlé sluncem, visely z nich suché větve a uschlé liány jako provazce. Kolkolem byla hustá, vysoká, suchá tráva. Rozšíří-li se oheň rychle, budou Indiáni, pohřížení ve spánek, v celé vesnici ztraceni!

Jeremiáš vyňal z kapsy křesadlo a poklekl. Vyskočila jiskra, suchá tráva se vzňala maličkým plaménkem, který však začal hned růst.

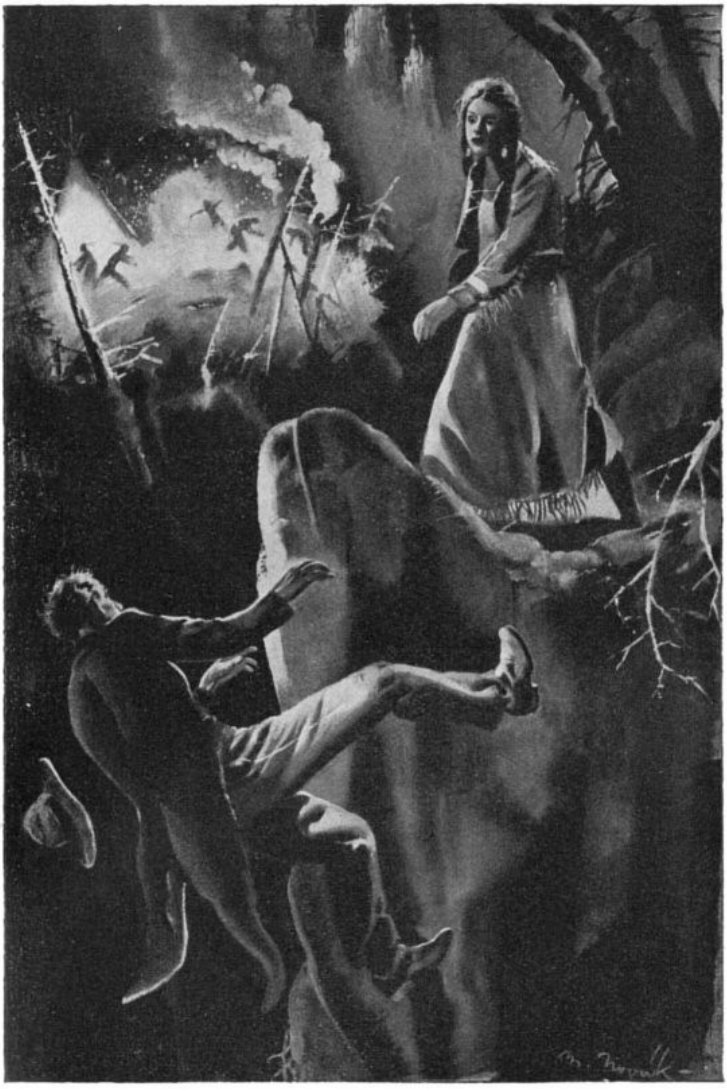
Jeremiáš se pak rychle odplazil přes most, vyňal z kapsy nůž a začal přeřezávat mostní lana z vyschlé bisoní kůže. Lana byla velmi tvrdá a Jeremiáš musel vynaložit všechny své síly, aby je přeřezal. Konečně se mu to přece podařilo. Když přeřezal poslední lano, sjel visutý most, uvolněným svým koncem do propasti. Jediná cesta k záchraně byla tedy Apachům odříznuta.

Teď mohl Jeremiáš věnovat celou svou pozornost ohni, který podpálil. Maličká jiskra vykonala opravdu zhoubné dílo. Vysoké plameny vroubily již celý okraj caňonu a začaly olizovat ohnivými jazyky první stromy.

Ve vsi dosud všichni spali, klidně a pevně, jako každé noci, neboť spoléhali na stráž u mostu. Ve vesnici však byli ještě jiní strážci. Byli to koně a psi. Začali frkat a řičet, štěkat a výt. Rudoši se co nevidět jistě probudí.

Jeremiáš se přitiskl ke skalisku a s divokou radostí pozoroval své dílo.

Náčelníkova dcera černé oko a její milenec, nedbalý strážce mostu, neviděli, co se děje na horské plošině, kde stála indiánská vesnice. Seděli za vysokou skálou, obráceni k vesnici zády. Teprve, když zaslechli řičení koní a štěkot psů, vyskočili a běželi k prameni. A tu se před nimi objevilo na plošině moře plamenů, které již začínalo barvit oblohu.

.. pak se palič a vrah zřítil do hlubin. (Str. 110.)

Vykřiknuvše zděšením, rozběhli se dívka a bojovník k mostu, aby se dostali do vesnice. Bojovník běžel napřed a upíraje oči k požáru, skočil po paměti na most. V zápětí se mu však vydral z hrdla strašlivý výkřik, neboť teprve ve skoku poznal, že most zmizel. Rudoch se bezmocně řítil do hrůzné propasti.

Náčelníkova dcera, která v té chvíli také již doběhla k mostu, na který se chystala rovněž skočit, byla v poslední chvíli varována výkřikem svého předchůdce. Jen ten ji zachránil. Zarazila se v běhu na samém okraji propasti a vytřeštila oči nechápavě na místo, kde ještě dnes v noci visel most. Místo něho se teď na ni šklebila propast.

V té chvíli se vedle ní zjevil Jeremiáš v svém černém kabátě. Ukazuje přes propast, pravil:

„Tvůj ženich je už v pekle. Pojedeš za ním! Celý tvůj kmen uhoří a také tobě pomohu do pekla!“

Tu však se v dceři náčelníka vzbouřila indiánská krev. Než mohl Jeremiáš dívku uchopit a srazit se srázu, uskočila náčelníkova dcera od okraje zpět a vykřikla:

„Netvore, jdi do pekla sám!“

S těmi slovy vrazila do Jeremiáše tak prudce, že vskutku padl zpátky. Rozpřáhl bezmocně ruce, z hrdla se mu vydral výkřik pronikající až do kosti — pak se palič a vrah zřítil do hlubin.

Dívka se zhroutila na pokraji propasti. Lomíc zoufale rukama, hleděla k místu, kde mladý Apach před chvílí zahynul.

Plameny na plošině za mostem slily se zatím v souvislý kruh. Mezi nimi pobíhaly černé body. Byli to lidé a zvířata, kteří se zoufalým pokřikem se nyní vyřítili ze svých chat. Hnali se k jediné své záchraně, k visutému mostu, vedoucímu přes propast.

Mnozí z nich padali cestou k zemi oslepeni a ožehnuti

plameny. Jen několik nejstatečnějších se dostalo k místu, kde kdysi býval most. S hrůzou tam spatřili, že most je stržen a místo něho zeje tu skalní jícen. Chvíli pobíhali zoufale na pokraji skalní stěny a pak se rozběhli po jejím hřebeni, hledajíce záchranu před plameny. Marně! Oheň, který jim byl v patách, ukončil jejich utrpení, jestliže před ním nedali přednost skoku do propasti.

Řičení koní a štěkot psů a křik lidí stále více slábl, až konečně úplně umlkl. Bylo slyšet jen jediný hlas — hlas plamenů — hluboké, temné hučení jako při vzdáleném mořském vlnobití.

Vrcholky stromů byly ztráveny ohněm. Plameny zachvátily potom kmeny stromů a hlodaly na nich hlouběji a hlouběji. Chomáče palčivého dýmu se vlnily nad požářištěm a slévaly se v mohutné, černé, těžce nad spáleništěm visící mračno, jímž ojediněle prokmitaly sršící jiskry. A toto mračno, jako by chtělo plameny udusit, snášelo se zvolna k zemi. Kmeny stromů již nehořely. Stály tu jen rozžhaveny a uhelnatěly. Také ony však posléze zhasly a jen tu a tam vyletěla ještě žhavá jiskra. A potom zase nastala černá noc, tentokrát noc smrti, zahalená v hustý, dusivý dým.

Když druhého dne slunce ozářilo dějiště zkázy, seděla náčelníkova dcera Černé oko stále ještě na témže místě. Neměla slzí, neměla vzdechů, neměla vzlykotu, neměla slova pro svou bolest. Chraplavý skřek supa probudil ji posléze z duševního ztrnutí. Vstala a zapotácela se kupředu. Sestoupila k prameni, přebrodila se jím a vlekla se oklikou stále dál, až po několika hodinách konečně dospěla na dno hluboké propasti caňonu, kde leželo roztříštěné tělo nešťastného strážce. Vedle něho ležel i mormonský kazatel Jeremiáš — mrtev.

Dívka usedla u těchto mrtvých těl a proseděla u nich celý den a celou noc. Dalšího dne se objevila, podobna stínu, na Estancia del Trigo.

Jednotvárně, a jak se zdálo bez vnitřního pohnutí, vyprávěla tam, co se stalo. Nabídli jí, aby se najedla a napila. Černé Oko jen zavrtěla hlavou. Nechtěla ani jíst ani pít, odmítla také jakoukoliv útěchu. Odešla a od té doby ji už nikdo nespatřil.

Nuže — od onoho času nazývají lidé propast, přes kterou kdysi visel lanový most, propastí Kočiských Apachů a skalní stěnu, která nad ní strmí, Peña del Asesinato — Vražedná skála.

ZPÍVAJÍCÍ VODA

Heigh-day! Bylo to překvapení pro Joba Halerse, když před jeho ubohým srubem *zarazil* zcela neočekávaně koně jeho mladší bratr Ralph, westman, kterého neviděl již po dlouhou řadu let. A nepřijel sám — byla s ním krásná mladá lady!

Job vyrazil z chaty, aby padl svému bratru kolem krku, objali se a potom Ralph svého bratra upozornil:

„Dej také Amely hubičku, starý *boy*! Tady ti představuji svou ženu, jedinou dceru Benta Harrisona, majitele stříbrných dolů clear-riverských. Rozumíš?"

Job pozbyl na okamžik řeči, potom však zvolal tím hlasitěji:

„Dcera Benta Harrisona? *Heavens!* Jediná dcera majitele dolů, které loni vynesly dvakrát stotisíc dolarů? Ta že je tvou ženou, ty starý chudáku? Mylady *sister-in-law,* takové štěstí si Job ani nezasloužil! Vítám vás pěkně u nás!"

Vlepil hlasitý polibek na tvář a pln radosti zavedl hosty do srubu, kde byli hned obklopeni čtyřmi dětmi Joba Halerse a uvítáni jeho ženou. Malá rodinka podávala si je z ruky do ruky, dříve než jim bylo dovoleno usednouti na starou, dřevěnou lavici.

Pro samé novinky překotně vyprávěné nedošlo za celé odpoledne ke klidu. Ale pak nastal večer, v krbu zaplápolal mohutný oheň ze smolných dřev, na stole se octl veliký džbán zázvorového piva a teprve pak se Job vytasil s otázkou, kterou měl už dlouho na jazyku, jak totiž jeho bratr, prostý,

chudý scout*) mohl získat tak bohatou a krásnou ženu. Ralph se spokojeně posadil, pokynul láskyplně své Amely, a když se mu od ní dostalo přisvědčujících pokynů, vyprávěl.

„Poznali jsme se tam na druhé straně v Bighornských horách, na místě, jež Indiáni zovou *Kai-p'a,* to jest „zpívající voda". A stalo se to tak:

Ty, Jobe, dobře víš, že Yellowstonský Národní park není dnes už jen revírem odvážných lovců a trapperů, jak tomu bylo dříve. Nová doba vrhla v tyto divukrásné krajiny houfy cestujících, kteří navštěvují ten divoký kraj, aby se pokochali pohledem na jeho přírodní hrůzy i krásy. Potkal bys tam dnes celé výpravy turistů, mezi nimiž jsou i lady — ti všichni cestují Národním parkem, aniž mají pravé ponětí o nebezpečí, které je v něm dosud místy skryto.

Přes Bighole jsem přešel do Parku, procestoval jsem jej všemi směry a zkřížil jsem na té pouti mnoho stop jednotlivých Indiánů. Podle mého domnění náleželi všichni k jediné lovecké tlupě, která se z nějakého důvodu rozptýlila. Konečně přišel jsem k divukrásnému Yellowstonskému jezeru, které je proslulé neobyčejnou hojností ryb.

Jezero jsem znal již z dřívějších dob. Kanoe z jediného kusu kmene, které jsem tu za poslední své návštěvy zbudoval a při odchodu pečlivě ukryl, bylo na svém místě. Nalezl jsem je a zavesloval několik set yardů*) od břehu, kde jsem vhodil sítě.

Sotva jsem tak učinil, vyrazila z jezera vlevo ode mne ohromná fontána horké vody. Vroucí proud vystupoval jistě po pět minut do výše dvaceti yardů a klesal potom opět pomalu pod hladinu. Jezero se urovnalo a jen celé mraky se válely ve vzduchu. Byl to Quater-hour-geysir.

Abyste tomu rozuměli, vězte, že geysiry Národního parku

*) stopař.

*) 1 yard = 0.9 m.

nejsou jen na zemi, ale i pod vodou, a že jejich činnost pravidelně v určitých časových lhůtách stoupá, klesá i mizí. Náhlý výbuch takového geysiru je nesmírně nebezpečný, neboť proudy horké vody tryskají vysoko nad hladinu jezera. Kdo je v lodici na jezeře, musí znát tato nebezpečná místa, jinak se může stati, že vzedmuté vlny ho vyhodí vysoko do vzduchu, aby potom jako opařená mrtvola spadl opět do hlubin. Znal jsem Quater-hour-geysir a věděl jsem, že pracuje přesně v patnáctiminutových přestávkách.

Věřil jsem dosud, že jsem v této krajině zcela sám, a udivilo mne tedy, když jsem pojednou uzřel kanoe, přijíždějící od protějšího břehu a plující právě v nebezpečné okolí geysiru. Kromě kormidelníka seděli v něm dva muži s jednou lady. Příslušeli patrně k oné společnosti, která tábořila na druhém břehu, pozorovali geysir a připluli nyní, aby mohli nejbližší výbuch sledovati z těsné blízkosti. Neznali však patrně přesně místo, kde vybuchuje fontána, neboť zastavili právě nad podmořským kráterem, který by je byl zcela jistě zničil, kdyby nad ním zůstali.

Zavesloval jsem rychle blíže k nim, abych je varoval, při čemž jsem se ovšem držel opatrně mimo dosah geysiru. Ti lidé se však asi považovali sami za chytřejší — nedbali vůbec mé výstrahy. Zavolali na mne, abych je neobtěžoval a šel svou cestou. Elegantně oděným turistům připadal patrně takový trapper jako vagabund a zdálo se jim, že ode mne nemusí přijímati rad.

Co dělat? Ve třech minutách musil geysir vybuchnouti — nesměl býti ztracen ani okamžik. Opětoval jsem důrazněji svůj výkřik, tentokráte již úzkostlivě, ale ti lidé se ani neohlédli, jen bouře smíchu mi byla odpovědí.

Nebylo pomoci, musil jsem užíti násilí, abych je zachránil. Zamířil jsem puškou na muže, který se nejvíc smál, a pohrozil jsem mu, že vystřelím, neobrátí-li hned kanoe — avšak opět

marně. Nebylo vyhnutí — zamířil jsem opatrně, bych muže poranil jen na rameni — pak jsem spustil. Kule zasáhla, lidé v canoi vykřikli a onen u vesel zabral rychle zpět, aby dostal kanoe z dosahu mé pušky. V nejbližších vteřinách vystoupil mezi jejich a mou lodicí ohromný sloup vody, okolí se zachvělo ohlušujícím řevem geysiru, jenž jako by se zlobil, že mu kořist unikla z rozevírajícího se již jícnu.

Když výbuch skončil a činnost geysiru ustala, uzřel jsem, že kanoe bylo skutečně zachráněno, tam se již vracelo ku břehu. Následoval jsem je se svou lodicí, abych turisty varoval před příští podobnou neopatrností a nabídl se jim za průvodce.

Neměl jsem ani tušení o tom, jak mne přivítají. Jakmile jsem přistal a octl se mezi tou společností, která čítala něco přes třicet osob, vrhli se na mne všichni jako sršňové. Nikdo nemyslil na to, že výstřelem na jednoho z nich zachránil jsem ostatní před zkázou. Výprava turistů měla s sebou k své ochraně několik dragounů z Old Fortu, a vojáci chtěli se mnou zatočit zkrátka; tvářili se, jako by mne chtěli na místě ztrestat jako úkladného vraha.

Jen dívka, kterou jsem spolu s ostatními zachránil před geysirem, byla opačného mínění. Jen ona věřila mému ujišťování, že jsem to dobře myslil, stiskla mi přátelsky ruku a uprosila nakonec své průvodce, aby mne propustili. Směl jsem odejít.

Ano — co ještě k tomu říci? Nejsem přítelem mnohých slov, zkrátka a dobře od té chvíle jsem stále musil myslit na ty krásné a šedé oči dívky, která se mne, zdivočelého trappera, tak laskavě ujala. Nedalo mi, vyhledal jsem příštího dne znovu jejich ležení, ale to již bylo opuštěno. Stopy cestujících vedly k jihovýchodu, přibližně směrem k *Owl-creeku.**) Věděl jsem, že se tam potulují Hadí Indiáni, kteří před nedávnem

*) Soví potok.

znovu zamávali válečnou sekerou. Věděl jsem také, že jejich náčelník Avat-nič — Velký Nůž — se zapřisáhl, že jeho hněv nebude ukonejšen dříve, dokud nepověsí sto skalpů bledých tváří u vchodu do svého stanu a neukořistí pro svůj wigwam deset bílých žen.

Nuže — mohl jsem dopustit, aby lady s šedýma očima padla do jeho rukou? Ne, nikdy ne!

Kvapně jsem skryl své kanoe a vyrazil, sleduje jejich stopu. Vedla nahoru přes *Owl-creek*, jako by ti lidé měli v úmyslu dosáhnouti Lander-City, potom se však náhle lámala na východ k Bighornským horám, jejichž panenské přírodní krásy lákaly k sobě turisty. Ne poslední z oněch krás je úzká propast, která vede ku prameni, který se zove *Kai-p'a*, totiž Zpívající voda. Potok se zde řítí s vysoké skalní římsy do hlubiny, protéká malým korytem mezi mocnými balvany a plní potom malou, ale hlubokou nádrž, z které není jiného výtoku, než malé úzké skuliny docela při dně; tudy prorazil si studený živel cestu. V době dešťů v určité době roční, kdy je potok rozvodněn a nádržka naplněna, tlačí se voda úzkým tímto otvorem velikou silou a vyluzuje tak tóny stále se měnící a podobající se vzdáleně zpěvu z lidského hrdla. Odtud jméno vodopádu.

V roklině, odkud je nejlepší pohled na vodopád, uzřel jsem na nánosu mezi skalami stopy a poznal jsem, že společnost turistů tady prošla, aby slyšela „zpívající vodu". Neohlížel jsem se proto již na stopy; znal jsem směr a mohl jsem jeti přímo. Ostatně k turistům jsem se nemínil stejně připojiti, věda, že ti lidé mi nejsou přátelsky nakloněni.

Dal jsem se proto přímějším směrem mezi skalami a stromy, a tu můj zrak náhle padl na stopu indiánského mokassinu. Rudoši tedy byli nablízku. Stopu, znatelnou jen bystrému zraku zkušeného stopaře, jal jsem se sledovati; dovedla mne právě nad kotlinu.

Až téměř u okraje rostly tu vysoké stromy. Položil jsem se opatrně na zem, abych pohlédl dolů. Slyšel jsem nyní zcela zřetelně tóny „zpívající vody“. Což vodopád teď opravdu zpívá? Bylo mi to nápadné, neboť v posledních týdnech panovalo mimořádně suché počasí, a jak jsem vodopád znal, nemohl míti v této době tolik vody, aby mohly vzniknouti zpěvné tóny. Zde bylo ve hře nějaké ďábelství!

Odvrátil jsem se a vrátil se dolů k svému zvířeti, které jsem zanechal dosti daleko a přivázané tak, aby se mohlo pohybovati ve velkém kruhu. Nyní, abych si koně lépe zajistil, přivedl jsem ho blíže a přivázal nakrátko. Sedlo nechal jsem mu na hřbetě, neboť bylo možno, že budu nucen rychle zmizet. Potom jsem vylezl opět nahoru, tiše a opatrně, a položil se na okraj propasti.

Roklina se rozkládala hluboko pode mnou. Na dně byly nakupeny ohromné balvany v groteskních, divokých skupinách. Vlevo, ostře do vodního koryta, spadala příkrá výšina, na níž jen zřídka kde se zachytila jedle nebo cedr. Rozeklané kamenné kolosy působily pochmurným dojmem. Vpravo se tyčil groteskně rozeklán skalní masiv zdánlivě až do mraků. Na jeho úpatí stála skupina větrem ošlehaných borovic, z nichž některé bouře urvala a vrhla se strání až dolů k vodě. Ještě dále odtud, vpravo, viděl jsem daleko pod sebou stojící stromy, mezi nimiž se otvíral daleký výhled do kraje, a tam, ano, tam bylo ležení turistů a dragounů. Ti lidé si již patrně prohlédli nádržku *Kai-p'a,* rozbili dole tábor a přivázali si koně přímo u tábořiště. Jen jeden z koní pobíhal dosud volný a okusoval klidně listy několika ratolestí, jež jsem nemohl z dálky rozeznati. Byl to kůň dívky s krásnýma, šedýma očima.

Avšak na téže straně, jen poněkud více vzadu, viděl jsem ještě něco, co běloši zpozorovati nemohli, totiž tlupu asi čtyřiceti Indiánů, z nichž každý držel v ruce uzdu svého

koně, hotov okamžitě vskočiti do sedla a vrhnouti se na bělochy. Již jsem se chtěl vzpřímiti a vzkřiknouti na ně, abych je varoval, když tu se náhle staly tóny „zpívající vody“ silnějšími. Nezdálo se již, že by to byly zvuky přírody, znělo to spíše jako hlas člověka, skrytého někde u vodopádu. Zároveň jsem spatřil dívku, jak opouští své místo, přilákána zpěvem a vystupuje k vodě. Její kůň ji zvolna následoval a zůstal stát nedaleko borovic.

Posunul jsem se dál až k vysokému okraji vodní kotliny. Tam ležel — rudoch, vtěsnán v úzkou mezeru mezi balvany a se zavřenými ústy vyrážel nosem zvuk „zpívající vody“. Byl to Avat-nič, náčelník Hadích Indiánů. Znal jsem ho dobře.

Pochopil jsem, že náčelník se chce nejdříve zmocniti dívky; proto ji lákal k vodopádu. Záleželo mu na tom, aby ji přivedl do svého wigwamu zdravou a neporušenou, proto nechtěl, aby při přepadení došla k úrazu nebo byla dokonce usmrcena. Vše se mu dařilo, neboť dívka přišla k vodě bez stínu podezření.

Věděl jsem, že náčelník vyrazí v několika okamžicích válečný pokřik jako znamení k útoku. To musilo býti zmařeno. Ale jak?

Střeliti jsem nesměl, neboť to by bylo rudochy jistě pohnulo, aby se ze svého úkrytu okamžitě vrhli na bělochy. Proto jsem uchopil těžký, nedaleko mne ležící balvan, abych ho vrhl rudochovi, právě pode mnou ležícímu, na hlavu. Mířil jsem dobře. Kámen dopadl a rudoch se svalil jako mrtvý.

V tom okamžiku, když jsem se napolo vychýlil, dívka mne spatřila. Pohlížela pátravě vzhůru. Jak mi později řekla, poznala mne ihned. Domníval jsem se, že je právě čas ji zachrániti, mýlil jsem se však, neboť náčelník zde nebyl sám. Za několika velkými balvany poblíž něho leželi další dva rudoši.

Zpozorovavše můj útok na náčelníka vyskočili. Uchopili dívku a tlačili ji spěšně k borovicím, kde stáli koně. Přepadená nevydala ani hlásku, oněměla hrůzou a úzkostí. Ovšem i rudoši se střežili způsobiti hluk, který by varoval nedaleké bělochy. Já však neztratil času. Vyskočiv, namířil jsem ručnici, chtěje střeliti, zdržel jsem se však, neboť proklatí Indiáni tvořili s dívkou těsnou skupinu, takže jsem neopatrným výstřelem mohl snadno navždy zavříti krásné šedé oči.

Vrhl jsem se tedy jako štvaný dolů k svému koni, skočil jsem do sedla, proletěl potok, a pobídl koně k nejvyššímu možnému výkonu.

Míjeje tábor bělochů zvolal jsem: „Do zbraně, tam jsou Indiáni!“ Všichni vyskočili a pohlíželi na mne nechápavě, já však nevšímaje si jich už, letěl jsem dál, abych zachránil dívku.

Ta byla zatím dovlečena ke svému koni. Jeden z rudochů na něho vyskočil, druhý mu pomohl vysaditi dívku a sám pak několika skoky zmizel mezi houštím a skalami. Viděl jsem jezdce, jak se svou kořistí vyráží ze skal do otevřené prérie, řídil jsem svého koně kvapně za ním. Neměl ani dvě stě kroků náskoku, neboť dámské sedlo mu bylo nezvyklým a také dívka, kterou držel, mu zabraňovala, aby plně využil svého indiánského jezdeckého umění.

Byl jsem mu stále blíž. Po dvou minutách na sto, po třech jen na sedmdesát kroků. Ohlédl se a pochopil nebezpečí. Také dívka se začala brániti, a to rudocha popletlo ještě víc. Chopil se nože a zvedl ruku výhružně k ráně, aby ji zastrašil, jednak proto, aby mi dal najevo, že ji raději usmrtí, než aby mně ji vydal.

Viděl jsem, že musím střelit, což však na koni bylo nemožno. Čekal jsem tedy, až se vzdálenost zmenší na pouhých padesát kroků, pak jsem seskočil a pečlivě namířil.

Má ruka se netřásla. Abych nezasáhl dívku, chtěl jsem střelit co možno nejvýše, tedy do indiánovy hlavy. Byla to těžká rána, ale důvěřoval jsem svým nervům — stiskl jsem spoušť. Výstřel zaduněl, rudoch učinil náhlý pohyb dopředu, zakolísal a dívka mu vypadla z rukou. Po několika skocích koně i Indián vylétl ze sedla.

Nechal jsem svého koně tam, kde stál, běžel jsem k lady a pozdvihl ji. Neublížila si pádem, byla však zděšením tak zesláblá, že se o mne musila opříti. Její oči byly zavřeny, ale, starý Jobe, můžeš mi věřit, že i bez jejich dobrého lesku byla její tvář tak půvabná, že můj zarostlý obličej se nevysvětlitelnou mocí k ní přitiskl. První polibek v mém životě — *by god* — ale zdaleka ne poslední! Ale dost! Chci ještě říci, že jsem chytil koně, pomohl Amely do sedla a vyskočiv na svého mustanga, jeli jsme zpět.

Tam zatím praskaly výstřely z ručnic, odrážely se od skalních stěn a mísily se s křikem Indiánů. Nechtěl jsem Amely vydávat novému nebezpečí a proto vyhledav jí nejbližší úkryt a zanechav u ní také svého koně, běžel jsem na bojiště. Dragouni se drželi statně, ale turisté nebyli ani válečníci ani westmeni a bránili se chabě. Náhlé přepadení je zastihlo nepřipraveny. Teprve pak, *cheer up,* když začala mluvit má puška, zmizeli Indiáni v prachu.

Běloši však zaplatili svou daň. Dva dragouni a tři turisté byli těžce postřeleni, ostatní to odnesli lehčím zraněním. Sám jsem měl kulku ve stehně a řádnou modřinu na kyčli. Přece však jsem se vrátil zpět k Amely, o kterou jsem měl velikou starost. Našel jsem ji už v půli cesty; vyšla mi vstříc. Oba jsme se vrátili k společnosti.

Otec byl rovněž raněn, dostal šíp do ramene, tedy ránu dost nepříjemnou pro člověka, který nebyl zvyklý na strasti života v divočině.

Ovšem vyhledali jsme nyní náčelníka. Ležel dosud jako

mrtvý mezi kameny a dragouni ho vytáhli nahoru. Zpěv se mu špatně vyplatil. Později nabyl vědomí, byl však dobře svázán, neboť chtěli jsme si ho ponechati jako rukojmí a poslati jej potom s dragouny do Old Fortu.

Na mne pohlíželi teď členové společnosti jinak. Říkali, že jsem zachránil nejen tuto lady, ale celou výpravu, proti čemuž jsem ovšem nic nenamítal. Dražšími než všechna pochvala byly mi však milé pohledy mé Amely, jimiž mne stále stíhala. Ačkoli bych byl hleděl rád do jejích očí, třeba celou věčnost, přece jsem na to neměl času. Ranění musili být ošetřeni, obvázáni a podporováni, a hlavně — musili jsme z těchto míst zmizet, nesměli jsme vyčkati pomsty rudochů u *Kai-p'a*.

Rychlými pochody dorazili jsme do Fortu Ashen, k nejbližšímu obydlenému místu, kde jsme nalezli lůžka a dobré lékařské ošetření pro raněné. Bent Harrison, jenž si mne za tu krátkou dobu zamiloval, nedal jinak: musel jsem do nemocnice také a ležet s ním v jedné jizbě. Nás oba, jeho i mne, ošetřovala Amely. Činila se, seč mohla, ale myslím, že to byla spíše má láska k ní, která mne zvedla tak rychle s lůžka a postavila na nohy. Byl jsem nesmírně šťasten, když mi prozradila, že se na mne pro onen polibek u „zpívající vody" nehorší.

Nuže — co bych ještě povídal. Když se dověděl její otec o naší lásce, byl toho mínění, že Amely mi nemůže svou vděčnost lépe dokázati, a že — *all by all* — zkrátka a dobře, že je lépe, věnuje-li své dobré oči raději mně, než aby se staly majetkem „Velkého nože". Že by se beze mne stala Amely squaw indiánského náčelníka, zdálo se Harrisonovi docela jisté. A tak se stala Amely ženou chudého scouta, který od té doby ani neví, kam se vším svým štěstím. Nebo ne, Amely?"

Ralph dokončil svou povídku a zahleděl se do milých šedých očí své ženy. Ta přitiskla tvář k jeho obličeji a

odpověděla:

„*My dearling*, ovšem, že ti musím přisvědčiti, neboť bez tvého odvážného zakročení byla bych ztracena a dnes už jistě mrtva.“

„By Jove!“ zvolal Job. „Chlapče, ty, jak vidím, nepotřebuješ žádných stříbrných dolů, abys byl úplně šťasten!“

„Ne, to skutečně ne, starý Jobe! Doly jsou záležitostí docela vedlejší, která nám činí spíše starosti, neboť právě teď nám chybějí ruce, do nichž se člověk nepotřebuje bát svěřiti své dolary. Proto jsme vlastně přišli, abychom ti u nás nabídli místo. Chceš nám pomoci?“

Job vyskočil tak rychle, že porazil stolici, na které seděl.

„Rád, velmi rád! Ženo a děti, konec je naší nouzi v tomto srubu. Nech se obejmout, starý hochu! A co říkáš — neměli bychom teď každý rok putovat ke „zpívající vodě“, abychom jí poděkovali za své štěstí?“

HAMAÏL

Mezi Bir el asnas a Ain Sajil se vznášel vysoko ve vzduchu jeden z těch proslulých, vzácných sokolů, kteří jsou beduíny používáni velmi často k lovům v poušti i ve skalách. Bystrým zrakům sokola nebylo těžko rozeznati dvě karavany, které se tam v dálce pohybovaly z rozličných stran, a jak se zdálo, k jednomu cíli.

Oddíl, pohybující se na východě směrem jižním, byla jistě kafila, obchodní karavana. Tvořilo ji dvacet obtížených velbloudů a deset hedžinů, jejichž jezdci byli patrně různé národnosti. Osm z nich bylo ozbrojeno orientálsky, dva způsobem evropským. První měli kromě svých neforemných zastaralých pušek ještě dlouhá kopí, jejichž ostří se leskla v záři zapadajícího slunce. Šech el džemali, vůdce karavany, byl z těchto chlapíků nejtmavějším, jeho význačné rysy však nebyly příliš hodny důvěry. Druzí dva mužové mohli býti považováni za Evropany, a jestliže jimi nebyli, pak tedy zcela jistě pocházeli z kmene Gharb, z nejsevernějších afrických beduínů.

Sokol vystoupil výše a vzduchem se nesl jeho pronikavý, svérázný křik. Vůdci, který jej uslyšel, přelétl spokojený úsměv tváří, jejíž rysy nebyly zrovna příjemně zladěny.

„Chabire,*) slyšel jsi toho ptáka?“ zvolal jeden z dvou mužů, kteří jeli v čele karavany.

„Na'm sídi — ano, pane,“ odpověděl.

„Jestliže je to sokol cvičený, tedy ani lidé nejsou odtud daleko. Já ho však považuji za divokého.“

*) chabir = vůdce, průvodce.

„*Hék* — tak jest!“ odvětil krátce chabir, a opět škodolibý úsměv zohyzdil jeho tvář.

„Kdy dojdeme k místu odpočinku?“

„’an *kharíb* — brzy.“

„Říkáš, že tam budeme bezpečni?“

„S’lon bilamahu — jako v lůně Allahově!“

— — — — — — —

Druhá karavana, pohybující se souběžně s onou první na západě, byla rozhodně *kafila el tayyara,* létající karavana. Bylo to čtrnáct dobře ozbrojených, opálených mužů, sedících na výborných velbloudech. Jedno zvíře bylo dokonce vzácný šedý bišarin-hedžin. Jeho jezdec byl patrně vůdcem. Kapuce jeho bílého haiku mu splývala na zádech. Byl to, stejně jako jeho průvodci, Tedetu z kmene Kra-an; jeho krátký vlnitý vlas však dokazoval, že i negerská krev v jeho žilách koluje; okolnost, za niž se mezi Tibbu nikdo nestydí.

I on slyšel výkřik sokola.

„Ikh, ikh,“ zvolal, a jeho velbloud se na ten rozkaz zastavil.

Druzí se seskupili kolem něho.

„Hamdulillah — bohu díky!“ řekl vůdce. „El Aswad nám je vede do rukou. Podařilo se mu tedy je oklamat! Obrátíme-li nyní na východ, narazíme na jejich stopu, a přečteme ji. Zavolám sokola.“

Vsunul do úst prsty a vyloudil pronikavý hvizd. Sokol přes to, že plul ve veliké vzdálenosti, ho uslyšel a připlul v několika okamžicích nad jezdce.

„Ta’ahl — pojď sem!“ poručil jezdec.

Pták se poslušně spustil na vysoký předek sedla a nechal se připevniti k řetězu. Pak mu byla natažena přes hlavu kožená čepička.

Jezdci nyní odbočili v pravém úhlu od dosavadního

směru a jeli pomalu k východu, stále s vůdcem v čele.

Nejeli ani půl hodiny, když první z nich zarazil své zvíře, a ukázav do dálky, řekl jen jediné slovo:

„Hunahk — tam!“

Směrem, kterým ukazoval, bylo viděti blýskající se lesklé špice kopí. Čtrnáct jezdců zabočilo opatrně do pískových kopců, mezi nimiž se ukryli, a teprve po chvilce pokračovali v jízdě. Brzy narazili na stopy prvé karavany. Vůdce přinutil velblouda kleknouti a sestoupil, aby prozkoumal stopy v písku.

„Třicet *hawawihnů**),“ pravil potom. „Jsou to ti, které pronásledujeme, Na Bir Tetna je Allah vydá v naše ruce. Potom se budeme děliti o jejich sáčky, které nás učiní mnohem bohatšími, než jsme byli dosud. Budeme je pomalu sledovati; el Aswad nás jistě nenechá dlouho hledati!“

Bylo to jasné: čtrnáct jezdců tvořilo gum, loupežnou karavanu, a el Aswad, vůdce obchodní karavany, byl jejím tajným spojencem. Chtěl ty, kteří se mu v důvěře svěřili, vydati v ruce pirátů a kořistníků pouště. Jen k tomu účelu se nechal najmouti do služeb nezkušených poutníků jako chabir, průvodce. Že gum-gumové mluvili arabsky a nikoliv svým pedegadialektem, bylo znamením, že své loupežné výpravy podnikali i daleko za oblast svého jazyka, daleko za hranice svého kmene.

Zatím co sledovali stopy, dosáhlo slunce horizontu; ale jezdcům ani nenapadlo zastaviti a odbýti si svou večerní modlitbu. Pak bylo již velmi rychle tma; Jižní Kříž vystoupil znenáhla na obloze; ale i za svitu hvězd bylo v jízdě pokračováno potud, dokud velbloudi sami nezvolnili běh. To bylo jistým znamením, že oasa je nablízku.

Vůdce dal zastaviti. Jeho lidé sestoupili a rozložili se v písku. Dlouho tiše čekali; mnoho hodin uplynulo, než se

*) velbloudů.

ozvalo v blízkosti tiché vytí feneka, lišky pouště. Vůdce odpověděl týmiž zvuky — pak se ze tmy vynořila postava chabíra.

Vůdce gumu ho přivítal slovy:

„Již mnoho týdnů jsme neslyšeli tvůj hlas, ačkoliv jsme stále poblíž vás. Dnes jsme dosáhli *biru el amvatt**), u kterého již mnoho lidí pilo smrt z našich rukou. A teď se snad konečně od tebe dovíme, kdo je pánem kafily."

„Jsou to dva bohatí *tuggarové***) z Tarabulos el Gharb**), vezou zbraně, hedvábí a podobné zboží do Bornu. Provází je sedm beni Riahů, a ty, myslím, netřeba usmrtiti; nebudou nám v ničem brániti. Od Temissu dovedu je přes *war* do pouště a tobě pak v duaru***) dám zprávu. Teď spí všichni u biru Fetna†), a já vás k nim dovedu."

„Stůj, počkej ještě. Jak se jmenují ti dva kupci?"

„Jeden se zove Abu el Hamail, neboť má na krku zavěšeny dva korány; druhý se jmenuje Halef ben Džubar."

„Dva hamaily††)? Je to tedy velmi zbožný muž, který byl v Mekce, v městě prorokově. Lituji, že musí dnes zemříti, neboť potřebujeme jeho věci. Za to mu Allah dá věčný život, a já budu nositi jeho ihrám†††), jestliže se také někdy dostanu do Mekky. Můj otec tam byl dvakrát. I on měl dva hamaily. Jeden daroval neznámému muži, který mého otce zachránil, když Tuaregové el Tinalkuhmští ho chtěli

*) Studnice mrtvých.

**) Obchodníci.

***) Tripolisu.

****) Ležení, tábor.

†) Studna akacií.

††) Hamail je korán v Mekce koupený. Moslimové jej nosí viditelně zavěšený na krku na znamení, že jeho nositel je hadži, t. j. že vykonal předepsanou pout.

†††) Ihrám — šat mekkánských poutníků; výrazu lze užíti též obrazně.

usmrtiti. Allah mu daruj sedmé nebe. Nyní však vzhůru, mužové! El Aswad nás povede.“

Tato gum jistě neprováděla přepadení po prvé. Lidé již sami věděli, co mají činiti. Odložili své bílé haiky, jejichž bílá barva v temnotě mohla je prozraditi, odložili i střelné zbraně. Jen široké, ostré *sekakihny,* jejichž ostří se podobalo dýce, vzali s sebou. A všichni následovali zrádného chabíra k oase.

Tam, kde studna pramenila ze země, rostlo houští egyptských akacií, odtud jméno Bir-Fetna. Cestující upravili z balíků a velbloudů tábor, vprostřed něhož spali. Malý oheň, živený sebraným velbloudím trusem, odumíral. Po unavující jízdě spali všichni pevně. I stráž, která v koutě ležení stála podepřena s dvěma kopími v ruce, byla přemožena únavou. Mezi náspy pohyblivého písku pouště objevil se sinný měsíc, který ozařoval ležení stříbrným leskem, v němž mizel i jas hvězd. Byl to měsíc, jenž měl naposledy osvěcovat dva kupce živé.

Vůdce karavany gum-gumů se položil na zemi, kde jeho hnědý, tmavý šat splýval s okolím. Pak se šinul neslyšitelně k ležení.

Snadno dosáhl jeho hradby, následován svými lidmi. El Aswad mu označil místo, kde spali oba kupci. Ano, tam ležel jeden z nich na zádech, zahalen jsa ve svůj haik, druhý oddychoval klidně na levé straně a držel i ve spánku pevně pušku v ruce.

Vůdce se vzpřímil a zvedl nůž k ráně. Úder měl býti znamením k přepadení, jež připraví zkázu celé karavany.

Ale co to bylo? Tedetu zvedl ruku, ale nebodl. Jeho pohled padl na hromadu balíků, pod níž kupec spal. Tam nahoře ležely dvě knihy — dva hamaily, které spící odložil, aby mohl pohodlně spáti. Ležely vedle sebe, a ta napravo byla opatřena silným, kovovým zámečkem, jehož vzácná ciselérská práce se zřetelně a jasně blýskala v měsíčním světle.

„Esuwal'an éš — co se stalo?“ tázal se jeden druhého a pobídl váhajícího, „udeř!“

„Alláh akbar — Bůh je velký! Bůh je velmi veliký!“ zamumlal vůdce a jeho ruka klesla.

„Co vidíš? Co je tam?“

„Je to hamail mého otce. Allah v posledním okamžiku zadržel ruku synovu, aby neusmrtila zachránce otcova!“

„Běda! Což chceš pustiti z rukou tak bohatou kořist?“ přerušil ho el Aswad. „Je to skutečně jeho zachránce?“

„Dovím se to hned! A je-li to opravdu on, pak běda tomu, kdo by se odvážil zkřiviti mu vlas na hlavě, nebo mu uloupiti nejnepatrnější část jeho bohatství!“

Potom zvolal hlasitě:

„Hadži Omare ben Kurowade ibn Haussari!“

Spáč vyskočil jako vosou bodnut.

„Kdo mne volá?“

„Jsi tím, jehož jméno jsem vyslovil?“

Teprve teď viděl kupec, že celý tábor je obklíčen cizími postavami. Bleskem popadl svou ručnici a při tom se tázal:

„Jsem ten, koho jsi jmenoval. Ale kdo jste vy?“

„Pověz dříve, obdržel-li jsi tam ten hamail darem?“

„Ano.“

„Od koho?“

„Od šejka kmene Tibbu, Aruna el Saleta.“

„To byl můj otec. Jsem Nowad ben Arun el Saleta. Anděl smrti vztahoval již po tobě svou ruku, tu však — — —“

„Alláh kerím — Bůh je milostiv!“ zvolal zděšeně kupec.

„Ano, Alláh je milostivý. Jen on tě zachránil. Jsme gum, a ty jsi u „studnice smrti“. Můj nůž se již nad tebou vznášel, když tu padl můj zrak na tento hamail. Nyní jsi však u nás bezpečnější, než ve stanu svého otce, ty, tvoji průvodci i tvé vlastnictví. Doprovodíme tě přes hory až k Hammadě. Pověz

jen slovo, které máš říci!“

Napadení stáli v hloučku a pohlíželi temně na el Aswada, který je zradil. Kupec však poznal nebezpečí, z něhož ho jen jedno slovo mohlo vysvoboditi.

„Dakilah ia šeik!“ pravil.

„Dakilah ia šeik!“ zvolali také všichni jeho společníci.

„Ano, jste v mé ochraně!“ odvětil vůdce gumu. „Jste nyní naši bratři. Hamail vás zachránil před smrtí, a teď vám mohu říci svůj pozdrav: *Alláh va sala va marhaba* — buďte nám vítáni!“

FI - FOB, BŮŽEK

Na východním břehu Pjamelanu, přítoku Irawadu, stojí proslulý banánový strom. Má přes sto větších a alespoň půl tisíce menších kmenů. Skvělé vavříny a košaté myrty daří se vedle širokolistých pisangů a štíhlých bambusů v jeho stínu. Mrštné opice a pestře zbarvené veverky prohánějí se po jeho obnažených kořenech, plazících se po zemi anebo po lianových provazcích rákosových stromů. Nádherní ptáci Indie hnízdí v celých tisících pod košatými korunami.

Ve stínu tohoto mohutného banánového stromu utábořila se pestrá lidská směsice. Byli tu dva Angličané, totiž Mr. Phelps a Mr. Shower, dále čínský kupec jménem Li, jeden Lao-pung-khao a jeden Lao-pung-dam, to jest jeden bílý a jeden černý Lao, dva Kaduni a konečně ještě dva v tomto kraji narození Pegu-birmani.

Li, Číňan, měl opásány dvě staré šavle. Tvrdil o sobě, že je Čung-fu, to jest podplukovník, a dělal tlumočníka mezi Angličany a domorodci ze Zadní Indie. Přes to, že nosil šavle, byl velký zbabělec.

Domorodci byli bosí a neměli na sobě nic než tenké kabáty s dlouhými rukávy. Oba Laové měli dokonce jen *languti,* kus bavlněného hadru opásaného okolo boků, a byli všichni ozbrojeni puškami domácí výroby. Společnost právě jedla. Hovořilo se při tom, jak se zdálo, o velmi poutavém předmětu, neboť každý se snažil křičet, co jen mohl, a čínský Čung-fu řinčel příšerně oběma svými šavlemi. Jen Angličané mlčeli, neboť Mr. Phelps měl v ústech půl ryby, a Mr. Shower se marně pokoušel vytáhnout rybí kůstku, která mu vnikla příliš daleko do krku.

„Tin šat kwei tin, ti šat kwei ti — všechno zlo z nebes se zas vrací do nebes a všechno zlo ze země vrací se zas do země," křičel Číňan. „Pocházím z kmene Pat-fai z osmi slavných kmenů a nebojím se. Jestliže Ču-kia-čin, kněz, řekl, že ten zlý čin spáchali Mang-thrasové, ať se tento zlý čin vrátí k nim. Nechť jsou potrestáni a vydají svůj lup!"

„Ano," souhlasil Lao-pung-khao, břichatý bílý Lao. „Můj Fi-Fob říká pravdu. On se ještě nikdy nezmýlil. Mang-thrasové jsou zloději! Ať vrátí hodinky — — —"

„A ať jsou potrestáni, jak jsem rozkázal," přerušil ho Číňan. „Když teď vyrazíme, jsme za hodinu u nich. Byl jsem Yao-čang-ti (výběrčí daní) a vím, jak se s takovými prohnanými šelmami musí zacházet! Tang-Ka, peklo, je pro ně příliš dobré! Předvedu jim malou ukázku, jak to vypadá v pekle. Dostanou strašlivý výprask!"

Číňan vstal, uřízl si dvě důkladné bambusové hole a zastrčil si je k svým dvěma šavlím za pás.

Oč tu vlastně šlo? K dvěma Angličanům včera večer přišlo několik domorodců z kmene Mang-thra a chtěli si vyměnit ovoce za tabák. K této výměně také skutečně došlo. Když však tito domorodci odešli, pohřešil Mr. Shower své drahocenné hodinky, které měly šest ciferníků a natahovaly se jen jednou za čtrnáct dní. Všechno hledání bylo marné a tak byl z nejbližší vesnice zavolán budhistický kněz, který měl promluvit s Fi-Fobem bílého břichatého Lao.

Každý domorodec z kmene Lao má totiž Fi-Foba, domácího a ochranného bůžka, kterého bere s sebou i na cesty. Tento ochranný duch může sídlit v jakémkoliv libovolném předmětu a odpovídá na všechny otázky, které mu jeho chráněnec položí prostřednictvím budhistického kněze nebo zaklínače duchů.

Nuže — takový ochranný duch Lao-pung-khaa sídlil v prázdném krokodilím vejci, které měl líný Lao zavěšeno na

šňůře okolo krku. Kněz si dal podat zprávu o tom, co se ztratilo, vzdálil se potom nakrátko s krokodilím vejcem, a když mu pak bylo zaplaceno půl tikalu, prohlásil, že Fi-Fob mu oznámil, že hodinky ukradli Mang-thrasové. Zejména na naléhání Číňanovo vytáhla potom celá karavana druhého dne, aby přiměla označené zloděje k vrácení hodinek.

Oba Angličané se samozřejmě potají smáli tomuto zaklínání duchů, ale věřili také, že ztracené hodinky třeba hledat u Mang-thrasů a projevili ochotu zúčastnit se trestní expedice do jejich tábora.

Pestrá společnost pod banánovým stromem dojedla. Mr. Phelps šťastně zhltl polovičku své ryby a Mr. Shower stejně šťastně vytáhl ze svého hrdla uvíznuvší rybí kůstku zase na denní světlo. Trestní expedice vyrazila.

Vpředu šel Číňan, jakožto člověk s nejvyšší, podplukovnickou hodností, za ním oba Angličané, a pak kráčeli ostatní členové výpravy husím pochodem. Museli jít jednotlivě za sebou, neboť bujný porost jim ztěžoval chůzi.

Brzy měli banánový strom daleko za sebou. Teď kráčeli pod štíhlými palmami, tamaryšky a květem přetíženými bavlníky. Pod lehkými korunami stromů svítily pestrobarevné ibiškové květy a dokonce i divoké bengálské růže. Tam, kde půda byla méně vlhká, kvetly hřebíčkové stromy, nazývané v této končině *darah,* a obrovské damarové stromy poskytující *laka gumu* tyčily své vrcholky vysoko do vzduchu.

Výprava právě prošla banánovými houštinami, když spatřila, že proti ní kráčejí čtyři muži. Přední z nich byl skoro úplně bílý a byl oblečen jako Hoei-hoei, ostatní tři byli domorodci. Jménem Hoei-hoei nazývají v onom kraji moslemíny, kterých je tam hodně; provozují většinou výnosný obchod.

Sotva Číňan Li spatřil tohoto musulmana, zvolal naň velmi uctivě: „Čing-čing — dobrý den!“

Oslovený zůstal stát, pohlédl užasle a opovržlivě na Číňana a odpověděl:

„Ty zde, Ste-peen-tse, synu copu? Cožpak není končin, kde bych tě nenašel?“

A obrátiv se k Angličanům, jejichž obleky prozrazovaly, k jakému národu patří, pokračoval musulman anglicky:

„Tenhle člověk byl daňovým exekutorem. Protože si však vybrané daně nechával pro sebe, musel uprchnout. Teď se potlouká po světě a provádí všechno, co není počestné. Jestliže jste ho najali za tlumočníka a vůdce, dejte si pozor na kapsy! Před jeho prsty není nic bezpečné!“

Podplukovník se chtěl hájiti, ale musulman ho udeřil pažbou své pušky do boku. Číňan pak utekl a schoval se za posledního domorodce z výpravy Angličanů.

Mr. Shower pokynul rukou na pozdrav musulmanovi a pravil:

„*Well*, sir, moje hodinky jsou pryč.“

„Kampak se poděly?“

„K Mang-thrasům, jak řekl Fi-Fob.“

„Vyprávějte, prosím!“

Mr. Shower podal musulmanovi zprávu. Hoei-hoei pozorně naslouchal a řekl pak, obraceje se k Číňanovi na konci výpravy:

„Přicházím právě od Mang-thrasů. Mají svou chatu tamhle za těmi stromy. Slyšel jsem od nich, že byli včera u vás, a jsem přesvědčen, že vás také okradli. Půjdu hledat s vámi. Běda jim, jestliže u nich najdeme ztracené hodinky!“

„Máš pravdu, Kuo-ngan, excellence,“ odpověděl bývalý výběrčí daní radostně. „Nařezal jsem si už bambusové hole, kterými budu podporovat výrok Fi-Foba!“

Číňan přitom ukázal na hole, které měl za pasem. Hoei-hoei se krátce zasmál a odpověděl:

„To je dobře! Postarám se o to ještě více než ty, abys je s

sebou nadarmo nenesl! A teď kupředu!“

O čtyři muže zesílená expedice dala se zase na pochod. Tři musulmanovi průvodci šli vpředu, musulman však kráčel poslední, až za Číňanem.

Když se výprava octla za skupinou označených stromů, objevila se před ní úžlabina se skoro strmě svislou stěnou, přes níž se z kořene vyvrátil kmen mohutného stromu, tvoře tak přirozený most. Byl celý porostlý popínavými rostlinami. Na druhé straně strměl skutečně obrovský strom, rozprostíraje do široka svou košatou korunu jako obrovský deštník. Pod ním stála ubohá chata Mang-thrasů. Její obyvatelé seděli právě vpředu pod přístřeškem.

Tři průvodci musulmanovi přeběhli ležící kmen stromu rychle jako kočky. Oba důstojní Angličané a tlustí Laové následovali je pomaleji a opatrněji, třebaže strom byl tak silný, že by po něm mohlo projíti několik mužů vedle sebe. Ostatní členové výpravy s přechodem váhali, a to vzhledem k neobyčejně zdvořilému sporu, jenž vznikl mezi musulmanem a Číňanem.

Číňan chtěl dát musulmanovi přednost, aby přešel první, ten zas naopak trval na tom, že přejde až poslední. Činil tak rozhodně úmyslně a pozoroval při tom ostře každý pohyb bývalého exekutora.

Konečně dopadl spor tak, že všichni přešli, a musulman průvod zakončil. Došli k chatě domorodců, a musulman hlasitě oznámil jejím obyvatelům, proč se vrátil, že je totiž proti nim podezření z krádeže. Zatím co musulman mluvil s domorodci, použil této chvíle Číňan a hodil rychle na přístřešek, zhotovený z bambusových tyčí, jakýsi předmět. Byl přesvědčen, že to nikdo nezpozoroval. Mýlil se však, neboť musulman to zahlédl.

Mang-thrasové ujišťovali, že o krádeži hodinek, z níž jsou podezříváni, nic nevědí. Jeden z nich pak donesl vycpaného

ptáka a řekl:

„Jsme nevinni. Nekrademe, třebaže jsme velmi chudobní. Tohle je můj Fi-Fob. Zeptejte se ho a řekne vám hned, kde máte hledat zloděje!“

Číňan, přesvědčen, že je nyní už nadobro jistý před jakýmkoliv podezřením, udeřil se do prsou, a vytáhnuv bambusové hole, které měl za pasem, vykřikl výhružně:

„Já jsem Čung-fu-ču, pán všech podplukovníků. Prohledáme tu u vás všecko, a najdeme-li zloděje, dostane výprask. Budeme ho tak dlouho bít, dokud na něm tyhle hole nerozmlátíme, a potom ještě musí jako zvláštní trest sežrat Fi-Foba, pomocí něhož zloděje odhalíme!“

„Myslíš to vážně, Čing-ti-čung-fu, vznešený podplukovníku?“ tázal se ironicky musulman.

„Jak by ne! Myslíš snad, že žertuji? Cožpak také na nás nepadá podezření? Já se ospravedlním tím, že odhalím lupiče!“

„Ať tedy zůstane při tvém přísném rozhodnutí! Zloděj dostane takový výprask, až se o něho hole rozlámou, a musí ještě sežrat Fi-Foba, pomocí kterého jej odhalíme!“ zdůraznil musulman.

„Řekl jsi pravdu. Já jsem tak stanovil a při tom zůstane!“

Potom začala důkladná prohlídka chaty.

Zařízena byla opravdu bídně. Několik starých, hliněných nádob a ubohé ohniště, na němž dosud byly žhavé uhlíky polospáleného dřeva, rozlámaný košík z rákosí na potraviny, okolo něhož lítalo na sta much — to bylo všechno, co bylo v té chudobné místnosti. Po stěnách běhal odporný hmyz.

Musulman zahlédl v chatě velkého tučného gecka, strupovitou noční ještěrku, která líně a unaveně civěla v koutě. Chytil ji a nepozorovaně ji vstrčil do kapsy svého kaftanu.

Prohlídka byla skončena — a hodinky se ovšem nenašly. Číňan klel tak, že se Mang-thrasové strachy třásli. Žádal, aby

byli všichni tito domorodci postupně tak dlouho bičováni, až se zloděj přizná.

„Počkat!“ zvolal musulman. „Také já mám svého Fi-Foba! Nezklamal mne dosud nikdy. Teď se ukáže, kde jsou hodinky. Pojďte ven. A pak běda zloději!“

Všichni vyšli před chatu. Musulman přistoupil k jedné z bambusových tyčí, na níž spočíval přístřešek, na který před prohlídkou Číňan hodil onen záhadný předmět.

„Tohle je můj Fi-Fob!“ řekl musulman a vytáhl z kapsy ještěrku. „Dávejte pozor, jak rychle nám prozradí zloděje!“

Musulman se pak k ještěrce naklonil, a tváře se, jako by jí dával tichý rozkaz, položil ještěrku na zem. Gecko je noční zvíře a nesnese denního světla. Nebylo proto divu, že ještěrka se snažila co nejrychleji zmizet v některém tmavém místě. Vylezla proto po bambusové tyči, kterou měla před sebou, a ukryla se pod střechou.

„Fi-Fob vylezl nahoru!“ zvolal musulman, „a tam tedy musejí být ukradené hodinky! Na mou věru, podívejte se na střechu!“

A skutečně. Když se oči všech obrátily ke střeše, zahlédly tam žlutý balíček. Musulman jej dal bambusovou tyčí sesunout se střechy.

Byly to pohřešované Angličanovy hodinky! Byly zabaleny do malého šátku, jaké Mongolové a Číňané tak často dávají darem, když někomu chtějí projevit svou zdvořilost. Tento šáteček prozradil, že hodinky ukradl „podplukovník“. Číňan s počátku zapíral, ale potom, když ho musulman vehnal do úzkých, přiznal se k svému činu.

„Sám jsi vynesl nad zlodějem rozsudek!“ prohlásil pak musulman. „Sežereš mého Fi-Foba a dostaneš ještě výprask, až Fi-Fob zmizí v tvé velké hubě!“

„Yes,“ smál se Mr. Phelps. *„A very famous pleasure* — skutečně báječná zábava!“

Zloděj začal křičet, že trest je nespravedlivý, ale marně. Jeden z Mang-thrasů, rozradostněn, že se může pomstít za urážku, která se jemu a jeho druhům stala podezříváním z krádeže, chytil ještěrku sedící pod střechou a zabil ji, udeřiv ji nožem. Potom položil ještěrku na žhavé ohniště. Mrtvé tělo se v rychle rozdmýchaném ohni nadmulo a puklo. Potom byla ještěrka rozřezána na kusy. Šest Indů se pak chopilo Číňana, kterého zatím drželi musulmanovi pomocníci, a srazili zloděje k zemi. Pevně ho přidrževše, cpali mu kusy pečené ještěrky do úst. Kdykoli se Číňan pokusil o odpor a sevřel pevně ústa, začali ho vykonavatelé rozsudku důkladně řezat holemi. Jak se při tom Číňan tvářil, nelze popsati.

Konečně byl trest vykonán, Číňan vyskočil, třel si zadní část svého těla, která mu začala otékat, a zvolal:

„Tin-čuti-ču vang-ču — pane na nebesích — pane na zemi — pane na vodách, mám dost!“

„Ještě dlouho ne dost!“ odpověděl musulman. „Koukej co nejrychleji odtud zmizet, nebo začneme znovu!“

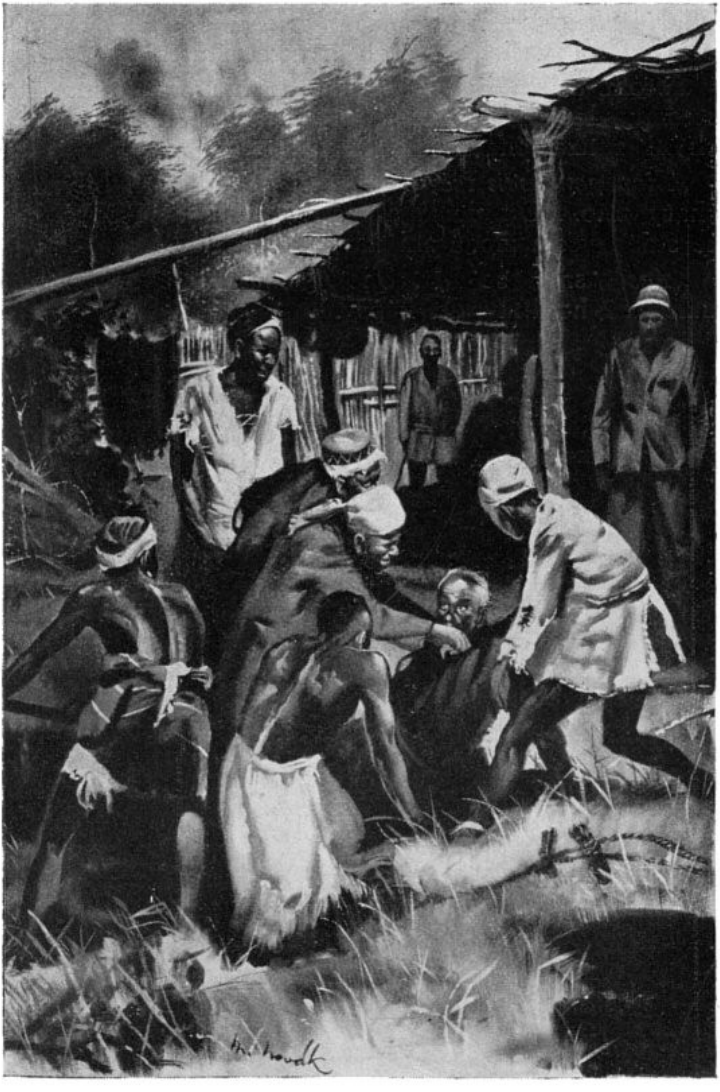
„Yes, yes,“ přisvědčil Mr. Shower vesele, „*This execution is extra delight* — tohle vykonání rozsudku je zcela mimořádná zábava.“

„Ne, ne,“ odpověděl bývalý výběrčí daně, „já jsem váš vůdce a tlumočník, já jsem Čung-fu, podplukovník. Co si počnete beze mne?“

„Páni tě nepotřebují, ty šelmo!“ řekl musulman. „Já sám doprovodím Ing-ki-eli (Angličany) až k řece a pak jim vyberu jiného vůdce. Ztrať se z obzoru, nebo tě zastřelím. Ale pěkně a zdvořile se rozluč, synu nebes, nechceš-li ještě jednou okusit, jak chutnají bambusové hole!“

Musulman zdvihl pušku a zamířil na Číňana. Ten se strašně polekal, honem se hluboko uklonil a vykřikl:

„Čing-leao — žijte blaze! *I-lu-fu-sing* — ať vás provází na vašich cestách hvězda štěstí!“

Pevně ho přidrževše, cpali mu kusy pečené ještěrky do úst. (Str. 148.)

Potom utíkal, jako by mu za hlavou hořelo, ke stromu, ležícímu přes úžlabinu, přeběhl jej a za chvíli zmizel mezi stromy.

„*Tien-pent-pen-tse,* o nebeský cope!“ řekl bílý břichatý Lao. „On utíká a má v žaludku Fi-Foba. Ať se stane všem zlodějům tak jako jemu!“

„Yes,“ smál se Mr. Shower zastrkuje své znovu nalezené hodinky do kapsy.

GITANO

Superkargo*) usadil se pohodlně do své klubovní lenošky. Lodní hosté, tvořící jeho společnost, pozorně naslouchali vypravování:

Bylo to 29. července 1875. Dva dny před tím vykonal Don Carlos**) u Tolosy velkou vojenskou přehlídku brigád Dorregarrayových a poslal je do Navary, aby pokračovaly v ozbrojeném odporu proti vládě. Sám jsem byl při této příležitosti tak šťasten, že jsem tohoto proslulého — co dím — tehdy již slavného Dona Carlose viděl; vyžádal jsem si dokonce u něko krátkou audienci, byl jsem však odmítnut a poslán ke generálu Mondiriovi.

Obchodní dům v Saragosse, který jsem zastupoval, byl před dlouhým časem významným dodavatelem carlistů, avšak přes četné a opětovné upomínky nebylo nám zaplaceno. Proto mne vyzval šéf firmy, abych se vypravil osobně do Tolosy a promluvil podle možnosti přímo s rozhodujícími osobnostmi, nejlépe se samým pretendentem. Tento můj plán bohužel ztroskotal, a mohl jsem děkovat Bohu, že se alespoň vracím se zdravou kůží domů. Dobrá vůle, s kterou jsem se při této cestě na směrodatných místech setkal, nesměřovala k zaplacení dluhu, nýbrž spíše k tomu, zahráti nevítanému věřiteli pověstný carlistický marš.

---

*) Superkargo — jméno označuje plnomocníka, kterého si zpravidla určí vlastník lodního nákladu. Superkargo provází lodní zboží do stanice určení, aby je vyúčtoval s příjemcem, po případě aby se postaral o nový náklad, který má lod převzíti na zpáteční cestě.

**) Don Carlos byl nápadníkem španělského trůnu; jeho přívržencům říkalo se carlisté.

Proto jsem se nevracel obvyklou cestou, vedoucí přes Pamplonu, Sanguesso a Egen do Saragossy, neboť ta se toho času hemžila tlupami *bandieros* (carlistů), s nimiž nebylo příjemné setkání. Připojil jsem se raději k mule*), která šla do Alfara, odkud jsem chtěl svého cíle dosíci po klidných vlnách řeky Ebra.

Mulero, vůdce karavany, byl horal z Asturie, muž temného, zasmušilého vzezření. Hovořil málo, zato tím víc klel, a měl podle svého názoru k tomu všechny důvody. Po dlouhá leta byl ve spojení s *contrabandity***) na francouzských hranicích, od nichž přijímal v Ochagavii zboží a dopravoval je přes Tafallu a Alfaro do Soria, odkud bylo expedováno jeho obchodními přáteli dál do Valladolidu. Za své poslední cesty padl však s celým svým nákladem pašovaného zboží do rukou carlistů, kteří mu zabavili nejen zboží, ale i jeho nejlepší mezky. Od té doby dobrý ten muž zuřivě nenáviděl „bandity loupežného dona z Nemanic", jak říkal přívržencům dona Carlose.

Cestou se k nám připojili dva *gitani****), kteří zaujali ihned všechnu mou pozornost. Byl to mladý muž, snad nejvýše šestadvacetiletý, a děvče asi o osm let mladší. Oba byli nápadni svou fysickou krásou; bylo v nich něco z hrdosti, přímosti a sebevědomí, jakým se vyznačují obyvatelé Nové Kastilie. A ještě pozoruhodnější byla dojemná péče, kterou gitano projevoval vůči své mladé průvodkyni, neobyčejná úslužnost, jakou k ní jevil za namáhavé jízdy strmými skalními stezkami, jimiž jsme projížděli. Kdykoli jeho tmavé oči pátravě spočinuly na jejích lehce snědých tvářích, odpovídalo mu děvče tichým úsměvem, vyjadřujícím ještě něco jiného než pouhý dík. Přesto, že to měl býti uklidňující úsměv,

*) karavana mezků.

**) podloudníci.

***) cikáni.

prozrazoval přece s námahou potlačované obavy a úzkost. Mluvili skoro vždy šeptem, takže jsem jedinému slovu nerozuměl, vždy jsem však postřehl v jinochově hlase jemný, uklidňující tón, takže jsem konečně dospěl k přesvědčení, že tato dvojice žije pod stálým vlivem obav z nebezpečí.

„Santa madre de dio!" klel cestou mulero. „Dnes je vedro, jaké jsem mezi těmito skalami dosud nezažil. Děkujme všem svatým, že brzy dorazíme do estancie mého přítele Diega Bonamaria, kde nám bude konečně možno usednouti a odpočinouti si ve stínu. Carlističtí ďáblové řádili tam nedávno jako divoši. Zničili dům, ztýrali obyvatele a odnesli všechno, co nebylo zrovna přikováno a přibito. Ať se za to darebáci smaží tisíc let na pekelném rožni!"

Jeli jsme za ním dál vzhůru kolem skalní stěny a pak jsme uzřeli estancii, nebo lépe řečeno to, co kdysi estancií bylo. Na místě, na němž kdysi stála budova, zelo černé spáleniště. Čtyři požárem ožehnuté stěny se tyčily z bílých skal.

Mulerova tvář se zkřivila hněvem.

„Tady to vidíte, seňor," pravil, obraceje se ke mně. „Nesměl byste být člověkem, aby vám ruka bezděky neklouzla k pasu pro nůž a nevrazila jej do těla prvnímu z těch padouchů, kteří tohle provedli. Mé hedvábí a moje *madrinas**) ať vezme ďas, byl bych je časem oželel a opatřil si nové, že však ti barbaři přepadli mého přítele a jeho rodinu zavraždili, to jim neodpustím! Neustanu, dokud vrahům nezaplatím několika couly ocele!"

Sestoupili jsme, napojili zvířata a svázavše je, ponechali jsme je jejich vlastnímu pudu. Pak každý z nás hledal mezi zřícenými stěnami chladnější koutek, kde by bylo možno odpočinouti si a přespati dusné denní vedro.

Opět se gitano staral s pohnutlivou pozorností a jemností o pohodlí své společnice. Děkovala mu teplým pohledem

*) mezky.

svých velkých, nyní již znavených očí. Nezvyklá malátnost vstoupila do žil i nám ostatním, ospalá touha po spánku přemohla i podráždění horkokrevného mulera, který za chvíli chrápal přerývaným dechem. I dívka brzy usnula.

Gitano však nespal. Nechtěl spat, chtěl bdít, a držet stráž. Posadil se nahoru na zeď a hleděl do palčivě rozžhaveného bílého dne. Ani mně se víčka nezavírala; seděl jsem a pozoroval tu hezkou dvojici, gitana a spící zingarietu. Španělští cikáni jsou hrdý kmen, lid, který nelze srovnávat s potulnými maďarskými kočovníky, ale tento mladý muž měl ve svém chování a v celé své bytosti nadto ještě něco, co nutilo k bezděčnému obdivu a k úvaze. Mně aspoň bylo těžko uvěřiti, že tento muž náleží k rase, kterou osud proklel, aby nikdy nenalezla domova.

Tu se náhlým pohybem gitanova hlava napřímila. Jeho hrdé obočí se nakrčilo, ruka zajela k hrudi. Venku zazněl v té chvíli dusot koní a zřetelný šum hlasů. Vrzání sedel, řinčení koňských postrojů se blížily k našemu útočišti. A pak se před námi objevila četa pestře a divoce oděných, dobře ozbrojených mužů, pozorujících nás zvědavými a nedůvěřivými pohledy.

„Hola! Co zde tropíte, čeládko?“ tázal se první z nich drsně. „Nevíte, že cestování těmito postranními a pokoutními stezkami je nanejvýš podezřelé?“

Mulero se probudil a vyskočil. Já i gitano zůstali jsme sedět, gitano s takovým klidem a lhostejností, jako by se ho věc vůbec netýkala.

„Řekl jste pravdu, muži,“ odpovídal mulero vůdci ozbrojenců, a viděl jsem, jak jeho opálená tvář se hněvem zbarvila ještě víc. „Tyto horské stezky jsou skutečně jen pro poctivé muleros a pro nikoho jiného. Patří jen jim, a ten, kdo jich kromě nich používá, je podezřelý, neboť mívá zpravidla víc než deset prstů.“

„Ještě jedno takové slovo, člověče, a budeš ztracen!“

zachmuřil se podrážděně muž. „Nevidíš, že jsme vojáci jeho udatného veličenstva krále Carlose? Urážíš nás a máme právo tě za to ztrestati! Varuji tě!“

„Koho zoveš svým králem?“ usmál se mulero. „Ale co na tom vlastně záleží! Říkejte si svému slavnému donu Quichotovi, jak chcete. Jestliže se však zde prohání jeho čeládka, tu já, poctivý mulero Fernadno Lunez, si pro sebe a svou počestnou společnost najdu jiné místo, kde si lze odpočinouti, aniž se člověk vydá v nebezpečí, že bude počítán mezi darebáky. Jděte nám s cesty — — —“

„Stůj!“ přerušil ho ostře Carlista. „Zůstaneš tady a nehneš se odtud ani na krok! Urazil jsi veřejně krále i jeho armádu a spáchal jsi tím zločin, za který ti hrozí smrt. Don Enrico de Calanda y Munila, který z milosti Jeho Veličenstva krále Carlose stal se plukovníkem, vyslal nás vpřed, abychom mu zde zajistili místo k odpočinku. Bude tu za čtvrt hodiny a rozhodne pak o tvém osudu. Jsi naším zajatcem a vyčkáš na tomto místě jeho příchodu!“

Obličejem mulerovým kmitl pohrdavý úsměšek, jehož je schopen jen Španěl, ovládající dokonale mimiku obličeje. Položil vyzývavě pravici na opasek, z něhož vyčnívala dýka, a opáčil s nenapodobitelně opovržlivým pohybem hlavy:

„Slunce ti sežralo mozek, muži! Kdo je vlastně ten váš don Enrico de Calanda y Munilla? Neznám ho! Je to jistě jeden z těch banditů, kteří přepadávají bezbranné *muleros* a olupují je o jejich zboží. Žádám vás naposledy: jděte nám s cesty!“

„Ani krok dále!“

„Varuji tě! Kdo se mne dotkne, dostane šest coulů chladného železa do těla. Můj majetek jste mně již ukradli, ale mne samého nedostanete!“

Vytáhl dýku, a skoro současně padla rána z bambitky na něho namířená. Mulero se vrhl jako blesk stranou, kule hvízdla nad ním a zarazila se do zdi.

A v příštím okamžiku vězela dýka mulerova v prsou carlisty, jenž na něho vystřelil.

Strhl se boj, jehož podrobnosti nebylo možno ani postřehnouti. Výkřiky, rány a hluk lidí, vrhnuvších se na odvážlivce, který pod nimi zmizel úplně, zabouřily ve skalách. Ale přesila byla příliš veliká — když se bojující rozestoupili, viděli jsme mulera svázaného na zemi. Svíjel se vztekem, ale byl bezbranný.

Zatím co se to vše dělo, pozoroval jsem bedlivě gitana.

Viděl jsem, jak při odvážných slovech našeho průvodce zaleskly se mu oči; jeho postava se vzpřímila, jako by se chystal vrhnouti se na pomoc odvážnému Španělovi. Ale právě tak rychle se položila ruka dívky na jeho rámě a pod jejím mírným, prosebným tlakem vrátilo se jeho tělo opět do dřívější polohy. Prosebné dívčiny oči byly naň upřeny s vážnou starostlivostí. A tehdy jsem z jeho úst uslyšel po prvé zřetelná slova:

„Jen z ohledu na vaše přání a na vaši bezpečnost, seňorito!“

Mulero byl svázán, a také nás byl by jistě očekával podobný osud, kdyby carlisté nebyli příliš zaměstnáni očekáváním příchodu svého colonela. To jim ovšem nevadilo, aby nás přísně nestřežili. Když byl muž zabitý mulerem odnesen stranou, upravovali muži místo k odpočinku pro očekávaného plukovníka.

Sotva s tím byli hotovi, zpozorovali jsme tlupu jezdců, kteří vyjížděli na unavených koních vzhůru do kopce. V jejich čele jel muž, jehož vojenské odznaky nasvědčovaly, že je plukovníkem; jel na silném andalusském hřebci, jenž jediný ze všech nejevil ani nejmenší známky únavy. Tlupu uzavíralo několik mezků, vysoko obtížených těžkými zavazadly.

Důstojník ještě ani nesestoupil s koně a již mu bylo hlášeno vše, co se u nás zběhlo. Nevyslechl ani konec zprávy a zabočil s koněm k místu, kde leželo tělo zabitého vojáka. Když se byl rychlým pohledem přesvědčil o pravdě toho, co mu bylo

hlášeno, přeskočil plukovník koňmo nejbližší zeď, a zadržev koně po této odvážné exhibici, stanul před námi. Jeho zrak metal zničující blesky na mulera, kterého oslovil:

„Tys tedy ten, jenž se odvážil zavraždit vojáka mého pluku? Modli se k svaté Madoně za spásu své duše, neboť za čtvrt hodiny budeš mrtev!“

„Starejte se o vlastní duši, seňore! Má si svou cestu vždycky najde!“

Zdálo se, že důstojník nepovažuje tuto drzou odpověď vůbec za hodnu povšimnutí. Jeho zrak spočíval nyní na nás. Opovržlivě přelétl pohledem oba cikány a obrátil se především ke mně:

„Zvedněte se, člověče! Neválejte se před královským důstojníkem, když s vámi mluví!“

„Promiňte, seňore, ale náš hovor teprve začíná,“ řekl jsem, vstávaje.

„Není třeba, abyste mne opravoval! Kdo jste?“

Podal jsem mu své ověření, podepsané mým šéfem, a vysvětlil jsem mu účel své cesty i svůj úmysl cestovati do Saragossy.

„To není pravda! Jak jste se mohl dostat do těchto končin, když cesta do Saragossy vede přes Pamplonu? Co zde hledáte ve společnosti vraha a proč se vůbec potloukáte v horách? Připravte se — —“

Zarazil se uprostřed věty. Jeho pohled padl na protilehlou výšinu, kde patrně spatřil něco, co bylo dosti důležité, aby upoutalo jeho pozornost.

Sledoval jsem směr jeho pohledu a viděl jsem malou tlupu vojáků, vystupujících na druhé straně stezkou v úžlabině. Teď právě dosáhli cesty, kterou jsme sem přijeli. Byl to důstojník se šesti muži, a podle jejich chování bylo zřejmo, že mají za úkol prozkoumati a vyšetřiti krajinu. Tábořili jsme na poněkud výše položeném bodu, a poněvadž jsme jak my, tak carlisté byli kryti

troskami a skalisky, nemohla nás ona četa zpozorovati.

„Pozor, hoši. Tam naproti je nepřítel!“ řekl colonel, který v blížících se lidech poznal hned oddíl vládního vojska. „Je to přední hlídka, kterou musíme zadržeti. Nunezi, vezmi tři muže a obsaď cestu tam, kde ústí do skal. Sestřelte každého, kdo by chtěl projíti. Ty, Pedrillo, jdi se svými lidmi vpřed, pokud vám úkryt stačí, a postarej se pak o to, aby nepříteli byl znemožněn ústup. Já sám se položím s ostatními zde ve zříceninách. Dávejte pozor! Musil by v tom býti sám ďábel, kdyby nám unikl jen jeden z těch chlapů. Vy dva,“ ukázal na dva muže, „zaveďte zvířata na druhou stranu a pozorujte bedlivě zajatce. Kdyby se některý z nich jen hnul, srazte ho!“

Jeho rozkazy byly okamžitě provedeny. Než uplynula minuta, bylo celé prostranství mezi zdmi prázdné, a místo hluku nastoupilo hluboké ticho.

Rozkaz plukovníkův, aby každý z nás, kdo by se hnul, byl sražen, neudělal na mne žádný dojem. Nebyl jsem přívržencem carlistů ani vládního vojska a neměl jsem tedy žádného zájmu o tuto srážku. Zdálo se však, že gitano pohlíží na věc jinak.

Sledoval bystrýma očima každý pohyb carlistů, a nyní, když se blížilo rozhodnutí, zrcadlily se v jeho tváři myšlenky na nějaký čin. Aby ho strážce neměl na očích, odstoupil poněkud stranou a poskytl mi tak příležitost sledovati lépe jeho i dívčino počínání.

Šeptal si chvíli se svou průvodkyní, která s ním důrazně hovořila; patrně odporovala nějakému jeho záměru. Čím více se k němu skláněla, tím víc mizel rys rozhodnosti v jeho tváři, až konečně s pomalým, zdráhavým pohybem hlavy ji mladý muž uposlechl. Podvolil se zřejmě její vůli.

Konejšivě mu pohladila ruku, usmála se na něho, a pak jsem slyšel, jak polohlasně říká:

„Jest jich příliš mnoho!“

Venku bylo zatím slyšet kroky. Ve zříceninách ve střehu

klečící carlisté měli ručnice namířeny na místo, kde se musili objeviti nic netušící vládní vojáci. Přijdou-li, budou ztraceni; jediná salva přinese jim smrt.

A již se také jeden z nich objevil na stezce, kterou jsme sem přišli. Prsty mužů, ležících v záloze, přitiskly se již na spouště, ještě okamžik a zarachotí výstřely. Vtom však zazněl krátký, ostrý hvizd; muž uskočil a zmizel jako blesk za skalou. Místo, na němž stál, bylo opět prázdné.

Plukovník se překvapeně a hněvivě rozhlédl, pátraje, odkud se zrádný hvizd ozval. Pohlédl také k nám. Měl jistě na nás podezření, ale jednak nemohl přesně zjistiti směr, odkud zvuk vyšel, jednak mu čas nedovoloval, aby se zabýval vyšetřováním, nechtěl-li, aby mu zatím vládní vojáci unikli.

Vydal několik nutných rozkazů a rozběhl se pak se svými muži vpřed. U nás zůstala jen stráž.

Záloha carlistů patrně již zaskočila ustupující vládní vojáky, neboť ve skalách počaly prudce padati výstřely. A pak zas nastalo ticho; buď tedy napadení šťastně unikli, nebo byli rychle přemoženi. Pokládal jsem to první za podobnější pravdě, byl jsem však brzy poučen o něčem jiném, neboť jsme uzřeli vracející se carlisty. Vedli v svém středu zajatého důstojníka vládního vojska.

Jeho uniforma byla protrhána a visela v cárech s jeho těla. Z několika ran prýštila mu krev. Bránil se jistě statečně a nejspíše se srazil se samým plukovníkem, neboť i ten byl zraněn. Vrhal na svého zajatce pohledy, jež vyjadřovaly víc než zřetelně nenávist a pomstychtivost.

„Svažte ho," řekl, „a hoďte ho k těm druhým. Není ničím lepším. Je to vyzvědač a bude pověšen jako oni!"

„Coloneli, přičítám vaše slova jen bolesti, kterou vám způsobilo zranění. Víte velmi dobře, že nejsem vyzvědač, že náležím k řádnému vojsku. Nejsem také člověk, který by byl zvyklý dát se svázat. Doufám, že je vám známo, jak zacházeti s

důstojníkem!“

Vysoká postava zajatcova se při těch slovech ještě víc vzpřímila.

„Pah! Nenamáhejte se zbytečně! Mne nebudete seznamovati s pravidly o zdvořilosti. Nejsme v saloně, můj milý, nýbrž ve válce. Kdo prolévá krev, toho krev bude prolita! Oko za oko, život za život! Jiných zásad neznám při jednání s lidmi, kteří šlapají nohama po nezadatelných právech Jeho Veličenstva.“

Poručík — neboť tuto hodnost měl zajatec podle odznaků na své uniformě — se obrátil, aby k nám přistoupil. Sotva však na nás pohlédl, zarazil se a překvapeně ustoupil o krok. I já byl překvapen, neboť jsem viděl, že gitano, ležící v koutě, má varovně prst přitisknutý na ústa, jako by chtěl důstojníka upozorniti, aby mlčel. Poručík, jak už řečeno, ustoupil rychle o krok, rychle se však vzpamatoval, a jako by chtěl skrýti rozpaky, tázal se hněvivě plukovníka:

„Chcete mne skutečně vřaditi mezi takovou společnost?“

„Jen se nerozpakujte! Je dosti dobrá pro muže, kterému je určena kule.“

Poručík usedl na jeden z poblíž ležících balvanů a snažil se zastaviti krev, tekoucí z jeho nepříliš nebezpečných ran. Již při prvním důkladnějším pohledu na něho byla mi nápadná jeho neobyčejná podobnost s gitanem. Ta a jeho nevysvětlitelný úžas, když spatřil *gitana*, vzbudily ve mně zvláštní myšlenku.

Ať již jejich podobnost byla nahodilou, přece bylo jisto, že ti dva mužové se znají. Uvážil-li jsem i ostatní okolnosti, musil jsem dospěti k přesvědčení, že stojím před událostmi, které budou patrně míti vliv i na mé postavení.

Blízko mne ležel spoutaný mulero. Dosud jevil naprostou lhostejnost a odevzdanost v osud, nyní jsem však z jeho pohledu pochopil, že mi chce něco říci.

Snažil jsem se tedy co možno nenápadně přiblížit se uchem

k němu.

„Rozvázat pouta!“ šeptal mi tiše.

Přisvědčil jsem přivřením víček. Chtěl jsem splniti jeho přání přes to, že nebezpečí, do něhož jsem se tím vydával, nebylo malé.

Obrátil se trochu na stranu a poskytl mi tak příležitost dosáhnouti rukama na jeho pouta. Přitom jeho oči stále bystře pozorovaly okolí. Náhle jsem postřehl, že jeho obličejem kmitl záblesk radosti, uzřel tedy něco potěšitelného.

Tím, že se obrátil, padl jeho zrak na protější zeď. Když jsem sledoval jeho pohled, pochopil jsem, proč se zaradoval. Vyčnívala tam za zdí dobromyslná hlava muže, skrývajícího se opatrně v rozvalinách. Přikývl nám a pak hned zas zmizel. Spatřiv tu hlavu, stal se mulero na chvíli neprozřetelným.

„*Santa Maria de Raguna*, to je můj přítel Diego Bonamaria! Unikl tedy přece banditům a teď přišel, aby nás zachránil,“ řekl skoro hlasitě. Upozornil tím ovšem strážce, který se na nás hned rozkřikl:

„O čem to žvaníte, chlapi? Není dovoleno, abyste spolu rozmlouvali! Ty,“ obrátil se ke mně, „pryč s tebou! Kliď se tam ke zdi na druhou stranu!“

Chtě nechtě musel jsem poslechnouti. Přešel jsem k protější zdi a usedl tam do kouta. Sotva jsem to však učinil, uslyšel jsem tichý hlas nad sebou, který šeptal:

„Chovejte se klidně a buďte zticha, seňore, aby bandité nezpozorovali, že s vámi někdo mluví!“

Věru — byl to Bonamaria, který, proplíživ se zříceninou, zvolil právě toto místo, aby se s námi dohovořil. Zavřel jsem oči a choval se úplně nehybně po celou dobu, kdy mluvil.

„Přicházím z Tudela,“ šeptal, „kam jsem uprchl před carlisty. Vrátil jsem se dnes, abych viděl, co dosud zbylo z mé usedlosti. Před Toledem táboří Martinez Campos se svým vojskem a včera vyslal oddíl svého mužstva do hor, aby prozkoumal

krajinu. Ten oddíl je nedaleko. Jdu teď, abych jej vyhledal a přivedl sem. Osvobodí vás a pomstí mne. Můžete-li, povězte to, co vám říkám, mému příteli Lunezovi. Hleďte získat času! Vydržte! Addio, seňor!"

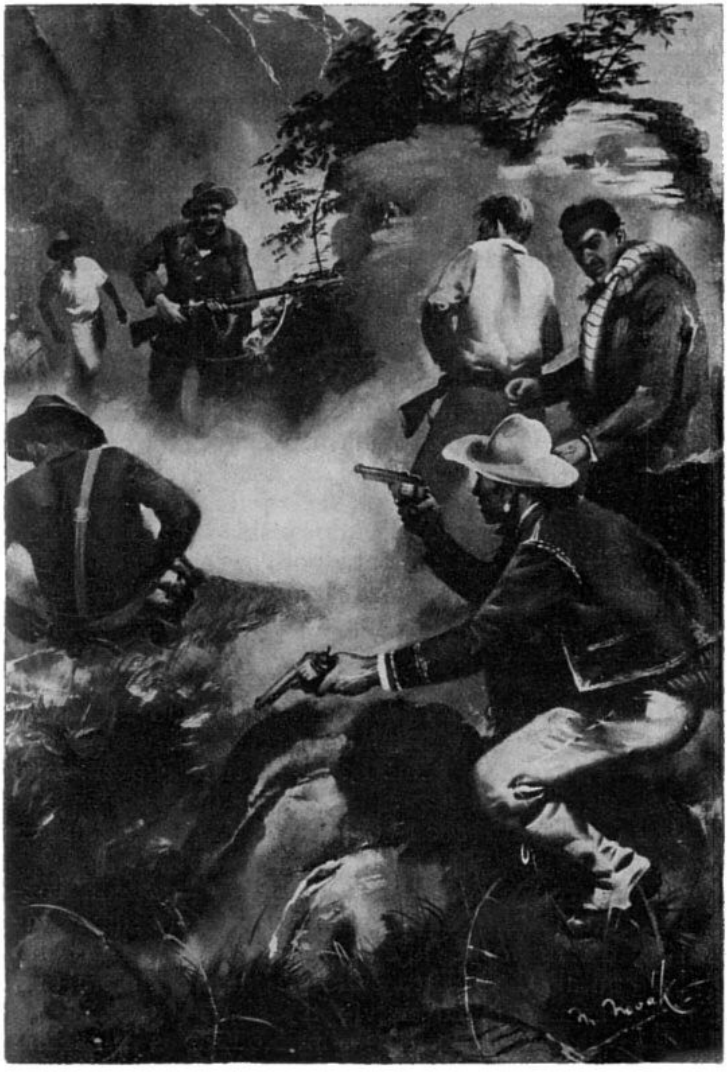
Přes to, že jsem se ze všech sil přetvařoval, přece jsem nemohl skrýti rozčilení. Carlisté byli by to jistě zpozorovali, kdyby se na štěstí právě nebyli zabývali zajatým důstojníkem. Poručík se nechtěl nechat spoutat, ale konečně na pokyn gitanův, který postřehl v nestřeženém okamžiku stejně jako já, se podrobil nezbytnosti.

„Tak," řekl colonel, nepřátelsky se usmívaje. „Ačkoliv i my máme chvályhodnou ochotu jednati se zajatými důstojníky se všemi ohledy a pozornostmi, přece musíme s vámi učiniti výjimku. Poděkujte za to svému bratru."

„Mému bratru?" tázal se zajatec, předstíraje údiv.

„Nikomu jinému, done Ramirezi. Ačkoli nejste u téhož pluku, jistě vám není neznámo, čím se provinil váš bratr. Byl poslán generálem Jovellarem jako vyzvědač do Tolosy, aby zjistil naše vojenské síly. Na neštěstí pro něho byl poznán jedním z našich důstojníků, chycen a odsouzen k smrti. Rozsudek se mu ovšem příliš nelíbil, neboť čtvrt hodiny před popravou práskl do bot a zmizel s jistou mladou dámou, která vystoupila z železničního vozu Saragossa—Barcelona, aby vydala majoru Resibovi poukázku na výplatu peněz u pokladny jejího otce. Ovšemže byl veškerý náš stíhací aparát uveden v pohyb, aby uprchlíci byli dopadeni, bohužel pátrání nemělo dosud výsledku. A nyní snad pochopíte, proč prokazujeme tak zvláštní pozornost člověku, který je bratrem špiona a uprchlíka."

„Za vinu bratrovu nemohu býti trestán já, seňore, ačkoliv doznávám, že na jeho místě nebyl bych jednal jinak. Ostatně nejsem vrah, nýbrž válečný zajatec, a za příkoří, jež se mi stane, budu žádati zadostučinění."

Pistole v gitanově ruce vybuchla a první voják padl... (Str. 169.)

„Neprospěje vám to, seňore, a obávám se, že vám k tomu ani nezbude čas.“

Obrátil se k cikánovi, který ležel v koutě na zemi, zdánlivě bez účasti na tom, co se kolem něho dělo.

„A teď si promluvíme s tebou, chlapče. Pověz, kdo to pískl, když se na cestě objevil první vládní voják?“

Tázaný zůstal ležet bez pohnutí, a jen obličejem, v němž bylo lze sotva rozeznati lehký úsměšek, se otočil k plukovníkovi.

„Obraťte se na jinou adresu, seňor! Neběhám po světě proto, abych dával pozor, jak si kdekdo píská!“

„Ty tedy tak — — — nu, já z tebe již drzost vyženu, chlape! Dej si pozor na jazyk a odpověz na mou otázku, jinak ti dovedu otevřít ústa! A vstaň, když s tebou mluvím! Kdo to pískl?“

„Co mi na tom záleží, kdo pískl?“ opáčil klidně *gitano*, při čemž neučinil ani pohyb, jenž by nasvědčoval, že chce vstát. „Písknutí přece neplatilo mně!“

„Vstaň, chlape, nebo tě nechám zbičovat, dokud se nenaučíš zdvořilosti! Zdá se mi, že jsi pískl ty sám!“

„Proč se mne tedy ptáte, když to tak dobře víte?“ odsekl cikán. Pomalu vstával a protahoval lenivě údy, postupuje zároveň tak, aby se dostal do bezpečnějšího postavení, v němž by nebyl tak ohrožen, jako když ležel na zemi.

„Tím doznáváš svou vinu a dostaneš mzdu za zradu!“ zahřměl plukovník. „Svažte ho!“

Několik vojáků hned přikročilo, aby provedli rozkaz. *Gitano* k nim klidně vztáhl ruce, které sám v zápěstí přeložil, a neprojevil žádný odpor, když ho vojáci poutali. Učinili to podobně jako u mulera tak, aby pouta zajatce co nejvíc trýznila.

Děvče se zatím zvedlo a přistoupilo s prosebně úzkostlivým výrazem před colonela. Ten si změřil ladnou

postavu prosebnice od hlavy k patám, usmál se na ni a řekl pak, protahuje zálibně slova:

„Chceš za něho prosit, zlatíčko? Ušetř si to, nepomůžeš tím ani jemu ani sobě. Je ostatně škoda, že tak hezké děvče, jako jsi ty, nedovede svou krásu výhodněji zpeněžiti a toulá se s obyčejným cikánem. Nu dobrá, dám ti příležitost, aby ses polepšila, a budeš-li rozumná a poslušná, snad don Enrico de Calanda y Munilla časem zapomene, v jaké tě našel společnosti."

Tváří děvčete, přesto že byla snědá, přeběhl žhavý ruměnec. Dívka byla zřejmě hluboce uražena drsnou plukovníkovou řečí. Ten však, jako by nic nepozoroval, pokračoval:

„Tvá dosavadní společnost není pro tebe, děvuško! Jdi k mým lidem a řekni jim, ať ti dají oběd, který připravují. Po jídle přikročíme k popravě vrahů a zrádců. O ostatních rozhodne válečný soud!"

Pokynul jednomu ze svých vojáků, který přikročil, a přesto, že se dívka zdráhala, odvlékl ji od nás.

Bezděky jsem při tom pohlédl na *gitana*. Očekával jsem, že projeví pobouření, a byl jsem překvapen, vida, že jeho tvář zůstává nepohnuta. Zdálo se, že nedobrovolný odchod jeho společnice ho nikterak nedojal, a skoro to vypadalo, jako by upíral pohled více na mne, nežli na ni.

Když ho svázali, hodili ho blízko ke mně, takže při trošce opatrnosti mohl jsem se s ním dorozuměti. Zatím co plukovník si hledal místo, na něž by usedl, a jeho lidé připravovali prostý pokrm, zamrkal na mne *gitano,* pokynul hlavou směrem k otvoru ve zřícenině a zašeptal mi:

„Co chtěl?"

Viděl tedy Bonamariu a poznal v něm člověka, od něhož lze očekávati pomoc.

„Byl to vlastník této estancie. Přivede vojsko," odpověděl

jsem.

„Vládní vojsko je nablízku?“

Přikývl jsem a ukázal rukou směrem, jejž mi označil estanciero.

Vtom se ozval ze skupiny carlistů hlasitý výkřik. *Gitano* se rychle vztyčil a pohlédl tam. Viděli jsme, že jeden z vojáků objal dívku kolem pasu a pokusil se ji políbiti. Bránila se mu, a zatím co ostatní chlapi se pustě smáli jejímu strachu, vyrazila druhý výkřik o pomoc.

Gitano vyskočil, a tak, jak byl, se spoutanýma rukama běžel ke kolonelovi.

„Seňore,“ zvolal, „nedovolím, aby vaši lidé obtěžovali mou sestru! Musil jsem strpěti, že jste ji ode mne odloučil, protože jsem ve vaší moci — jestliže však okamžitě neporučíte svým lidem, aby ji nechali na pokoji, vezmu děvče sám v ochranu proti každému příkoří!“

S úžasem se důstojník zadíval na muže, který před ním stál a mluvil ne jako spoutaný zajatec, jako příslušník opovržené kasty, nýbrž jako pán a vládce zvyklý poroučeti.

„Zbláznil ses, chlape?“ řekl konečně. „Jsi opravdu tak drzý, nebo ti strach pomátl smysly, takže nevíš, co žvaníš?“

„Strach?“ *Gitano* si opovržlivým pohledem změřil postavu svého odpůrce. „Slyšel jsem, že don Enrico de Calanda y Munilla je statečný důstojník, a mohu proto jen litovat, že dal svůj meč do služby nepravé věci. Ale že by byl člověkem, před nímž bych měl mít strach, o tom nic nevím. Opakuji, seňor, že každý, kdo se ještě odváží dotknouti se děvčete, dostane kuli do hlavy. Teď snad víte, co máte dělat!“

„Ano, teď to vím, synku! Nejdříve poručím, aby tě svázali trochu pevněji, a pak ti opatřím pěkný tichý pokojík v blázinci, kde by sis mohl hrát na hrdinu, aniž se ti lidé budou vysmívat. Hej, hoďte mu ještě o jednu smyčku víc kolem těla! Svažte ho, až mu budou kosti praskat!“

Gitano ustoupil o krok a vrhl na dva muže, kteří se chystali provésti plukovníkův rozkaz, pohled tak hrozivý, že ti lidé bezděky zaváhali. Zastavili se a pohlíželi nerozhodně na plukovníka.

„Kdo se odváží vztáhnout na mne ruku?“ zasmál se vyzývavě zajatec. „Dovolil jsem před chvílí, aby mne vaši lidé svázali, done Enrico, protože mi to působilo zábavu a protože jsem chtěl jednou použít vzácné příležitosti, jak vyzkoušet pevnost vašich pout. Hned se přesvědčíme, za co stojí!“

Učinil pohyb, aby ruce vyprostil z pout. Colonel prudce vyskočil, aby mu v tom zabránil, dostal však tak mocný kopanec do břicha, že padl s bolestným zaúpěním. Po několik vteřin ležel bez pohnutí jako mrtvola.

Mocným trhnutím se podařilo *gitanovi* vyprostiti jednu ruku ze smyčky, která asi byla již dříve uvolněna, a skočil pak do kouta, kde ležel dříve. Sáhl tam pod balvan a vytáhl — dvě pistole, jež skryl na tom místě již dříve, nejspíše již tehdy, když po prvé zahlédl carlisty. Nikdo z nás o tom nevěděl, a nevěděli to ani carlisté, kteří u něho nenašli zbraní.

Jedna z těch pistolí nyní v *gitanově* ruce vybuchla, a první voják, který se za ním hnal, padl. Byl střelen do hrudi. Druhá pistole vychrlila oheň hned nato, a dříve než se colonel probral z mrákot a potácivě vstal, váleli se již čtyři jeho lidé na zemi ve vlastní krvi.

Nemohu říci, že bych snad byl nějak bojovného ducha, ale příklad *gitanův* mne elektrisoval. Vyburcoval mne z malátnosti, která mne dosud svírala. Vytáhl jsem nůž a bez váhání jsem přeťal vládnímu důstojníkovi, jenž ležel vedle mne, pouta na rukou. V příštím okamžiku osvobodil jsem také mulera.

„Gracia á dio!“ zařval počestný mezkař a podloudník. „Teď uvidíte, chlapi, co dokáže mulero Fernando Lunez!“

Vyskočil a vrhl se na carlisty se zaťatými pěstmi. V těch několika vteřinách, co jsem osvobozoval zajatce, podařilo se *gitanovi* vyrvati kord z ruky plukovníkovy, který se naň vrhl, jsa zlostí bez sebe, a pak, oháněje se mečem a bráně se proti přesile, opřel se cikán o zeď, kryje si tak záda proti útočníkům.

Bylo pro nás štěstím, že carlisté neprozřetelně zapomněli znovu nabíti své pušky, vystřílené při nedávné přestřelce s vládní hlídkou. Teď, rozpáleni bojem zblízka, snad ani nepomysleli na použití střelných zbraní. Zbaveni pout, stáli jsme proti nim my čtyři v boji na život a smrt, ale zpozoroval jsem brzy, že výsledek toho boje je pro nás velmi pochybný. Přesto, že čtyři carlisté byli zastřeleni ještě dříve, než boj vlastně začal, bojovali jsme stále proti pětinásobné přesile, která nás nakonec musila udolati. Již jsem pojal rozhodnutí, že skočím k některému z neosedlaných koní, kteří stáli opodál, a budu hledati spásu v útěku, když vtom se za námi ozvala salva z pušek, která rázem zkosila půl tuctu našich nepřátel.

V příštím okamžiku se zarojily zříceniny kolem nás vojáky, na nichž jsem k své veliké úlevě poznal stejnokroje vládního vojska. Od té chvíle se ovšem karta obrátila.

„Hola, příteli Diego, přišel jsi právě včas!“ zahlaholil mulero. „Jinak bych měl požitek hnát ty zlodějské chlapy sám až do pekel! Jen na ně, hoši, ať neunikne ani jediný! Tady máš! To je za *madrinu*, kterou jste mi ukradli, vy lotři! A tady máš ty! To je za balíky mého hedvábí! A tady za doutníky a cigarety!“

Tak a podobně pokřikoval mulero při každé ráně, kterou zasadil svými mocnými pažemi do shluku carlistů. Netrvalo dlouho a naši protivníci až na jednoho se váleli na zemi mrtvi, zraněni nebo aspoň bezmocní dalšího odporu.

Jediný, který dosud stál na nohou, byl colonel. Ve chvíli, kdy poslední zbytky jeho oddílu podléhaly, udeřil ho *gitano*

hruškou jeho vlastního kordu, který mu v boji vyrval, tak mocně do hlavy, že plukovník zavrávoral. Jiný muž byl by padl po takové ráně, ale silná konstrukce plukovníkova odolala. S napětím všech sil a patrně i vůle se vztyčil, když již kolena pod ním klesala a obě ruce mávly do vzduchu, hledajíce oporu pro klesající tělo. Vztyčiv se však, chtěl se colonel znovu vrhnouti na *gitana;* ten ale před ním ustoupil.

„Done Enrico, bil jste se statečně, ale jistě jste už poznal, že vás v boji předčím. Vzdejte se a dejte se zajmouti, jinak vás má příští rána zabije!"

„Důstojník se nevzdává cikánovi," zachroptěl vztekle plukovník.

„To je pravda, ale poručíkovi Miliovi de Algora se vzdát můžete."

„Cože?" zvolal colonel, zaraziv se uprostřed pohybu, když se chtěl znovu vrhnouti na soupeře. „Vy že jste — — —"

„Milio de Algora, s vaším dovolením. Jsem onen špion, který uprchl s jistou seňoritou čtvrt hodiny před popravou, jak jste ráčil před hodinou vyprávět mému bratru."

„Vy jste — — — A ta cikánka je tedy — — —"

„Dcera Jovellarova, kterého nenávidíte a jehož se bojíte, dcera generála, jehož jste chtěli ranit tím, že mu uloupíte jediné dítě. Nuže — vzdáváte se?"

Plukovníkovi poklesly paže.

„Teď mi již odpor nic nepomůže," povzdechl. „Jsem vaším zajatcem. Dožaduji se zajetí na čestné slovo!"

„Dobrá. Zaručuji vám zajetí bez pout. Usedněte a nechte si obvázati rány."

Dopověděv, odhodil *gitano* meč a vrhl se k svému bratru, s kterým se teprve teď objal. Několik nejnaléhavějších dotazů a odpovědí vyměnili oba bratři, a již *gitano* vedl poručíka k děvčeti, které se před střelbou uchýlilo opodál, vyčkávajíc se střídavými obavami i nadějí výsledku utkání. Nyní hleděla s

dojemným úsměvem vstříc svému zachránci.

„Doňo Elvíro, dovolte, abych vám představil svého bratra Ramireze, který by vás rád poznal. Byl dlouhý čas v Granadě, ráji cikánů, ale sdílí se mnou názor, že teprve dnes smí pozdraviti nejkrásnější *gitanas*."

„Můj bratr říká pravdu, doňo de Jovellar," uklonil se galantně Ramírez. „A vedle toho, že poznávám nejkrásnější cikánku, je mi neméně velikou ctí, že ve vás mohu pozdraviti dceru našeho zasloužilého generála Jovellara, kterého všichni milujeme."

„Díky, seňor! Ačkoli mi doposud zcela postačila ochrana dosavadního rytíře, který má všechny vlastnosti, jež dámy požadují od kavalíra, není mi za těchto poměrů nevítána ani vaše ochrana. Prosím vás snažně, pomozte svému bratru, aby dovedl ubohou zingarietu k rodičům, kteří o ni v těchto dnech mají velikou starost."

Přistoupil k nim mulero s estanzierem Bonamariem, a obraceje se k Ramirezovi, pravil:

„Promiňte seňor, že vás rušíme. Učinili jsme jakýsi objev a jsme velmi zvědavi na váš úsudek o něm."

„Objev? Jaký?"

„Tam ten mezek s dvěma pytli na hřbetě je nám podezřelý. Pytle jsou těžké, a zdá se nám, že obsahují nějaký kov, buď zlato, nebo stříbro. Colonel byl tak chytrý, že kýval na mezkaře, aby se s mezkem hleděl nepozorovaně odtud ztratit, ale všimli jsme si toho. Ostatní zvířata nesou tabák a různé zboží."

„Ty vaky prohledáme," ujal se slova Milio, „a jestliže se potvrdí vaše domněnka a jsou v nich vskutku peníze, tu vám slibuji, příteli, že všechna ostatní zvířata včetně nákladu připadnou vám jako odškodné za ztrátu vaší muly."

Fernando Lunez se zadíval na *gitana* vyvalenýma očima. Zaujat bojem a zpit vítězstvím nadobro přeslechl těch

několik slov, jež *gitano* vyměnil s plukovníkem na konci boje. Nevěděl, že *gitano* je vlastně důstojníkem, jehož zvláštní poslání dodávalo mu mimořádného významu. Bylo mu nepochopitelné, jak si může obyčejný cikán dovolit říci něco podobného. Domnělý *gitano* se však jen usmál a pokračoval, poklepávaje mulerovi přátelsky na rameno:

„Ovšem, nemám vlastně práva, abych samostatně rozhodoval o naší kořisti, ale doufám, že to již nějak zodpovím. A pokud jde o vašeho přítele estanciera, jsem mu osobně zavázán, stejně jako my všichni, kteří mu vděčíme za své osvobození. Seňor Bonamaria dostane ode mne, z mého soukromého jmění takovou částku, aby si mohl estancii znovu vybudovat v plném rozsahu, jak kdysi stála. Může tak ovšem učiniti teprve tehdy, až se poměry uklidní a krajina bude opět bezpečna."

„Ale člověče — — ehm — — pane, kdo vlastně jste, že nám tohle povídáte?"

„Je to můj bratr Milio de Algora," řekl s úsměvem Ramirez za svého bratra. „A ujišťuji vás, seňores, že můžete klidně věřiti všemu, co říká."

„Poručík Algora!" zahlaholil mulero. „A tohle — ah — teď už rozumím všemu! Bratranec Alfonso Clarino je štolbou Jeho Milosti, vašeho otce, a já, hlupák, vás pokládal za *gitana!* Diego, starý brachu, nestydíš se, že tvůj přítel Fernando Lunez je — s odpuštěním — takový pitomec?"

„Jak bych se nestyděl, ale teď už mlč a jdi kousek dál, ať mohu také já seňorovi poděkovat. Milosti, váš laskavý slib, že mi poskytnete prostředky k tomu, abych mohl svůj dům znovu vybudovat z trosek, naplňuje mne takovou radostí, že — — že — —"

„Dobrá, dobrá, příteli, bude ještě dost času, abychom si vzájemně děkovali, vždyť se dosud nerozcházíme! Půjdete s námi při nejmenším až do Alfara, což? — Poslyšte, done

Enrico," obrátil se náhle Milio k zajatému plukovníkovi, „snad mně můžete říci, jaký náklad vezou vaši mezci?"

„Nic zvláštního," odpověděl zajatec. „Tabák a hlavně potraviny."

„Tak? A copak nese ten mezek, jehož poháněči jste tak horlivě naznačoval, aby práskl do bot?"

Plukovník se mrzutě odvrátil.

„Jsem vaším zajatcem," zabručel, „a dělejte si tedy co chcete, chlapi!"

„To ovšem uděláme v každém případě. A ten hřebec tam — je váš?"

„Ne. Je to armádní kůň."

„Výborně. Nebudete tedy nikterak poškozen, jestliže si ho vezmeme. Doprovodíte nás do Alfara, seňore Enrico, kde bude rozhodnuto, co se s vámi stane potom!"

Obrátiv se ke mně, pravil Milio:

„Jak jsem slyšel, jedete do Saragossy, seňor. Byl byste tak laskav a navštívil cestou mého otce, kterému bych rád poslal o sobě zprávu? Našel byste ho na jeho statcích u Allagonu."

„Velmi rád ho navštívím, seňor!"

„Děkuji vám. Protože chcete cestovati co nejrychleji, myslím, že přijmete na památku dnešního dobrodružství koně páně plukovníkova. Zdá se mi, že je to ušlechtilé zvíře. A můj otec vám jistě bude vděčen za radostné zprávy, které mu laskavě doručíte. Myslím, že vám poskytne některé doporučení, jež vám budou užitečná."

Můj dík jako by přeslechl. Byl již opět u své „cikánky", jejíž jediný pohled byl mu asi mnohem vděčnější a příjemnější, než všechna má suchá slova díků. Když jsme se po chvíli loučili s těmi dobrými lidmi, byl jsem přesvědčen, že Míliovi za jeho statečnost byla krásná *gitana* nejlepší odměnou.

NA BŘEZÍCH DVINY

1. Démanty.

Stará zbožná hraběnka Briatovová obývala se svou krásnou dcerou Pavlovnou nejnádhernější dům v *Ust'ugu Velikém**). Již skvělé zařízení tohoto domu dostatečně svědčilo o nevyčerpatelném bohatství hraběnčině.

Léto se schylovalo k odchodu, a podzim začínal již sklánětí požehnáním svých plodů větve ovocných stromů, takže se schylovaly až hluboko k zemi, a bylo třeba je podepříti, aby se nezlomily. Hraběnčina dcera Pavlovna se procházela v zahradě, ležící za domem. Po jejím boku kráčel muž, jenž se snažil udržovati s ní rozhovor.

Byl to asi třicátník, vysoké, mohutné a štíhlé postavy, s orlím nosem, poněkud ostrým pohledem, vysokým, širokým čelem, svěžími, plnými rty a temně černými vlasy. Byl to krásný muž, ale nepůsobil příjemným dojmem. Nebylo možno poznati, zda jeho obličeji dodává poněkud nepříjemného, ba nevlídného vzhledu jakýsi příliš význačný výraz vědomí duševní převahy, či snad nepříliš rozeznatelný výraz výsměchu anebo číhavý a pronikavý pohled jeho černých očí.

Byl to plukovník hrabě Milanov, o němž se vypravovalo, že je carovým oblíbencem, ale že má majetkové poměry tak neuspořádané, že jen stěží uniká naléhání a nátlaku nesčetných věřitelů. Kdyby jeho zbožná a bohatá teta, hraběnka Briatovová, byla bezdětná, byl by se stal jejím dědicem; poněvadž mu však tato cesta k záchraně byla uzavřena, byl nyní u ní na dovolené, aby se pokusil o štěstí jinak: snažil se dokázati Pavlovně, že bez ní nemůže žít.

---

*) krajské město v západní části ruské gubernie Vologdy.

Dívka mu položila svou malou, bílou ruku na rameno a poslouchala ho s tak tichou a nepohnutou tváří, že se zdálo, že spolu hovoří o všedních, obyčejných věcech, jež ani nestojí za to, aby člověk k vůli tomu pohnul brvou.

„Jak jsem již řekl, drahá sestřenko, zmírám touhou, aby ses stala mou. Mám promluvit s hraběnkou?“

„Řekni mi nejdříve, milý bratranče, kolik minut trvá obyčejně u důstojníka věčnost?“

„Jakže, ty žertuješ o věci, která je pro mne tak nesmírně vážná a důležitá, Pavlovno?“

„Je tvá věrnost skutečně tak důležitá?“ zasmála se dívka. „Pro mne, mám-li být upřímná, tak důležitá není. Znám přece tvůj pohnutý život u dvora, a necítím v sobě ani nejmenší touhy po tom, co je zajímavé a dobrodružné. Nemohla bych nikdy vyhovět tvým libůstkám, můj milý, a proto přenechávám štěstí, jež mně nabízíš, jiné ženě, která si je snad spíše zaslouží.“

Ironický tón jejích slov byl až příliš zřejmý.

„Je to tvé konečné rozhodnutí, Pavlovno?“

„Ano, konečné. Bylo by mi věru bývalo milejší, kdybys je byl uhodl sám a nenutil mne k odpovědi.“

Neodpověděl. Ale z jeho temných očí zalétl k ní hrozivý blesk, jehož si dívka nevšimla.

Procházeli se ještě chvíli mlčky zahradou a potom se s ním dívka spěšně rozloučila, protože — jak pravila — musí jíti za matkou. Hrabě zašel do zadní části zahrady, porostlé hustým křovím. Jakmile došel až k houští, ozvalo se z něho zakrákání havrana. Odpověděl tichým zahvízdnutím, a mezi větvemi se objevil mladý, hubený muž, na jehož obličeji byly vepsány rysy lstivosti a potměšilosti.

„Obstaral jsi všechno, Ivane?“

„Ano, pane.“

„Napsal jsi a odevzdal dopis?“

„Ovšem.“

„V nové livreji?“

„Ano. Padla mi jako ulitá,“ přikývl mladík. „Vyznáš se v kadeření, co?“

„Znamenitě. Děvče bude hraběnce podobno k nerozeznání.“

„Znáš branku, vedoucí ze zahrady do sklepa?“

„Paklíč byl již včera hotov. Prohlédl jsem si dnes v noci každý kout celého domu.“

„Dobře. Jdi na své místo! Postarám se o tvou bezpečnost, chlapče. Utekl jsi petrohradské policii a tvé vyhlídky jsou prašpatné. Podaří-li se však naše věc, dostaneš ode mne tolik peněz, že budeš moci prchnouti do ciziny. — Nepodaří-li se, povídám ti předem, že tě dám znovu zavřít a pak budeš ztracen!“

Mladý muž, s nímž plukovník mluvil, byl Ivan Vesalovič, známý petrohradský dareba. Uklonil se hluboce carovu oblíbenci, jenž mu, uprchlíkovi, poskytl útulek, a zmizel opět tiše v houští.

Hrabě se vrátil zvolna do domu a dal se ohlásit u hraběnky, aby jí popřál dobrého jitra. Přijala ho s onou vlídností, již dávají bohatí lidé najevo vzdáleným příbuzným, aniž jim tím poskytují nejmenších práv k důvěrnosti. Zdálo se, že plukovník nepozoruje zdrženlivost staré dámy. Usedl u okna, aby poslouchal pozorně předčítání, které svým příchodem přerušil.

Hraběnčina společnice, mladé děvče oné krásy, která zanechává v lidech sice jen přechodný, ale tím živější dojem, předčítala příjemným hlasem z nádherně vázaného svazku životopisů svatých. Byla to hraběnčina každodenní četba a předčitatelka vkládala do hlasu všechnu vroucnost. Bylo třeba znamenitého znalce lidí — takového, jako byl hrabě — aby vytušil, že za zbožnými a dětsky prostými tahy krásné předčitatelky je rys, směřující spíše k radostem pozemského života než života na onom světě.

„Nu, dosti již pro dnešek, Maško,“ prohlásila konečně hraběnka. „Vlož dovnitř záložku, abychom zítra mohly

pokračovat! Pochopila jsi, jak hluboká, skvělá a výstižná je ta kniha? Děkujme Bohu, že nám dopřává, abychom svým slabým rozumem tyto věci pochopily, jestliže ho ovšem o to s pravou vírou v duši prosíme."

„Ano, tak je tomu, milostivá paní hraběnko," odpověděla dívka se zbožným pohledem. „Kéž vám Bůh zachová víru v tomto osamění, které se vám snažím podle svých slabých sil ulehčiti!"

„Děkuji ti, milé dítě. Mé dceři se bohužel naše duchovní cvičení nelíbí tak, jak bych si přála, a účastní se jen zřídka předčítání. Škoda! Ale teď mám již věru nejvyšší čas, abych jela do kostela. Nezapomeň, že dnes je řada na tobě, abys vykonala návštěvu u nemocných."

Pokývla vlídně hlavou a vyšla z pokoje. Hrabě přistoupil tiše a rychle k společnici.

„Tys lstivá ďáblice, Maško! Zdalipak máš ještě odvahu?"

Oči sličné předčitatelky zaplály zcela jinak než předtím. Sklapla knihu.

„Odvahu? Hm! Je všechno připraveno?"

„Ano."

„A můj podíl?"

„Bude ti vyplacen ještě dnes."

„Tedy do toho! Mám objednat pro starou paní povoz? Já sama o něj nestojím! A odvaha zvyšuje lásku!" Sličný obličej se stáhl ve výsměšný, škodolibý úsměv.

„Jdi tedy! Já zatím zaměstnám služebnictvo, dokud nebude vše hotovo."

Společnice odešla do svého pokoje. Převlékla se a vyšla z domu skoro v téže chvíli, kdy se hraběnka usazovala do kočáru.

Šla nejdříve po silnici a zahnula potom do úzké postranní uličky, vedoucí za zahradou. Zanedlouho došla k malé brance, kterou prošla a za sebou zas zavřela. Octla se v zahradě hraběcího domu.

„Halo — Maško!“ zašeptal kdosi vedle ní v houští.

„Ivane!“

Z houštiny vyšel mladý muž, chytil ji za ruku a vedl, jsa stále kryt křovinami, až ke sklepním dveřím. Odemkl je paklíčem a vedl ji sklepem, chodbou a schodištěm, až se opět dostali nepozorovaně do jejího pokoje. Tam otevřel balíček, který přinesl pod paží. Byla v něm paruka, kadeře, falešný nos a několik krabiček a kelímků.

„Rychle, sedni si! Máme jen deset minut času.“

Usedla na židli a jeho hbité ruce ji změnily zanedlouho v starou dámu, již by byl každý při poněkud slabém osvětlení považoval za starou hraběnku Briatovovu.

„A teď šaty!“

Odkvapili do hraběnčiny oblékárny. Maška si oblékla hedvábné šaty, a Ivan navlékl livrej, kterou si přinesl v balíku. Pak se postavil k oknu a díval se záclonami ven.

„Dosud šlo všechno znamenitě,“ mínila dívka. „Hlavní věc, aby hrabě zaměstnal služebnictvo.“

„O něho se nestarej! Je jeho věcí, aby provedl, co je nutno.“

„A slečna Pavlovna? Kdyby nás tak překvapila!“

„Na to jsem také myslel, ale nebojím se toho. Viděl jsem, že k ní přišel ten hlupák Felsen.“

„Výborně! Ti dva nebudou mít jistě oči a uši pro nic jiného, než pro sebe. Ale podívej se — klenotník už přichází! Rychle ke dveřím, Ivane, aby nezvonil!“

Po chvíli bylo slyšet na silném koberci na chodbě tiché kroky. Do předpokoje vstoupil Ivan a za ním jakýsi pán s kufříkem v ruce.

„Ohlásím vás, pane,“ řekl sluha a zmizel v hovorně.

Když se vrátil, pokynul klenotníkovi, aby vstoupil. Ten, spatřiv hraběnku, hluboce se jí uklonil.

„Milostivá paní hraběnka ráčila mi dnes poslati po sluhovi lístek, v němž — — —“

„Ano, ano," vpadla mu do řeči. „Žádala jsem vás, abyste mi přinesl na ukázku nějaké klenoty. Má dcera se bude v nejbližší době vdávat, a ráda bych jí něco od vás koupila. Ale není mi dnes dobře, milý příteli, a nemohla jsem k vám zajít osobně. Jen proto jsem vám poslala lístek, abyste mne navštívil."

„Vaše přání mi bylo rozkazem, milostivá paní. Vybral jsem své nejlepší a nejkrásnější věci — — —"

„Pojďte se mnou!"

Vedla ho do budoáru. Nevšiml si při tom toho, že za ním tiše a neslyšně jde také sluha. V budoáru otevřel kufřík. Sotva tak učinil, zasáhla ho do hlavy tak prudká rána, že padl na podlahu v bezvědomí.

Ivan se nad ním sklonil.

„Znamenitě! Pryč s maskou! Tam je umyvadlo!"

Shodil se sebe bleskurychle livrej, oblékl své staré šaty a pomohl Mašce při odstraňování barev a líčidel s obličeje.

„A teď pryč! Rychle! Musíš k svým nemocným, abys mohla v případě potřeby prokázat své alibi."

Odešli z domu touže cestou, jakou se dostali dovnitř — — —

2. Hra proti hře.

Pavlovna, vracejíc se z ranní procházky, pozdravila svou matku jen krátce. Mezi obě ženy, jež se tak milovaly, vloudil se jakýsi stín odcizení od té doby, kdy do domu přišla společnice, která svým zbožným chováním si získala hraběnčinu neomezenou důvěru. Pavlovna cítila k Mašce jakousi bezděčnou, ale nepřekonatelnou nechuť, a čím více byla matka nakloněna nové společnici, tím méně docházela dcera do společenského pokoje.

Také nyní popřála matce jen dobrého jitra a odešla hned do svých pokojů. Nezůstala tam však dlouho sama. Dovnitř vešla pokojská a ohlásila pana Felsena.

Host byl mladý, urostlý muž příjemného, veselého zevnějšku a ušlechtilých rysů. Přistoupil k dívce a uchopil ji za ruku, kterou políbil.

„Přicházím vám jen tak letmo popřát dobrého jitra," pravil. „Nemohl jsem si odepříti potěšení spatřit vás dnes ráno."

„Tedy jenom letmo, Stanislave Nikolajeviči? Což se tak jedná s přáteli?"

„Mám se tedy přiznati, že jsem sem přispěchal na perutích červánků jen proto, abych u vás mohl dlouho setrvat?"

„Jen doznejte pravdu, můj příteli! Zdá se mi ostatně, že ty perutě vašich červánků jsou poněkud pomalé. Je deset hodin a já už jsem byla na ranní procházce. Byla velmi zajímavá!"

„V jakém smyslu, Zinaido Pavlovno?"

„Byla zajímavá svými okolnostmi. V zahradě mne totiž hledal pan plukovník."

„Hm. A našel vás?"

„Ovšem. A když mne našel, navrhl mi, abych se stala paní hraběnkou!"

„Ach — — —"

Mladý muž vyskočil, popadl dívku za ruce a zadíval se jí napjatě do upřímných očí.

„Co jste mu odpověděla, Zinaido Pavlovno?"

„Inu — dala jsem mu zdvořile najevo, že nestojím o to, abych se stala nástupkyní svých předchůdkyň."

„Ne, ne, nikdy! To jsem očekával. Tato malá, sladká ručka uvede v nejvyšší blaženost někoho zcela jiného, někoho druhého!"

„Mluvíte příliš určitě, Stanislave Nikolajeviči. Znáte snad náhodou toho druhého?"

„Sebe myslím — jsem to já sám!" zvolal a objal ji.

„Niko, jste až příliš odvážný!“

„Za takovou cenu vždycky. Má odvaha bohužel nestačí k dobytí nebes. Váš rytíř — Zino Pavlovno — bývá časem odkázán také na lest.“

„Ah — ta společnice?“

„Ano, ona! Na můj dotaz došly dnes z Petrohradu dopisy, které tvrdí souhlasně, že se ta osoba nápadně podobá ženě, která pomáhala známému Ivanu Vesalovičovi při útěku a že s ním také zmizela. Dal jsem ji už střežit. Kdopak dnes navštěvuje nemocné?“

„Maška se střídá s mamá a se mnou při návštěvách a bohoslužbách. Hle, matka právě vstupuje do kočáru a jede do kostela. A — podívejte se!“ řekla pojednou, táhnouc ho k oknu. „Maška právě odchází k nemocným!“

„Uvidíme tedy brzy, je-li mé podezření oprávněné. Domnívám se, že používá těchto návštěv k tomu, aby udržovala své staré styky. Můj sluha stojí u dveří tam toho domu v nároží a bude ji sledovat.“

Zůstali u okna a viděli, že ze dveří onoho domu vyšel muž, sledující zpovzdálí hraběnčinu společnici. Zanedlouho potom ho spatřili, jak se rychle vrací a potom zvolna přechází podél domu. Když zahlédl u okna svého pána, dal mu nepatrné znamení rukou, jehož by si nikdo třetí vůbec nepovšiml.

„Volá mne, mám přijít k němu! Objevil jistě něco důležitého.“

Rychle odešel, prošel tiše chodbou a vyšel z domu, aby se setkal se sluhou.

„Co se stalo, že mne voláš, Fedore?“

„Ona dáma, pane, zahnula do postranní ulice a vrátila se brankou ve zdi do hraběnčiny zahrady.“

„Tak? V tom je jistě něco záhadného. Zamkla zase branku zevnitř?“

„Ano.“

„Zvláštní! Patrně tedy opět vyjde z domu stejnou cestou. Pojď!“

Za chvíli byli v uličce a u branky. Zeď nebyla vysoká. Přeskočili ji a ukryli se na zahradě v houští.

Uplynulo dosti času, než zpozorovali cosi podezřelého: přibližoval se k nim ohlas tichých kroků. Maška prošla křovinami a za ní mladý, štíhlý muž s balíkem pod paží.

„Máš všechno?“ ptala se ho tiše dívka.

„Všechno.“

„A hrabě dostane klenoty ještě dnes? Nutno jednati rychle. Může je mnohem snáze zpeněžit než my.“

„Mám k němu přijít večer.“

„A což když nás podvede?“

„Nemůže! Mám ho v hrsti. Teď ale pojď! Jdi napřed, a já ještě chvíli počkám, abychom nešli společně.“

Otevřel branku, vyhlédl ven, zda je cesta volná, a pokynul dívce, aby šla.

„Zítra musíš do kostela. Kleknu si tam vedle tebe a všechno ti povím. Na shledanou!“

Zmizela, a po několika vteřinách odešel i on.

Jakmile zašel za roh, přeskočili oba muži opět zeď a vydali se za ním.

„Dívky si všímat nemusíme, Fedore. Ta se nám neztratí. Jeho ale musíme dát zatknout za každou cenu, protože v hraběnčině domě došlo jistě ke krádeži.“

Ivan Vesalovič kráčel zvolna ulicí. Potkali ho dva policisté, kterých si nevšiml, ani se za nimi neobrátil. Stanislav Nikolajevič Felsen je však zastavil.

„Znáte mne, pánové?“

Jeden z policistů zvedl ruku k čapce a pozdravil.

„Měl jsem čest viděti vás jednou u nás v kanceláři, bátuško Stanislave Nikolajeviči. Jsem vám k službám, vaše blahorodí!“

„Dobře. Slyšeli jste už něco o Ivanu Vesalovičí?“

„O tom — co je s ním?“

„Chcete ho zatknouti, hoši?“

„Jak by ne. Na jeho dopadení je přece vypsána veliká odměna. Kde bychom ho našli, blahorodí?“

„Právě teď jste ho potkali!“

„Blahorodí se snad mýlí.“

„Možná, že se mýlím. Jisto však je, že ten muž tamhle před vámi s balíkem pod paží je zloděj. Přichází z domu paní hraběnky Briatovové. Žádám vás, abyste ho zatkli. Rychle, než zmizí — jsem za to odpovědeň.“

Takové žádosti bylo nutno ovšem vyhovět. Policisté se rozběhli a octli se v okamžiku u Ivana. Ruský policista je sice zdvořilý, ale zároveň také tvrdošíjný a neústupný.

„Odkudpak jdeš, holoubku?“ zeptal se jeden z nich, položiv darebovi ruku na rameno.

„Tam odtud,“ odpověděl klidně tázaný, ukazuje dozadu.

„A kampak bys rád, holoubku?“

„Tam,“ pokynul hlavou dopředu.

„Výborně, dušinko. My tam také právě jdeme!“

„Jděte si tedy. Já vím, kudy mám jít!“

„A my to víme také, holoubku náš, mazlíčku. Ale kdož ví, jak to přišlo, neznáme dobře cestu, a proto půjdeme s tebou. Pojď, holoubku, pojď dušinko, pojď!“

Ivan pohlédl rychle dopředu a stranou — pak sáhl bleskurychle do náprsní kapsy. Zazněla rána — rána, jež minula cíl, protože ho čísi mocná ruka chytila zezadu za paži. Okamžitě ucítil, že ho kdosi objal tak pevně, že se nemohl ani hnout. Zatím k němu došli nepozorovaně Felsen i Fedor a zakročili v pravý okamžik.

Výstřel z pistole přivolal ovšem hned množství lidí. Zatčený byl spoután a odveden na policejní úřad. Stanislav Nikolajevič Felsen a jeho sluha šli tam také.

— — — — — — —

Bylo po mši. Hraběnka Briatovová se vrátila domů. Služebnictvo přispěchalo, aby jí pomohlo z kočáru a doprovodilo ji do pokojů. První byl vrátný, který otevřel vrata.

„Děkuji Michale, i vám děkuji!“ obrátila se hraběnka v saloně jako vždycky k služebnictvu na znamení, že může odejít. Pak vešla, provázena komornou, do oblékárny. V téže chvíli zaslechlo odcházející služebnictvo dva ustrašené výkřiky a vběhlo ihned dovnitř.

Hraběnka si držela třesoucí se ruce před očima. Na podlaze ležel muž s krvácející ranou na hlavě. V pokoji byl nepořádek, dokazující, že se zde stalo něco vzrušujícího.

„Kdo je ten muž? Co tu chtěl? Jak se sem dostal?“ vyrážela ze sebe užaslá hraběnka.

Nikdo to nevěděl, nikdo to nedovedl vysvětliti. Všichni byli zmateni tak, že se poněkud vzpamatovali teprve tehdy, když do místnosti vstoupila hraběnčina dcera Pavlovna a hned za ní plukovník.

„Co se tu děje — co znamená ten hluk?“ zvolal zvučně hrabě.

Hraběnka ukázala mlčky na ležícího muže.

„Hrozné! Strašné! Zde se stal čin, jejž nám může vysvětliti jenom tento muž.“

Plukovník se nad ním sklonil. „Žije! Přineste vodu, ocet a esence! Musíme ho vzkřísit, aby nám všecko vysvětlil.“

„Mamá, vždyť já ho znám!“ vykřikla Pavlovna. „Je to — ano, je to on! Je to prodavač ze závodu klenotníka Obrenoviče.“

„Bože — snad to ani není lupič ani zloděj! Co se tu asi stalo?“

Nikdo jí nemohl odpovědět, nikdo neslyšel nic podezřelého.

Po oživovacích pokusech otevřel raněný konečně oči. Přelétl jimi zprvu netečně pokoj a potom začal nabývat vědomí.

„Hraběnka — kde je paní hraběnka — a kde jsou mé klenoty?“ zeptal se zvolna polohlasně.

Jeho slova byla pro všechny hádankou, dokud ubožák vše podrobně nevysvětlil. Ukázalo se, že se stal obětí rafinovaného

podvodu.

Vtom vešla do místnosti Maška, zdánlivě tak, jako by se vracela z návštěvy u nemocných. Hraběnka se k ní ihned obrátila.

„Masko, děvuško, považ, co se tu zatím za naší nepřítomnosti stalo. Proklouzla sem prý nějaká šejdířka a přijala místo mne tohoto pána. Ukradla mu klenoty v hodnotě téměř milionu rublů."

„Nemožno!" zvolala dívka, spínajíc ruce hrůzou a zděšením. „Jak si mohl nějaký ničema vybrati právě tento zbožný dům k provedení tak strašlivého činu!"

„Ďábel obchází jako lev řvoucí, milé dítě, a zde vidíš, že nedal se zastrašiti ani našimi modlitbami. Ale Pán tento čin potrestá a otevře naše slabé oči, abychom zjistili a našli zločince. Prohledejte celý dům! Okamžitě jej prohledejte!"

„Stát!" ozvalo se ode dveří. „Zůstaňte každý na svém místě, aby nebyly zahlazeny stopy!"

Byl to Stanislav Nikolajevič Felsen, který v té chvíli vešel dovnitř. Aniž pohlédl na plukovníka, přistoupil k hraběnce.

„Co se to stalo, milostivá paní?"

„Vítám vás, Stanislave Nikolajeviči. Ó — vy jste diplomat a váš ostrovtip by snad mohl vrhnouti světlo do této černé tmy — — —"

„Nesmysl!" vpadl jí do řeči hrabě Milanov. „K tomu, aby se věc vysvětlila a objasnila, není třeba žádného diplomata. Tento muž byl pozván k hraběnce dopisem, aby jí předložil klenoty na ukázku. Ničemové se za hraběnčiny nepřítomnosti vplížili pomocí paklíčů do pokojů a oloupili ho o klenoty. Celá věc byla připravena i provedena nesmírně odvážně a drze, a do ostatního už nikomu nic není, to je věc policie."

„To si myslíte vy, hrabě," odpověděl chladně mladý muž. „Já si ovšem myslím něco docela jiného. Vypravujte vy, pane, jak se vše zběhlo!"

Klenotník opakoval své líčení a skončil žalostně:

„Jsem na věky zničen, nebude-li pachatel objeven a klenoty nalezeny."

„Upokojte se," řekl Felsen. „Snad ještě dnes nebo zítra je zase budete míti zpět."

„Podívejme se," ušklíbl se hrabě. „Páni diplomaté — jak se zdá — jsou všemohoucí!"

„Nejsou," ozvala se ostrá odpověď, „ale jsou tak vtipní, že se nedají oklamati ani titulem ani drzostí. Domnívám se, že pachatelé bydlí buď přímo zde v domě anebo zde alespoň mají spoluviníky."

„Jaká to fantasie!" rozesmál se plukovník. „Nedivil bych se, milý Felsene, kdyby se váš ostrovtip obrátil nakonec třeba i proti mně."

„Kdyby tomu tak bylo, hrabě, nemělo by obvinění úspěchu již pro vaše vysoké postavení," uklonil se Felsen plukovníkovi.

„Ale milý Stanislave Nikolajeviči," přerušila ho hraběnka, „znám přece své služebnictvo a vím, že by nikdo z jeho řad nebyl schopen podobného činu. Mám kolem sebe jen takové lidi, kteří se přímo hrozí každého hříchu."

„Vážím si zbožnosti vašich lidí, milostivá paní, jestliže skutečně je opravdová a prýští-li ze srdce. Je-li však vyumělkovaná, je, věřte, nebezpečnější, než ta největší bezbožnost. Dovolte, abych vás zbavil jedné pokrytecké osoby."

Přistoupil ke skříni a otevřel ji.

„Pohleďte sem! Zlodějka zde sehrála vaši úlohu a byla při tom oblečena ve vaše šaty. Vidíte, že byly pověšeny opět na místo v největším spěchu a kvapu. Pomocí falešných vlasů a líčidel se přizpůsobila vašemu zjevu, a nyní — prosím — pozorujte stopy na tomto blednoucím obličeji. Slečno Maško, měla jste se lépe a pečlivěji napudrovat!"

Všichni vykřikli. Hraběnka zdvihla ruce. Obviněná s uraženou tváří o krok ustoupila, jako by byla povznesena nad každé podezření. A v téže chvíli se objevil ve dveřích policejní

komisař a přistoupil k ní.

„Podívej se, děťátko," usmál se a ukázal na provázejícího ho úředníka. „Tento pán ti přinesl krásné náramečky — dovol, abych ti je věnoval."

Spoutali ji a nikdo se neodvážil ani hlesnout.

„Pane hrabě," přerušil Felsen tichý úžas všech, „dal jsem zatknout Ivana Vesaloviče, když se plížil s touto zbožnou slečnou z domu. Klenoty, které měli u sebe, nemohou již býti zpeněženy, nýbrž budou vráceny do rukou právoplatného majitele. Diplomaté jsou tedy téhož názoru, jako Zinaida Pavlovna: V tomto domě se zbytečně namáháte!"

3. Odplata.

Plukovník hrabě Milanov seděl v pokoji svého petrohradského paláce a snažil se, aby odfukoval kouř vonného doutníku do vzduchu v pravidelných kroužcích. Byl, jak se zdálo, v dobré náladě, což bylo patrno i na jeho obličeji. A jeho nálada se ještě značně zlepšila, když se tiše otevřely dveře a dovnitř vcupkala Maška.

„Už ses smířil s tou svou smůlou, miláčku?" zeptala se a šelmovsky se zasmála. „Vypadáš tak rozjařeně. Inu — byla to ale přece jen škoda, že se ta věc s těmi nádhernými klenoty nepodařila!"

„To vím! Škoda těch statisíců! Mohl jsem jimi zacpat drzá ústa svých věřitelů."

„A já jsem mohla mít uspořeno vězení, na něž do smrti nezapomenu."

„A což vypovězení na Sibiř?"

„Ach! Carův oblíbenec je všemohoucí. Řekni mi ale, můj drahý, kam vlastně uprchl Ivan?"

„Navždy do ciziny.“

„Jaký rozruch vyvolal náš útěk?“

„Žádný. Úřady vědí jen to, že jste uprchli cestou na Sibiř.“

„Kdybychom tam tak mohli poslat místo sebe toho nestydatého Felsena a jeho roztouženou Zinaidu Pavlovnu!“

„Myslíš?“ ušklíbl se hrabě.

„Ach — kdyby to tak bylo možno!“

„Poslyš — což jsi před chvílí neřekla, že carův oblíbenec je všemohoucí?“

„A co to znamená?“

„Že naše přání bývají zpravidla stejná. Teď také!“

„Ach —!“

„Znáš mé poměry. Hraběnka Briatovová zemřela, prý po rozrušení nad ranou, která jí byla zasazena tím, že se zklamala ve tvé zbožnosti. Ten ničema Felsen se oženil s Pavlovnou a tím ovšem také s jejím celým nezměrným majetkem. Kdyby se jim stalo něco lidského — bylo by hrabství moje.“

„Nu — a?“

„A proto jsem si vymyslel plán, jak by ti dva zmizeli na Sibiři.“

„To je báječné! Ale jak?“

„Nu — může prostě dojíti k záměně.“

„Skvělé! A za koho?“

„Třeba za Ivana a za tebe. Chci tomu nadutému diplomatu dokázat, že jeho diplomacii nelze porovnávat s chytrostí našince.“

„A což když se na záměnu přijde?“

„Ovšemže se na ni jednou přijde, ale to bude již pozdě. Je zima: ti dva nevydrží úžasné útrapy cesty, zemrou — a pak budu dědicem já. A já si to ostatní už dovedu zařídit.“

„K tomu je ovšem třeba velké odvahy a ještě více chytrosti, můj milý plukovníku. Kdy chceš ten svůj plán uskutečnit?“

„Až Felsen pojede do Běličgradu.“

„Co je to Běličgrad?“

„Jeden z jeho statků. Leží na druhém břehu Dviny uprostřed nádherných lesů. Dosud tam nikdy nebyl, to vím určitě, a vím také, že tam za několik dní odjede s manželkou na hony."

„Znamenitě. Teď tomu už rozumím. Jen proto se tedy tvrdilo, že jsme cestou na Sibiř uprchli."

„Jsi na správné stopě — dušinko. Carský ukaz dostanu snadno, a kdyby nebylo ani toho, k tiskopisům carské kanceláře mám stále přístup!"

„Ach, chtěla bych to zatčení vidět!"

„To můžeš. Nebyl bych si sám i bez tvého přání odepřel zadostučinění, abych je viděl na saních vypovězenců a ukázal jim, komu za to mohou poděkovat. Guvernér ve Volodce je mi zavázán a má přání mu budou rozkazem."

*

Po několika týdnech uháněla po pláních k zmrzlé hladině řeky Vagy, přítoku Dviny, rychlá ruská trojka.

V saních seděl pán a mladá dáma, oba pečlivě zahaleni do drahocenných kožišin.

„Ho—hy, miláčku, holoubku, rychle, andílku, ještě rychleji, dušinko, jen rychleji, poklade!" pobízel vousatý vozka něžně své koníky k spěchu.

Cesta rychle ubíhala, až se v dáli na bílé, lesknoucí se ploše ukázal temný předmět: byl to domek převozníka. Stál na břehu řeky Vagy.

Pán v saních dal zastavit, a ihned přispěchal převozník.

„Je led dosti pevný, starouši?"

„Je pevný jako železo, pane."

„Víš to jistě?"

„Ovšem, blahorodí. Už včera tu přejížděl jakési panstvo, a dnes je mráz ještě větší."

„Jaké panstvo."

„I — jakýsi pán a paní. Jejich vozka zastavil a donesl jim ode

mne horký čaj. Ten pán byl plukovník a jmenoval se hrabě Milanov.“

„Cože? Dobře jsi slyšel to jméno?“ užasl muž.

„Slyšel jsem je, na vlastní uši slyšel, vaše blahorodí, urozený pane.“

„Jak daleko je odtud k Dvině?“

„Vydrží-li koně, i před nocí ještě možno dostihnouti zámku Dvijanky.“

„Tam právě chci.“

„Však i pan plukovník tam cestoval.“

„Ach —!“ Pán pohlédl na dámu, sedící vedle něho. „Říkal ti to on sám?“

„Ne. Jeho vozka tak pravil.“

„Dobře, děkuji ti. Zde máš na čaj!“ hodil mu peníz a dal znamení k další jízdě.

„Co říkáš té plukovníkově cestě, Pavlovno?“

„Nevím, co o tom soudit. Je to náhoda nebo není?“

„Snad. Hm —! Guvernér je ve Dvijance, jak jsem slyšel. Setkali jsme se v Paříži a potom v Londýně; spřátelili jsme se, aby nám ušel čas, ale nevím, zdali se na mne ještě pamatuje. Chtěl jsem ho navštívit a učiním tak, i kdyby byl u něho plukovník. Už je noc a lesy jsou plny vlků; musíme se tam zastavit.“

Opřel se do polštářů a zmlkl. Setkání s Milanovem ho zajímalo asi více, než dával najevo.

Převozník mluvil pravdu. Ještě nebyla ani úplná noc, když se objevily temné zdi zámku Dvijanky. Saně vjely širokou otevřenou branou na prostorný dvůr a zastavily přede dveřmi, k nimž vedly schody.

Ven vyšel šedobradý muž.

„Patří tento zámek hraběti Sorgeněvovi?“

„Ano, pane!“

„Je hrabě přítomen?“

„Je zde."

„Ohlas nás!"

Stanko Nikolajevič Felsen vyňal z náprsní tašky navštívenku a podal ji muži. Ten hlasitě zatleskal a hned se objevilo několik sluhů, aby pomohli panstvu ze saní.

Vozka zavezl saně do kůlny, zavedl koně do stáje, nakrmil je, napojil a šel pak do místnosti pro služebnictvo. Tam se uklonil před ikonou, pozdravil přítomné a usedl k úzkému okénku.

Ačkoli to je proti zvyku Rusů, kteří rádi a mnoho hovoří, přece s ním téměř nikdo nemluvil. Musel požádat sám o jídlo a pití a odešel potom mrzutě do stáje, aby dohlédl na koně. Záře svítilny dopadla tam na známý obličej.

„Žorž? Ah, je to možno? Tys zde?"

„Poznal jsem tě ihned, Fedore, i když sis nechal narůst ten hrozný mužický plnovous. Věděl jsem už před týdnem, že sem přijede Felsen. Musím s tebou jako starý přítel mluvit, ale tak, aby o tom nikdo nevěděl."

Zhasl svítilnu a vtáhl ho za snopy slámy.

Po chvíli vyšel Fedor, jenž provázel nyní svého pána jako vozka, na dvůr, vstoupil na schody a vešel do pokojů, vykázaných statkáři Felsenovi a jeho choti. Oba byli již ve večerních šatech, aby se mohli odebrat k večeři.

„Vaše blahorodí!"

„Co je?"

„Je tu plukovník."

„Vím o tom, ačkoliv to Sorgeněv chtěl přede mnou zatajit."

„Hrabě dostal před osmi dny od plukovníka tento dopis."

Fedor podal svému pánu rozevřený dopis. Ten jej četl, nemoha při tom zakrýti náhlé zblednutí.

„Ty — kdo ti dal ten dopis?"

„Komorník hraběte Sorgeněva — Žorž. Známe se z Paříže a Londýna; vzal list svému pánu a předal mi jej, abych vás varoval!"

„Co je to, proboha? O čem to mluvíte?" zeptala se úzkostlivě

Zinaida Pavlovna.

„Nic to není drahoušku, než nová špatnost plukovníkova. Víš přece, že ti dva odsouzenci na Sibiř — Ivan a Maška — cestou do vyhnanství uprchli. Vypadá to tak, že nás policie měla omylem s nimi zaměnit, na druhém břehu Dviny zatknout a dopravit do Něrčinska. Rozkaz, aby dvě osoby, které cestují s pasem, znějícím na jména pan a paní Felsenovi, byly ihned zatčeny a co nejrychleji dopraveny přes Ural, při čemž jim nesmí být dovoleno s nikým promluvit, je podepsán carem a byl předán hraběti osobně plukovníkem Milanovem. Hrabě je zde guvernérem a má střežit protější břeh. Proto se také choval tak zdrželivě a neúčastnil se s námi večeře. Zneužili ho prostě k úžasnému přehmatu."

„Musíme se zachrániti!" zvolala mladá žena, chvějíc se úzkostí.

„Žorž myslí," ozval se Fedor, „že by bylo nejlépe zase zapřáhnout a vrátit se domů. Štěstí, že nás ten dobrý hoch ještě včas varoval!"

„Hm — ano — ale —" uvažoval dále Felsen, „což kdybych toho darebáka svrhl do téže jámy, kterou kopal pro mne? Co myslíš, Fedore, bude moci ten tvůj přítel Žorž nepozorovaně ke mně přijít?"

„Pokusím se o to."

Fedor odešel a zanedlouho přivedl komorníka hraběte Sorgeněva.

„Vy jste Francouz?" zeptal se ho Felsen francouzsky.

„Tak jest, monsieur. Hrabě Sorgeněv mne přijal v Paříži do svých služeb."

„Jste u něho spokojen?"

„Mám slušný plat a při ruském hospodářství si mohu spíše něco uložit. Chtěl bych však brzy jít do výslužby."

„Rozumím. Chcete si vydělat tuhle tisícirublovku?"

„Tisíc rublů?" zazubil se Žorž. „Ale jak?"

„Povězte mi — cestuje plukovník sám? Slyšel jsem, že je s ním také dáma. Řekl mi to převozník u Vagy."

„Dáma s ním je, ale nevím, zdali to je jeho manželka nebo jen sestra."

„Manželka ne, ale to se mi právě hodí. Zde je můj pas, jak vidíte. Zní na jméno pan a paní Felsenovi. Podaří-li se vám vyměniti ten pas za pas plukovníkův, bude tahle tisícirublovka vaše."

Žorž chvíli uvažoval. Po chvíli se usmál.

„Rozumím vám úplně, monsieur. Zrádce nechť jde místo vás na Sibiř. Zaslouží si toho a já kromě odměny budu mít ještě radost, že se ten lotr umyl ve vlastní špíně. *Bon* — svěřte mi ten pas! Jděte nyní k večeři, která asi dlouho nepotrvá, protože pak bude prostřeno pro plukovníka. Až nebude ve svém pokoji, uvidím, co lze dělat."

„Dobře. Nedám zatím najevo ani nejmenší nedůvěru a podezření. A teď už jděte, aby vás snad nehledali!"

Žorž a Fedor odešli.

„Hraješ nebezpečnou hru, Niko!" mínila starostlivě Pavlovna.

„Nestrachuj se, není o nic nebezpečnější než hra plukovníkova. Vidím mu až do duše. Nechce nás poslat na Sibiř, nýbrž na smrt, aby z tvého dědictví zaplatil své dluhy. Padne však do pasti, kterou pro mne chystal, a guvernér — nu, uvidíme později."

Dokončili oblékání a chtěli právě odejít do jídelny, když vešel Fedor.

„Blahorodí, mám neobyčejnou novinku!"

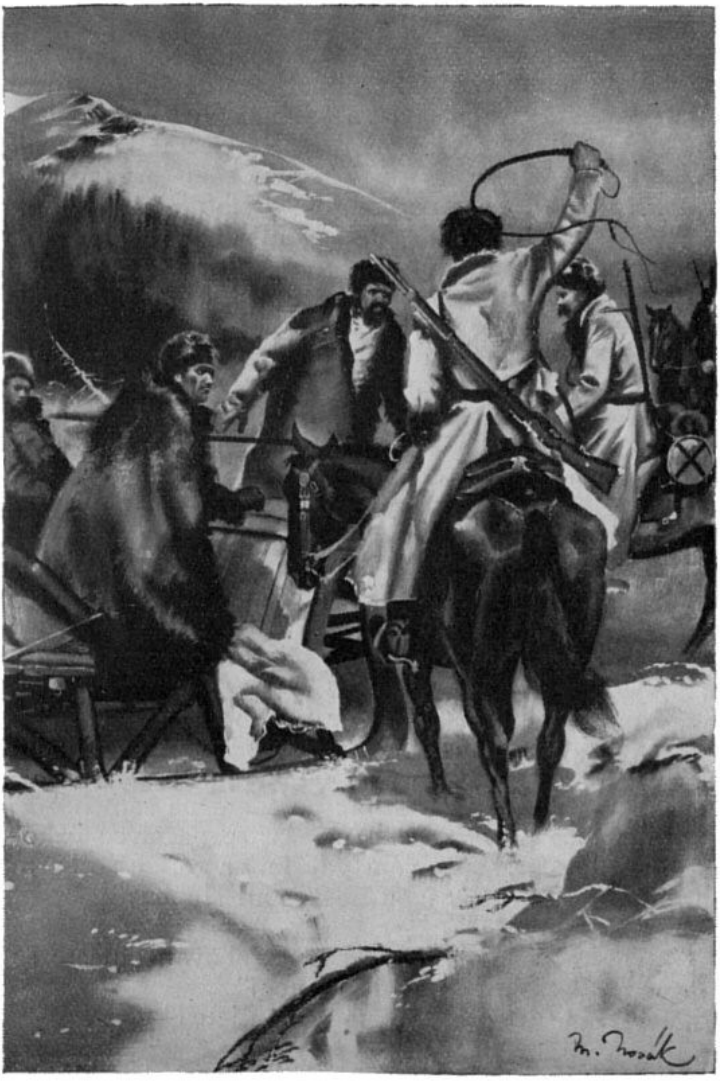
„Jakou?"

„Chtěl jsem vidět plukovníka, který se tu skrývá. Žorž mne zavedl do jeho pokoje, který je oddělen od plukovníkova pokoje jen dveřmi. Slyšel jsem tam tichý hovor, a proto jsem se tam podíval klíčovou dírkou. Hádejte, koho jsem tam uviděl?"

„Koho?"

„Koho jiného, nežli tu čertici Mašku. Viděl jsem ji zcela zřetelně. A pak jsem zaslechl i její hlas."

„To je prazvláštní věc!" promluvila Pavlovna. „Ona zde? Co za tím vězí?"

Důstojník vytáhl nahajku. „Ven ze saní, nebo vám pomohu!“
(Strana 199.)

„Plukovník je všeho schopen," poznamenal Felsen. „Plukovník byl jistě spoluvinníkem těch dvou ničemů, jak bylo patrno z jejich rozhovoru tehdy u zahradní branky. Zmůže velmi mnoho a — asi ji zachránil. Ivan zmizel a Maška smí u něho zůstat, dokud se mu nezprotiví. A ta pověst o tom, že uprchli cestou na Sibiř, byla asi rozšířena proto, aby to posloužilo jeho nynějšímu plánu. Čím déle o tom uvažuji, tím více si myslím, že ses nemýlil, Fedore. Ale plukovníkovi se ta hra nevyplatí! Cesta ho povede Bělěgradem, kde jsem soudcem. Počkám tam na něho a oba zatknu. Car se potom doví o jeho čistém plánu."

Podal své ženě rámě, aby ji odvedl k večeři. V jídelně byl pouze správce domu; hostitel se nechal omluviti. Všichni mluvili pouze jednoslabičně a nikdo se jídla téměř ani nedotkl. Felsen nakonec prohlásil, že jeho choť je příliš unavena a povstal s přáním dobré noci.

Když přišli do svého pokoje, mladá žena ihned ulehla. Felsen zhasl světlo a čekal potmě na Žorže. Uplynulo několik hodin, než očekávaný přišel.

„Povedlo se to znamenitě, monsieur."

„Skutečně?"

„Ano. Plukovník měl tobolku s papíry v kapse kožichu. Tady je jeho pas, místo něhož jsem do tobolky vložil váš."

Felsen rozsvítil, aby se přesvědčil o tom, že pas je pravý.

„Je pravý. Dobře! A zde je vašich tisíc rublíků."

„Děkuji vám, monsieur. A ještě něco. V osm hodin ráno je ještě tma. Plukovník odjede půl hodiny předtím, aby se s vámi setkal, až pojedete na saních."

„Hm. Chce na mne čekat a pást se na mých úzkostech! Milý Žorži, jen vám vděčím za to, že se karta obrátí. Kdy opustíte svou dosavadní službu?"

„Asi již na jaře."

„Kdybyste snad potom něco potřeboval, ohlaste se u mne v Petrohradě! Dobrou noc!"

„Nezapomenu! Dobrou noc, monsieur!“

— — — — — — —

Zámek byl druhého dne ráno ještě zahalen hlubokou tmou, když tiše vyjížděly z brány saně, v nichž seděl plukovník s Maškou.

Když přijeli do lesa, táhnoucího se až k Dvině, práskl kočí do koní, kteří se hned dali do bystrého cvalu.

„Konečně se blíží chvíle, kdy se nám dostane zadostučinění,“ řekl plukovník.

Maška mlčela, ale její vítězosláva nebyla o nic menší než jeho.

Sníh prosvítal, začínalo se rozbřeskovat. Bylo skoro již úplně jasno, když saně dojely k břehu Dviny. Na protější straně bylo viděti hlídky, rozestavené v určitých vzdálenostech, aby jim nic neproklouzlo. Když kozáci spatřili saně na druhém břehu, semkli se na jediném místě právě naproti.

„Vjeď na led! Vydrží!“ poručil plukovník.

Koně vjeli cvalem na led. Když dojeli na druhý břeh, uviděl plukovník druhé saně, stojící nedaleko pod stromy.

„Stát!“ vykřikl velitel kozáků.

Vozka uposlechl.

„Pas!“

Plukovník vytáhl brašnu, vyňal z ní pas a podal mu jej. Důstojník do něho pohlédl, pak si ostře změřil plukovníka i ženu, sedící v saních.

„Vystoupit!“

„Jak to?“

„Vystoupit!“

„Jak to, ptám se!“

„Vystoupit, povídám!“

„Nesmysl! Chci znát důvod!“

Důstojník sáhl klidně pod sedlo, aby vytáhl nahajku.

„Ven — nebo vám pomohu!“

„Cože — knuta? Pryč s ní a okamžitě! Jsem plukovník hrabě

Milanov a mohl bych tomu špatně rozumět."

„Plukovník —? Hrabě Milanov? Je tohle váš pas?"

„U všech čertů — ano!"

„Dobře. Zde stojí: pan Felsen a jeho manželka. Ven ze saní, chlape! Jsem hejtman a vím, co mám dělat!"

Podržel plukovníkovi pas před očima. Ten si přečetl obě jména, trhl sebou, ale než mohl pomyslet na obranu, byl odzbrojen, stržen i se svou průvodkyní se saní a odvlečen k druhým, jež je odvezly, obklopeny početnou hlídkou.

*

Po krátké době přejely řeku jiné saně. Nezaznělo žádné „Stát!" a nikdo je nezastavil. Kozáci měli již toho, na něhož čekali — byli pryč. Ve sněhu bylo však dosud viděti stopy toho, co se zde před nedávnem odehrálo.

„Jsou zatčeni!" řekl spokojeně Felsen. „Kupředu, Fedore, abychom je předjeli a setkali se s nimi v Běložradě!"

Museli si proto zajet, ale koně byli dobří a odpočatí. Odpoledne dojeli k zámku.

Tam věděli již všichni obyvatelé usedlosti, že přijede jejich nový pán se svou chotí a očekávali je, aby je slavnostně uvítali. Na zámku se odbylo tradiční představování a hostina s proslovy.

V době jídla, když se již setmělo, dojely saně, obklopené silnou kozačkou hlídkou. Hejtman zastavil a dal se ohlásiti u zámeckého pána. Již cestou se dozvěděl od vesničanů jeho jméno a užasl, když shledal, že na totéž jméno zní pas zatčených.

Překvapeně spěchal k majiteli zámku.

„Vaše blahorodí, vašeho jména bylo zneužito! Jste přece Stanislav Nikolajevič Felsen, přidělený k diplomatické službě jeho carského Veličenstva?"

„Zajisté," potvrdil tázaný.

„Dva zločinci, odsouzení k vyhnanství na Sibiř, za dopravy uprchli. Byli však znovu dopadeni a u nich nalezen pas, znějící na

jméno vaše a vaší choti. Právě je vezeme do Něrčinska.“

„Ach! A přišel jste patrně požádat o nové koně?“

„Ano.“

„Dám vám je, ale ne dříve, dokud mi ty zločince neukážete!“

„To nesmím, blahorodí!“

„Řekl jste přece, že zneužili mého jména.“

„Ano, to je pravda.“

„V tom případě podléhají mé soudcovské pravomoci, protože byli dopadeni na mém okrsku a protože mne osobně urazili zneužitím mého jména. Chci je vidět!“

Hejtman se zamyslel.

„Vydáte mi je potom, blahorodí?“

„Ovšem. Ihned. Znáte pravá jména a povolání těch lidí?“

„Ne. Kdo je poslán na Sibiř, je mrtev. Byli mi předáni a já je dopravím do Něrčinska. Víc nevím.“

„Dobře. Vydejte rozkazy a poručte pak mému správci, aby vám vydal vše, co potřebujete vy i vaše mužstvo!“

Stanislav Nikolajevič Felsen zavolal svou manželku a sluhu Fedora. Přišli hned.

Po několika minutách nato se objevil plukovník a Maška, vedeni a střeženi kozáky. Felsen je uvítal zachmuřeným pohledem.

„Darebové! Tedy vy jste použili pasu, který zněl na mé — — —“

„Stanislave Nikolajeviči!“ zařval plukovník, zatínaje pěsti. „Já — — —“

„Ticho!“ vykřikl Felsen, a obraceje se k hejtmanovi, dodal: „Poručte vzíti knutu. Zakazuji těm dvěma lidem, aby pronesli byť jen jediné slovo.“

Kozácký důstojník pokynul svým lidem, aby v případě potřeby použili bičů. Plukovník zuřil, ale musel se podrobiti.

„Použili jste pasu, znějícího na mé jméno. Poněvadž patříte caru, nemohu s vámi zatočit, jak bych chtěl, ale žádám alespoň o

vrácení dokumentu, který patří mně!“

Hejtman sáhl do kapsy a podal mu pas; chápal, že pas je majetkem Felsenovým a nemohl mu jeho vydání odepřít.

„Na cestu ještě povím těmto dvěma zločincům, že za pomoci svědků zjistím jejich totožnost. Car obdrží potom vysvětlení, jak se ztrácejí démanty a jak z hnaneckých transportů prchají zločinci. Odveďte je!“

— — — — — — —

Uplynula řada let. Stanislav Nikolajevič Felsen byl přidělencem ruského vyslanectví v jednom evropském státě a navštívil také Monte Carlo.

Jeden bohatý Rus působil tam croupierům v herně veliké starosti. Barva, na niž vsadil, vždycky prý bezpečně vyhrála. Felsen byl zvědav na toho šťastlivce a navštívil proto hernu. Ukázali mu tam ochotně pověstného hráče.

Když se spatřili a hráč naň pohlédl, všiml si Felsen, že muži, jenž právě shraboval výhru, se zachvěla ruka. Zbledl.

Felsen se odvrátil a odcházel beze slova. Nevyšel však ještě ani ze sálu, když pocítil na rameni ruku a tichý hlas zaprosil:

„Prosím vás snažně, Stanislave Nikolajeviči, neprozraďte mne!“

Diplomat se ledově podíval na mluvčího:

„Myslím, pane, že nebudete mít nic proti tomu, když vás nebudu vůbec znát,“ řekl.

Hráč mávl rukou a odvrátil se. Byl to bývalý plukovník hrabě Milanov, jemuž car dovolil opustiti Sibiř, ale jen s podmínkou, že mu budou navždy uzavřeny hranice Ruska.

Maška, krásná a zbožná společnice, podlehla útrapám dopravy na Sibiř. Chladný sever pokryl její hrob třpytivými ledovými krystaly.

Ivan Vesalovič zmizel. Nikdo o něm již nikdy neslyšel. Je však věčná spravedlnost, která praví, že každý hřích nese na sobě již pečeť odplaty…

OLD SHATTERHANDOVA
PRVNÍ LÁSKA

1. Rodina punčochářova

Moji čtenáři jsou zvyklí, že je zpravidla zavádím do dalekých krajů, k cizím národům, že se dovídají o událostech a příhodách, jež se jim zdají dobrodružné. A mnohý čtenář vzhlédne od knihy a zeptá se: „Zdalipak se tohle skutečně stalo? Něco takového se přece může stát jen v románě!“

Ano, stává se to ovšem také v románě, totiž v románě života. Kdo nemá oči jen pro velké události z oboru politiky, vědy, dopravy, vynálezů, nýbrž i pro malé příhody z osobního života lidiček, kdo dovede sledovat vývoj člověka jakožto jednotlivce, pro toho je jinak zcela bezvýznamný čin, zcela mizivá událost věcí dosti důležitou, aby si ji všiml. Takový pozorovatel pak se jistě přesvědčí, že život je nejplodnější a největší obrazotvorností nadaný romanopisec, jakého si jen lze představit.

Mluvil jsem často s čtenáři, kteří mi říkali: „Ano, tam, kde vy jste cestoval, tam se ještě něco děje. Ale přijďte jednou k nám do našeho okolí! Nenajdete tam ani tolik zajímavého, abyste o tom mohl napsat několik stran, tím méně knihu!“

Jaký omyl! Tvrdím, že bych mohl napsat o každém člověku, kterého dobře znám, celou knihu, a setkal jsem se dokonce s lidmi, kteří říkali: „Kdybych vám vyprávěl všecko, co jsem na vlastní kůži zažil a prodělal, mohl byste tím vyplnit několik knih.“

Ano, život je romanopisec nadaný nejbohatší obrazotvorností: jeho romány se odehrávají nejen v Americe, Asii a Africe, nejen u Indiánů, Mongolů, Polynésanů, Zulukafrů a Arabů, nýbrž i v Evropě a v kterékoli její zemi. A obrazotvornost tohoto romanopisce je v malém městečku či v

zapadlé vesnici anebo někde na uherské pustě často vydatnější a skvělejší než na Sahaře anebo v pralesích Zadní Indie. Lidé pozorují okolo sebe život, vidí a slyší jej, ba dokonce jej i spoluprožívají a přece nemají nejmenšího tušení, že tyto události, jichž jsou svědky, mohou „hrdinovi péra" poskytnout látku ke knize.

Ve svých knihách „Satan a Jidáš" jsem se dotkl zvláštní události ze svého života jen letmo, protože přímo nesouvisela s dějem knihy. Ne snad proto, že jsem ji považoval za vedlejší. Naopak! Způsobila, třeba jen na krátko, v mém myšlenkovém a citovém světě tak bouřlivé vlnobití, že jsem se tehdy jen nerad rozhodl onu událost zatajiti. Na tomto místě chci dohonit, co jsem zameškal.

Můj přítel, redaktor drážďanského nakladatelství tehdy onemocněl a požádal mne, abych za něho v redakci zaskočil. Slíbil jsem mu to a potřeboval jsem s počátku několik dní, abych se zapracoval. Choroba se zhoršila, redaktor zemřel, a nakladatel mi nabídl jeho dobře placené místo. Mohl jsem bydlet přímo v podniku, choť nakladatelova zařídila pro mne dvě pěkné světničky. Nechtěl jsem se však přece jen vázat a odřekl jsem. Slíbil jsem jen jedno, že zůstanu v redakci tak dlouho, dokud si nakladatel nenajde vhodnou sílu. Měl jsem práce dost a dost, tím víc, že vánoce byly přede dveřmi a nakladatelství připravovalo své propagační akce.

Uprostřed této mé práce jsem dostal pozvání svého dávného přítele profesora Viclipucliho, jehož život jsem vylíčil v jedné své knize. Přesto, že jsem byl prací přetížen, přišlo mi toto pozvání velmi vhod, takže jsem se ani na okamžik nerozmýšlel je přijmout. Kdykoliv jsem totiž byl doma, podnikal jsem, jak jsem byl zvyklý, o vánocích výlet do Rudohoří, abych si osvěžil staré vzpomínky a pokochal se v této roční době jedinečnou horskou krásou své domoviny. Dalo mi dosti práce, než jsem se osvobodil ze svých nových

pracovních povinností, ale přece jen se to podařilo. Dostal jsem dovolenou.

Když jsem přijel do hor, pustil jsem se jako obvykle od železniční zastávky nikoli po silnici, na které člověk nemohl zabloudit, nýbrž úvozem, který vedl napříč lesem. Než jsem se vydal na cestu, dal jsem si v nádražním hostinci namazat máslem dva pořádné krajíce chleba a obložit je šunkou. Pak ještě půl láhve vína do kapsy — s těmito zásobami jsem mohl na své tříhodinové cestě dobře vydržet.

Brzo nato mne pojal les do své náruče. Stál tu klidně a majestátně jako obětní háj pohanských předků. Nikde ani vánku. Vrcholky stromů neprochvěl nejtišší šumot. Spaly pod bílým příkrovem, který na nich ležel. Slyšel jsem jen skřípání sněhu pod svými kročeji. Tu a tam vedla přes cestu stopa zvěře, nebo jsem zahlédl hluboké, velké šlépěje horala, který sbíral dřevo.

Byl jsem snad vzdálen ještě asi tři čtvrti hodiny od svého cíle, když jsem spatřil lidskou stopu, ještě čerstvou. Člověk, který tu šel, kráčel, soudě podle té stopy, velmi pomalu a těžce, neboť šlépěje byly hluboké a navzájem spojené mělkými pruhy, svědčícími o tom, že člověk, který se tudy ubíral, kráčel šouravým krokem. Nohy stěží zdvihal ze sněhu. Když jsem potom přišel k záhybu úvozu, spatřil jsem, čí to byly stopy.

Stála tam stařena s proutěnou nůší na zádech. Opřela si ji o velký kámen, vyčnívající z břehu. Nůše byla naplněna posbíraným chrastím, a na ní byla rovněž hromada chrastí, nejméně dvakrát tak velká jako nůše. Žena byla i na poměry obyvatelstva v tomto chudobném kraji velmi bídně oblečena. Měla na sobě děravou sukni, chatrnou zástěru, do níž měla nyní zabaleny ruce, starou kazajku, plnou záplat a na šedivé hlavě šátek. Punčoch a bot jsem neviděl, protože vězely v hlubokém sněhu. Zdálo se mi, jako by žena tiše plakala, ale přestala, když jsem se k ní blížil.

„Pozdrav Bůh, matko!“ řekl jsem, přecházeje okolo ní.

Nepoděkovala, jen přikývla hlavou. Ústa se jí sevřela jako člověku, který chce přemoci pláč. V očích měla slzy. Zastavil jsem se a z úst mi bezděčně vyhrklo:

„Copak je s vámi? Máte hlad?“

Stařena se už nedovedla ovládnout. Vytáhla ruce ze zástěry, přikryla si pak zástěrou tvář a hlasitě se rozplakala. Chvíli jsem ji nechal, ale pak jsem jí stáhl ruce i zástěru s obličeje a opakoval jsem svou otázku:

„Máte hlad, co? Mám pravdu?“

„Ano,“ přiznala šeptem chvějícími se rty.

„Sundejte tu nůši, mám s sebou jídlo.“

„Tu nůši, tu nesmím sundat, nedostala bych ju potom už na záda, pane.“

„Jen ji sundejte, pomohu vám pak.“

„Ale kdež, to nejde. Nemůžou přeci tak dlouho čekat, až si odpočinu. Než budu moct zas jít dál, potrvá to eště dlouho. Ej, ej! Ta nůše je na mně moc těžká, můj panáčku!“

„Pročpak jste ji tolik naložila?“

„Enu, musím. Dyž dneska nepřinesu žádny dřevo dom, tak nemáme zejtra žádny chleba.“

„Hm. To je věru víc než smutné! Ale sundejte konečně tu nůši! Zůstanu tu, až budete moci jít dále.“

Pomohl jsem jí zbavit se nůše, svlékl jsem zimník a pověsil jsem jej okolo ramen ženě zimou se třesoucí. Vybalil jsem pak chléb s máslem a šunkou, dal jsem jí to a vyzval ji:

„Tak tady máte. Jezte a sedněte si k tomu! Jste unavena, a mému kabátu neuškodí, když si na něm odpočinete.“

Stařena se podívala na chleby a znovu se rozplakala.

„Neplačte a jezte!“ poručil jsem jí.

„Jezt? To nemůžu,“ vydechla.

„Vždyt’máte hlad, je to na vás vidět.“

„No jo, ale každý sousto by se mně vobrátilo v ústech. Něco tak dobrýho nejni u nás celej rok, milej pane. Kdyby to měli moje lidi doma! Voni sou tak dobrej, milej pane, ale esli proti tomu nic nemají, tak si vezmu ty krásny krajíce s sebou dom."

„Abyste je dala svým lidem?"

„Jo."

„Ne, nic takového. Sněžte je, a to hned! Jste unavena, máte hlad, a nebudete-li jíst, jakpak se chcete dostat s tou těžkou nůší domů? Uvázla byste někde cestou ve sněhu a zmrzla byste. Jen jezte! Dám vám potom ještě něco pro vaše lidi."

Zdálo se, že hlavně toto mé ujištění ji přimělo k jídlu. Bylo až dojímavé pozorovat, jak rychle bezzubá ústa hltala jídlo. Stařeně bylo zřejmě líto, že musí šunku sníst sama.

„Takovej dobrej chleba holt u nás nejni," řekla. „A tolik másla na ňom! A k tomu eště šunka, nebo je to salám? To u nás nejni ani na největší svátek!"

„Kdopak jste? Jste vdaná, matko?"

„Už dlouhý roky né. Su vdova a žiju u mýho zeťa. Von plete punčochy a menuje se Ptáček."

„Má jistě velkou rodinu?"

„Pět dětí. To je nás se mnou vosum ke stolu."

„Kolikpak vydělá váš zeť?"

„Dyž moc, tak pět zlatek za tejden, ale každej rok přijde dvakrát dlouhej čas, že pletačka stojí a to nevydělá nic. Nejni do čeho píchnout."

„Osm krků a pět zlatých na týden! To znamená pořádně počítat a umět hospodařit, aby člověk vyšel, viďte?"

„Hospodařit a hladovat, milej pane. Brambory se zle urodily, a teď eště ta velká zima! Člověk nemá nic na sebe a nic do sebe. A k tomu eště vánoce na krku. Bohatý lidi si pečou buchty a koláče, strojejí si vánoční stromky a dávají si dárky, ale my musíme děkovat pánu Bohu, estli máme brambory na

loupačku a trošku soli k tomu.“

„Cožpak nemáte nikoho, kdo by vás mohl podporovat?“

„Prosímich, kdopak by nám měl něco dát? Žádnej u nás v dědině sám nic nemá.“

„Ba věru, je to chudobná vesnice. Vím to, leží příliš vysoko v horách. Proč vy, dobří lidé, zůstáváte tak přilepeni ke své hroudě, která vás, protože lidí přibývá, na konec přece jen nemůže uživit? Pročpak nejdete tam, kde je víc výdělku a práce?“

„To jim nemůžu říct, milej pane; na to nejsu dost moudrá. Ale sou lidi, kerý říkají, že zvostáváme v tých našich horách proto, že jich máme tak rádi a to může bejt dovopravdy pravda. Měla sem mimo tý svý dcery taky syna, kerej vodešel do ciziny, ale vono to nic nepomohlo.“

„Neměl štěstí?“

„Eh, kdopak ví! Šel do světa jako tovaryš; byl švec, vědí. Párkrát nám psal, ale né moc dobrýho. Poslední psaní vod něho přišlo z Hamburku. Stálo v něm, že prej chce do Ameriky.“

„A je tam?“

„Může bejt, protože v tom psaní to stálo, že pojede; ale istýho nic nevíme.“

„A potom jste už o něm neslyšela?“

„Ani jediný slovo. Von se istě na tý cestě utopil, protože dyby se tam byl šťastně dostal, tak by si byl aspoň jedenkrát spomněl na svoju udřenou mámu a na svoju sestru. A dyby byl zvostal chudobnej, tak to přeci tam nemůže tolik stát, poslat nám sem psaní.“

„To je pravda. Byl jsem tam za mořem už také a znám tedy ty poměry. I nejubožejší člověk tam vydělá tolik, že může dobře poslat každý týden několik dopisů, aniž mu to uškodilo.“

„Tak vidějí, že mám pravdu. Taky jsem si to řekla. To von

teda istě umřel. Dlouho, dlouho sem se nad tým trápila, ale teďkonc už sem se s tým smířila. Bylo by, pravda, lepší, dyby byl eště živej a mohl svý starý mámě občas něco poslat. Byla bych mu za to vděčná a milej Pánbu by mu to jistě voplatil!“

Kdyby byla tehdy tahle ubohá, dvojnásob ubohá žena věděla to, co jsem zvěděl později, že totiž její syn je milionářem! Neutopil se cestou, ale šťastně se dostal do Ameriky. Změnil si jméno Ludvík Kovář na anglické Lewis Smith. Štěstí mu přálo a přiženil se do velkého obchodu s obuví v New Yorku. Dodával potom za války proti jižním státům obuv a pak i jiné potřeby pro vojsko a vydělal hodně peněz. A přece zapomněl na svou matku, kterou by byl mohl tisícinou svého jmění učinit šťastnou. Nevěděl jsem to ovšem ještě, když jsem tu s ní stál v lese. Dověděl jsem se o tom teprve později.

Když stařena dojedla chléb, otevřel jsem láhev s vínem a dal jsem jí napít. Jak jí to chutnalo a jak se jí zasvítily oči! Potom řekla:

„Copak je to za kořalku? Tá je ale dobrá. Tá zahřeje žaludek aji srdce!“

„To není kořalka, matko, je to víno.“

„Jeminkote, víno, ke všeckýmu eště taky víno! Dyby to moje lidi věděli! No, však se to dovědí, veď im povím, jak přijdu dom.“

„Vy jste ještě nikdy nepila víno?“

„V celým svým životě eště nikdá. To si můžou dovolit jen vopravdověnskí boháči. A takovej sou taky voni!“

„Já? Pročpak si to myslíte?“

„Protože jich znám.“

„Vy mne znáte?“

„Pravdaže a dobře! Voni sou pan lingenist, kerej často chodí k profesorovi Viclipuclimu.“

„Myslíte lingvista?*) Jak víte, že jsem lingvista?“

„Tá stará slečna Hana mně to povídala, dyž byla u pekaře, kmotra Nováka. No, ale už sem se najedla a párkrát napila, už musím koukat, abych se dostala dál. Su už od samýho rána v lese.“

„Už od rána! Je to možné?“

„Ba jo, bylo eště tma, dyž sem vodešla z domu.“

„Ale před tím jste se doma najedla?“

„Vypila sem hrneček kávy, vědí: kafe z pražený mrkve.“

„A co jste jedla?“

„Vzala jsem si s sebou do lesa štyry studený brambory; ale ty sem už všecky snědla po cestě.“

„A to je všecko, co jste dnes jedla?“

„Všecko. Až přijdu dom, dostanu teplou bramborovou polívku. Jak to člověku udělá dobře, dyž je promrzlej, to jim nemůžu ani povědít.“

„Šálek kávy z mrkve a čtyry studené brambory! Neměla byste chodit tak daleko do lesa a neměla byste si tolik nakládat.“

„To se jim lehko řekne; ale copak budeme jezt, dyž nedonesu dosť dřeva? Právě teďkonc, před vánocema nemá můj zeť co dělat, moje dcera leží doma nemocná. Von teďkonc, jako ten můj zeť, vyřezává doma, aby si přeci vydělal pár grošů, dřevěný lžíce — dostane jeden groš za tucet, a já chodím do lesa sbírat chrastí. To potom doma rozsekáme na krátký kousky, svážeme do votýpek a nosíme do města, kde dostanu za jednu votýpku pět feniků. Teďkonc leží chrastí hluboko pod sněhem a člověk muší jít daleko do lesa, aby nasbíral pořádnou nůši. Proto sem dneska tak dlouho na cestě. Teďkonc vidějí: čím víc dřeva přinesu dom, tým víc pěťáků vydělám.“

„Řekněte mi, kolik otýpek uděláte z toho chrastí?“

*) linguista, jazykozpytec, znalec řeči.

. . . popadl jsem nůši, hodil si ji na záda, a šli jsme . . .
(Strana 217.)

„Štyry.“

„Tedy za dvacet feniků! A za to se dřete od rána až do večera a brodíte se sněhem a mrznete v lese!“

„O jé, to přeci ještě nejni všecko. To dřevo musíme přeci ještě doma rozsekat a potom ho donýst do města, to je dobrý dvě hodiny cesty. Ale teď je už čas, abych se dostala dál!“

„Napijte se ještě jednou! A potom si dejte tu láhev do nůše, aby se mohla také vaše nemocná dcera napít vína. A tohle si vezměte s sebou.“

Dal jsem stařeně láhev s vínem a peníz. Pohlédla naň a vracela mi jej se slovy:

„Voni se zmýlili, milej pane. Todlenc nejni pěťák ani groš, to nemůžu vzít. Takovej peníz já ani neznám, veď je to ňáký žlutý!“

„Jen si to vezměte! Není to ani příliš málo ani příliš mnoho. Váš kupec už bude vědět, kolik to platí.“

„No, tak jim teda pěkně děkuju, pánbu zaplať. Vedí, co udělám?“

A stařena zdvihla ukazováček a zatvářila se tak šibalsky, jako když někdo chce někomu přichystat příjemné překvapení.

„Dneska je sobota, to se večír sejde zpěváckej spolek,“ řekla.

„Tak? Vy máte v dědině zpěvácký spolek?“

„No a jakej! Sou v ňom lidi, kerý mají pěknej hlas, sou z několika vesnic tady v okolí. Ten spolek má víc jak třicet členů, a voni to dělají tak: jednou je zpěvácká hodina v tej dědině a po druhý zas v jinej. Sou mezi nima dobrý zpěváci, ale můj zeť je z nich přeci nejlepší!“

„Tak! Copak zpívá?“

„Co stojí v knížkách, v kerejch sou noty.“

„No ano. Ale myslím, jaký hlas má.“

„Jakej hlas? Pořádnej, zpívá hodně hlasitě, dyž se do toho dá.“

„Vy mi nerozumíte. Zpívá vysokým nebo hlubokým hlasem?“

„No, vedí, to jak kdy. Někdy hluboko a někdy zas vysoko,

jak to holt stojí v notách.“

„Nu ovšem, ale já myslím, zdali zpívá bas?“

„Kdepak!“

„Tenor?“

„Jo jo, tak se ta věc menuje. Von zpívá první tenor, von je dojemnej.“

„Cože? Kdo je dojemný?“

„No jako ten můj zeť.“

„Dojemný? Copak to znamená?“

„No, že je holt dojemnej. Pan direktor to vo ňom říká, to proto, že má tak krásnej hlas.“

„Ach tak, to znamená, že má dojemný hlas?“

„Jo jo, tak je to. Von má dojemnej hlas. Von je vopravdu dojemnej — ale copak sem to chtěla říct? A jo, už vím: tedy dyž se teda ten zpěváckej spolek sejde, tak voni si vždycky něco vypijou, ale ten můj zeťné, protože von na to nemá. Von je ten nejchudobnější ze všeckej, nejvejš že mu sem tam někerej ten kamarád dá trochu napít. Ale dneska to bude jináč! Voni mi, milej pane, darovali ten peníz. Nechtějí mi říct, co to je a kolik to platí, ale von ten náš kupec už to bude vědít a poví mně to. A esli to platí víc jak dvacet feniků, tak dostane ten můj zeť vode mně celej groš, aby si mohl taky jednou vypít sklenku piva. Myslím, že proti tomu nic nemají?“

„Vůbec ne, naopak vás musím pochválit, že máte tak dobré srdce.“

„Že jo, von si to vopravdu zaslouží. Von se dře jak může. My máme v dědině taky muzikantskou kapelu, a vedí, kdo je kapelníkem? Von — ten můj zeť.“

„Co nepovídáte?“

„Jo jo, von umí víc, než vyřezávat lžičky a lopatky,“ řekla stařena pyšně. „Měli by ho jednou slyšet, dyž doprovází nějakou písničku na svůj inštrument, na činely.“

„Na činely? Myslíte jistě na čelo?“

„Jo jo, tak nějak se tá věc menuje. Člověka to pořadně chytne za srdce, dyž ho slyší hrát. Vono to z toho inštrumentu pláče a vzlyká, že by se dal člověk taky hned do breku. Ale můj zeť říká, že jeho kluk, to jako můj vnuk, to umí ještě vo moc lepší."

„Jeho chlapec? Jak je starý?"

„Patnáct."

„A nač hraje?"

„První housle."

„První? Tak mladý?"

„Och, můj zeť říká, že ten kluk, dyž hraje, strčí všecky, který von zná, do kapci!"

„To je velmi neobvyklý případ! Mohl bych ho snad jednou slyšet hrát?"

„No vedí, to myslím, že neé."

„Pročpak?"

„Vedí, von se ten chlapec před cizejma stydí."

„Pročpak by se styděl? Když dobře hraje, nemá se proč stydět."

„No, von už je takovej, a to nikdo nezmění."

„Když je mu patnáct roků, jistě se už rozhodl, čím chce být. Copak z něho bude?"

„Co by z něho mělo bejt? Zrovna to samý jako z jeho tatíka: punčochář a muzikant."

„Punčochář? To by byla věru škoda! Má-li ten chlapec talent, nenechá ho tu přece jeho otec sedět jako venkovského muzikanta!"

„Vono to asi jiný nebude. Do města ho dát nemůže, protože nemá peníze na učení a nesehnal by jich, a von, jako ten kluk, taky nemá chuť jít z domu."

„Kdopak ho učil hrát?"

„Jeho tatík, jako můj zeť, vedí, ale von ten kluk ho teď desetkrát strčí do kapci."

„To bych ho skutečně chtěl jednou slyšet. Nemohla byste

to nějak zařídit, matko?“

„To vopravdu nemůžu. Dyž Frantík nechce, tak ho k tomu nepřinutějí, ani dyby ho tahali desetima koňma. Von nechce vo cizejch ani slyšet. No, ale možná, že by jim k vůli to přeci udělal.“

„Myslíte?“

„Jo, možný by to bylo, protože voni mi dali ty dva velký krajíce a eště k tomu s máslem a šunkou a k tomu ještě taky víno, co našinec nedostane za celej život. Ale teď sem už jim toho dosť napovídala, teď už vopravdu muším jít!“

„Ano, pojďme! Pomohu vám s nůší.“

Zdvihl jsem nůši, aby ji mohla zase vzít na záda. Dokud jsem nůši držel, tak to šlo, ale jakmile jsem ji pustil, poklesly stařeně kolena. Byla celodenním pobytem v lese příliš utrmácena. Její tělo bylo příliš slabé, aby břemeno neslo dál.

„Tak to nejde. Musíme ubrat dřeva, matko, je to na vás příliš těžké,“ rozhodl jsem.

„Kdepak! Co jich to napadá, milej pane? To nemůžeme, to by už z toho nebyly štyry votýpky,“ zvolala.

„Ubereme jen tolik, kolik by stačilo na jednu otýpku, a já vám dám těch pět feniků, o které tím přijdete.“

„Neé, ach neé! Voni mi už dali dosť. Veď já už tu nůši unesu.“

Avšak stařena příliš důvěřovala svým osmdesáti rokům. Byl by to od ní býval i při pěkném počasí a dobré cestě v tomto jejím věku zcela mimořádný výkon, nést tak důkladnou nůši, cožpak teprve v tomto mrazu a za vysokého sněhu. Nechtěla však, abychom z nůše něco ubrali, třebaže při každém pokusu, dostat se s nůší kupředu, jí znovu poklesla kolena. Byla to umíněnost starých lidí, kteří v některých směrech začínají dětinštět. Udělal jsem věci krátký konec: popadl jsem nůši, hodil jsem si ji na záda, kabát jsem si dal přes ruku, do druhé ruky hůl a řekl jsem:

„Tahle tvrdohlavá nůše bude na mých zádech sedět

ochotněji než na vašich. Pojďte!“

Stařena tu stála vytřeštivši na mě údivem oči.

„Pojďte, prosím vás! Teď to bude jistě lépe klapat.“

Vyšli jsme pomalu z lesa a před námi se objevila dědina. Stařena chtěla, abych jí nyní nůši dal, ale neučinil jsem tak.

„Pane lingenist, copak si myslejí? Dyž to někdo uvidí, bude vo tom povídat po celej dědině!“

„A co na tom? Je hanba nést nůši?“

„No, to teda neé. U nás to hanba nejni, ale takovej velkej pán a k tomu eště lingenist a dobrej známej profesora! Copak by tomu pán profesor řekl?“

„Nic, jen pojďte! Kdepak bydlíte?“

„Támhlenc v tom maličkým domku, co je vedle to hasičský skladiště ze stříkačkou, tam vlevo pod tým kopcem.“

„Už vím, vyznám se tu. Pojďte! Nebo mě chcete nechat jít samotna? Nemám nic proti tomu.“

Stařena vykročila za mnou rychle a živě. Chtěla mne dohonit a nést nůši sama, ale nedal jsem se. Kráčel jsem chvatně kupředu, a tak to šlo skoro poklusem přes celou vesnici. Všude na nás hleděli lidé okny, a kdo byl na návsi, zůstal stát s otevřenými ústy. Tohle malé dobrodružství mne velice bavilo. Stará matička se však styděla a zlobila. Konečně jsem před sebou zahlédl skladiště s hasičskou stříkačkou a vlevo od něho malý domek, který před tím stařena označila za své obydlí.

Zamířil jsem k domku. Z jeho dveří vyšlo mladé děvče s vědrem na vodu v ruce. Bylo chudobně oblečeno. Nebylo mu ještě celých sedmnáct roků, ale bylo to rozkošné dítě. Bude-li se i nadále tak vyvíjet, bude z něho jistě krasavice.

Když nás děvče spatřilo, zastavilo se. Přímo se polekalo.

„Bydlíte tu?“ tázal jsem se dívky. „Ano.“

„Jak se jmenujete?“

„Marta — Marta Ptáčková.“

„Dobrá. Tuhle máte, Marto, nůši a také svou babičku. Uvařte jí hodně teplou bramborovou polévku. Zítra navštívím vašeho otce."

Složil jsem nůši před domem, oblékl jsem si kabát a vracel jsem se dědinou, neboť můj přítel, profesor Viclipucli, bydlel na kraji dědiny, kudy jsme se stařenou přišli z lesa.

Jak se však za ty dvě minuty, co jsem byl nyní v této dědině, celá vesnice změnila! Všude byly otevřeny dveře, před nimi stáli obyvatelé a hleděli na mne užasle jako na zázračné zvíře. Všude, kudy jsem procházel, slyšel jsem vlídné pozdravy; lidé smekali klobouky i čepice. Byl jsem na nejlepší cestě stát se hrdinou dne — — —

Druhého dne po obědě nechal jsem profesora přes jeho živé protesty samotna mezi jeho indiánskými číslovkami a hlasitým slabikováním indiánské výslovnosti a šel jsem do dědiny, navštívit punčocháře Ptáčka. Jeho domek byl zosobněná chudoba. Skládal se jen ze dvou neomítnutých světnic. Nemocná žena ležela v posteli. V koutě u okna stála stolice na pletení punčoch, ale teď zahálela. V druhém koutě jsem spatřil kachlovou pec, okolo níž byla lavice. Mezi stěnou a pecí zůstalo úzké místo, tak zvané „peklo", v němž stála dřevěná kostra staré pohovky, pobitá deskami. Na ní seděli tři mladší děti. Nejstarší dcera, Marta, kterou jsem viděl již včera a mluvil s ní, umývala nádobí. Její otec seděl uprostřed světnice na nízké stoličce a vyřezával kus dřeva, z něhož se měla jistě stát lžíce nebo lopatka. Dosud se to podobalo dřevěnému klínu, jakým dřevaři v lese štípají pařezy.

To tedy byl prvý tenorista s dojemným hlasem. Měl bledé, vpadlé tváře a vypadal vůbec chorobně. Oblek, který měl na sobě, byl víc než chatrný. Na lavici u pece seděla stařena, které jsem včera nesi nůši. Větší chlapec utekl, když jsem vstoupil do bytu — co nejrychleji za Martu, kde se schoval, drže se jí jako malé dítě za zástěru.

Světnice vypadala sice velmi chudě, ale čistě. Na jedné stěně visely housle a na druhé byla v rámečku vytištěná slova:

S Bohem začni každé dílo,
podaří se ti až milo.

Všiml jsem si, stejně jako již včera, zvláštní krásy dcery tohoto chudáka, které nebylo ještě ani sedmnáct let. Byla však již na svůj věk velmi vyvinutá, kvetla jak růže a měla dlouhé, plavé vlasy, ale snědou tvář a černé sametové oči, tvarem podobné mandlím, a dlouhé, husté a tmavé řasy. Měla neobyčejně malé ruce, rovněž i nohy, jak bylo vidět i přesto, že měla dřeváky. Když mluvila nebo se usmála, bylo vidět dvě řady jako perličky drobných, zdravých zubů s modravým nádechem. Myslím, že kdybych byl býval o několik let mladší, byl bych schopen na toto krásné a tak ctnostné děvče spáchat několik set veršů s nezbytnými rýmy: nebe — tebe, rád — hrad a podobně.

Punčochář Ptáček vstal se své stoličky, když mne zahlédl vstupovat. Pozdravil jsem jeho rodinu a podal mu ruku. Skoro se neodvážil ve své ostýchavosti se jí dotknout.

„Nuže, jakpak se máte, otče?“

„Děkuju za voptání. Ujde to. Jsme spokojeni.“

„A babička? Už se zotavila ze včerejší námahy?“

„Enu, nebylo to tak zlý. Povídala, že se ještě nikdá neměla tak dobře. Voni jí přeci dali takový dva velký krajíce chleba s máslem a ještě k tomu taky šunku a salám, a nesli jí přes celej les a přes celou dědinu až sem dom nůši a k tomu jí ještě darovali zlaťák. No, měli vidět jaký vona dělala voči, dyž jí kupec povídal, jakou má ten zlaťák cenu. Dala mi ze samé radosti hned padesát feniků najednou na pivo.

Ale já sem to nepropil, potřebuju medicínu pro svoju nemocnou ženu.“

„Copak jí je?“

„Jo, to ani sami doktoři nevědí; jeden říká to a druhej vono. Je to holt trápení. Marta sloužila ve městě a dycky nám poslala celej svůj plat. Tomu je teďkonc taky už konec, protože vona musela dom, protože matka teďkonc, dyž je nemocná, nemůže pracovat. Až zas bude zdravá, tak musí holka zas do města do služby."

„Pánbůh vám pomůže, nevěšte hlavu," utěšoval jsem ho. „Ale já jsem vlastně přišel k vůli vašemu Frantíkovi. Rád bych viděl ty jeho housle. Mohu si je prohlédnout?" ukazoval jsem na stěnu.

„Neé, to sou mí housle!" vykřikl hlas za Martinými zády.

Ale otec Ptáček přece jen sňal housle se stěny.

„To sou mí — mí!" opakoval chlapec.

Patnáctiletý hoch a ještě tak dětinský! Je rozmazlený anebo má takovou povahu?

Jeho otec naladil struny, sňal potom také smyčec s hřebíku a zavolal na chlapce: „Poď sem, Frantíku, a ukaž pánovi, jakej mají hlas!"

„Neé!" odpověděl chlapec, skrývaje se stále za svou sestru, ať se kroutila, jak chtěla.

Naléhali na chlapce: „Tak přece pojď!"

„Neé!"

„Proč ne?"

„Já se stydím!"

„Takovej velkej chlapec! No, dělej!" domlouval mu otec.

„Neé — nepudu!"

„Ten pán ti dá pěťák!"

„Neé!"

„Celej groš!"

„Ach neé!"

„Padesát grošů," navrhl jsem.

„Neé, nepudu!"

Uvádím tuto scénu tak věrně a podrobně jen proto, aby vynikl rozdíl toho, co se potom stalo.

„Frantíku," pokoušela se chlapci domluvit také jeho babička. „Víš přeci, jakej je to hodnej pán!"

„Neé!"

„To je přeci von, co mně dal ty dva krajíce chleba s máslem, a šunku a k tomu ještě ten zlaťák. Poď teda!"

„Neé!"

„Pročpak nechceš jít?"

„Von je moc — — je to moc veliký pán."

„Ach, to nic nedělá, von nejni vůbec tak pyšnej, jak si myslíš!"

„Neé, nepudu!"

Zkrátka a dobře, celá rodina si dala všemožnou práci s tím chlapcem. Prosili ho, hrozili mu bitím, ale marně. Jeho odpověď zněla stále „Neé, nepůjdu!" A nemohli ho dostat z úkrytu za jeho sestrou. Tu bylo třeba začít jinak.

Řekl jsem proto:

„Jen ho nechte! Co mám z toho, budu-li ho slyšet hrát! Zkusím sám ty housle."

Svlékl jsem plášť i kabát a usedl jsem jen ve vestě na stolici před pletačkou a začal jsem hrát — jako začátečník, nejprve několik tónů, potom několik lehčích melodií jako „Já husárek malý", „Tluče bubeníček" a podobně. Když jsem takto pokračoval, zazněl za Martou dětský smích a potom se ozval chlapcův hlas:

„Von nic neumí, vůbec nic! Ten je hloupej!"

Zahrál jsem ještě několik jednoduchých melodií a tázal jsem se potom jen tak mimochodem: „Umí ten váš chlapec vůbec hrát?"

„Jo," odpověděl otec.

„No, za mnoho to asi nestojí! Za prvé jsou ty housle špatné — takový starý krám jsem vůbec ještě neviděl!"

V té chvíli vykoukl chlapec za Martinými zády a pohlédl na mne rozzlobeně, že jsem pohaněl jeho housle. To ho přivedlo z míry.

„A já byeh se zase styděl se tak hloupě schovávat, místo aby tu někdo hrál dobře na housle. Kdepak by se na takové dědině vzal talent k houslím! Kdoví, jak ten chlapec na ty housle skřípe. Hrát jistě neumí!“

Tu zvolal chlapec za zády své sestry hněvivě:

„No, tolik, co vy, umím taky a eště víc a vomoc lepší!“

„Nelži!“

„Nelžu nikdy! A k vůli vám vůbec nebudu lhát, to mi ani nenapadne!“

„Copak ses vlastně naučil?“

„No, dybych měl hrát takový hloupý písničky jako vy a eště tak falešně, to bych se vopravdu styděl!“

Probudil jsem u chlapce uměleckou hrdost a viděl jsem, že teď dosáhnu svého cíle. Že byl chlapec na mne hrubý, mne docela bavilo. Pokračoval jsem:

„A já bych se zase styděl se tak hloupě schovávat, kdybych něco opravdu dovedl, jak ty o sobě tvrdíš! Ostatně, dovedu hrát ještě jiné věci, mnohem těžší, poslouchej!“

Začal jsem hrát jednoduchou taneční písničku, nijak těžkou.

„No, estli je todlenc těžký, tak už všecko!“ vysmál se mi chlapec.

„Poslyš, kluku, nechlub se tolik. To ty jen tak říkáš, že umíš hrát, ale tohle bys po mně jistě nezahrál!“

„Že neé?“ odpověděl chlapec a vystoupil z úkrytu za zády své sestry. „Co jste tu hrál, to všecko dovedu a vo moc víc!“

„Jen se tak nenaparuj! A když zahraju něco, co vůbec ještě neznáš, jak to chceš po mně zahrát?“

„Jen to zkuste! Zahraju všecko hned po vás!“

„Nesmysl!“

„Je to pravda!“ vykřikl na mne chlapec přistupuje blíž.

„Vyzkoušel bych tě, ale vím už napřed, že bys dostal strach a utekl bys!“

„Neuteču! Takový housle jako mám já — s týma se nemusím bát!“ ujišťoval chlapec a přistoupil až ke mně. „Chcete se vsadit?“

„Proč ne?“ řekl jsem pohrdavě.

„Jen nebuďte takovej domejšlivej! Prohrajete! Vo co se vsadíte, že všecko po vás zahraju?“

„Řekni sám!“

„Vo novej šátek na hlavu — pro babičku!“

„Pročpak o šátek?“

„Protože vona potřebuje šátek. Mrznou jí uši, povídala. Já ji ten šátek vyhraju!“

Chlapec nebyl ošklivý. Byl podoben své nejstarší sestře. Že se chtěl postarat o šátek pro svou babičku, to se mi docela líbilo. Stál přímo přede mnou, ruce měl opřeny v bok a hleděl na mne vyzývavě.

„Když prohraješ, musíš ten šátek zaplatit!“ řekl jsem mu.

„My máme peníze, deset zlatek!“ odpověděl sebevědomě.

„Dobrá, tak tedy platí. Ale uvidíš, jak rychle prohraješ!“

„Jenom už začněte, to bude asi něco pěknýho!“

Že jsem před chvíli svlékl plášť i kabát a seděl tu ve světnici jen ve vestě, tím jsem jeho odmítavosti zasadil první ránu, neboť viděl, že teď už nejsem tak „nóbl“, jako před tím. Probudil jsem potom jeho zájem a podráždil jeho zvědavost. Bylo vidět, že se již sotva může dočkat, až začnu hrát. Zatvářil jsem se velmi důležitě a spustil jsem: „Krásný vzhled je na ten boží ‚svět‘. Když jsem dohrál, podával jsem mu housle.

„Tohle já hrát nebudu!“ řekl odmítavě chlapec. „S takovou věcí nezačneme. Estli nic jinýho neumíte, tak rači ten šátek hned zaplaťte!“

A tu jsem zahrál pochod.

„To už by šlo," řekl hoch a chopiv se houslí, zahrál rovněž ten pochod. Hrál jsem potom několik jiných, těžších věcí, které chlapec po mně hned opakoval. Nato jsem přednesl několik vážných skladeb, stále těžších, a hoch je všechny zahrál po mně bezvadně, aniž se přehmátl aneb uvázl. Samozřejmě jsem nehrál skladby, které by i cvičený houslista nemohl hrát bez not. Chtěl jsem přece, aby chlapec sázku vyhrál. Hrál jsem krátké úryvky z různých skladeb, abych vyzkoušel, co dovede. Když jsem pak zpozoroval, že chlapec začíná být unaven, odložil jsem housle a přiznal jsem: „Víc neumím, necháme toho."

„No, tak teda! Kdopak vyhrál?" zasmál se pyšně chlapec.

„Ty."

„A vy mně musíte dát šátek pro babičku!"

„Zaplatím jej. Copak stojí?"

„Neé, to nejde, nechcu peníze, ale šátek, jak to bylo ujednaný."

„Dobrá. Koupím tedy šátek a přinesu sem. Tys mě opravdu překonal. Umíš snad hrát ještě lépe, než jak jsem tě tu slyšel?"

Tu vzal chlapec dobrovolně housle, opřel se zády o pletačku a řekl:

„Zapískejte mně ňákou pěknou melódiu."

„Jakoupak?"

„Jakou ještě neznám. Nemůžete si ňákou honem vymyslet?"

„Zkusím to."

Zapískal jsem potom osm taktů — melodii, kterou jsem si teď právě vymyslel. Chlapec ji několikrát přepískal, aby si ji zapamatoval, a pak jí začal zpracovávat na houslích; to znamená, že tento patnáctiletý hoch volně komponoval na motiv, který jsem mu dal. Hrál vlastní fantasii. Samozřejmě to nebyla hra technicky a teoreticky vzdělaného umělce.

Chlapec neměl ani tušení o vlastní houslové technice, které jeho otec — jediný jeho učitel — rovněž vůbec nerozuměl. Hrál však dobře přes čtvrt hodiny na téma, které jsem mu dal, takže jsem opravdu užasl a dospěl k pevnému přesvědčení, že má nejen talent, ale že je geniálně založen. Nenapodobil, hrál jako duch opravdu tvůrčí. Byl to rozený, bohem nadaný houslista. Když potom položil housle, pohladil jsem ho po vzrušené tváři a řekl jsem:

„Tvoje babička dostane tři šátky, a ne jen jeden. Je tu v dědině možno nějaké koupit?“

„Jo,“ přisvědčil chlapec radostně. „Kupec jich prodává.“

„Tak půjdeš potom se mnou k němu a sám je vybereš. Nemáš chuť stát se slavným houslistou?“

„Ó, to bych moc chtěl.“

„Takovým houslistou, který vydělá mnoho, mnoho peněz a může svým rodičům koupit krásný dům?“

„Jo, to bych byl hned pro to!“

„Ale musel bys pryč odtud.“

„Kampak?“

„Do velkého města, ke kapelníkovi na konservatoř.“

„Neé, to nepudu!“

„Ale byl bys slavný!“

„To budu tady taky!“

„A ty peníze, kterými bys mohl podporovat svou rodinu?“

„Šak já už si tady taky něco vydělám. Do města nepudu!“

„Jenom mně toho chlapce nepoblázněte!“ pravil otec. „Já ho nedám!“

„Neé, my ho nepustíme!“ zaznělo s postele.

„Von zvostane tady!“ souhlasila také babička. „Jakpak dlouho já budu eště živá? Veď já bych ho už neuviděla!“

A při tom prozatím zůstali.

„Nu, ještě si o tom později promluvíme," řekl jsem.

Potom jsem si zase oblékl kabát a plášť, nasadil si klobouk a pravil jsem:

„A teď jdu ke kupci. Ať jde Frantík se mnou."

A šli jsme. U kupce vybral si chlapec tři šátky, podle svého názoru překrásné. Hrály všemi duhovými barvami.

Když jsem mu řekl, že si je může odnést domů, zvolal chlapec na kupce:

„Vyhrál jsem jich pro babičku na houslích!" A už utíkal z krámu — — —

Zašel jsem za svého dalšího pobytu v dědině několikrát k punčocháři Ptáčkovi a snažil jsem se jeho lidem všemožně vysvětlit, že je to hřích na jejich dítěti, uzavírat mu cestu k štěstí. Ale všecka moje námaha byla marná. Nepustili ho do města. A kdykoliv jsem se o tom zmínil hochovi, který si mne srdečně oblíbil, ať jsem mluvil, co mluvil, jeho poslední slovo bylo vždy totéž:

„Neé, nepudu!"

Zanechal jsem konečně, opravdu dopálen jejich neústupností, svého úsilí. Jen chlapcova sestra Marta, jak se zdálo, jediná uznávala, že to myslím s nimi dobře, ale nemohla proti paličatosti své rodiny nic dělat.

2. Nový Paganini

Myslel jsem, že tímto odmítnutím je celá věc úplně odbyta. Vzpomněl jsem si však na ni příštího jara. Jakmile nastalo pěkné počasí, začaly v Drážďanech koncerty pod širým nebem, které jsem často navštěvoval. Po jednom takovém koncertě seděli jsme, několik přátel hudby, ještě pospolu, abychom si porozprávěli o dnešním programu. Kapelník přišel také za

námi. Byl ve špatné náladě, a když jsme se ho ptali po příčině, řekl:

„První houslista mi dal výpověď, právě teď po koncertě, protože jsem mu vytkl, že udělal chybu. Tihle naši pánové jsou tak citliví a nervosní, že je to opravdu umění, udržet si je pohromadě déle než čtvrt roku. Každý z nich samozřejmě myslí, že je druhý Paganini, na kterého už čekají miliony!“

„Ba věru, staré dobré časy minuly již také ve vašem oboru!“ posteskl si jeden bohatý soukromník, který nevynechal ani jediný kapelníkův koncert. „Dříve si člověk vyučil mladé chlapce, posadil je k nástroji a pomalu je vychovával, až dorostli, a mohl si být jist, že tak lehko žádnému z nich nenapadne uletět hned do světa, jakmile mu narostou křídla. Dnes je tomu jinak. Ve všem změna, všady neustálý chvat, a člověk aby se sháněl po náhradě za odcházející síly. Já bych na mou věru nechtěl být kapelníkem!“

„Pročpak ne? Jen kdyby hledání nových sil mělo úspěch! Ale když do měsíce, kdy ode mne ten první houslista odchází, nenajdu nic pořádného, musím sáhnout po tom, co se mi nabízí, a vyženu pak toho nového za čtyři neděle zase, abych se pak ještě víc zlobil s někým novým. Dal bych za to mnoho, velmi mnoho, kdybych našel nadaného mladíka, kterého bych si mohl vychovat pro první housle, abych se nemusel bát, že mi po vyučení zas hned odejde!“

„Tak?“ tázal jsem se. „Kolikpak byste mu dal?“

„Nu, na tisícovce by mi nesešlo.“

„Dobrá! Beru vás za slovo! Mohu vám pomoci.“

„Máte snad pro mne nějakého Paganiniho?“

„Ano — tam v horách.“

„Jak je starý?“

„Patnáct.“

„A to už chcete tvrdit, že z něho bude první houslista?“

„Slyšel jsem ho hrát. Nestačí vám to?“

„Když to tak zdůrazňujete, musí mi to stačit. To tedy v tom chlapci vězí jistě vyslovený talent."

„Ještě víc! Tvrdím, že je to hudební genius!"

„No, no! Kdopak je ten budoucí zázračný umělec?"

„Je to syn jednoho punčocháře v horách. Chtěl jsem rodinu pohnouti k tomu, aby nadějného chlapce poslala do města na vzdělání, ale byl jsem tak důkladně odbyt, že jsem již nechtěl ty lidi obtěžovat. Ale po tom, co jste před chvíli řekl, chci se přece jen ještě jednou pokusit odtrhnouti toho chlapce od punčochářské stolice. Kdykoliv jsem si na něho vzpomněl, dělal jsem si těžké výčitky, že jsem v tomto případě nesplnil svou povinnost. Snad mi pomůžete, abych se té výčitky zbavil."

„To zní docela slavnostně, co nám tu povídáte!"

„Myslím to opravdu vážně. Poslechněte!"

A vyprávěl jsem potom, co jsem zažil v rodině punčocháře Ptáčka. Celý stůl naslouchal mým slovům velmi pozorně a všeobecný zájem stále více rostl, zejména u kapelníka. Když jsem skončil, vyskočil kapelník a zvolal:

„Když je to tak, tu rozhodně k těm lidem nahoru zajedu! Ten chlapec by byl pro mne výhrou z loterie. Musím ho mít! Myslíte, že mi ho dají?"

„Snadno to nepůjde," odpověděl jsem. „Rozhodně to však za pokus stojí. A nepodaří-li se, nu tak tedy promeškáte jen dva dny cestou tam i zpět, nic víc."

„Ano, ale vy musíte se mnou, protože se bojím, že ten podivný chlapík by mi nic nezahrál. A já bych při tom mohl spojit příjemné s užitečným, protože bych mohl navštívit svého bývalého žáka, který má nyní vlastní kapelu v horských lázních. Myslím, že se budete moci na dva dny uvolnit, co? Hodilo by se mi to nejlépe pozítří ranním vlakem. A vám?"

„Mám sice práce až až, ale pokusím se jet s vámi."

„Dobrá! Ujednáno! Ale tahle nová hvězda na nebi hudebního umění musí být oslavena! Halo, pane vrchní, ještě

lahvičku!“ — — —

*

Vyjeli jsme tedy, jak jsme se domluvili, ranním vlakem a přišli jsme v poledne do hor. Samozřejmě jsme zašli ihned do bytu profesora Ficlipucliho, který spatřiv se mnou neznámého hosta, chtěl nám zabouchnout dveře před nosem. Na štěstí se právě zabýval různými zvukovými odstíny indiánských hudebních nástrojů, a podařilo se mi ho přesvědčit, že kapelník se svým vycvičeným sluchem je nejvhodnější osobou, která mu může v této věci podat znalecký posudek. Profesor si dal říci, přijal kapelníka, a skutečně za rozhovoru, který se potom rozvinul, byl s jeho návštěvou tak spokojen, že jsem večer měl co dělat, aby nás od sebe pustil na návštěvu k punčocháři Ptáčkovi.

Cestou k němu jsem přemýšlel o tom, co dalo práce, než jsem Ptáčkova hocha přiměl k tomu, aby mi něco zahrál. Teď bude hoch pravděpodobně ještě ostýchavější, uvidí-li najednou před sebou dva cizí hosty. Navrhl jsem proto kapelníkovi, aby počkal před domkem, že půjdu napřed k Ptáčkům sám.

Kapelník souhlasil, a já zamířil k domku.

Když jsem vstoupil do světnice, seděla rodina u večeře. Měli brambory a trochu tvarohu. Zaradoval jsem se srdečně nad tím, jak rychle a radostně všichni vyskočili se svých míst, když mne spatřili.

Ptáčkova žena se již obstojně zotavila a pozvala mne, jak je na venkově zvykem, ke stolu, abych s nimi pojedl. Když jsem si oloupal několik bramborů, dostal jsem lžíci tvarohu na talířku. Nejstarší Ptáčkova dcera se červenala. Sloužila v městě u lepší rodiny a dobře věděla, jak se má „stolovat“, že tak chudobná večeře není pro takového „pána“. Ale Frantík, chlapec k vůli němuž jsem dnes s kapelníkem do dědiny přišel, měl zřejmě radost, že jsem dnes byl nucen ukojit svůj hlad z jejich mísy a na jejich útraty. To nás vzájemně sblížilo, a když jsem mu potom

položil několik lhostejných otázek, neváhal už tak s odpovědí, jako minulé zimy.

Na stěně visely nové housle. Když Frantíkův otec zahlédl, že jsem si jich všiml, řekl mi:

„Za ty máme jen jim co děkovat. Koupili sme jich za ty peníze, co darovali naší babičce. Dal sem za ně pět zlatek. Ty, co sme měli předtým, stály jen 20 grošů."

„Jsou tedy víc než dvakrát tak drahé," odpověděl jsem. „To je opravdu velký rozdíl."

„Jo, ale taky podle toho hrajou. Chtějí si jich snáď poslechnout?"

„Milerád, ale až potom, až dojíte."

„Inu, Frantík nám potom něco pořádnýho zahraje."

Chlapec se tentokrát nezdráhal. Když byla poslední brambora snědena, sňal hoch housle se stěny, podal mi je a tázal se důvěřivě:

„Nejsou o moc lepší, jak ty předtým? Co jim říkáte?"

„Zdá se, že ano. Ale za pět zlatých může člověk již také něco žádat. Opravdu, nevypadají špatně."

„Hnedle uslyšíte, jak hrajou."

Chlapec se chopil houslí a začal hrát. Hned s počátku jsem zpozoroval, že za krátký čas, co jsem tu nebyl, učinil znamenitý pokrok. Povzbudil jsem hocha několika vhodnými poznámkami, aby dokázal, co dovede.

Stál jsem obrácen zády ke dveřím, ale chlapec byl k nim obrácen obličejem. Náhle přestal hrát a uskočil i s houslemi za punčochářskou stolici, jako by byl zahlédl strašidlo.

Ohlédl jsem se. V otevřených dveřích stál kapelník.

„Kamaráde, měl jste pravdu!" zvolal na mne. „Tahle cesta se nám bohatě vyplatí!"

„Kdo — kdo — kdopak je to? Co — copak tu chtějí?" tázal se punčochář svým dojemným tenorem.

„Eh — vašeho syna chci!"

„Mýho — mýho syna — mýho chlapce? Načpak?“

„Chci z něho udělat muzikanta, rozumíte?“

„Ale přeci nejni potřeba. To von už je teďkonc taky.“

„Čerta je — je ještě hudlař, ale kluk má vlohy stát se pořádným umělcem.“

„Co — cože je teďkonc? Hudlař?“

Chlapec vystrčil hlavu zpod punčochářské stolice, aby si prohlédl muže, který se ho odvážil nazvat hudlařem.

„Ano, hudlař,“ tvrdil kapelník. „Pořádný učitel by ho něčemu naučil. A také ho naučí, za to vám ručím!“

„Pořádnej učitel?“ přerušil ho otec. „A voni si snad myslejí, že ten chlapec neměl pořádnýho učitela?“

„Ano, to si myslím.“

„A tak? A vedí voni, kdo mu dělal učitele a eště dělá?“

„Kdo? Asi vy!“

„Já! To se koukejme, tak voni to teda vedí! A přeci si dovolejí tvrdit, že kluk neměl dobrýho učitela!“

„Inu, tak jsem to nemyslel, jak si to vykládáte. Nesmíte mně mít za zlé — —“

„Za zlý? I kdepak! Ani mi nenapadne jim něco mít za zlý! Takovýmu člověkovi, kterej věci vůbec, ale vůbec nic nerozumí, jako voni, nemůže mít rozumnej člověk nic za zlý. Vždyť mluvějí jako chromej vo tanci a slepej vo barvách. To je tady pan lingenist docela jinčí chlapík. Ten byl celej pryč nad mým chlapcem, jak pěkně hraje! A voni řeknou, že Frantík je hudlař a že já su špatnej učitel! Neé, to už člověkovi nejde vůbec na rozum! Frantíku, hned sem poď a zahraj tomuhle cizákovi ten kousek, co ses minulej tejden naučil! Jen sem pojď, nemusíš se před takovým, kerej ti závidí, co umíš, stydět!“

Frantík, jak se zdálo, byl téhož názoru jako jeho otec. Probudila se v něm hrdost a zlost. Chtěl ukázat, co se naučil. Vyšel před stolici, přiložil housle pod bradu, pohlédl pohrdavě na kapelníka a začal hrát. Nebylo to právě lehké cvičení v es dur.

Neznal jsem je a rád se přiznám, že bych je sám nebyl bezvadně zahrál z not. Chlapec hrál rychlým tempem. Tóny pod prsty jeho levice jen tryskaly. Bylo zřejmé, že chce udělat dojem rychlostí své hry. Když skončil, obrátil se jeho otec sebevědomě na kapelníka:

„No tak, slyšeli to? To má vode mně, vod svýho tatíka a učitela!“

„Vy to cvičení také hrajete?“ tázal se drážďanský umělec.

„Neé, pro mne by to bylo, pravda, moc těžký, já su jen čelista; ale člověk může vyučovat aj i tenkrát, dyž sám nejni virtuos!“

„To je pravda; však vyučování podle toho také vypadá. Je třeba žákům ukázat, jak se to má dělat.“

„No tak mu to teda zapískají, vokážou mu to, jak se to má dělat, voni chytrolinko jeden! Voni si teda vo mně eště pořád myslejí, že nejsu dobrej učitel a že chlapec je hudlař?“

„Ba věru!“

Z punčocháře se teď stal nadobro jiný člověk. Po jeho obvyklé skromnosti, ostýchavosti a bojácnosti nebylo již ani stopy. Domnělá urážka ho dopálila. Vytrhl synovi z ruky housle i smyčec a podával je kapelníkovi se slovy:

„Tady mají! Vokážou mu, jak se to dělá lepčí. Sem zvědav, esli to jejich umění je tak velký, jako tá jejich huba, kerou si na mě a na mýho chlapce votvírají. Tak začnou!“

A kapelník začal, a jak! Po několika mocných tazích smyčcem začal hrát jednu ze svých strhujících mistrovských skladeb, kterými uchvacoval posluchače koncertních síní. Hrál jako snad nikdy.

Jak popsat to, co následovalo? Otec Ptáček se hned po prvních kapelníkových tónech hrozně polekal, zatím co kapelníkova hra působila na Ptáčkova syna zcela opačně. Chlapec přistupoval stále blíž a hleděl na kapelníka vytřeštěnýma očima. Potom vylezl na židli před punčochářskou

stolicí, aby lépe viděl na kapelníkovy prsty a na jeho smyčcové tahy. Chlapcovy oči se stále jasnily, až konečně přímo zářily. Líce se mu stále více vzrušením červenaly, sepjal nakonec ruce a zavzdychal.

„Todle — — todlenc — bylo hrozně krásný, strašlivě krásný!“ řekl starý Ptáček.

„Jste se mnou spokojen, he?“

„Že se tak můžou ptát! Kdo to tak dovede, jako voni, ten se už nemusí nic učit!“

„To se zas mýlíte! Musím se ještě mnoho učit a denně cvičím. Ale teď vám také ukáži, jak se musí hrát cvičení, které jste naučil svého syna. Dávejte pozor!“

Kapelníkův přednes byl ovšem zcela jiný, než chlapcův. Hoch vyluzoval ze svých houslí tóny jen obratně a mrštně. Teď se však v kapelníkově přednesu plně uplatnila hudební myšlenka skladby i jejího provedení ve všech odstínech.

Posluchači s počátku oněměli. Ale chlapec potom zajásal:

„Táto, ty nic neumíš a já taky nic, ale musím se to naučit!“

„Právě! A k tomu je třeba učitele,“ poznamenal kapelník.

„Ale takovej tu u nás nejni!“

„Tak pojď se mnou, budu tě učit!“

„Kampak?“

„Do Drážďan.“

„Nee, nee, to nejde, to je moc daleko!“ namítal otec.

„Já to nedovolím!“ zvolala chlapcova matka. „Chlapec není váš, ale náš!“

„Vždyť také váš zůstane,“ namítl kapelník, „ale stane se u mne slavným muzikantem.“

„Esli by měl jít s nima pryč, ať se radši tým slavným mužem nestane,“ odporoval otec. „A kdopak voni vlastně sou, že si sem k nám přišli jako dom a chtějí nám chlapce vzít?“

„Pán je královským kapelníkem v Drážďanech,“ vysvětloval jsem. „Může udělat šťastným nejen vašeho syna, ale i celou vaši

rodinu!“

„Královskej — — ka — — kapelník?“ zamumlala babička. „To je moc veliký zvíře. No, cero a zeťů, rozvažte si to pořádně, než toho pána vodbydete! Já jsem zprvu vo tom taky nechtěla nic slyšet, že by ten náš chlapec měl jít vodtud pryč, ale dyž má takovej talent a dyž se ho chtějí ujmout už takoví velký páni, to by, myslím, na konec přeci jen nebylo dobrý, dybysme ho tady drželi doma.“

„Nemluv,“ odporoval starý Ptáček. „Veď ty ho sama taky nedáš! Tady u nás v dědině si přeci taky vydělává peníze, aji dyž je to jenom pár krejcarů, můžeme jich dobře potřebovat. Ale tam bude dlouhý roky učedníkem a nevydělá si ani groše; jo, veď bysme mu museli ke všeckýmu eště všecko zavobstarat, co potřebuje, a v tých Drážďanech je všecko vo moc dražší, jak tady u nás!“

„Z toho si nedělejte starost,“ řekl se smíchem kapelník. „Postarám se mu o všecko ze svých peněz, jestliže mi ho svěříte.“

„A to by mu to, prosím, vopravdu všecko kupovali ze svejch peněz?“

„Ano.“

„Šaty, prádlo, byt a jídlo a taky boty?“

„Všecko.“

„A nechtěli by vod nás, abysme jim to potom všecko zaplatili?“

„Vůbec ne, dám vám to písemně!“

„A jak dlouho by u nich ten náš chlapec musel zvostat?“

„O tom bychom se už dohodli.“

„A jak dlouho by to trvalo, než by začal něco vydělávat?“

„Vyplácel bych mu již po třech měsících malý plat.“

„Kolik?“

„Nu, podle toho, jak bude v učení pokračovat. Řekněme po prvních třech měsících patnáct zlatých měsíčně pro prvý čas a po dalších třech měsících třicet zlatých.“

„Patnáct zlatek, a pak, říkají, dvakrát tolik? Třicet zlatek? Slyšelas to, ženo?“

„Jo, ale já nechcu!“

„Ale, pomysli si, takový krásný peníze!“

„Ať si. Neé, nechcu, chlapec zvostane tady, já ho nedám! Slyšíte, děti? Frantík chce vod nás pryč!“

„Neé, neé,“ odpověděl nejmladší a děti začaly plakat.

„Tak to vidíš, táto!“ obrátila se žena k starému Ptáčkovi. „Chlapec nesmí vodtud, ty malí ho nedají! Je lepší, když zvostane doma, kde se narodil.“

„Ne, není to lepší, ani pro něho, ani pro vás! Může vás později podporovat. Mohou se z vás stát zámožní lidé!“ domlouval jsem rodině.

„No jo, ale jen esli je to taky pravda!“

„Může se z něho stát hudební ředitel.“

„To voni jen tak říkají!“

„Anebo kapelník!“

„Poslouchají, nemalujou nám to tady tak pěkný, vono by to později třeba dopadlo všecko jináč, než si člověk dnes myslí. Já toho chlapce přeci nedám, zvostane tady, nepude s nima.“

Bylo viděti, že Ptáčkova žena je nejvíce proti tomu, aby se chlapec šel učit do města. Starý Ptáček a babička byli již napolo získáni. Ptáčkova nejstarší dcera neřekla dosud do věci ani slova. Teď začala i ona své matce domlouvat, aby svolila, ale marně. Matka se všemožně vzpírala.

Tu mi napadla myšlenka. Chtěli jsme se podívat s kapelníkem do horských lázní. Byl tam koncert. Tihle lidé z dědiny, Ptáčkovi, jistě ještě neslyšeli pořádný koncert a neviděli dirigovat pořádného kapelníka. Cožpak kdybychom je vzali s sebou do lázní? Až uvidí kapelníka s taktovkou a řeknou si, že by také z jejich syna mohl být takový velký pán, tu se nám snad podaří dostat chlapce z mateřských pout. Začal jsem proto rodinu konejšit:

„Rozvažte si ještě v klidu, co vám pan kapelník nabízí. Vždyť máme dost času. Já bych vám pro dnešek, milý Ptáčku, navrhl něco jiného. Slyšel jste již někdy pořádné sólo na čelo s průvodem orchestru?“

„Neé, eště nikdá!“ odpověděl punčochář. „Chtěl sem se už dávno na něco takovýho podívat a poslechnout si to, ale kdepak by našinec vzal na to peníze. To by člověk musel jet do města a koupit si vstupenku na koncert, a to stojí veliký peníze!“

„Teď byste k tomu měl velmi dobrou příležitost a nic by vás to nestálo. Chceme se zítra s panem kapelníkem podívat do lázní tamhle na druhé straně údolí. Hraje tam velký lázeňský orkestr. Chcete jet s námi? Zaplatíme vám jízdu a všechny útraty.“

„Pročpak ne? Ze srdce rád!“

„To tedy budeme potřebovat dva vozy, protože i Frantík a vaše žena by měli jet s námi. Má-li vaše dcera Marta chuť, může jet s námi také. Babička zůstane jistě ráda u dětí.“

Hej, to bylo radosti po těch slovech! Do lázní a na koncert. A ne pěšky, ale vozem! A k tomu ještě s pány. Pro tyto chudobné lidi byl takový zájezd něčím, co je uvedlo přímo u vytržení. Překypovali radostí. A když jsme odcházeli a starý Ptáček nás vyprovázel, zaslechl jsem, jak jeho žena říká ve světnici své matce:

„Ten pan lingenist je přeci jenom moudrej a hodnej člověk. Von nás zaveze ještě aji na koncert!“

Druhého dne po obědě jsme vyjeli. Profesor Ficlipucli jel s námi.

Poprosil jsem kapelníka, aby zatím již nemluvil o tom, co s chlapcem zamýšlí, aby jeho rodiče, zvláště matku, nepoplašil.

Jak pyšně hleděli ti bodří prostí lidé okolo sebe, když jsme vyjeli! V jejich každém pohledu, když nás někdo potkal, zračila se výzva: „Koukněte se na nás dobře, cožpak nevidíte, s jakejma pánama jedeme? Jedeme do lázní na koncert!“

Když jsme přijeli do lázní, odešel přítel kapelník navštívit své známé. Vrátil se s nepořízenou, ale byl při tom zcela spokojen. Hned jsem se dověděl, proč, když mi řekl:

„Můj bývalý žák odjel pro dnešek se svou kapelou do sousedního města. Nemohu s ním tedy bohužel mluvit. Ale zato dnes v lázních hraje vojenská kapela."

Vojáci! Věděl jsem, že hudebníci v barevném sukně budou působit na Ptáčkovu rodinu ještě větším dojmem, nežli civilní kapela. Proto byl kapelník tak spokojen.

Usedli jsme těsně u podia, kde hrála hudba. Koncertní síň se zvolna naplňovala návštěvníky. Na podium přišli hoboisté. Členové Ptáčkovic rodiny si mohli oči vykoukat, když spatřili tolik hudebníků v upjatých kabátcích s blýštícími se knoflíky a zlatými šňůrami. Vyvalili oči, když se objevil štábní trubač ve své slavnostní uniformě.

„Kdopak je to?" zeptala se Ptáčkova žena. „To je jistě ňákej vysokej důstojník!"

„To je hudební ředitel," odpověděl jsem.

„O jeminkote, ten je ale celej zlatej! Jakpak se stal z něho takovej velkej pán?"

„Inu, přišel do Drážďan, aby se naučil pořádně hrát na housle anebo jiný nástroj anebo foukat na trubku. Chodil do konservatoře a potom vstoupil do vojenské kapely."

„A mohl by náš Frantík taky chodit do toho konservatoře, dyby byl v tých Drážďanech?"

„Ano."

„Hm, a japak je to vlastně vod nás daleko do tých Drážďan?"

„Když ráno vyjede, je člověk v poledne v Drážďanech."

Štábní trubač zdvihl taktovku. Začalo první číslo koncertu. Pozoroval jsem své lidi. Frantík se rozplýval slastí. Jeho sestra Marta bez dechu naslouchala a pohlédla často ke mně, jistě proto, aby na mé tváři rozeznala, zdali se ten „kousek" líbí také mně. Její otec, starý Ptáček, se sice tvářil jako znalec hudby, ale

přece jen zvolna tál, dával se hrou unášet a nakonec se již nebránil dojmu, který naň hudba udělala. Ani Ptáčkova žena neměla síly, aby odolala zlatým šňůrám, blyštivým knoflíkům a dvojitému suknu hudebníků. Byla u vytržení, jak na ní bylo zřejmě vidět. Její oči bloudily od dirigenta k jejímu synu. Snad si říkala, jak by se její Frantík vyjímal v uniformě štábního trubače.

Když skončilo první číslo programu, zvolala:

„No neé, něco takovýho! Tohle svět ještě neviděl!“

„Copak?“ zeptal se její muž. „My přeci doma děláme taky muziku!“

„Eh, kdopak mluví vo muzice!“

„A vo čompak?“

„Vo tom rešpektu, ohromným rešpektu.“

„Jakejpak rešpekt?“

„Kerej ty vostatní mají před tým nejvyšším. Vždyť na něm visejí vočima, a dyž von kejvne, tak to de, dyž von roztáhne ruce a kejvá na ně prstama, tak foukají jak blázni a pořád víc. Ale dyž von hodí rukama do vzduchu, tak to de, jak kdyby se všeci čerti ženili! Je to přeci jen krásný, dyž člověk znamená něco takovýho pořádnýho.“

„Jo, ale dybych já chtěl a měl takovou kapelu, dovedl bych to taky!“ odpověděl Ptáček.

„Ty? Ale di, starej! Pro tebe by to ani nebylo, ale náš Frantík — a k tomu takovoudlenc uniformu! Pane lingenist, teda, jak to řekli: Dyž se vod nás ráno vyjede, v poledne je už člověk v tých Drážďanech?“

„Ano,“ odpověděl jsem, uspokojen obratem, který se odehrával v její prosté mysli.

„A může takovej mladej muzikant taky někdy jet dom?“

„Pravdaže.“

„Anebo je snad taky dovolený ho v tých Drážďanech navštívit?“

„Ovšem, jak se to komu hodí a líbí.“

Od té chvíle začala Ptáčkova žena rozvažovat. Začala potichu bojovat se svým včera vysloveným rozhodnutím, že svého syna do ciziny nepustí. Její zamyšlenost se stupňovala od jednoho čísla koncertního programu k druhému. V přestávce koncertu se zase na mne obrátila:

„Myslejí, že by náš Frantík v tých Drážďanech dostával pořádně jezt?“

„Jíst? Bude tam jíst mnohem lépe než doma!“

„A že by měl ráno teplý kafe?“

„Nejen teplou, ale opravdovou kávu! V městě není káva z pražené mrkve a cikorky jako u vás.“

Do druhého dílu programu koncertu bylo zařazeno také číslo na piston, které hrál sám štábní trubač. Sklidil velký potlesk. Tleskali mu, a musel číslo opakovat. Ptáčkova žena se mne ptala:

„Prosímich, jakpak se menuje taková trumpeta, na kerou ten pán tak krásně troubil?“

„Poštovní trubka.“

„A co myslejí, mohl by se náš Frantík taky na tu věc naučit hrát?“

„Kdyby k tomu měl chuť, má k tomu v Drážďanech nejlepší příležitost.“

„Poslouchají, pane lingenist, vono to v tom městě, jak se mně to tak poznává, bude přeci jenom trochu jiný, než sem si myslela.“

„Jiné to ovšem je, nadobro jiné. Kdybyste tam jednou přišla, podivila byste se!“

„Copak to stojí vlakem do tých Drážďan vod nás?“

„Pět zlatých tam a zpět třetí třídou.“

„Pět — — to je teda jeden tolar a dvacet nových grošů! Pro pánaboha!“

„Inu, to byste, myslím, docela snadno zaplatila, protože by váš syn velmi brzo začal vydělávat a poslal by vám peníze na

cestu.“

V druhé přestávce koncertu byla už Ptáčkova žena zpracována tak, že se mne zeptala:

„A do špatný společnosti by se náš Frantík v tom městě nedostal?“

„Myslím, že by na to ani neměl kdy. Ve dne by se musil učit a večer by chodil na koncerty, kterých je ve velkoměstě stále dost.“

„A to na ty koncerty chodějí sami lepší lidi?“

„Zajisté. Je tam literární a umělecká společnost, úředníci, občas dokonce i král a královna se zúčastní koncertu.“

„Jeminkote, král a královna! A to by jich teda náš Frantík taky viděl?“

„Ovšem.“

„To by měl vopravdu štěstí! Jaký by to bylo pro něho vyznamenání! Já sem jich ještě neviděla, co su na světě! A ten chlapec by jich už viděl takovej mladej. Starej, slyšels to?“

„Jo!“ odpověděl Ptáček, který se dosud nevyjádřil. Pozoroval jsem, že jeho tvář nabyla rozhodného výrazu.

„A co tomu všeckýmu říkáš?“ tázala se ho žena.

„Jakýpak říkání! Frantík tam půjde!“

„Do tých Dráždan?“

„No, kam jinam? Nebudu přeci takovej nelida, abych chlapci bránil, dyž se z něho má stát něco velkýho! To je přeci velká čest. Byla by to čest aji pro celou naši vobec.“

„Velká čest!“ opakovala Ptáčkova žena polohlasně, rozplývajíc se již nyní nad takovou ctí. „Tak ty teda nemáš nic proti tomu, starej?“

„A ty?“

„Já taky neé. Ale nepustím ho do tých Drážďan jen tak samotnýho.“

„Jen tak samotnýho? Jak to myslíš?“

„Musí s ním jít někdo z našej rodiny. Jináč to neudělám.

Von je eště moc mladej, aby šel do tak dalekýho světa. Musí mít někoho vod nás vokolo sebe, jináč ho nepustím!“

„Ale kdopak s ním má jít? Snáď ty?“

„Neé, já přeci nemůžu z domu.“

„Já taky ne. Anebo tvoje máma?“

„Copak si myslíš? Tá je přeci na to už moc stará!“

„No a kdopak tedy?“

„Já si to rozvážím.“

Když koncert skončil, Ptáčkova žena rovněž tleskala. Řekla mi potom:

„Něco tak pěkného sem eště nikdá neslyšela. Copak říkají naší Martě, pane lingenist?“

„Zdá se, že je to hodné děvče.“

„To taky je! Na to se můžou spolehnout. Vona už sloužila u pánů. A tý její páni ju chválili, ani ju nechtěli pustit, ale vona musela dom, protože já sem byla nemocná. Teď, dyž su už zasejc zdravá, už ju nemusím mít vokolo sebe. Mohli by ju vzít sebou do tých Drážďan?“

„Hm — abych vám mohl odpovědět, musel bych nejprve vědět, co tam má dělat.“

„Vona by tam byla u svýho bratra, jako u Frantíka.“

„Trváte opravdu na tom?“

„Jo. Samotnýho ho nepustím. Dyž Marta nebude moct bejt u něho, tak zvostane Frantík doma!“

Pohlédl jsem tázavě na kapelníka. Porozuměl mému pohledu a řekl Ptáčkově ženě:

„Milá paní, vy asi nevíte, že tím mně a svému synovi věc velmi ztěžujete. Frantík bude bydlet u mne a budeme s ním zacházet jako s členem rodiny. Ale jak bychom měli zacházet s jeho sestrou?“

„Enu — no jako s jeho sestrou.“

„A to bychom jí měli dávat také zadarmo jíst jako vašemu

Frantíkovi?“

„Hm — to už je taková věc. Co tady říkají, to vod nich, pravda, nemůžu žádat. Nemohla by bejt u nich naše Marta jako služebný děvče?“

„To by mohla, ale my máme služebnou, která je u nás už dlouhé roky. Nechce od nás jít, a my jsme s ní spokojeni. No, možná, že by se již nějaké východisko našlo. Dáte mi tedy s sebou toho vašeho chlapce?“

„Jo, ale ještě si něco vymiňuju.“

„Ještě něco? Copak?“

„Že ho já a můj muž budeme moct do tých Drážďan doprovodit. Musíme se přesvědčit, že se dostane do dobrých ruk.“

„Nemám nic proti tomu. Pojedete tedy s námi, a to již zítra.“

„Už zejtra?“ tázala se polekaně Ptáčkova. „Tak honem? Pročpak už zejtra? Nemohli bychom si chlapce eště pár neděl nechat doma?“

„To by nemělo smyslu, naopak by to byla neomluvitelná ztráta času. Když už jsem tu, bude lépe, vezmu-li ho s sebou hned.“

„Ale my sme přeci s tým vůbec nepočítali a nic jsme chlapcovi nepřipravili.“

„Ono to přesto půjde. Co si takové děti brávají s sebou na cestu, toho není tak mnoho, aby to vyžadovalo dlouhých příprav. Pojedete zítra s sebou. Jste-li srozuměni, zaplatím vám jízdu do Drážďan a zpět a všechno, co budete v městě potřebovat.“

„To je vod nich vopravdu hezký, ale vono to přeci jen tak honem nejde. Já mám u mý sváteční jupky vzadu utržený pentle.“

„Tak si je ještě dnes večer přišijete.“

„A musím si eště vyčistit boty.“

„To je hotovo za deset minut!“

„To by pěkně vypadaly! To by tomu dali! To nejde tak honem, jak si myslejí. To se musejí takový boty šestkrát nebo vosumkrát naviksovat, než se glančejí, protože byly celý roky mazaný jen rybím tukem. A s botama mýho muže je to to samý. A nenaviksovaný boty nenatáhneme na nohy za žádnou cenu, protože my taky víme, co se sluší a patří. Copak by si ty lidi v městě vo nás řekli, dyby sme tam běhali jen tak v nenaviksovanejch botách? Neé, to nejde, to venkoncem nejde! Dyž ten náš mladej bude vidět krále a královnu, tak jeho rodiče musejí bejt taky v parádě."

„Budeme přesto s vašimi přípravami hotovi ještě dnes večer. Pomůžeme vám."

Dobří ti lidé se ovšem vytasili ještě s celou řadou jiných námitek, většinou směšných. Všechny jsme je důrazně vyvrátili, při čemž nám Ptáčkova dcera Marta vydatně pomáhala. Zářila radostí, že má s námi jeti do hlavního města a zůstat tam.

Když jsme se konečně s Ptáčkovou rodinou dohodli, dal náš kapelník přinést papír, inkoust a péro, aby hned na místě sepsal smlouvu. Po vzájemné dohodě bylo stanoveno, že Frantík se bude učit u něho hudbě tři roky a že po celou tu dobu bude od kapelníka dostávat všechno, čeho je třeba k živobytí. Všechno dostane zdarma, stejně jako ho kapelník bude zdarma učit. Po vyučení měl Frantík podle smlouvy zůstat u kapelníka ještě další tři roky jako dobře placený hudebník a po uplynutí těchto dalších tří roků se mohl volně rozhodnout, zda zůstane, nebo půjde jinam. Jako záruku, že chlapec tomuto svému závazku dostojí, bylo stanoveno odškodné, které měl dostat kapelník, kdyby od něho Frantík předčasně odešel. Obě strany pak smlouvu podepsaly; profesor Ficlipucli a já podepsali jsme se jako svědci.

Přece jen se tedy podařilo to, co jsem považoval za tak těžké.

Vyjeli jsme potom z lázní domů, neboť se setmělo. Ptáčkovi seděli se svým Frantíkem a s kapelníkem v prvním voze;

nechtěli se již od chlapce ani hnout. V druhém voze jel jsem já s Ptáčkovou dcerou Martou. Seděli jsme vzadu, před námi profesor vedle kočího. Nemluvili jsme, jen sem tam nějaké slovo. Tu se Marta náhle chopila mé ruky, přitáhla si ji k rtům a políbila ji. Ruku mi pak zas pustila, jako by se byla polekala svého činu. Podívala se na mne a řekla na omluvu:

„Za to všecko máme jen vám co děkovat! Jste tak dobrý."

Druhého dne jsme odjížděli. Celá dědina byla na nohou. Obyvatelé se loučili s Ptáčkovými, jako by odjížděli navždy. Však také Ptáčkovic rodina popustila při svém loučení a stísněné náladě uzdu slzám. Kapelník však všem radostně pokynul; měl, co chtěl — —

Jak potom ti dobří lidé vyvalovali oči, když s námi dojeli do města. Zastavovali se u každé výlohy a divili se všemu tak hlasitě a upřímně, že by je byla bezmála každá drožka a tramvaj přejely. Ostatně i drážďanští si zvědavě prohlíželi venkovské hosty, oblečené v starodávné horské kroje.

Rodina zůstala v Drážďanech dva dny a vrátila se pak do svého domova úplně udolána tím, co tu ve městě viděla. Marta nemohla hned nastoupit jako služebná a byla tedy zatím v kapelníkově rodině považována za hosta.

3. Marta.

Bydlel jsem ještě v nakladatelství v drážďanském Starém městě. Kapelníkův byt byl jen o čtyři ulice dále, přesto však jsme se po tři týdny neviděli. Důvod byl prostý — měl jsem plno práce, a on také. Nemohl jsem se zúčastniti ani jediného jeho koncertu a neměl jsem ani kdy přítele navštíviti. Tu mi jednoho dne odpoledne ohlásil redakční zřízenec, že si se mnou přeje mluvit nějaká dáma.

„Stará?" tázal jsem se.

„Ne — tak asi šestnáctiletá.“

„Šestnáctiletá? A to již je dáma? Podívejme se! Je tak vybraně oblečená?“

„No — to právě ne, ale vypadá pěkně.“

„Patrně nějaká literární začátečnice. Nemám kdy, řekněte, že ji nemohu přijmout.“

„No, jestli ta něco napsala, ať visím. Třebaže je hezká, vypadá spíše jako venkovská husička, která se oblékla do svých lepších šatů, než jako odvážná pachatelka literárních pokusů. Ale pěkná je, pane redaktor!“

„Myslíte? Nu, ať tedy vejde.“

Byla to Marta. Přišla trochu rozpačitě, ale přece jen důvěřivě. Přistoupila k mému psacímu stolu a podala mi ruku:

„Promiňte, že vás vyrušuji, pane redaktore. Pan kapelník ví, že jsem k vám šla. Ale nemáte-li kdy, přijdu jindy.“

Musím poznamenat, že Marta jediná z Ptáčkovy rodiny nemluvila rudohorským nářečím. U svých dřívějších zaměstnavatelů, u nichž sloužila, naučila se mluvit spisovně.

„Pro vás mám vždycky kdy, má milá,“ odpověděl jsem. „Sedněte si a povězte mi, co pro vás mohu učiniti.“

Usedla velmi skromně jen na kraj židle, vytáhla z kapsy papír a řekla:

„Ano, mám k vám prosbu, velkou prosbu. Byl byste tak laskav a přečetl si to.“

Vzal jsem ten papír. Bylo to jako nějaký starý dokument, ale písmo bylo čerstvé. Ale jaké písmo! Stěží jsem je rozluštil.

„To psala matka,“ omlouvalo se děvče. „Neměla jsem vám to vůbec dávat, protože je v tom mnoho chyb. Víte, matka lépe psát nedovede.“

Četl jsem:

Milá cero!

diš stebou ty chlapci od muzyky dělaj takový špásy, žeto už

nevydržíš, tak di pryč. Diš se titam nelybí a myslyš, žebys to mněla lepší u pana linkenista, to víš, já nemám nic proti tomu. On je to hodny a dobry člověk a docela nic pyšnej a taky ženatej nejni, takby snát moh potřebovat deuče, co nemá nic na práci a je pořádná. Tak k němu di a řekni, že takyty proti tomunic nemáš. To ti píše tvoje Matka když táta psát nemůže vod tých dob, co si ten prst uříz. Vajksle nám už kvete božeto je krása a Krausoic krava mněla telátko všici sou zdraví. Buť pořádná a poctivá, cerusko a pozdrav Tvoje Matka.

Jiný by se byl pravděpodobně tomuto dopisu smál; mně se však tento boj s pravopisem zdál skoro úctyhodný. Víc než prostá žena se odvážila zápoliti s pravopisem z lásky k své dceři. Když jsem se letmo na Martu podíval, viděl jsem, že její líce jsou temně zčervenalé a její oči visí úzkostlivě, pátravě na mé tváři. Obsah dopisu mi vysvětlil, proč se červená. Nechtěla mi přednést ústně, co má na srdci, ale dala mi matčin dopis, abych se tak dověděl, o čem Marta nechtěla mluvit. Obtěžovali ji kapelníkovi učňové, snad i hudebníci, proto nechtěla u kapelníka zůstat, ale nepodnikla zatím nic, dokud s jejím úmyslem nebudou její rodiče srozuměni. Chtěla by se ráda dostat do služby ke mně a byla nyní na mé rozhodnutí úzkostlivě zvědavá. Bohužel toto rozhodnutí nemohlo dopadnout podle jejího přání. Nechtěl jsem ji zarmoutit a musil jsem ji tedy vše říci oklikou:

„Milé dítě," řekl jsem jí, „rád bych vyhověl vaší prosbě, ale nemohu u sebe zaměstnat děvče. Je u mne příliš málo práce."

„A — — a nemohla bych snad po práci šít nebo dělat něco podobného?"

„Ano, ale ani pak nemohu potřebovat služebnou. Především nemám dost místa a potom — můj byt i mé postavení jsou jen přechodné. Jakmile si za mne nakladatel najde nástupce pro redakci, vydám se zas na cesty. Byla byste brzy bez místa,

holčičko!“

Děvče se zahledělo zdrceně před sebe.

„Ale u kapelníka bych také nerada zůstala,“ vydechla.

„To vám také neradím. Řekla jste mi, že vás ke mně poslal. Ví tedy, oč jde. Zůstaňte, prosím, u něho ještě několik dní. Poohlédnu se ihned po nějakém vhodném místě pro vás a vzkážu vám.“

S tímto slibem jsem musil děvče propustit. Dověděl jsem se potom od kapelníka, že jeho lidé se nechovali k Martě sice neslušně, ale že se jim hezké děvče zalíbilo a že je zahrnovali všelikými rytířskými službami. Zbožňování těchto nedospělých budoucích virtuosů bylo ovšem děvčeti nepříjemné a proto chtěla od kapelníka odejít.

Když mne Marta opustila, prošel jsem jako obvykle obchodními místnostmi nakladatelství. Zahlédl jsem, že Marta stojí venku přede dveřmi a mluví s vrchním strojmistrem naší tiskárny. Nebylo mi nic do toho a nevšímal jsem si toho.

Druhého dne dopoledne měl jsem něco na práci v sazárně. Zašel jsem tam a prošel potom nahoru ke korektorovi.

Když jsem vstoupil do horního sálu, spatřil jsem tam k svému úžasu Martu, která stála jako pomocná dělnice, nakladačka, na stupních velkého rychlolisu. Byla obrácena ke mně bokem a neviděla mne.

Skoro jsem se polekal. Toto hodné, cudné a plaché děvče bylo zde mezi lidmi, kterým se sice po stránce mravní nedalo nic vytýkat, ale přece jen, pokud šlo o vzájemný styk a rozhovory, nebyli právě zvlášť vybíraví. Marta se mohla dostat do tiskárny jen přičiněním vrchního strojmistra, který se s ní dal včera do hovoru před dveřmi. Strojmistr byl ve stereotypii, i zašel jsem tam, abych, s ním promluvil. Zamířil přímo ke mně, když mne spatřil, a řekl:

„Všiml jste si naší nové nakladačky, pane redaktore? Hezké děvče, co? Tuhle pracovní sílu jistě nebude nutno tak náhle

vyhnat jako tu dřívější.“

„Jak to?“

„Inu, je to hodné děvče, slušné a pracovité.“

„Jakpak jste ji našel?“

„Viděl jsem ji včera od nás vycházet a myslel jsem, že tu hledala práci. Proto jsem jí nabídl místo.“

„Přijala je hned?“

„No, to zrovna ne. Musil jsem ji napřed provésti tiskárnou a všecko jí ukázat. Potom jí šlo také o to, aby měla kde bydlet. Našel jsem jí byt.“

„Kde?“

„U mne. Líbila se mi, a tak jsem ji hned poslal k své ženě, které se děvče také hned zalíbilo. Žena ji vzala do naší malé světničky. Je to děvče z hor a má v Drážďanech bratra, který je muzikantem. Chce chodit na konservatoř, myslím. Domnívám se, že je to děvče z hodné rodiny.“

„Nevyprávěla vám, co, anebo koho v nakladatelství hledala?“

„Na mou věru, ani jsem se jí na to neptal.“

„Povím vám tedy, že tu dívku i jejího bratra znám. Přeji si, aby se tu s ní slušně zacházelo a aby se před ní nemluvilo tak nevázaně, jak jsou lidé zvyklí. Rozumíte mi? Kdyby něco potřebovala, nebo si něco přála, povězte mi to.“

Tím byla věc vyřízena. Nedovedl jsem si ovšem vysvětliti, co Martu přimělo, že přijala nabídku strojmistrovu, když jsem jí přece slíbil, že se pro ni poohlédnu po vhodném místě. Teď ovšem měla dobré a slušné zaměstnání, bydlela u počestných lidí a vydělávala si celkem slušnou mzdu. Dověděl jsem se později, že peněz používala jen na skutečně nutné a potřebné výdaje, a měl jsem z toho radost.

Choval jsem se, jako bych vůbec nebyl zpozoroval, že je u nás v tiskárně zaměstnána. Viděl jsem však zcela dobře, že kdykoliv jsem vstoupil do strojovny, upadlo děvče do rozpaků a hledělo vždy pokradmu za mnou, dokud jsem zas neodešel.

Konečně jsme se jednou zcela náhodně setkali, a nemohla se mi již vyhnout. Pokusila se sice přejíti mimo mne s tichým pozdravem, já ji však zastavil a oslovil ji:

„Jste se svým místem spokojena, Martičko? Nenamáhá vás ta mechanická práce?“

„Ó ne, je velmi lehká.“

„Vídáváte někdy svého bratra?“

„Ano. Denně ke mně přichází na hodinu do bytu.“

„Nu a — líbí se vám na bytě?“

„Ano, velice. Pan strojmistr nemá děti, a on i jeho paní zacházejí se mnou jako se svou dcerou.“

„To jsem rád. Ale jak jste vůbec přišla na myšlenku vstoupit do práce v tiskárně?“

„Ó, to byla náhoda? Ale vydělá se tu hodně, peněz! Mohu posílat peníze rodičům. Dostali ode mne už deset zlatých. A byli by dostali ještě víc, kdybych si nebyla musela nakoupit tolik věcí.“

„Hm. To je pravda. Ten balíček, co jste si s sebou z domova sem přivezla, byl opravdu malý. Mnoho v něm asi nebylo. Tak tedy jste spokojena s výdělkem? A také se vším jiným? Zdalipak jste navázala mezi pracovnicemi v závodě již nějakou známost?“

„Ne, ne! To nedělám, a víte — nikdo se mi ani nelíbí. Mám svého bratra a svou práci a nepotřebuji ani žádnou přítelkyni.“

„Dobře! Jen při tom setrvejte, je to tak nejlépe. Ale přece jen jste měla víc spoléhat na můj slib, Martičko, že vám budu hledět obstarat nějaké vhodné místo. Byl bych vás dostal někam do dobré rodiny, ne do továrny ani do tiskárny. Pročpak jste nepočkala?“

Dívka se začervenala. Mlčela.

„A proč jste se aspoň se mnou neporadila dříve, než jste nastoupila do tiskárny?“

„Proto — proto — —“

„— — proto — — nu, jen domluvte!“

„— — protože byste mne byl od toho zrazoval a nebyl byste dovolil, abych sem nastoupila.“

„Když jste to věděla, pročpak jste tedy místo přijala?“

„Proto — — proto — —“ děvče zase váhalo.

„Máte ke mně důvěru anebo ne? Myslím, že mi můžete říci pravdu. Či ne?“

„Ano.“

„Nuže tedy, pročpak jste sem přece jen nastoupila?“

„Proto — — protože — —“ odpovědělo děvče tiše, že jsem mu stěží rozuměl, „protože jste mne u sebe nechtěl nechat jako služebnou.“

Mlčel jsem chvíli, abych si ta slova rozvážil. Tu se děvče vzpřímilo a rychle dodalo:

„Vy jste byl k nám tak dobrý, a my vám máme za tolik děkovat. Když nemohu být u svého bratra, chci býti aspoň tam, kde jste vy!“

Děvče se potom obrátilo a odběhlo. Tedy z vděčnosti ke mně. Dojalo mne to. Umínil jsem si, že ji sice ponechám v tomto jejím místě u nás v tiskárně, ale že se přičiním, aby jí byla práce ulehčena a aby co nejvíce vydělala. Mé dvě místnosti v nakladatelství poklízela jedna z knihařských dělnic. Protože jsem jejím smyslem pro čistotu a pořádek nebyl příliš spokojen, vyplatil jsem jí, co ode mne měla dostat, a svěřil jsem poklizení svého bytu Martě. Byla tím celá šťastná.

Jakmile jsem odešel ráno do kanceláře, Marta přišla a chopila se své práce, která jí zabrala vždy asi hodinku času. Když jsem se pak v poledne vrátil, našel jsem vždy nějakou maličkost, která měla jen ten účel, aby mne potěšila. Ať už to byla kytička polních květin, pěkný, cestou do tiskárny utržený lístek anebo nějaká změna v pokoji — viděl jsem ze

všech těch věcí, jak jemný smysl a cit má tato chudobná, neškolená dcera punčochářova. Nepromluvili jsme spolu o těchto projevech pozornosti ani slova, ale dívka přece jen věděla, že se účel těchto maličkostí — potěšit mne — splnil.

Žena mého dočasného zaměstnavatele, moudrá a dobrá žena, se věnovala rozsáhlému obchodu svého muže skoro stejně jako on sám. Přicházela velmi často do pracovních místností, a proto také si velmi brzy všimla nové nakladačky. Pozorovala ji a jednou o ní se mnou promluvila. Řekl jsem jí, z jaké rodiny Marta pochází. Nakladatelova choť projevila o hodné děvče živý zájem. Zájem stále rostl, až děvčeti nabídla, že ji přijme do své domácnosti. Stalo se, co jsem neočekával: Marta toto místo nepřijala.

Tak uplynulo ještě několik měsíců a můj přítel nakladatel si našel, jak jsem vytrvale žádal, konečně nástupce za zemřelého redaktora. Byl jsem tomu rád, neboť jsem už bažil po tom, abych mohl své práce v nakladatelství nechat a vydat se zase na cesty. Tenkrát jsem měl namířeno do Argentiny. Nový redaktor nastoupil, a já s ním zůstal ještě několik dní v redakci, abych ho zapracoval. Nakladatel se zachoval ke mně velmi štědře, vyplatil mi při odchodu ještě zcela neočekávanou zvláštní odměnu, a jeho paní prohlásila, že oba pokoje, které jsem u nich v domě obýval, nechá prázdné, a že se do nich zase mohu nastěhovat, až se vrátím z cest. Musil jsem jí slíbit, že té nabídky skutečně použiji.

Dva dny před odjezdem prošel jsem tiskárnou naposledy. Viděl jsem, že Marta řekla něco svému strojmistru, který pak vypjal transmisi a zastavil stroj. Marta sestoupila se schůdků, přistoupila ke mně a požádala mne o krátký rozhovor. Nebylo mi to divné, neboť jsme spolu jinak nemluvili.

„Vy pozítří odjíždíte, pane redaktore?“

„Ano.“

„Smím se dovědět kam?“

„Daleko, Martičko, až přes Atlantický oceán."

„To se tedy jistě tak brzy nevrátíte?"

„Nejdříve za rok."

„Slyšela jsem, že paní chce vaše pokoje nechat prázdné, aby byly připraveny, až se zase vrátíte. Budete tu pak zas bydlet?"

„Pravděpodobně. A vy? Kde budete za rok?"

„Ještě tady!"

„Jako nakladačka?"

„Ano."

„Přijměte raději ono místo, které vám paní nabídla."

„Ne, nelíbí se mi."

Po těchto pevně a určitě pronesených slovech nastoupila Marta zase k svému stroji, který se znovu rozjel. — — —

Příští noci jsem nemohl spáti. Musel jsem napsat ještě mnoho dopisů a byl jsem s nimi hotov až k ránu. Nestálo už za to ulehnout na lůžko, a proto jsem si lehl v jídelně na pohovku a spal jsem ještě v době, kdy jsem jinak pravidelně již býval v kanceláři.

Ze svých cest jsem si navykl na velmi lehký spánek. Probudí mne trochu silnější zavanutí větru. A tu se mi zdálo, jako by mi někdo byl tiše pohladil vlasy, jednou, dvakrát a pak ještě několikrát, a nato se přitiskly lehce na mou tvář něčí rty.

„Nemohla to být skutečnost, ale musel to být sen," řekl jsem si a nechal jsem oči zavřené, abych podivný sen snil dále. Venku před domem zarachotil pak těžký nákladní vůz, projíždějící mimo. Otevřel jsem oči a spatřil jsem před sebou na stole ve váze velkou kytici polních květů. Kdo věděl, že mám polní květiny rád? Marta! Byla tu u mne před chvílí v pokoji. Myslela, že jsem už dávno vstal a že nejsem již v bytě. Dveře mého bytu zůstaly nezamčeny, protože jsem celou noc pracoval. Vstal jsem s pohovky a začal jsem si prohlížet kytici se všech stran. Ano, bylo to tak. Marta byla před chvílí v pokoji — o tom nebylo pochyby. Ale ruka, která mne jemně pohladila po vlasech a

potom onen polibek? Byl to jen sen anebo — — Nesmysl! Takové mladé stvoření přece nepolíbí spáče a při tom nadobro nepoetického poběhlíka z prérie a „lingenistu“! Byl to hloupý sen!

K večeru, když se tiskárna zavřela a Marta chtěla jít domů, zavolal jsem ji nahoru. Chtěl jsem jí zaplatit za poslední měsíc, co si u mne vydělala. Natáhla sice ruku, aby přijala peníze, ale zase ji odtáhla, jako by se bála, že stříbrňáky, které jsem jí podával, jsou žhavé.

„Nu, vezmi si přece peníze, Martičko. Vždyť sis je zasloužila.“

„Nemohu,“ odpověděla.

„Jak to? Vždyť sis přece ode mne za všechny minulé měsíce dala vždycky za úklid zaplatit!“

„Ale dnes nemohu od vás přijmout peníze, dnes ne!“

„Poslyš, nestala ses při svém záviděníhodném zdraví náhle nervosní? Jsi celá bledá!“

„Ano, bolí mne velice hlava!“

„To je mi líto, ale není to přece důvod, abys odmítla svou poctivě zaslouženou odměnu.“

„Ne — pane, nemohu ji dnes přijmout. Položte ji, prosím, na stůl. Vezmu si ji zítra.“

„Jak chceš, ale uvádíš mne do rozpaků,“ řekl jsem na oko mrzutě. „Teď snad nebudeš chtít ode mne přijmout ani to, co jsem pro tebe zvlášť připravil a chtěl ti zde zanechat.“

„Myslíte — zpropitné?“ tázala se, zardívajíc se.

„Ne! Nebyla jsi pro mne přece jen uklizečkou, nýbrž přítelkyní. Pomýšlela jsi vždy na to, abys mne potěšila. A vždycky se ti to podařilo, Martičko! A proto jsem ti chtěl také udělat radost a nechat ti památku. Slyšíš? Žádný dárek, žádné zpropitné, ale památku!“

„Ukažte! Co je to?“

„Maličkost, jen květina. Donesla jsi mi sem často květy,

které mám rád. Teď ti taky já chci dát květinu.“

„Tu vezmu — ano přijmu ji ráda. Uschovám si ji a uložím do papíru, aby se ani jediný lísteček neztratil.“

„Toho nebude třeba. Hleď, listy na tomto květu drží pevně, jako by byly ulity z kovu. Podívej se!“

Vyňal jsem z pouzdra z kobiosu chrastavec ze Skalistých hor, a dal jsem jej Martě. Děvčeti se vydral z hrdla letmý výkřik obdivu, když se chopila tohoto podivného útvaru. Květina zářila jako křišťál zasazený do stříbra.

„Ach, jak je to krásné! Něco takového jsem ještě nikdy neviděla. To však není polní květ, to není přirozená květina!“

„Ano, je, ale potažená povlakem. Ulomil jsem několik těchto květů v Yellowstonském parku v Americe, kde je na sta horkých vřídel, gejzírů a vulkánů. Jsou tam místa, kde se země otvírá a kde se v otvorech vaří tekuté, přírodní sklo. Podržel jsem tyto květy v takovém otvoru. Potáhly se sklovinou a nabyly tohoto rozkošného tvaru a těchto skvělých barev. Přijmeš ode mne tu květinu?“

„Jak ráda! Děkuji vám.“

A děvče mi chtělo ze samé radosti políbit ruku jako tehdy, když jsme na zpáteční cestě z horských lázní do dědiny jejího otce seděli ve voze. Pak rychle odběhlo. Peníze zůstaly ležet na stole.

Inu — což! Musel jsem se dát do balení svých zavazadel a připravit si na cestu spoustu maličkostí, které mi za oceánem prokážou dobré služby. Věnoval jsem se té práci usilovně, nepozoruje, že čas rychle utíká. Náhle se dole pod mými okny rozzářila světla a zazněl čtyřhlasý mužský sbor:

Dvě srdce když se rozloučila,
tu život jako strom je Holý,
když jeseň květy pokosila;
je v srdci stesk a bolí, bolí…

Byl to oktet, skládající se z našich pěti sazečů a tří strojmistrů, kteří mi přišli uspořádat zastaveníčko na rozloučenou. Zvolili si k tomu písničku, o níž věděli, že ji mám rád, protože jsem ji často zpíval s průvodem klavíru.

Musel jsem jim poděkovat. Sešel jsem k nim dolů a zavedl je do protějšího hostince, kam večer chodívali. Kapka vína byla pro tyto chlapíky něco, nač čekali. Víno jim otevřelo srdce i ústa, a řekli mi, že by si všichni přáli, abych byl v nakladatelství už nadobro zůstal a nelítal stále po dalekém světě jako blázen. Vrchní strojmistr byl v hostinci rovněž. Také jemu víno rozvázalo ústa; řekl mi, že mi poví tajemství.

„Jaképak? Je to něco dobrého?“

„Ano.“

„Tak tedy ven s tím!“

Přisedl ke mně tak, aby ostatní nemohli slyšet, o čem mluvíme, a řekl:

„Víte, že to děvče, ta Ptáčkovic Marta nebude už za rok, až se vrátíte, stát u stroje v naší tiskárně?“

„I bude!“ odpověděl jsem. „Řekla mi, že tu chce zůstat!“

„Ale nezůstane! Bude stát potom někde docela jinde.“

„Kdepak?“

„Na jevišti.“

„Cože? Na jevišti? Neblázněte! Copak chce jít k divadlu?“

„Ano.“

„Jaký to je nesmysl? Kdopak jí nasadil takového brouka do hlavy?“

„Někdo, kdo tomu rozumí, totiž kapelník, který má u sebe jejího bratra.“

„Tomu nemohu věřit! Znám ho a vím, že by si velice rozmyslel, než by ho napadlo uvést děvče na tuhle dráhu. Přece ví sám příliš dobře, že lidé velmi často hledají štěstí u divadla, ale že je tam velmi zřídka najdou.“

„A přece je tomu tak! On také chce, tak jako vy, objevit nějakého slavného umělce nebo slavnou umělkyni. Marta byla nedávno u svého bratra a zpívala s chlapcem nějakou píseň. Kapelník je prý poslouchal. Začal hned nato Martičku zkoušet, a tu se ukázalo, že děvče má překrásný hlas. To se stalo asi před čtyřmi nedělemi. A teď ji kapelník učí zpívat. Holka ve dne pracuje v tiskárně u stroje a večer chodí ke kapelníkovi, aby jí vyškolil hlas."

„Hm. A pročpak ji tedy pan kapelník nevezme od stroje?"

„On chtěl, ale ona nechce. Podivné děvče!" řekl strojmistr a hleděl přitom na mne po očku potměšile.

„Ano," odpověděl jsem rozpačitě.

„Ona však má hlubší důvod, proč nechce odejít od nás z tiskárny a ten nemohu nikomu povědět, a nejméně už vám."

Byl by mi však jistě o tomto důvodu pověděl a ještě o mnohém jiném, kdyby se ho nyní jeho kamarádi nebyli ujali. Prý s nimi musí pít.

Co mi řekl, bylo velmi podivné. Marta tedy chtěla anebo spíše se měla stát zpěvačkou! Tato myšlenka mi byla protivná. Zevnějšek k tomu měla, snad i hlas, neboť celá její rodina byla hudebně založena. Ale její srdce, její mysl, její prostota a její, přesto, že byla dosud mladá, tak vysloveně ryzí charakter! Všechny tyto její přednosti se teď octly v nebezpečí, že budou ztraceny, půjde-li — k divadlu. Mohl jsem však tomu zabránit, mohl jsem něco proti tomu podniknout? Teď ne, dnes bylo na to již příliš pozdě. Krátce po půlnoci odjížděl můj vlak. Ale po svém návratu snad budu moci vše urovnat. Dívka byla rozumná, jistě popřeje sluchu rozumným důvodům. Za rok jistě ještě nebude stát na jevišti. Za tak krátký čas se z nikoho nestane hvězda!

4. Petrolejový princ.

Má nepřítomnost ve vlasti potrvala tenkrát jedenáct měsíců. Když jsem na zpáteční cestě přistál v Brémách, seznámil jsem se tam v hotelu s mladým mužem, který za oceánem udělal štěstí a dotáhl to až na petrolejového prince. Nebyl to však onen milionář z horské dědiny, odkud pocházela Marta, nebyl to onen nezvěstný syn Martiny babičky, který rovněž v Novém světě zbohatl. Jmenoval se Werner. Teď se vrátil do vlasti, aby se podíval na svou matku, která žila v obecní pastoušce, kde se i Werner kdysi narodil. Chtěl si také ve vlasti najít ženu, jak o tom přede mnou blouznil. Protože jeho rodná dědina ležela v Rudohoří, měli jsme stejnou cestu; neměl jsem celkem nic proti tomu, aby se ke mně na dlouhé cestě vlakem připojil.

Jeli jsme spolu až do Lipska. Tam jsme se rozloučili. Já vstoupil do vlaku, jedoucího do Drážďan, můj spolucestující odjel směrem k horám.

Než jsme se rozešli, slíbil, že mne v Drážďanech navštíví, jakmile mu to jen trochu bude možno. Kdybych byl tehdy tušil, do jakého neštěstí tento jeho příjezd do Drážďan uvrhne bytost blízkou mému srdci, bližší, než se mi o tom jako bezstarostnému světoběžníkovi snilo, nebyl bych tak rychle svolil k shledání s mužem, jehož pravý charakter jsem k své škodě poznal teprve později.

Jak se čtenáři pamatují, řekla mi rodina drážďanského nakladatele, jehož redakci jsem před časem přechodně vedl, že nechá můj byt po celou dobu, co budu na cestách, prázdný, a že se k nim zase po svém návratu mohu nastěhovat. Proto jsem příteli nakladateli oznámil hned z Bremerhavenu telegraficky svůj příjezd. Byl jsem jím i jeho rodinou opět velmi srdečně přijat a jeho žena mne uvedla do mého bytu, který mi skutečně zůstal zachován. Na stole v

jídelně stála známá mi váza s čerstvou kyticí polních květů.

„Ta kytice je od slečny Ptáčkové, která vám tu zase bude uklízet, jestliže prý dovolíte," řekla mi hostitelka.

„Opravdu je tu stále ještě zaměstnána?" tázal jsem se potěšen, že hned v prvé čtvrthodině po svém příjezdu již slyším o děvčeti.

„Stále! A jsme s ní velmi spokojeni. Je to naše nejspolehlivější a nejslušnější spolupracovnice. Ani byste nevěřil, jak se to děvče nesmírně za ten rok vyvinulo. Chtěla bych vědět, jak k tomu došlo."

„Je dosud nakladačkou?"

„Ano. Nechce jinou práci. Byla bych ji ráda zaměstnala ve své domácnosti, ale zdá se, jako by jí byl ten starý stroj učaroval. Nechce se od něho hnout. Ptala se několikrát po vás, zdali jste psal a zdali po svém návratu budete zase pracovat u nás v redakci. Máte v ní oddanou ctitelku. Měla ohromnou radost, když jsem jí řekla, že jste telegrafoval, že dnes přijedete, a prosila mne, aby mohla dáti do pořádku vaše pokoje. Nu — a vidíte, dnes časně ráno přinesla pro vás tuto kytici. Copak asi znamenají ty květy chrastavce, které svázala zvlášť, vy dobyvateli dívčích srdcí?"

„Nevíte snad náhodou, milostivá, jak se vede jejímu bratru?" snažil jsem se uniknouti té otázce.

„Ten? Udělal ohromné pokroky a začíná budit všeobecnou pozornost. Slyšeli jsme ho již na několika koncertech, při nichž sklidil veliké úspěchy. Však je také kapelník hrdý na svého žáka!"

Zaradoval jsem se srdečně nad touto zprávou. Moje předpověď o tomto chudém punčochářově chlapci se tedy, jak se zdálo, začala naplňovat. Co mají znamenat ty květy chrastavce od jeho sestry, věděl jsem velmi dobře. Daroval jsem jí před svým odjezdem onen květ zakletý do narůžovělé skloviny. Protože byla dnes neděle, kdy se v tiskárně nepracovalo, nespatřil jsem Martu.

Druhého dne nechal jsem svůj byt, jak jsem i dříve činíval při svém odchodu, nezamčený, a když jsem se vrátil, zjistil jsem, že v něm mezitím Marta byla. Protože jsem teď již v závodě nebyl zaměstnán, neměl jsem vlastně co v tiskárně dělat, zvláště když cizím byl vstup zakázán, ale jako bývalý redaktor dovolil jsem si projíti se celým závodem. Přišel jsem tak i do místnosti, kde byly stroje. Na schůdkách u tiskacího stroje stála Martička stejně jako dříve a přece jen ne tak, jako dříve. Nevypadala již venkovsky; její tvář i postava jako by nabyly jemnějších tvarů.

Neviděla, že jsem přišel. Když jsem přistoupil blíže, dal strojmistr zastavit stroj. Dívka se rozhlédla, aby zjistila, proč se tak stalo, a tu mne spatřila. Prudce se zarděla, potom zbledla a sáhla si bezděčně k srdci.

„Dobrý den, slečno Martičko. Byla jste dnes v mém pokoji?“

Přisvědčila mlčky hlavou jako by nemohla promluvit.

„Velmi, velmi děkuji za včerejší kytici,“ řekl jsem. „Bylo to pro mne příjemné překvapení. Ty květy chrastavců mi hned řekly, kdo je pro mne natrhal.“

Neodpověděla. Usmál jsem se na ni, odcházeje, a ani tehdy jsem nezaslechl její hlas. Nesměl jsem v tiskárně rušiti. Toho dne ani nazítří jsem Martu už nespatřil.

Třetího dne odpoledne zaklepal někdo na dveře mého bytu. Otevřel jsem, a kdože stál přede mnou? Petrolejový princ!

„Tady mě máte!“ smál se. „Jestli vás obtěžuji, nemohu zato. Proč jste mne pozval?“

O obtěžování nemohlo býti — aspoň prozatím — ani řeči. Naopak, jeho příjezd mne příjemně překvapil, třebaže se mi zdálo, že příčina, proč pan Werner tak brzy přijel do Drážďan, je asi neradostná, ba dokonce snad smutná. Řekl jsem mu to.

„Uhodl jste," odpověděl americký princ petroleje usedaje. „Nezastihl jsem již svou matku."

„Je mrtva?"

„Bohužel! Jak jsem byl šťasten při myšlence, že jí nyní budu moci nabídnouti zcela jiný život, než jaký dosud vedla."

„Nechci se pokoušeti o obvyklá slova útěchy poukazem na to, že nejkrásnější naděje se zpravidla nesplní."

„Děkuji vám! A přece jen je mi třeba opravdu útěchy. Vyčítám si, že jsem svou matku zanedbával. Že jsem jí časem posílal trochu peněz, nemůže ulehčit mému svědomí. Měl jsem k ní přijet sám anebo, když to již nebylo možno, měl jsem pro ni poslat spolehlivého člověka, aby mi ji přivezl."

„Váš zármutek nad úmrtím vaší matky chápu, ale snad není příčiny, abyste se trápil tak příliš výčitkami. Vždyť jste se teprve před rokem octl v dobrých poměrech a teprve od té doby začalo vzrůstati vaše bohatství. Každému je jasno, že jste se nejdříve musel vpravit do svého nového oboru a prostředí."

Řekl jsem to ovšem jen proto, abych ulehčil jeho srdci. A přece mi bylo smutno při pomyšlení na protiklad, který jsem si živě v duchu představil. Tam za mořem milionář, kterému i v polodivoké pustině, kde ležely jeho petrolejové prameny, kynuly všechny požitky pohodlného a šťastného života, a tady ve vlasti jeho matka v obecní pastoušce!

To jsem mu ovšem říci nemohl. Abych svého návštěvníka rozptýlil, podnikl jsem s ním krátký výlet a večer chtěl jsem ho zavést do komorního divadla. Před večerem jsme navštívili starou, oblíbenou vinárnu, kde si v té době vynikající umělci dávali kratičké dostaveníčko. Seděl tam i můj přítel kapelník. Když mne spatřil, zavolal:

„Kdepak jste vlastně tak dlouho vězel, kamaráde? Slyšel jsem včera, že jste se vrátil z cest, a hledal jsem vás dnes jako zaběhlý pudl zaběhlého pána. Ještě dobře, že mi vás teď

náhoda přivedla do rukou!“

„Proč?“ tázal jsem se, když jsme si potřásli ruce.

„Proč? Inu, je vidět, že přicházíte z daleké ciziny. Cožpak jste nic neslyšel? Vy to nevíte?“

„Co mám vědět?“

„K ďasu, což nemáte tušení, kdo dnes zpívá?“

„Nevím nic! Kdopak je ta hvězda na pěveckém nebi, která vás takhle přivedla u vytržení?“

„Kometa, právě objevená kometa!“

„Hm, to tedy chápu! A kde byla objevena?“

„V krásné zemi, kde roste paprika.“

„Tak, tak. Tedy vlastně věc, před kterou by se měly mít múzy na pozoru. Paprika prý kazí velice hlas. Je to tedy Maďarka?“

„Ano.“

„Mladá?“

„Jaká otázka! Nová kometa přece nemůže být stará škatule.“

„Ba právě! Jistě děvče jako lusk, jinak byste nebyl tak nadšen.“

„Krasavice — říkám vám!“

„A jak se jmenuje ta kometa?“

„Janka Szilagyiová. Kampak dnes máte namířeno?“

„Na Hamleta do Komorního.“

„Nechte Hamleta být či nebýt a pojďte se mnou na večer písní!“

„Hm — měl byste tři místa vedle sebe?“

„Postarám se vám o ně. Ale proč hned tři místa?“

„Protože bez tohoto pána nemohu s vámi jít.“

Představil jsem kapelníka a petrolejového prince a zašli jsme na večer písní, který se konal v restauraci prvého řádu.

Když jsme vstoupili do sálu, byl již tak plný, že tu bylo jen

několik míst volných. Kapelníkovi však bylo vyhrazeno jako vždycky několik reservních sedadel. Jak nám řekl, měly dnes vystoupit tři umělkyně: slavná sopranistka, stejně slavná altistka a právě objevená kometa Janka Szilagyiová, která dosud nikde nezpívala. A zpráva, že tato nová hvězda má zazářit vedle zpěvaček prvého řádu, přivábila na dnešní koncert kdejakého znalce.

Nejprve vystoupila sopranistka. Zazpívala jednu z oněch skvělých písní, které si vždycky dobudou pochvaly, a přijala potlesk, tváříc se jako královna, které se vzdává povinný hold. Nato zpívala altistka Cavatinu anebo něco podobného z jakési opery, což samozřejmě vyvolalo rovněž všeobecný potlesk. A pak měla vystoupiti debutantka.

„Půjčte mi, prosím vás, program," požádal jsem svého přítele. Kapelník hledal chvíli po kapsách a pak řekl:

„Program? Kampak jsem jej vlastně dal? Na mou duši, nemohu jej najít."

„Tak mi aspoň řekněte, co bude zpívat."

„Zpívat? Hm, myslím, že nějakou píseň a dokonce vaši zamilovanou."

„Maďarka a mou zamilovanou píseň? To se divím. Kteroupak?"

„Už to tak bude — — ale — počkejte — vida, už je tu!"

Ano, již tu byla! Jak se odlišovala od obou zpěvaček z povolání! Sopranistka byla oblečena v robu z růžového hedvábí a ověšena drahokamy jako klenotníkova výkladní skříň. Altistka vězela, počínajíc od ramen, nebo snad ještě hlouběji, v bílých krajkách s perlami ve vysoko nakadeřených vlasech. Ale tahle Maďarka… Dal jsem milému kapelníkovi ze samého překvapení jemný štulec. Maďarka — jaký to klam! Tohle je přece Marta Ptáčkova, má uklízečka, nakladačka z tiskárny!

Vstoupila zvolna na jeviště, lehce a vážně, zcela tak, jako

by byla už tisíckrát zpívala před vybraným posluchačstvem. Její krásné vlasy byly jí jedinou ozdobou a plně rozvitý květ chrastavce jediným jejím šperkem. Prosté, černé šaty těsně u krku upjaté, sahaly jí až k zemi. Vážná a cudná. Vypadala mnohem spíše jak madona, než jako zpěvačka.

Visel — inu, přiznám se k tomu — visel jsem očima na tomto krásném obrázku a pocítil jsem úzkost, která mne téměř zbavovala dechu. Neobstojí-li? Selže-li její výkon? Jaká to byla odvaha od přítele kapelníka uvésti ji sem jako Maďarku a nechat ji hned po prvé vystoupit před vybraným posluchačstvem!

Hudba zahrála předehru. Zaslechl jsem, že je to opravdu má zamilovaná: „Dvě srdce, když se rozloučila“ — — Proč si vybrala právě tu? Věděla, že mne kapelník hledá, že mne přivede sem na koncert a že ji budu slyšet?

„Dvě srdce když se rozloučila,
tu život jako strom je holý —
když jeseň květy pokosila;
stesk srdce jme a bolí, bolí…“

Začala zpívat tiše, ale jistě, bez trémy. Její hlas rostl jen pozvolna. Posluchači pozorně naslouchali. Byl to hluboký, čistý hlas, mezzosoprán, o němž bylo možno tušit, že by se mohl rozezvučet jako varhany:

„Žij blaze! Sbohem! — Těžká slova,
jak v hrob když hrouda padá dolů,
i slunce tvář svou tehdy schová,
dvé srdcí když se loučí spolu…“

Teď již zmohutněl nádherný hlas tak, že bylo cítit, že naplnil celý velký sál do posledního koutku. Ale pak v dalším opadly vysoko vzduté vlny tohoto zázračného hlasu. Zvolna,

pomalu — jako když mizí slunce za jasného dne s oblohy. Živost a síla pozvolna vyprchávaly a v posléze hluboké, bezútěšné žalobě umíral hlas v závěrečných slokách:

„…mé jaro přešlo, v noc se halí
a smutek padá do duše mé…
Ty rty, které mne líbávaly
jsou nyní pro mne navždy němé.

…Jen jedno, jedno zašeptají:
„Buď sbohem milý — sbohem milá!“
Již nikdy víc se nesetkají
dvé srdce, jež se rozloučila.“

Dívka sklopila krásnou hlavu a zmizela v pozadí. V sále se nikdo nepohnul. Všechny oči visely na dveřích, jimiž odešla; nikomu jako by se nechtělo porušit dojímavé ticho potleskem. Konečně si lidé zhluboka oddechli. Sálem prochvěl slyšitelně výdech uvolňujícího se napětí. Jen zvolna a postupně ozval se tu či tam šepot, a trvalo několik minut, než se dva nebo tři návštěvníci odvážili pronésti hlasité slovo.

„Copak je to?“ tázal se mne petrolejový princ. „Nikdo netleská! Či se snad nelíbila?“

„Právě naopak! Dobyla největšího úspěchu, jakého si jen může přát. Potlesk, který je obvyklým projevem uznání, byl v tomto případě zapomenut. To tu každý cítí.“

„Zaplať pámbu! Už mne jímala úzkost. Ty dvě předešlé sklidily takový potlesk, a pro tuhle třetí se ani ruka nepohnula. Teď jsem však upokojen. Dal bych dvacet dolarů, padesát, sto, kdyby přišla a zazpívala tu píseň ještě jednou! Co jí říkáte?“

„Hm!“ odbyl jsem Američana. Nebylo mi zrovna milé, že ke mně mluví. Rušil mne, rozptyloval dojetí, které zanechala ta píseň v mém nitru, kde dosud zněla. Proto jsem mu odpověděl jen tím „hm“!

„Nelíbí se vám snad?“ tázal se Američan živě

„Ale ano!“

„Ale ano! Jaká to odpověď! Jakýpak je to výraz, když jde o tak andělské stvoření! Víte, co jste mi povídal v Brémách?“

„Všelicos.“

„Ano, všelicos! Ale já myslím z toho všelicos jen to, co jsem si zapamatoval: „Člověku musí jasně blesknouti nitrem: To je ta pravá! Rozumíte?“

Jako by mne byl těmi slovy bodl. Tázal jsem se pohlížeje Američanovi do tváře:

„Myslíte snad, že — —“

„Ano, myslím, že si tuhle Maďarku vezmu s sebou do Ameriky.“

„Zbláznil jste se, člověče?“

„Ne — ale je to onen hlas z nebe, o kterém jste mluvil. Dívka s postavou madony — tohle děvče, které zpívá tak, jako kdyby se modlilo — ta se stane — dejte pozor, co říkám — mou ženou!“

„Myslíte, že s vámi půjde?“

„Proč ne?“

„Oho!“ vyhrklo mi z úst téměř hněvivě.

„Oho? Žádné oho! Porazím vás vašimi vlastními slovy: Je ve mně hlas, že ona je ta pravá, a jsem jist, že pocítí tentýž hlas!“

„Chcete ji tedy vyhledat?“

„Ano.“

„Kdo vám poví, kde bydlí?“

„To se dovím, nebojte se!“

„A jestliže už někoho miluje — jestliže už je zadána?“

„Ani jí nenapadne! Tohle děvče ještě neví, co je láska. Její srdce čeká na zápalnou jiskru. Vsadím na to své miliony!“

„Mister Werner, prohrál byste své miliony.“

„Nesmysl! Chcete se vsadit?“

„Ne, protože nemám miliony. A i kdybyste měl pravdu, i kdyby ta Maďarka nevěděla dosud nic o lásce — nejste jediný, koho dnes přivedla do vytržení! Je možné, že jsou tu ještě jiní, kteří mají týž úmysl jako vy!“

„Snad ale budu jist tím, že mi nikdo ne vypálí rybník. A kdo mi zkříží cestu, toho donutím, aby se trochu podíval do ústí nabité pistole!“

„Podívejme se? I což kdybych to byl já sám, kdo by vám zkřížil cestu?“

Naše slova se střídala ráz na ráz. Američan byl rozčilen a já neméně. Přesto jsme samozřejmě mluvili jen polohlasem. Byl jsem v zajetí jakéhosi kouzla, které mi bylo dodnes naprosto neznámé. Mé nitro zavalil hněv, který stále vzrůstal. Snad to ani nebyl hněv, ale něco jiného, co jsem dosud neznal. Byla to dokonce — žárlivost? Odpovídal jsem Američanovi opravdu roztrpčeně. Po mé poslední otázce se ke mně obrátil tváří, prohlédl si mne od hlavy k patě, svěsil hlavu a řekl zajíkavě:

„Potom by — ovšem — s tou pistolí — nebylo nic. Vy byste mne vyhodil ze sedla.“

Náhle však zase vzpřímil hlavu a pokračoval vesele:

„Ale nesmysl! Něco takového je přece vůbec nemyslitelné!“

„Proč?“

„Ptáte se? Tedy poslyšte: Old Shatterhand a — ženit se! Jakpak by se to rýmovalo!“

„Nu — co je na tom tak nemožného?“

„Všecko! Vy se hodíte do prérie, do Skalistých hor, vy patříte do jeskyně k šedému medvědovi, abyste tu bestii zabil; ale po boku krásné ženy si vás vůbec nedovedu představit!“

„Mladý muži, jste skutečně takovým znalcem lidí? Jsem já — — je Old Shatterhand opravdu tak skrz na skrz divoch, chlap, který není schopen jemnějšího citu?“

„To sotva! Ale přece jen se nehodíte pro manželství. Vždyť byste utekl své ženě už za krátký čas, abyste upláchl k

Vinnetouovi a ztratil se s ním v pralese! Ale já vím, že bych byl své ženě věrný, že bych jí byl sluhou a snad i otrokem!“

„To není pro muže žádná zvláštní čest!“

„Proč ne? Což není pro muže štěstí mít hezkou ženu, sloužit jí, plnit její přání a zahrnovat ji bohatstvím? Dokázal byste to vy?“

„Asi ne.“

„To věřím — scházejí vám moje miliony!“

Nepodařilo se mi dosud, abych nabyl zase vnitřního klidu. Proto mne poslední slova rozzlobila a vybuchl jsem:

„Zdá se, že považujete své miliony za to nejlepší, co vůbec na světě je. Ale jsou ještě jiné poklady, přítelíčku, které se nedají získat tak slepě, jako petrolejový swamp za čtyři sta dolarů. Jen se posaďte i se svým jměním na misku vah — když vstoupí Old Shatterhand na druhou misku, ukáže se, kdo z nich je těžší!“

„Poslyšte! Urazil jsem vás?“ tázal se. „To jsem nechtěl! Promiňte, nebylo to tak míněno.“

Snad jsem byl příliš ostrý, snad ne. Byl jsem však na štěstí vyveden z rozpaků, že mu budu nucen něco odpovědět, neboť přítel kapelník mne z trapné situace vysvobodil. Prohlížel si totiž, když Marta skončila svou píseň, až do nynější chvíle posluchače v sále a teď se ke mně obrátil se slovy:

„Nu tak, co říkáte mé Maďarce? Pravda, dokonalý výkon?“

„Ano, nesmírně jste mne překvapil! Dověděl jsem se již toho dne, když jsem před rokem odjížděl na cesty, že jste objevil tuto hvězdu. A víte, co jsem si umínil? Že ji po svém návratu z vašich chapadel vyrvu!“

„To jste nepojal právě nejlepší úmysl.“

„Ovšem. Ale tehdy jsem netušil, jaký hlas to děvče má.“

„Dáváte mi tedy nyní za pravdu?“

„Úplně. Kdo vybral tu píseň, kterou tu právě zpívala?“

„Ona sama. Slyšela ji od vás.“

„A co zpívá ještě?“

„Tady je program. Konečně jsem jej našel," usmál se kapelník.

Četl jsem v programu, že Marta bude zpívat „Večerní modlitbu". Jméno skladatele u písně uvedeno nebylo.

„Od koho je ta modlitba?"

„Skladatel neznámý," řekl kapelník a okolo rtů mu šlehl zase podivný úsměv.

„Máte snad pro mne ještě nějaké překvapení?"

„Totiž — skoro! Uslyšíte stejně tu píseň, a tak se vám raději hned přiznám: já sám jsem složil její nápěv. Její text možná znáte."

„Kdo napsal ten text?"

„Přítelíčku, vy chcete vědět najednou příliš mnoho. Počkejte!"

„Musím počkat, když mi nechcete nic říci. Ale vaše žákyně zazpívá již jen tuto píseň. Kdy půjde domů?"

„Ihned, jakmile dozpívá."

„Kdo je tu s ní?"

„Její bytná, žena strojmistra nebo vrchního tiskaře, anebo co je. Znáte ji přece."

„Chcete mně i sobě prokázat laskavost?"

„Jakou?"

„Můj soused tu s druhé strany, mister Werner, je Martou tak nadšen, že se rozhodl nabídnout jí své miliony."

„Tak rychle? Myslí to vážně?"

„Zdá se."

„Ale to se mi vůbec nehodí! Má námaha musí dříve přinést ovoce. Taková pěvkyně nesmí svou budoucnost utopit v americkém petroleji. On už ví, kdo to je?"

„Ne."

„Dobrá. Tedy ji nenajde!"

„Myslím, že se ještě dnes vynasnaží, aby se dověděl o jejím

bytu. Nejspíše opustí sál ve chvíli, kdy Marta bude odcházet s jeviště, a venku ji chytí."

„Nu — to mu již uděláme čáru přes rozpočet! Než dozpívá, zmizím potichu a odvedu ji postranním vchodem do jiné ulice. Ale ticho — zpíváme dál!"

Na jevišti zpívala diamantová víla a po ní altistka. Neposlouchal jsem je a ani jsem se na ně nedíval, třebaže, jak jsem zahlédl, když vstupovaly na jeviště, se obě převlékly do jiných toalet a ověsily se ještě více šperky. Potom přišla zase Marta v týchž prostých, až ke krku upjatých šatech jako po prvé.

Orchestr, který dnes neřídil přítel kapelník, nýbrž jeho zástupce, začal. Byly to prosté a vážné tóny. Titul písně zněl: „Večerní modlitba". Předehra zněla jako zbožné šumění lesa; a tu začala pěvkyně zpívat:

Jdu znaven spat — a chtěl bych snít,
o sladkém domově snít znovu,
však na loži zde v cizím krovu
se oči nechtí uzavřít…

Chci prosit dřív: dej mír a klid,
celému světu dej je, Pane,
k modlitbě zbožně spínám dlaně —
království Tvoje, Bože, přijď!

Svědomí ptám se, jaký hřích
mou duši vinou dnes obtížil.
Dej, Bože, abych vinu smířil
a kráčel líp po cestách Tvých!

Chléb dejž nám dnes!Vlož sílu, moc
jen v ruce těch, kdož pravdu brání.
Mým milým přej své požehnání
a dej jim šťastnou dobrou noc!

Kapelník mluvil pravdu, když řekl: „Je to píseň, kterou možná znáte!“ To, co nyní Marta zpívala, byla totiž báseň, kterou jsem sám napsal. Uveřejnil jsem ji před časem v časopise, vydávaném týmž nakladatelstvím, kde jsem byl zaměstnán, a tištěným v téže tiskárně, kde pracovala Marta. Kapelník složil k prostým veršům hudbu, která vystihla mou náladu, a stejně mistrně ji Marta přednesla. V jejím podání měla nedocenitelnou měkkost a citový výraz. Sklidila teď pochvalu. Teď už lidé tleskali. Snad asi čtyřikrát musila přijít děkovat.

Nejvíce řádil můj Američan. Tleskal a křičel: „Výborně!“ a „Bravo!“ jako posedlý. Snad tím chtěl na sebe upoutat její pozornost. Kapelník se se mnou potají před koncem této písně rozloučil, stiskl mi ruku a opustil rychle sál.

„To bylo skvělé! Báječné! Něco nádherného!“ rozplýval se petrolejový princ, když přestal tleskat, protože ho už bolely ruce. „Ano, zůstane při tom, co jsem vám prve povídal: Ona je ta pravá! Jdu, abych ji chytil. Ne, nepotřebuji vaší pomoci. Dobrou noc!“

Nemluvil už tak umírněně jako dříve. „K tomu nepotřebuji vaší pomoci!“ To bylo řečeno velmi stručně a bez obalu. Odsunul mne prostě na vedlejší kolej.

Pročpak jsem se nad tím tak zlobil? Jindy jsem přece nebyl tak citlivý. Cítil jsem, že za obvyklé své nálady byl bych se mu zasmál, teď jsem to však nedokázal. Byl jsem sám sebou vůbec nespokojen.

Zůstal jsem sedět krajně rozmrzen i tehdy, když se sál začal prázdnit. Řeči plné chvály i různé ty projevy obdivu pro novou pěvkyni, které jsem přitom zaslechl, mne dopalovaly. Co je vlastně těmhle cizím lidem do toho děvčete? Kdo jim dovolil, aby o ní mluvili? Cožpak jsem nebyl jen já sám příčinou toho, že přišla sem do hlavního města?

Pak zhaslo i předposlední světlo ve velkém lustru, a já šel.

Když jsem vyšel na ulici, spatřil jsem petrolejového prince. Přistoupil rychle ke mně a tázal se:

„Viděl jste ji?“

„Koho?“

„Inu — že se tak můžete ptát. Tu Maďarku samozřejmě!“

„Ne.“

„Já také ne! Myslím, že musí ještě být uvnitř.“

„Těžko! Je jistě už dávno pryč!“

„To by byla přece musela jít tady kolem mne!“

„Proč? Jsou tu přece také ještě jiné východy,“ odpověděl jsem s netajeným pocitem škodolibosti.

„Kdepak?“

„Do druhé ulice. Tenhle hotel, jak vidíte, je nárožní dům.“

„U sta hromů! Opravdu! Já tu stojím, třesa se touhou, a ona zatím vyklouzla druhou stranou.“

„Myslím, že tak tomu bude, můj veleváženýˇ“ usmál jsem se spokojeně.

„Zdá se, že máte z tohoto mého neúspěchu radost?“

„Myslíte? Nu, řeknu vám to upřímně: Směji se proto, že zchytralost, s jakou jste se tu postavil, je směšná. Věřte, kamaráde, že miliony samy nikomu nepomohou! Neřekl jsem vám, že kapelník, který seděl vedle mne, je vlastně šéfem orchestru?“

„Ano, to jste říkal, když jste nás seznamoval.“

„On je tedy nejlépe zpraven o té dívce. Proč jste se neobrátil na něho?“

„U Joviše — — To je pravda! Místo toho, abych tu stál jako špalek, mohl jsem mu jen říci slovo. Pročpak jste se ho však nezeptal na ni vy?“

„Protože se nechci nic dovědět, můj milý. Proto jsem se neptal.“

„Mohl jste to udělat aspoň — pro mne! Ale to se ještě dá napravit. Vyhledám kapelníka ještě dnes. Někde ho přece

musím najít! Ostatně — vy jste jeho přítel a znáte tedy jistě místnosti, kam večer chodí!“

„Ano, znám.“

„Kdepak bych ho teď našel, co myslíte?“

„U té Maďarky.“

„Nesmysl! Co by u ní dělal?“

„Nechápete? Přece jí musí jako kapelník blahopřát k úspěchu. Odešel už tehdy, když ještě zpívala, ze sálu. A protože se ke mně již nevrátil, jsem přesvědčen, že dívku vyprovodil domů.“

„Měl vyprovoditi starého čerta a ne ji! Je vůbec ženat, ten člověk?“

„To je a jak! Nemusíte na něho žárlit.“

„Žárlil bych opravdu. Běda tomu, kdo po ní vztáhne ruku! Ale dobrá; patrně ji doprovodí až k jejím dveřím, a tam se s ním ona rozloučí. Kampak on potom půjde?“

„Snad do kavárny nebo do hostince.“

„Tak pojďte rychle se mnou!“

„Kam?“

„Budeme ho hledati!“

„K tomu je vám mé pomoci stejně málo zapotřebí jako před tím! Dobrou noc!“

Obrátil jsem se, nechávaje ho stát na chodníku, a odešel jsem.

Vyprávím tuto příhodu upřímně, tak, jak se odehrála, ale dodávám, že se za své jednání, které třeba nazvat nevhodným, dodnes stydím. Snad mne do jisté míry omlouvá, že jsem onoho večera byl naprosto jiný než jindy. Cítil jsem v duši jakýsi rozpor. Ozývaly se tam dva hlasy, ale nemohl jsem říci, který to myslí lépe a poctivěji.

Šel jsem od budovy Filharmonie několika ulicemi stále dál, až jsem se octl pod tmavým nočním nebem a potom v osamělém lese. Bylo mi to skoro vhod. Člověku se co

nejrychleji rozjasní v nitru, octne-li se ve tmě, o samotě, v přírodě. Jak jsem tím lesem chodil, to dnes už nevím. Pokoušel jsem se ujasnit si vlastní své city, ale zmatek, který byl ve mně, nemohl jsem proniknouti. Přátelství, náklonnost, prostý zájem, láska, nedůvěra, neláska, žárlivost, uražená ješitnost, soucit, nadšení, květy chrastavce, Old Shatterhand, jeskyně šedého medvěda, do které prý patřím, onen záhadný polibek před mou cestou, petrolejový princ, také ještě dnes květ chrastavce ve vlasech dívčiných — ke všemu pak ještě tisíceré pochybnosti, má oblíbená píseň a báseň, kterou si zvolila pro své vystoupení, miliony Američanovy a má, v této době velmi hubená tobolka, mé zkušenosti a jeho nezkušenost, můj — neváhám to říci — charakter a jeho bezuzdnost, čisté, zevně i vnitřně nezkažené děvče, a on povrchní, nevzdělaný, jen vlnou náhody nahoru vynesený člověk, který stejně rychle zas mohl klesnout — — — to všechno vířilo a točilo se mi v hlavě. Ne a nechtělo se to rozplynout, nechtělo se ve mně rozjasnit. Odvážil jsem se otázky: miluje mne ta dívka? Ale neodvážil jsem se to věřit, já, medvěd! Zdali já ji miluji? Hm, to byla prožluklá otázka! Američan řekl, že to musí nitrem člověka šlehnout jako blesk: To je ta pravá! Jím to šlehlo jako blesk, mnou nikoli. Když jsem ji před jejím otcovským domkem v dědině po prvé spatřil, viděl jsem v ní milé, pěkné dítě, na které bych byl za určitých okolností v mládí jistě mohl spáchat několik veršů. Ale víc jsem necítil nic.

A teď mne to hnalo v noci sem do lesa. Může se vůbec láska vyvíjet tak pomalu, postupně? Má ten nešťastný Amor dva druhy šípů: jeden, který vystřelí zcela náhle, a druhý, s nímž se potají, zvolna, s tichým pochechtáváním plíží kolem, aby jej někomu při otevřených očích anebo spíše přesto, že má otevřené oči, hodně krvežíznivě a hodně pomalu zavrtával do srdce? Kdo to může vědět! Co jsem já dosud o tom malém filutovi věděl, bylo skoro jako nic. Starý učitel

Langhammer vyprávěl nám, devítiletým klukům, že Amor, Římany také zvaný Kupido, Řeky Eros, měl spadeno zejména na malé, pěkné děvče jménem Psyché. Časem to s ní myslel dobře a přinášel jí perník z jarmarku, brzy nato ji však zase trápil tak nesnesitelně, že prolévala celé proudy slzí. To ovšem od něho nebylo hezké! Měl ostatně s sebou vždy velmi ostré šípy, kterými natropil nekonečné spousty a také jich ještě pravděpodobně dost natropí v budoucnu. Je to zkrátka a venkoncem obecně nebezpečný zloduch. — Tohle nám vyprávěl náš starý učitel a my jsme byli na Amora strašně dopáleni a vytáhli jsme s šípy a luky, které jsme si sami zhotovili, do pole a do lesa, abychom toho necitelného, drzého Filištína v zájmu trpícího lidstva a zvláště k vůli malé Psyché učinili neškodným. Bohužel jsem ho nikdy nespatřil — tehdy ani později ne, ale nenáviděl jsem ho posvátným chlapeckým hněvem z celého srdce i duše i později. Této své nenávisti jsem zůstal věren. Snad se tedy tento ničema, právě pro můj hněv vůči němu, ke mně tajně připlížil, aby se mně pomstil.

To byla hlavní otázka, na níž jsem nenalézal odpovědi. Svítalo již, když jsem se vrátil do města. Doma jsem hned ulehl, ale spánek snesl se na má víčka teprve za dobrou hodinu.

5. Úder blesku.

Když jsem se probudil, bylo již pozdě dopoledne, krátce před přesnídávkou zaměstnanců v závodě. Marta přišla za této přestávky ke mně, aby mi — jako obyčejně — uklidila byt. Měla své obvyklé pracovní šaty a podala mi lístek, několikrát přeložený.

„Byl zastrčen v klíčové dírce," řekla.

Na lístku jsem četl:

Mr. Konrád Werner
Oil Swamp,
California.

Vida — chlapík tedy tu již byl a zase odešel. Marta však ho jistě nemohla spatřit, protože pracovala v tiskárně, kam Werner neměl přístupu. Proto jsem se jí na něho neptal. Byla trochu bledá, a nejistota, s jakou se v mém pokoji pohybovala, prozrazovala, že je v rozpacích.

„Zdá se, že jste po včerejším večeru unavena," řekl jsem jí. „Měla byste si dnes dopřát trochu odpočinku."

„To nejde," odpověděla. Ruka s utěrkou jí při tom klesla a děvče se ke mně obrátilo se sklopenýma očima.

„Ostatně se necítím vůbec unavena. Zpěv mne nenamáhá. Působí mi radost."

„Zaslechl jsem tehdy před rokem teprve zcela krátce před svým odjezdem, že vás kapelník učí zpívat. Proč jste mi nic o tom neřekla, Marto?"

„On mi to zakázal, pane redaktore. Mělo to být pro vás překvapení."

„Ano, to překvapení se vám podařilo! Blahopřeji vám z plného srdce k tomu nádhernému daru, kterým vás Bůh obdařil! Byl jsem nejen překvapen, byl jsem dojat."

Podal jsem jí ruku. Vložila do ní svou pravici a ponechala mi ji.

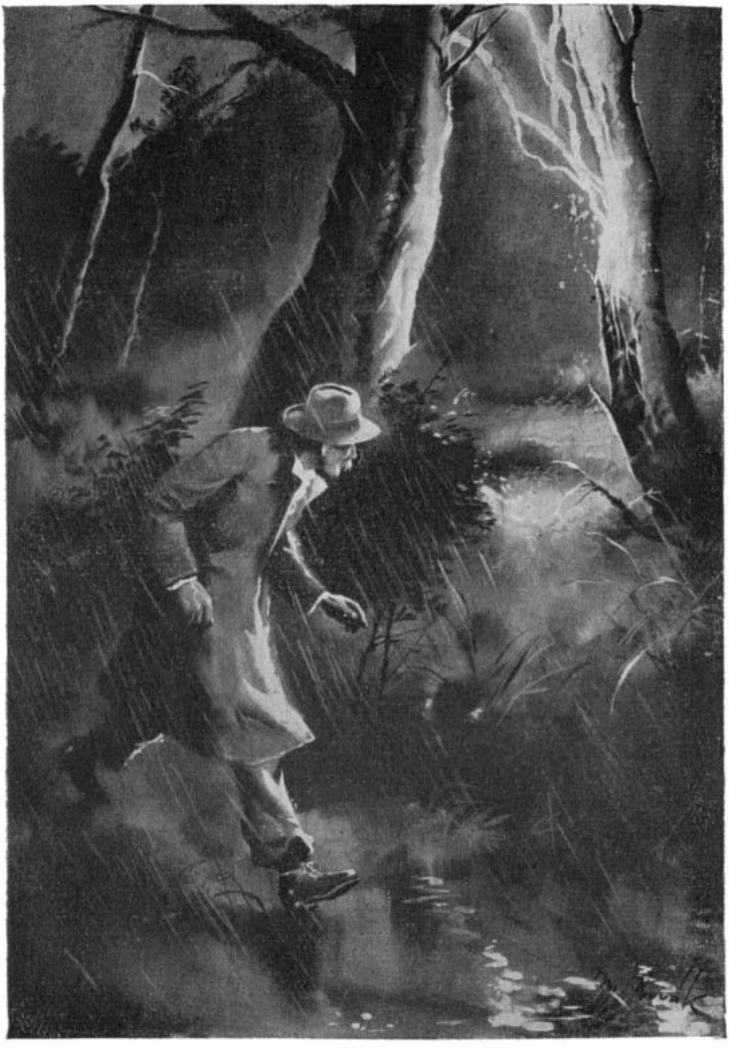
„Teď byste však jistě měla své dosavadní práce zanechat, protože máte zcela jiné plány do budoucnosti, viďte?"

Nepohlédla na mne, jen zavrtěla hlavou, ale neodpověděla.

„Ne? Copak vás tak poutá k tomu vašemu stroji?"

Vzhlédla ke mně a řekla:

„Oblíbila jsem si velice svou práci."

... ozval se rachot, jako by země pukala. Strom byl zasažen bleskem. (Strana 283.)

„Ale musíte jí přece jen zanechat. Vaše nynější povolání to vyžaduje. Ovšem — je to krásné, ale také nebezpečné a trnité povolání. Povězte mi, byl kapelník tak upřímný, aby vám to řekl?“

„Ne. Nebylo také třeba mi to říkat, protože pro mne to povolání nebezpečné nebude.“

„Nevěřte tomu, Martičko! Je mnoho — —“

Chtěl jsem mluvit dále, ale přerušila mne:

„Zpívala jsem jen jednou a víckrát nebudu.“

„To není možné!“ zvolal jsem. „To přece nemyslíte vážně?“

„Myslím to vážně. Rozhodla jsem se tak a splním své rozhodnutí!“

„Ale — — proč jste se tedy učila zpívat? Vaše nadání, váš hlas — to jsou, milé dítě, hřivny, jež nezaslouží být zakopány.“

„Ne,“ usmála se rozpačitě. „Budu snad později ještě zpívat, ale ne veřejně, ani na jevišti, ani v divadle, ale doma.“

„Doma — — —“

Co všechno neleželo v tomto slově a v jejím rozhodnutí! Stála přede mnou tak milá, tak cudná, s rukou spočívající dosud v mé pravici. Byl bych ji bezmála přitáhl k sobě — — ale ne, nešlo to, Old Shatterhand se hodí do prérie, do Skalistých hor, do medvědí jeskyně, nikoli však po bok děvčete, ženy!

Pohlédl jsem do zrcadla. Zahlédl jsem svůj obličej, opálený, stále trochu víc vážný, než se slušelo, jako by se na mne život dosud nikdy ještě neusmál. A přede mnou stálo Štěstí ve své nejkrásnější, nejsvěžejší podobě. Nebyl by to těžký hřích, kdybych tuto krásu, toto mládí připoutal řetězy k tomu hnědému obličeji tam v zrcadle, k životu, který jsem vedl a který mi dosud nedopřál klidu? Ano — byl by to hřích.

„Tedy doma, jen doma?“ opakoval jsem, pustiv nikoli bez lítosti její ruku. „Učinila jste tím velké, významné

rozhodnutí. Váš domov bude jistě jednou místem, nejušlechtilejších a nejčistších citů. Zachováte-li si při tom svou dosavadní víru v Boha, svou čistotu a zbožnost, nebude se vám nikdy nedostávat pravého štěstí. Ale bude kapelník s tímto vaším rozhodnutím souhlasit?“

Oči se jí zastřely slzami. Ani mně nebylo do smíchu. Odpověděla:

„Ó, kdybych tu mohla počítat s vaší pomocí!“

„To můžete, Martičko! Promluvím s ním. Ale teď, prosím, řekněte mi něco, opravdu upřímně, Marto! Proč jste si pro své jediné vystoupení vybrala mou oblíbenou písničku?“

„Protože neznám krásnější.“

„A pak tu druhou skladbu? Jak se dostal její text do kapelníkových rukou? Vím, že neodebírá list, v němž byly verše uveřejněny.“

„Vídávala jsem ty — — ty sešity tu u vás na stole,“ zašeptala rozpačitě. „Listovala jsem v nich — — a — — a — abych — — abych — — se — —“

„— — a? Prosím, domluvte!“

„— — abych si ty verše opsala. Zlobíte se na mě — proto?“

„Ne. Byl bych vám je dal, kdybych byl tušil, že se vám ty verše líbí. Ale proč jste si vybrala pro své včerejší vystoupení mou píseň i verše?“

„Protože vám máme za tolik děkovat,“ odpověděla silně se zardívajíc, „a protože — — protože — — protože jsem nechtěla zpívat pro nikoho jiného — jen pro vás!“

Při těchto slovech jako by mnou projel úder elektrického proudu. Co to bylo? Blouznil jsem anebo to byl sen? Teď přišlo to rychlé poznání. To je ta pravá! Vztáhl jsem po ní ruku jako slepec, ale dívka zamířila již při svých posledních slovech ke dveřím.

„Počkejte, Marto! Ještě něco.“

Stanula.

„Byla jste tehdy ráno, onoho posledního dne, než jsem odjel na cesty, když jsem tu ještě spal na pohovce, byla jste tu tehdy, v mém pokoji?“

„Ano,“ přiznala se, do krve se červenajíc, protože nemohla zapřít, že mi tehdy přinesla kytici, která stála, když jsem se probudil na mém stole.

„A byla jste tehdy také u mé pohovky, blízko, velmi blízko?“

„Ne, ne, to ne, jen to ne!“ zvolala a vyběhla ze dveří.

Stál jsem tu jako přibitý k podlaze a hleděl jsem na dveře, které se za ní zavřely. Nebyl tedy onen polibek snem, nýbrž skutečností? Chtěla zpívat jen pro mne? A teď chtěla zpívat již jen doma! Hodil se tedy Old Shatterhand přece jen ještě jinam než do medvědí jeskyně? A byl s to zacházet také s něžnějšími bytostmi anebo aspoň vzbudit o sebe zájem?

Venku visela na obloze těžká bouřka, ale to mi bylo jedno; musil jsem ven. Nasadil jsem klobouk a oblékl si plášť do deště. Právě jsem chtěl vyjít ze svého bytu, když z redakce vyšel vrchní strojmistr.

„Pro pána krále, vy chcete teď ven?“ zvolal. „Cožpak nevidíte ty blesky, člověče, neslyšíte hřmění? Bude boží dopuštění!“

„Nejdu daleko.“

„Jdete jen na snídani? No, toho se snad můžete odvážit. Dostal jste lístek, který vám tu zastrčil do dveří pan Werner?“

„Ano. Vy o tom víte?“

„Ovšem! Provedl jsem ho celou tiskárnou. Byl tu dobře hodinu a dal nám potom padesát zlatých — pomyslete si, pane redaktore, těch peněz! — na pivo!“

„Ach! Jak k tomu došlo?“

„Docela dobře! Chtěl jsem jít nahoru do knihárny, a v tom vidím neznámého pána, jak míří ke dveřím vašeho bytu. Řekl jsem mu, že teď asi nebude s vámi ještě možno mluvit,

protože máte spuštěné záclony v otevřených oknech v ložnici, jak je zvenčí vidět, což je důkazem, že ještě spíte. Řekl, že na vás tedy někde počká v blízkém hostinci. V tom se otevřely dokořán dveře u tiskárny, aby mohl projet vozík s tiskopisy. Ten váš návštěvník mrkl do strojovny a zahlédl tam slečnu Martu u stroje. Byl jak u vyjevení a ptal se hned, kdo to je a jestli snad umí zpívat."

„A vy jste mu to řekl?"

„Ovšem, či snad jsem mu to neměl povídat?"

„Na vašem místě byl bych o tom pomlčel. Víte přece, že právě tady nemá nikdo vědět o včerejším koncertě. On o něm mluvil?"

„Ano."

„A vy jste mu doznal, že tam Marta zpívala?"

„Ano, dal mi tohle — podívejte se — a to víte, našinec takovému důvodu těžko odolá."

Strojmistr sáhl do kapsy a ukázal mi bankovku.

„Vidíte, byl bych vám rád dal nyní pětkrát tolik, kdybyste tohle nevzal a mlčel. Možná, že jste se dopustil chyby mnohem větší, než si myslíte. Vyprávějte mi, ale upřímně, co bylo dál."

„Proč ne! Ten človíček řekl, že ještě nikdy neviděl tak velkou tiskárnu, a jestli by snad nebylo možné, aby si ji směl prohlédnout. Vymohl jsem mu potom u starého povolení a provedl jsem ho tiskárnou."

„Všady?"

„Ne. Zajímal se jen o strojovnu a hlavně o barvotisk."

„To je stroj, u kterého pracuje slečna Marta. Mluvil s ní?"

„Delší dobu. To víte, mladí lidé. Vrátil se k ní dokonce několikrát. Strojmistr od něho také dostal zpropitné a nechal stroj stát."

„Nu, to je pěkný pořádek. Nemáte se bavit, ale pracovat! Víte, o čem se slečnou Martou mluvil?"

„Ano, Martička mi to řekla: že žije v Americe, že je

petrolejovým princem, milionářem, že vás velmi dobře zná a že o vás může mnoho vypravovat. Potom pozval mě a ženu na dnešek večer do kavárny „Metropol“.“

„A Marta? Pozval ji také?“

„Samozřejmě!“

„A ona — půjde?“

„Ano. Dlouho nechtěla, ale on do ní tak dlouho mluvil, až svolila.“

„Ach — tedy přece!“

„Myslíte, že je to chyba? Poslyšte, Marta je hodné, slušné děvče! Svolila jen proto, že tam budu také já se ženou, a že on o vás prý může tolik vypravovat. Ráda o vás slyší, a ten chlapík říkal, že ví všecko o dobrodružstvích Old Shatterhanda.“

„Tak! Dál!“

„Dál už nic. Potom odešel. Před tím vám vstrčil sem do klíčové dírky navštívenku a dal mi tu padesátku pro naše lidi na pivo.“

„Dobrá. Neříkejte nikomu, že jste mi tohle všecko vyprávěl!“

„Ani Martě ne?“

„Ani jí, ani jemu, ani vaší paní. A vůbec nikomu! Doufám, že mi to slíbíte!“

„Samozřejmě! Znáte mne přece a víte, co slíbím, také splním!“

Strojmistr potom odešel za svou prací a já jsem se vyklopýtal na ulici do deště. Jak rychle se má nálada změnila! Tedy on ji našel! To by konečně nebylo nic zlého; ale Marta mi přinesla jeho navštívenku a neřekla mi, že s ní mluvil. Zamlčela dokonce, že ji pozval. A já, jindy tak klidný a rozvážný, cítil jsem se tím tak rozladěn a tak rozzloben, že jsem se hnal jako slepý stále dál vpřed, ven z města.

Lilo se jako z konve. Blesk stíhal blesk, a mezi jednotlivými údery hromu nebylo skoro přestávky. To bylo i

na můj nepromokavý plášť trochu mnoho. Postavil jsem se pod jednu z obrovských lip, jež tu stály v dlouhých řadách, třebaže jsem dobře věděl, že se má člověk za bouřky vysokým stromům co možná vyhýbat. Lilo dál jako při průtrži mračen, a řítícími se vodními spoustami pronikaly ohnivé jazyky blesků. V jedné chvíli se mi zdálo, jako by jeden blesk chtěl zamířit k mému stromu. Vyskočil jsem a postavil jsem se pod jiný strom, vzdálený asi dvacet kroků. Bylo to vlastně směšné, protože je stejně nemožné postřehnouti směr blesku, jako utéci jeho úžasné rychlosti. Jednal jsem však bezděčně, a vnuknutí, jehož jsem poslechl, mi zachránilo život. Sotva jsem stanul pod druhým stromem, ozval se rachot, jako by země pukala. Obrovský ohnivý sloup se zřítil z nebe. Zdálo se, jako by celé okolí stálo v plamenech. Všude létaly haluze, silné větve a těžké třísky dřeva. Stál jsem jako omámen a oslepen.

Když mé oči po chvíli zase nabyly schopnosti vnímat okolí, spatřil jsem před sebou pahýl stromu, pod nímž jsem ještě nedávno stál. Byl zasažen bleskem, který roztrhl jeho mohutnou korunu a rozmetal ji na kusy. Že mne žádný z nich nezasáhl, za to jsem děkoval jen tomu, že jsem se včas uchýlil pod jiný strom a byl kryt jeho silným kmenem.

Bezděky jsem sepjal ruce. Chtělo se mi poděkovat Bohu za svou záchranu, nedostal jsem však ze sebe ani slova. Rty se mi chvěly, nebyl jsem schopen ani hlesu. Také nohy se mi třásly. Nechtěly mne poslouchat. Musel jsem se téměř násilím odtrhnout s místa, na němž jsem stál.

Pomalu, opatrně vracel jsem se do města. Úder blesku, jemuž jsem ušel, jako by mé nitro uklidnil. Bouře v lidském srdci musí umlknout, když k nám mluví Bůh hromy a blesky.

Doma jsem byl už úplně klidný. Je mocná ruka, která řídí osudy všech lidí. Co jsou všechny naše myšlenky a city proti vůli Boží, říkal jsem si. Bylo teď ve mně takové ticho, že jsem

mohl až do večera pracovat, aniž jsem byl od práce odváděn tím, co mne ráno tak rozrušilo.

Navečer jsem se vydal do kavárny, kde jsem doufal uvidět Martu. Řekl jsem si: „Teď rozhodne o mém poměru k ní to, jak se bude chovat!“

Poseděl jsem si v té kavárně celé hodiny. Očekávaná společnost, Marta, strojmistr, jeho žena a Werner — nepřišla. Bylo již dosti pozdě, když ke mně přistoupil jeden z mých známých a pozdravil mne. Řekl při tom:

„Nemyslil jsem, že vás tu uvidím. Pročpak jste zameškal tak dobrou zábavu?“

„Jakou zábavu?“

„Inu, spolkový ples majitelů knihtiskáren a grafických závodů. Měl i letos velmi pěknou úroveň, bohatý program, živé obrazy, a jak jsem slyšel, také středověký průvod, k němuž si pořadatelé vypůjčili kostýmy! Což jste nebyl pozván?“

„Ano, byl jsem ovšem pozván.“ Můj přítel, nakladatel a majitel tiskárny, který byl členem předsednictva spolku, osobně mi předal pozvánku a volnou vstupenku. Protože však jsem podobné zábavy nenavštěvoval, pustil jsem pozvání z hlavy. Ale teď mi něco napadlo! Členové měli právo přivésti s sebou své spolupracovníky, pro které ovšem návštěva plesu principality byla vyznamenáním, po němž mnozí toužili. Byl snad vrchní strojmistr dodatečně pozván na tu zábavu?

Vypravil jsem se hned do spolkového domu, v němž se ples konal, a vystoupil jsem na galerii, s níž byl dokonalý rozhled. Právě skončily jakési živé obrazy. Pořadatelé chystali se k nástupu maškarního průvodu.

Rozhlížel jsem se sálem, hledaje své známé. A skutečně. U buffetu stál náš vrchní strojmistr se svým principálem a pod postranním lustrem seděla strojmistrova žena s Martou. Vedle ní Američan. Mluvil k Martě, a ona, jak se zdálo, mu se

zápalem naslouchala.

Strojmistrova žena se náhodou podívala nahoru, kde jsem stál. Uviděla mne a upozornila na mne Martu a Američana. Petrolejový princ zamával na mne rukou, vstal a přišel ke mně nahoru. Zářil radostí.

„Pročpak přicházíte tak pozdě, starý zálesáku? Slečna Marta se už po vás několikrát ptala."

„Věděl jste, že přijdu?"

„Ale to se rozumí. Řekl mi to strojmistr. Slyšel od šéfa, že jste pozván, že máte vstupenku."

„Hm. Zato já jsem nevěděl, že strojmistr je také pozván."

„Byl pozván až krátce před polednem. Podařilo se mu prý vytisknout nějaký barvotisk, na kterém velmi záleželo. A přivedl s sebou na ples také slečnu Martu, svou spolupracovnici. Všichni si to děvče velice oblíbili."

„Myslíte Martu? Hm, a už dokonce víte, jak se jmenuje křestním jménem?"

„My Američané neděláme zbytečných okolků. Čas jsou peníze, můj milý!"

„Ale jak vy jste se sem dostal?"

„Velmi prostě. Pozval jsem strojmistra s jeho paní a Martou na dnešek do kavárny. Ovšem, považoval jsem za lepší nečekat na ně v kavárně a pospíšil jsem k nim do bytu, abych je odvezl. A dobře jsem udělal, protože by do kavárny nebyli vůbec přišli. Chystali se na ples. Nu — připojil jsem se k nim a nelituji toho. Byl jsem představen předsedovi, tam tomu starému, vousatému pánovi. Přijal mne velmi pěkně. Víte, když lidé zaslechnou, že člověk je petrolejovým princem a milionářem, otevrou mu všude ochotně dveře. Nejvíc mě při tom těší, že jsem vám udělal čáru přes rozpočet."

„Jak to?"

„Nu, patrně jste si nepřál, abyste mne tu spatřil."

„Řekněte raději, že jsem nevěděl anebo nemyslel, že vás tu

uvidím.“

„Budiž, ale také jste si toho ani nepřál! Přiznáváte přece, že Martu znáte, a to již velmi dlouho?“

„Ovšem.“

„Vidíte! A včera večer jste mi to zamlčel.“

„Byl jsem povinen to zamlčet.“

„Cože?“

„Nikdo se neměl dovědět, kdo vlastně zpívá.“

„Nu, u mne jste přece mohl udělat výjimku. Jako váš dobrý známý — —“

„Přítelíčku! Mám v Drážďanech tolik dobrých a také ještě lepších známých, a kdybych byl měl udělat u každého z nich výjimku, byla by se většina návštěvníků včerejšího koncertu o dívčině tajemství dověděla. A protože jste byl přímo posedlý touhou seznámit se s ní, musel jsem se vůči vám cítit povinen dvojnásobnou mlčelivostí.“

„Výborně! Teď ovšem uznáte, že vám to nebylo nic platné! Našel jste mou navštívenku ve svých dveřích?“

„Ano.“

„Tak jste se tedy také dověděl, že jsem byl v tiskárně a že jsem tam tohle děvče viděl a s ní mluvil. Opakuji, co jsem řekl včera: Stane se mou ženou.“

„Opravdu? Přeji vám k tomu všechno dobré.“

„Hm. Včera jste ještě mluvil jinak!“

„Protože jsem se nemohl domnívat, že děvče tak rychle objevíte, chápete?“

„Chápu, ale buďte jist, že bych ji byl rozhodně našel i jinak. Nebyl bych dříve odjel z Drážďan než bych ji byl objevil. Na to se můžete spolehnout! A protože jsem ji teď našel, nehnu se od ní dříve, dokud se s ní nesmluvím.“

„Nesmluvíte? Copak jde o obchod, abyste smlouval?“

„Něco podobného. Obchod mezi dvěma společníky. Ona dá do obchodu svou krásu a já miliony. Myslíte, že oba

podílníci na tomto obchodě dobře nepochodí?“

„Nemám vůbec mínění o podobných obchodech.“

„Škoda! Jsou to ty nejlepší obchody, jaké existují, a proto se dnes směji myšlence, která mi včera dělala starost. Snad jste ji uhodl?“

„Ne.“

„Pomyslete si, že jsem byl tak hloupý a považoval vás za soka!“

„Hm, skutečně?“

„Ano — opravdu. Je to sotva uvěřitelné, ale skutečně mě napadla ta nesmyslná myšlenka. Proto jsem se vám snažil dokazovat, že Old Shatterhand patří do prérie a že si ho nemožno představit jako spořádaného manžela. Zlobíte se na mě proto?“

„Proč? Zdá se mi, že vám mám býti spíše vděčen, protože by mi jinak možná přece jen napadlo udělat některou ubohou, nic netušící dívku nešťastnou.“

„Také si to myslím. Ale teď pojďte přece k nám dolů. Marta má radost, že jste tady.“

„Prosím, jděte napřed. Přijdu za vámi. Právě začíná maškarní průvod a ten bude odtud nejlépe vidět.“

„Dobrá. Jdu, ale ještě otázku: Tančíte?“

„Nač ta otázka?“

„Chcete říci, že je zbytečná? Ano, máte pravdu! Old Shatterhand a tančit! K smíchu, což? Ale kdybyste si přece jen byl chtěl zatančit, u Marty byste nepochodil!“

Zasmál se po těch slovech a sestupoval vesele do sálu.

Když jsem se s tím mužem před časem seznámil, měl jsem o něho živý a upřímný zájem. Teď mi však byl protivný — nikoli snad ze žárlivosti — o ne! Zdálo se mi však, že dříve se držel víc na uzdě a choval se ke mně s ohledy, na něž jsem měl nárok. Od příjezdu do Drážďan se však choval zcela bezohledně. Poznával jsem, že v něm dosud vězí hodný kus

bývalého tuláka a povaleče. Nejlépe bylo jíti mu napříště s cesty. Že by mu děvče nějak rychle a lehce naletělo, považoval jsem za pravdě nepodobné, třebaže nikoli za nemožné. Vždyť přece všechny její vlastnosti opravňovaly k domněnce, že prohlédne jeho vnitřní prázdnotu a duševní nevyspělost.

Bohužel nevěděl jsem tehdy ještě, že tento předpoklad byl mylný. Nevěděl jsem, že zklamané srdce může ženu dohnat k nejnešťastnějšímu rozhodnutí.

Marta — a o tom nebylo sporu — byla ze všech děvčat na tomto plese nejpůvabnější. Nevadila jí nikterak prostota jejích šatů, naopak — byla v nich sličnější než mnohá krasavice v nádherné robě. Přiznávám bez mučení, že můj zrak byl k ní znovu přitahován. Člověk nemůže za to, že rád pozoruje krásu.

Když přešel maškarní průvod a rozešel se, sestoupil jsem do sálu. Američan se v té chvíli od Marty vzdálil, použil jsem toho, přistoupil k ní a požádal o taneční pořádek. Podala mi jej v zřejmých rozpacích. Poznal jsem příčinu, když jsem zahlédl, že je už na všechny tance zadána. U každého tanečku bylo jméno petrolejového prince. Právě když jsem jí taneční pořádek podával, vracel se Američan, směje se na celé kolo, a řekl:

„Všecko vyprodáno, není-li pravda? Vždyť jsem vám přece řekl, že u slečny Marty nepochodíte. Chtěla si sice nechat několik tanců volných; ale domyslel jsem si, pro koho. Proto jsem ji přesvědčil, že šedý medvěd při tanci příliš dupe.“

Byl bych mu nejraději vyťal pohlavek, tak jsem byl rozlícen. Ale ovládl jsem se. Obrátiv se k Martě, řekl jsem klidně:

„Byl bych vás rád poprosil o valčík. Bylo by to ještě možné, Martičko?“

„Jestliže pan Werner dovolí —“ zašeptala. „Obraťte se na

něho.“

„Ne, to nedovolím!“ prohlásil Američan. „Kdo dřív přijde, ten dřív mele. Ani mi nenapadne, abych se zřekl svého práva!“

Změřil jsem si ho od hlavy až k patě a odpověděl jsem:

„Promiňte tedy, pane Wernere! Nevěděl jsem, že máte tolik práva na tuto slečnu. Přesto vám však nemůže uškodit upozornění, že host a cizinec, jakým tu jste, by se měl chovat trochu slušněji!“

Odešel jsem potom do vedlejšího sálu, kde jsem se začal bavit se svými známými. Jen zcela náhodou jsem potom zpozoroval, že Američan odvedl Martu z tanečního sálu ke stolu a vesele se s ní bavil. Později mi můj přítel nakladatel navrhl, abych si s ním zahrál na kulečníku a odešel jsem s ním proto do kulečníkové síně. Když jsme začínali druhou hru, spatřil jsem ve dveřích Martu. Vypadala, jako by někoho hledala. Zahlédnuvši mne, přiběhla udýchaně ke mně a pravila, do krve se červenajíc:

„Je volenka — valčík. Smím vás prosit, pane redaktore?“

Co jsem měl počít? Byl jsem dalek nízké mstychtivosti a přece mi sjelo s rtů, bez úmyslu urazit ji:

„Odpusťte, Martičko, ale teď nemohu. Vidíte — nedohráli jsme dosud. Musím vám tedy poděkovat, zvláště když se musím domnívat, že jste pro mne přišla bez dovolení pana Wernera.“

Můj spoluhráč, můj někdejší a Martin nynější šéf, na nás překvapeně pohlížel. Byl vůči svým zaměstnancům jinak vždy laskavý a štědrý, ale potrpěl si při tom na určitý společenský odstup. Sotva jsem domluvil, řekl:

„Zcela správně, milý příteli! A vy, slečno, si pamatujte, že ani při taneční zábavě není radno zapomínat na společenské rozdíly. Naposledy dojde ještě k tomu, že mé dělnice vyzvou k tanci dokonce i mne!“

Dívka smrtelně zbledla. Její oči se na okamžik ztrnule upřely na šéfova ústa a na jeho nyní přísnou tvář. Potom se obrátila a odběhla jako postřelená laň.

„Nevím, ale — nebylo to pro ni trochu příliš tvrdé?“ tázal jsem se nakladatele.

„Eh — což? Je vám jí líto?“

„Ovšem. Přiznávám se, že ji lituji.“

„A vidíte — já ne. Každé překročení společenských pravidel musí býti odmítnuto! Možná, že posuzuji věc příliš přísně. Je-li však člověk vychován v určitém názoru, je těžko se ho zbavit. Tohle děvče je arci velmi hodné a spořádané, ale má žena je trochu zhýčkala. Děvče trochu zapomíná na skromnost. Ale což — nemyslete na takovou hloupost a hrajme dál!“

Hráli jsme, třebaže jsem měl chuť na něco docela jiného, totiž běžet za Martou. Sehráli jsme ještě několik partií a pak jsem se teprve mohl uvolniti. V taneční síni sálu jsem se však marně ohlížel; nespatřil jsem již ani Martu ani Američana. Později jsem zahlédl strojmistra, který se mne starostlivě tázal:

„Nemůžete mi snad říci, co se stalo slečně Martě? Přišla k nám najednou ke stolu celá rozrušená a hned pryč, pryč, že musí domů.“

„Řekla vám proč?“

„Ano, ale nebylo to nic rozumného.“

„Copak?“

„Ale začala pojednou žvatlat, že prý je dělnice a nehodí se mezi panstvo a tak dál. Snad ji někdo urazil podobnou poznámkou.“

„Ptal jste se jí na to?“

„Ptal jsem se jí v tom smyslu, ale neodpověděla mi.“

„A je pryč?“

„Jak vidíte!“

„Odešla sama?“

„S tím Američanem.“

„Cože? Proč jste s ní neposlal svou paní!“

„To jsem chtěl, ale děvče mne tak drsně odbylo, že jsem raději byl zticha. Povídala, že pan Werner je tu sice jen jako host, jako cizinec, ale její cti prý nijak neuškodí, jestli se mu svěří a dá se jím doprovodit. Docela nic se mi nelíbily její řeči, že prý mezi nimi není společenských rozdílů, protože pan Werner se narodil v obecní pastoušce a nemusí být pyšný na nějakou tiskárnu. Co tím chtěla povědět, je mi hádankou.“

„Snad vám teď přestanou být hádankou alespoň má slova, která jsem vám řekl dnes ráno. Opakuji vám to znovu: svou překotnou ochotou vůči tomu Američanovi provedl jste dokonalou hloupost. Důsledky toho asi těžko zodpovíte!“

„Důsledky? Jaképak důsledky? Nerozumím vám!“

„Marta nám uteče s tím Američanem, uvidíte!“

„Uteče?“ opakoval strojmistr pohlížeje na mne polekaně. „To je nemožné!“

„Je to velmi pravděpodobné.“

„Ale kdež! To bych spíše věřil tomu, co mi řekli lidé, že — — že — — ehm — —“

„— — že — — nu, jen mluvte dál!“

„— že ona s vámi — —“

„Co se mnou?“

„Poslyšte, nebudete mi to mít za zlé, budu-li upřímný?“

„Nejsem vůbec v náladě někomu něco zazlívat! Jen ven s tím!“

„Inu, říkalo se, že děvče je za vámi jako blázen, že se s vámi pustí přes hory a doly, třeba přes moře.“

„Nesmysl!“

„Už je to tak. Vím, že na vás visí celým srdcem.“

„Mýlíte se!“

„Ne, ne! Kdybyste věděl, jak často o vás mluvila. Ke schůzce s tím Američanem svolila přece jen proto, poněvadž jí namluvil, že vás dobře zná a že o vás může mnoho vypravovat."

„A přece s ním nešla na schůzku, nýbrž s vámi na ples!"

„Protože jsem dodatečně dostal pozvání! Ostatně i paní našeho starého ji vyzvala, aby s námi šla, a konečně jsme byli přesvědčeni, že tu budete také vy."

„Budiž. Ona však přesto půjde s Wernerem do Ameriky, uvidíte! Vsadím se, že už zítra vůbec nepřijde do tiskárny!"

Nemýlil jsem se. Tato má domněnka se plně potvrdila.

Když jsem druhého dne potkal náhodou majitele tiskárny, řekl mi:

„Poslyšte, redaktore, Marta, jak se zdá, si vzala mé včerejší napomenutí nějak příliš k srdci, protože dnes nepřišla pracovat. Vzkázala, že je churava a že několik dní nemůže přijít do práce."

Když jsem za dva dni nato měl příležitost zajít do tiskárny, nebyla Marta stále ještě u svého stroje. Vrchní strojmistr si na mě počkal a řekl mi tak, aby to nikdo nezaslechl:

„Pane redaktore, vy jste přece jen asi měl pravdu, pokud šlo o Martu a toho Američana."

„Jak to?"

„Víte, že ti dva odjeli spolu na čtyři dni do hor?"

Tato zpráva mne přece jen překvapila, ale ne tak, jak by tomu bylo bývalo, kdybych byl pocítil žárlivost. Zůstal jsem klidný a upevnilo to ve mně poznání, že to děvče přece jen není tou květinou, které bylo určeno, aby kvetla na mé cestě. Nepřál jsem ji sice příliš petrolejovému princi, neboť jsem ho nepovažoval za muže, který by mohl učinit někoho šťastným, ale přesto jsem mohl nyní bez hněvu myslet na něho i na poslední dny.

Za čtrnáct dní jsem dostal od Wernera tento dopis:

„Vážený pane!

Jistě vám způsobím radost sdělením, že přání mého srdce se splnilo. Chcete-li, můžete se příští neděle účastnit naší svatby. Ta chudá a vyhladovělá punčochářská banda je celá šťastná, že dostane tak bohatého zetě, a půjde s námi velmi ráda do Ameriky. Odvezu si tam samozřejmě celou Martinu rodinu. Boudu, v které bydleli, darujeme hasičům, aby ji spálili. Nemá ceny ani za troník.

Kdybyste zas někdy našel podobné děvče, radím vám: chytněte to za moudřejší, lepší konec. Vyprávěli mi, že jste byl do mé nevěsty až po uši zamilován.

Váš nejoddanější

Konrád Werner,
petrolejový princ.“

Svým dopisem ukázal mi tento zbohatlík velmi výstižně své nitro. „Jistě vám způsobím radost“ — psal, a mínil to ovšem posměšně. Že mluvil o Martiných rodičích tak pohrdavě a že jejich domek nazval boudou, kterou nutno spálit, nesvědčilo o povaze aspoň trochu citlivěji založené. A že mi radil, abych si příště počínal chytřeji, nemohlo mě z jeho úst urazit.

Uplynulo asi čtvrt roku. Psal jsem tehdy pilně jednu ze svých knih a vycházel jsem jen zřídka z domu. Pak jsem zase jednou navštívil koncert přítele kapelníka. Frantík, můj chráněnec, hrál v orchestru první housle. V přestávce přišel za mnou kapelník. Řekl mi:

„Nu, co říkáte mému prvnímu houslistovi? Nevypracoval se dokonale?“

„Znamenitě. Ten hoch má před sebou budoucnost."

„Tak jest. Ale přiznávám, že se ještě více raduji z jeho charakteru a z jeho poctivosti, než z pokroku, který udělal. To je jeho velká přednost."

„Z poctivosti? Jakápak je to přednost, že je člověk poctivý? Nepovažuji to za přednost ani za zásluhu, je to prostě samozřejmé."

„V tomto případě je to přednost! Chlapec se mi mohl odměnit stejným nevděkem jako jeho sestra. Víte přece, že se vdala?"

„Vím."

„Vzala si toho petrolejového, potřešťěného Američana, který měl stále jen plnou hubu petroleje a svých milionů."

„Ano. Napsal mi krátce před svatbou, že se Marta za něho vdá."

„Nu, a slyšel jste později ještě o nich?"

„Ne."

„Odjeli do Ameriky. Rodiče i sourozenci s nimi. Jen Frantík tady zůstal."

„To mu třeba ovšem přičísti k dobru."

„Tak vidíte! Tím spíše, že mu lidé důrazně domlouvali, aby odjel za moře. Jeho švakr — ten větroplach — mu sliboval hory doly, ale Frantík pevně setrval na názoru, že ode mne nemůže odejít, protože mi dal slovo, že zůstane."

„Pokud vím, jeho otec podepsal smlouvu, že vám Frantík musí zaplatit odškodné, kdyby od vás předčasně odešel?"

„Odškodné chtěl zaplatit Američan. Ale hoch nepřijal. Tak si myslím, že chlap neudělal na mého žáka příliš dobrý dojem. Frantík mu sice slíbil, že k němu přijede za moře, až už nebude u mne vázán, ale teď po celé týdny se nezmíní o svém potřeštěném švakru ani slovem."

„Je to vůbec zvláštní. Divím se, že ti staří lidé, kteří tak lpěli na své hroudě a syna nechtěli ani do města pustit, odjeli

teď najednou za moře.“

„Co chcete? Peníze zmohou všecko. Slyšeli mluvit o milionech, a to jim popletlo hlavy.“

„Pokud jde o ty miliony, nemám k nim přílišnou důvěru, stejně jako k jejich majiteli. Neudělal na mne dojem, že by dovedl udržet peníze.“

„Eh! I kdyby je rozházel — potečou mu stále nové miliony z jeho petrolejových bažin.“

„Kdož ví. Je známo, že jsou prameny s počátku velmi vydatné, které později vysychají a na konec již nevydají ani kapky. Cožpak nezemřel také objevitel nejbohatšího zlatého dolu na konec v chudobinci?“

Ukončili jsme rozhovor, protože přestávka uplynula.

Bylo to po dlouhé době zase po prvé, co jsem mluvil o petrolejovém princi, o Martě a Frantíkovi. A bylo to na dlouhý čas také naposled, co jsem vůbec slyšel o těchto lidech, jimž jsem tak dlouho a tak živě věnoval svůj zájem, kteří by byli bezmála zasáhli do mého života tak podstatně, že by mu byli určili nový směr. Jak jinak by se byl možná rozvinul můj pozdější život, kdybych se byl — jak jsem se o to zprvu téměř pokoušel — postavil petrolejovému princi na odpor v boji o dívku, kdybych byl sám vystoupil jako uchazeč o její ruku.

Bylo by to však bývalo pro mne štěstím? Vzpomínám na chvíle, kdy bych byl rád rozpřáhl ruce po té čisté bytosti a kdy bych byl na otázku, bude-li to pro mne štěstím, odpověděl určitě a přesvědčivě: ano. Dnes jsem jiného názoru. Štěstí není vždycky, ba není ani často v splnění nejhoroucnějších přání lidského srdce. Je velmi často někde zcela jinde. A protože věřím, že co Bůh činí, dobře činí, jsem přesvědčen, že Marta mi nepatřila. Bylo tak dobře.

I pro ni. Netušil jsem, že naše cesty se ještě jednou zkříží, že jsem určen k tomu, abych ještě jedenkrát hrál jistou a nikoli nevýznamnou úlohu v životě obou těch milých

sourozenců, Marty a Frantíka.

Když jsem pak po letech na dalekém západě zase uzřel již nikoli mou Martu, nýbrž ženu žijící v jiných poměrech, než jsem předpokládal a jež jí, ženě „milionáře“, musily připadat velmi těžké, nebylo to již ono děvče, které jsem znal. Vyvinula se, vyrostla, změnila se. Nejen tělesně, také duševně. Prošla školou, která celou její bytost přetvořila a naplnila ji opět jiným kouzlem, jehož dříve neměla. A ta škola byla — — utrpení.

O svém setkání s ní, o osudech jejích a jejího bratra píši v své knize „Satan a Jidáš“.

NEPRAVÉ EXCELENCE

1. V hostinci „U tří labutí“.

Kdo z mých čtenářů znal kočovnou hereckou společnost Uhlewaldovu? Že nikdo? To je ale skutečně škoda! Tu si ovšem nedovedete představit, jaký rozruch nastal v Limberku, když se tam rozneslo: „Přijde Uhlewald!“

Uhlewaldova společnost byla velmi veselá, a nejveselejší z ní byl sám ředitel. Jeho herci ho měli velice rádi a měli k tomu dobré důvody. Řídil se totiž dvěma pořekadly, s nimiž jeho lidé naprosto souhlasili.

První z nich znělo: „Raději budu mít sám hlad, než bych nechal herce čekat na peníze.“ A druhé: „Nemám-li já, mají filistři“.

Tak bylo možno hospodařit a nebylo to při tom nijak nebezpečné, poněvadž dovedl s věřiteli jednati tak, že nakonec považovali za velikou čest, že smějí vůbec být jeho věřiteli.

Limberkem se tedy rozneslo, že přijede Uhlewald, a Uhlewald také skutečně přijel. A ne snad na staré rozvrzané reumatické káře, nýbrž na třech vozech, tažených párem koní. Na prvních dvou byly naloženy divadelní rekvisity, a třetí vůz byl tak přecpán lidmi, že byly obavy, aby snad po stranách nevypadali.

Obtloustlá vrchní hlava společnosti s kulatým, chytrým a přitom dobromyslným obličejem seděla vpředu vedle kočího a rozhlížela se bedlivě po místě, jež se mělo stát na několik týdnů chrámem umění.

„Stát! Prrr, mládenče!“ poručil, když dojeli k hostinci „U tří labutí“, před nímž už stály první dva vozy. „Jsme na místě. A teď z archy ven!“

Vystoupil na pevnou zem a spěchal do hostinské místnosti.

Ve dveřích se srazil s mladíkem, který přiběhl ze dvora.

„A vida, to je Toníček! Jak se ti vede, hochu? Tak už jsme zase, bohudíky, v Limberku. A kdepak je tatík?“

Hoch byl synem hostinského, vysoký, urostlý mladík, na němž bylo na první pohled patrno, že pochází ze zámožné rodiny.

Podal příchozímu s přátelským úsměvem ruku.

„Vítám vás, pane řediteli. Děkuji, ještě to ujde. Tatínek není právě doma, ale vrátí se zanedlouho.“

„Copak, copak, Toníčku? Že to jenom ujde?“

„Inu, ano. U nás není všechno tak jako při vašem posledním pobytu. Však to brzy poznáte. Žijeme teď na válečné noze a je u nás celé dny zachmuřeno. Tatínek je právě u advokáta — ó, jsem přesvědčen, že budou zase lítat hromy a blesky, až se vrátí domů.“

„Tak, tak, hm, hm. Jak se mi zdá, schází tu Uhlewald, aby hostinskému „U tří labutí“ napravil hlavu. Musíš mi to všechno podrobně vysvětlit, ale nejdříve se musím podívat na maminku.“

Vešel do místnosti, kde ho přívětivě uvítala hostinská i hosté, poněvadž všichni měli na Uhlewalda ty nejlepší vzpomínky.

Netrvalo dlouho a dvanáct veselých divadelníků sedělo v přátelské zábavě v kruhu počestných měšťanů, zatím co vozkové skládali náklad a hartusili. Teprve když Uhlewald přísně zakročil, pomohli jim herci při umísťování zavazadel. Když byla tato práce skončena, shromáždil ředitel své věrné v místnosti, kterou jim vykázala hostinská, k válečné poradě.

„Tak, tak, hm, hm,“ spustil ředitel. „Musíme se poradit o tom, jak si to v Limberku zařídíme. Je to, děti, nutno, poněvadž jsme tu posledně nechali za sebou všelicos, nač by měli naši přátelé vlastně zapomenout. Nejprve je tu Dienhold,

hostinský „U tří labutí“, starý dobrák, který na nás nejvíce doplatil. Tomu jsme dlužni ještě za všechno — —“

Jeho řeč přerušil ten, o němž právě mluvil. Objevil se ve dveřích s plnou rukou papírů a vstoupil bez okolků mezi shromážděné herce.

„Dobrý den, pane řediteli. Dobře, že jste tu všichni pohromadě, protože jsem každému z vás něco přinesl.“

„Děkujeme vám, příteli,“ odpověděl laskavě Uhlewald, přikývnuv hlavou. „Že jste nám něco přinesl? A to hned každému z nás? Tak, tak, hm, hm, alespoň vidím, že nás máte rád a že si nás vážíte. Neudělal jste si však k vůli nám zbytečné výlohy?“

„To ne, to vůbec ne! Přinesl jsem vám jen staré účty, abyste se na ně opět podívali.“

„To je od vás velmi hezké, že jste ty papíry tak pečlivě opatroval, protože pořádek musí být. Dívat se na ně vlastně ani nemusíme, poněvadž by to bylo zcela zbytečné. Řeknete-li nám, že jste tam všechno řádně zapsal a na nic nezapomněl, nebudeme pochybovat o jejich správnosti. Víte přece, příteli, že vám plně důvěřujeme.“

Hostinský se na něho překvapeně zadíval.

„Ano, to vím, ale tak to nemyslím — to je přece jasné, ne? Přináším ty účty nejen proto, abyste se na ně podívali a prohlédli si je, nýbrž abyste je konečně také zaplatili. Čekám celé dva roky — nemyslíte, že je to už dost dlouho?“

„Tak, tak, dlouho? Vy jste mi asi špatně rozuměl. Myslíte snad, že jsme zvyklí nechávat účty v opatrování každého hostinského? Domníval jsem se, že to pochopíte a budete si vážit důvěry a cti, kterou jsme vám prokázali.“

„Důvěra? Čest? Co mi ty pomohou, když se má přitom kapsa špatně? Přečtu vám teď všem, co jste mi ještě dlužni. Doby jsou zlé a vede se mi bídně. Potřebuji peníze. Nedostanu-li je, zabavím vám zavazadla. Měl jsem to udělat již

posledně, povídám!“

„Tak, tak, povídáte? A vy chcete peníze?“ zeptal se udiveně ředitel. „Nic víc? No, v tom případě si můžete předčítání uspořit. Stačí, když řeknete, kolik to dělá všechno dohromady.“

Vjel s povýšeným úsměvem do kapsy kabátu a vytáhl starou, červenou koženou tašku, v níž kromě popsaných lístků papíru nebylo nic jiného než několik obálek a navštívenek. Vstal přitom a popošel k oknu.

„Opravdu, už byl skutečně čas! Tak, tak, hm, hm! Martine,“ obrátil se k svému pomocníku, který stál nejblíže ke dveřím, „doskoč tam dolů k vozkům a řekni, aby počkali, že budeme zase znovu nakládat.“

„Znovu nakládat?“ podivil se hostinský. „A proč?“

„Inu proto, poněvadž nebudeme hrát „U tří labutí“, ale „U římského císaře“. Vozy tu jsou, a tu ovšem pochopíte, že nebudeme své věci tahat městem sami.“

„U římského císaře?“ vyjel hostinský. „Jak to? Váš první milovník byl u mne před osmi dny a uzavřel se mnou na váš příkaz smlouvu, že budete hrát v mém sále! Od toho ustoupit nemůžete!“

„A proč bych nemohl?“

„Poněvadž by to bylo proti naší smlouvě. Hostinský „U císaře“ by měl ohromnou radost, kdyby jen tak beze všeho získal příjmy, které s sebou přináší divadlo, a já bych byl na dlouhou dobu každému jen k smíchu.“

„Tak, tak, hm, hm. Vy tedy uznáváte, že na nás vyděláváte? To je od vás hezké a upřímné. Dienholde — tím jste u mne stoupl značně v ceně. Přesto budeme hrát „U římského císaře“, pravím, protože se nepotřebuji nechat urážet, ani já ani členové mé společnosti. Jsme zcela v právu, chceme-li od smlouvy ustoupit. Jste přece chytrý člověk, Dienholde, a znáte zákoník lépe, než mnohý advokát. Víte asi právě tak dobře

jako já, co to znamená prohlásit nás veřejně za dlužníky. Víte, že v přítomnosti druhých nesmíte nikoho upomínat, a vy sem přijdete mezi nás dvanáct a ponížíte každého z nás v očích druhého. To je dvanáctinásobná urážka — to je zločin, který by měl přijít před soud. Hrajeme „U římského císaře" a basta! Co jsme vám dohromady dlužni!"

„Dvanáctinásobná urážka? Ale, pane řediteli, tak jsem to přece nemyslel — to je přece jasné. Myslel jsem si, že se navzájem znáte, že by — — —"

„Právě proto, že se vzájemně známe, je to dvakrát tak veliká urážka, poněvadž urážka v přítomnosti neznámého člověka nemůže člověku nikdy tak uškodit, jako urážka před známými!"

„Pane řediteli, nebuďte přec takový! Můj Bože, mám teď na krku tolik věcí, že mne z toho bolí hlava. Právě teď jsem přišel od advokáta plný strachu, že snad ten proces prohraji. A vy tu mluvíte ještě o dvanáctinásobné urážce! Kdo by tohle vydržel? Pane řediteli, milý pane řediteli, zastrčte si tu tašku pěkně zas do kapsy, prosím vás! Nechtěl jsem od vás peníze — chtěl jsem vám jen dokázat, v jakém pořádku mám knihy. U vás se přece o peníze nemusím bát — to je jasné, vždyť si vás tolik vážím."

„Tak, tak, hm, hm. Ale poslyšte, to by dokázal každý nejdříve urazit a potom si ho vážit. I já jsem si vás vážil, Dienholde, a vždycky jsem vás všady chválil, a proto mne nesmírně mrzí, že jsem se ve vás zmýlil. Hrajeme „U římského císaře"! Řekněte, co jsme vám dlužni, abychom už mohli jít!"

Otevřel náprsní tašku a vytáhl z ní několik lístků papírů, s nimi se přiblížil ke stolu, jako by je chtěl odpočítávat.

Hostinský ho odstrčil.

„Nechte toho dnes, pane řediteli, prosím vás pěkně! Teď jsem uražen já, protože si myslíte, že si nedovedu vážit hostů jako jste vy a že s nimi nedovedu jednat. Je přece jasné, že jsem

vás nechtěl upomínat. Nechcete-li, abych se doopravdy rozzlobil, schovejte ty papíry do tašky! Máte přece v prvních dnech tolik výloh a výdajů, že bych se musel stydět, kdybych vás chtěl ještě obírat o peníze."

„Mno, pokud o to jde, nijak byste nám tím neublížil, a vaše zlobení by nám taky příliš neuškodilo. Ale — tak, tak, hm, hm, byl jsem vám vždycky nakloněn a mrzelo by mne, kdybyste si to pokazil. Vyhovím vaší prosbě jenom proto, že jste to vy. Snad také tihle dobří lidé přestanou myslet na urážku a budou s tím souhlasit, když stůj co stůj tak trváte na tom, abych vám hned neplatil. Na důkaz toho, že vám odpouštíme, vám oznamuji, že tedy „Římského císaře" necháme a budeme hrát u vás. Spokojen?"

„Úplně, pane řediteli, děkuji mnohokrát, pane řediteli!"

Uhlewald blahosklonně mávl rukou, zastrčil tašku do kapsy a řekl:

„Nechme toho. Jakýpak to máte právnický případ?"

„Vlastně ani sám nevím, pane řediteli, k jakému druhu procesů patří. Když jsem kupoval tenhle hostinec od Bismarcka — —"

„Od Bismarcka, povídáte?"

„Ano, dřívější hostinský — byl to nějaký Werner — prý moc politisoval a četl knihy více, než se staral o hospodu. Musil ji prodat a přestěhoval se do Ebersbachu, kde si najal hostinec „U tří lip". To víte, zvolili ho tam do výboru pro péči o chudé, a od té doby ztloustl, poněvadž jeho žena a dcera Eliška mu obchod docela dobře zavedly. V hostinci má pověšeny obrazy Bismarcka, generálů, starého císaře a sám čert ví jakých ještě velikánů. Koupil si taky knihy o Bismarckovi, a nic jiného nezná než Bismarcka, o ničem nemluví než o Bismarckovi, dokonce i ženě koupil k vánocům bismarckovské šaty, ačkoli nejsou už dávno v modě. Proto mu každý říká „Bismarck". Má o kolečko víc, to dá rozum."

„Tak, tak, hm, hm. A copak má tenhle Bismarck společného s vaším procesem, he?“

„Inu má, a hodně. Když jsem před šesti roky od něho tyhle „Tři labuti“ převzal, byl — byl — víte, pane řediteli, byl téměř na holičkách a nechtěl přijít o těch několik pár set, které mu ještě zbyly. Koupil jsem od něho hostinec a potom jsem mu vždycky, když jsem sehnal nějaké peníze, odvezl něco do Ebersbachu. Když jsem myslel, že je to už dost, byl konec placení. No, vidíte, a on tvrdí, že jsem mu ještě dlužen. Postavil jsem se proti tomu a on mne žaluje. Odmítl jsem přisahat, poněvadž — no, to je vlastně vedlejší věc, a spor se už táhne celé dva roky. Pozítří bude rozhodující líčení — nebo jak se to jmenuje — a přitom bych to byl zcela jistě vyhrál. Ale teď náhle ten zatrachtilý Bismarck prohlašuje — to jsem se dověděl teprve dnes — že konečně našel můj úpis, který tak dlouho hledal. No — a teď proces prohraji — to je jasné.“

„Jak to jasné? Jaký úpis našel?“

„Nu, asi ten úpis, že mu mám kromě kupní ceny ještě zaplatit tak, aby o tom věřitelé nevěděli. Myslel si, že bych mu tak potají mohl ještě nějaké peníze dát, a já jsem si zas myslel, že to nemusí být, když ten můj úpis někam zastrčil nebo zašantročil. Teď jej ale našel a na něm je můj podpis.“

„Hm. Vy jste asi oba stejní chytráci a lumpové, a nejsprávnější by bylo, kdyby vás to oba stálo řádné peníze. Ten úpis vám oběma může přijít hezky draho! Cožpak o tom ten hostinský od „Tří lip“ neví?“

„Snad to ví, ale řekl, že je mu už všechno jedno. Advokáta si nevzal, protože myslí, že je na to sám dost chytrý. Můj advokát nad tím jenom vrtí hlavou. Ostatně jste tím vinen také vy, pane řediteli!“

„Já? Tak, hm — hm. A jak to?“

„S těmi svými zamilovanými historiemi. V těch kusech, co jste nám před dvěma roky hráli, vystupovaly vždycky nejméně

dva zamilované párky a někdy taky čtyři a jednou šest. Tím jste mi pobláznili toho kluka Toníka a ten přišel na hloupý nápad, že musí mít také milou. To by nebylo nic zlého, protože už je na to koneckonců starý dost, ale nejhorší je, že si k tomu našel právě Bismarckovu Elišku."

„Tak, tak, hm, hm. A proto vy tu tedy žijete na válečné noze a proto je u vás po celé dny zachmuřeno."

„Už vám o tom vypravoval? No — jen ať mne ten kluk nerozčiluje, nebo udělám to nejhorší!"

„A co to je, smím-li se ptát?"

„Neupustí-li od děvčete, půjde z domova! Nechci o lidech z Ebersbachu ani slyšet! A dokonce už ne o Bismarckovi, který mne žaluje. Vždyť já z toho nakonec snad vyletím zlostí z kůže!"

„A poslyšte — to byste hocha tak ošklivě vyštval z domova? To si řádně rozmyslete, hostinský! Toník je pilný a hodný hoch a má také svou hlavu. Myslí si jistě, že Eliška se k němu hodí a že dětem není nic do nepřátelství rodičů. Já ovšem to děvče neznám — nestojí snad za nic?"

„To ne! Nemohu proti ní nic říci; je hezká, pracovitá, pilná a čistotná — no, člověk by si jí snad i vážil, kdyby mne nebyl Bismarck zažaloval a kdyby teď ten proces nevyhrál."

„Vyrovnejte se tedy po dobrém!"

„Drahý pane řediteli, to nejde, to je přece jasné! Werner nepovolí, poněvadž vyhraje, a já nemohu povolit i kdybych chtěl, protože v každém případě prohraji."

„Tak, tak, hm, hm. A povolil byste, kdybyste měl vyhrát? Mluvte upřímně!"

„Já? No — tohle nevím. Možné by to bylo, protože — no ano, ten spor mi dělá velké starosti a život mne už ani netěší. A ke všemu ještě strach s úpisem, poněvadž tak vyjde najevo naše tehdejší úmluva. Věřte mi, neměli jsme v úmyslu nic špatného a zlého; já jsem převzal hostinec, a on dostal tolik, aby si mohl

zařídit obchod v Ebersbachu. Staré dluhy pomalu uplácel, a proto by nemohl nikdo tvrdit, že utrpěl k vůli nám škodu. Dal bych za to nevím co, kdybych měl od té věci už pokoj."

„A není možné, že byste snad přece jen vyhrál?"

„Ne, vůbec ne, to mi už advokát řekl — nepromešká-li ovšem Bismarck soudní přelíčení. Kdyby nepřišel — tu by ovšem prohrál — ale na to není ani pomyšlení."

„A na kdy je stanoveno líčení? A kde?"

„Na pozítří v deset hodin dopoledne zde v Limberku."

Uhlewald se zatvářil velmi podivně. Herci už znali jeho obličej a věděli, že mu hlavou asi proletěl nějaký plán.

„Nevěděl byste snad, jak mi pomoci, pane řediteli?" zeptal se zvědavě hostinský, kterému neušel výraz ředitelovy tváře.

„Pomoci vám? Proč by ne? Něco by to ovšem stálo, protože je to spojeno s jistým nebezpečím. Poslyšte, Dienholde, co byste za to dal, kdybyste ten spor vyhrál?"

„Co bych za to dal? Tyhlety papíry bych všechny strčil do kamen, to je jasné, a při dalším účtu bych vám taky ještě ukázal, že umím být vděčný."

„Dobře. Přijato — ale mám ještě dvě podmínky."

„Jaké?"

„Za prvé: Toníček dostane Elišku."

„Pane řediteli — — tohle — —"

„Nechcete-li, dobře. Měl jsem nejlepší úmysl."

„Řekněte mi, jak to chcete udělat — snad bych to mohl provést sám."

„Ne! Takovou věc dokážeme jenom my. Vy na to nejste dosti obratný a čilý, třebaže jste jinak chytrý člověk, Dienholde."

„A — — a nešlo by to skutečně bez té Elišky?"

„Řekněte mi, je také Bismarck proti těm námluvám?"

„A jak! Ještě víc než já — to je jasné."

„Tak, tak, hm, hm, a přece jen to bez ní nepůjde. Musíte

kousnout do kyselého jablka, Dienholde!“

„Nu, pro mne a za mne, když to tedy musí být. Když člověk vyhraje, stojí to už také za něco.“

„Dobře. A za druhé: soudní výlohy zaplatíte!“

„To mi ani nenapadá! Když vyhraji, neplatím nic!“

„Dobře — pak ale proces prohrajete.“

„To je hrozné, pane řediteli, jaký vy jste! Vždyť by to bylo k smíchu, abych platil výlohy, když vyhraji.“

„A právě tak by bylo k smíchu, kdybyste nevyhrál proto, že nechcete zaplatit soudní výlohy, protože pak k tomu budete donucen a mimoto musíte ještě zaplatit pohledávku svého odpůrce. A to ani nemluvím o všem ostatním, co by s tím bylo spojeno.“

„Hm, to je pravda. Zaplatím tedy výlohy, a Toník ať si děvče vezme.“

„Ujednáno. A teď můžete jít, milý Dienholde!“

Když Dienhold s lehčím srdcem vyšel z místnosti, obrátil se ředitel vesele k hercům:

„Tak, tak, hm, hm. Jsem, děti, spokojen sám se sebou, a vy můžete být spokojeni také. A teď mi udělejte místo!“

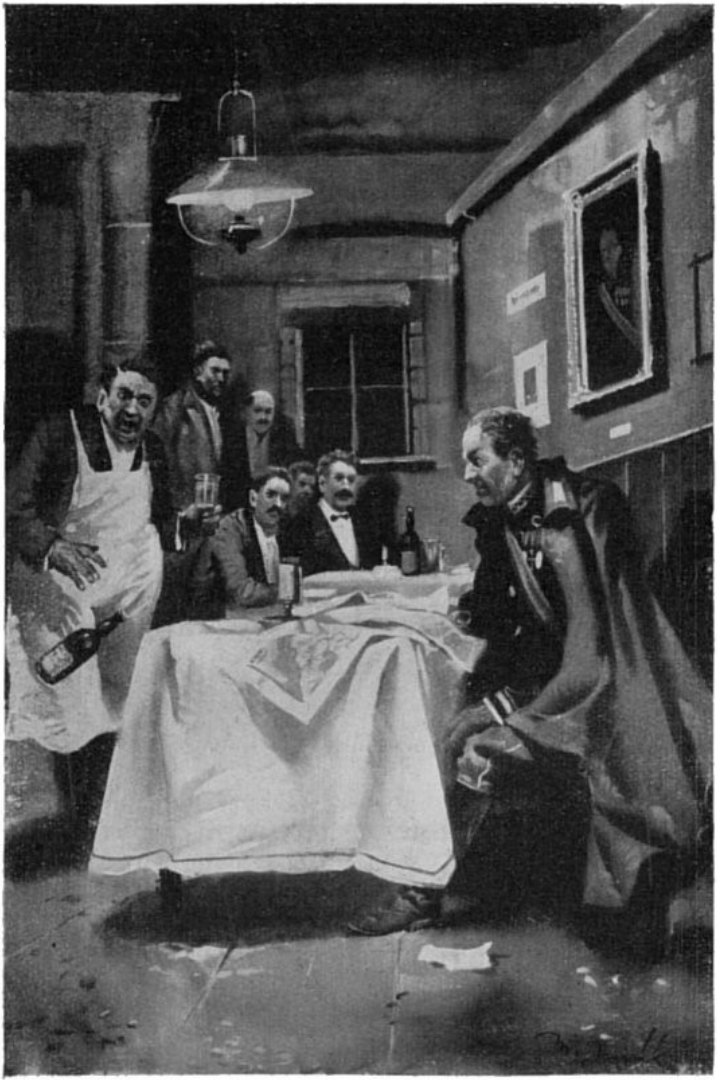
Prošel mezi nimi a postavil se před zrcadlo. Prohlížel si důkladně tvář, zkoušel k nemalému překvapení přítomných různé výrazy obličeje a provedl nakonec věc, jíž by byl nikdo nevěřil: stáhl si s hlavy paruku a ukázal úplně holou a lysou lebku, na níž měl pouze nad čelem několik vlasů. Pak se obrátil k svému pomocníku Martinovi.

„Pojď sem, Martine!“

Martin poslechl.

Byl to vytáhlý, hubený, ale při tom silný člověk, působící zcela dobrým dojmem.

„Tak, tak, hm, hm. To by šlo. Postava ujde, obličej také. Bledý, bezvousý, trochu vráščitý. Hm, chtěl bys se mnou sehrát, Martine, generála polního maršála hraběte Moltke?“

Zarazil se tak, že mu láhev vypadla na podlahu. (Strana 313.)

„Já — —?“ užasl Martin. „Žertujete, řediteli?“

„Mluvím docela vážně, mládenče. Dosud jsem ti sice podobnou úlohu svěřit nemohl, ale teď se mi náramně hodíš. Chceš nebo ne?“

„Velmi rád, nemusím-li se ovšem obávat, že mi zato něco srazíte ze služného.“

„Bez starosti, milánku! Zůstal jsem ti sice už často dlužen celé služné, ale nikdy jsem ti z něho nic nesrazil. Jakmile jsem měl potom zase peníze, všechno jsem zas vyrovnal. Také tentokráte dostaneš celé služné, ale kdy, vědí bohové.“

„Vaše prohlášení mne zcela uklidnilo, pane řediteli,“ řekl slavnostním hlasem Martin.

„Výborně! Vystoupíš tedy v malé hře, kterou budeme dávat mimo jeviště: já jako Bismarck a ty jako Moltke. Jak máš, sehrát svou úlohu, to ti povím ještě dnes. A teď, děti, do práce!“

2. V hostinci „U tří lip“.

„Cože — tomuhle chcete rozumět? Nic nevíte, docela nic! A já to musím vědět lépe nežli vy, protože mám o tom knihy. Myslíte-li si, že nerozuměl válce, pořádně se mýlíte. Ten jezdil už v mládí na koni jako lajtnant a dovedl zacházet se zbraněmi jako málokdo. Dokonce jako školák zasáhl flobertkou Herkulesa — a to byl, pane, chlap, který dovedl uškrtit lva! Jako student býval nejlepším šermířem. A vy — hahaha — si myslíte, že by ho byl císař jmenoval generálem, kdyby se k tomu nehodil? Jen se podívejte tam, kde visí v kyrysnické uniformě! Na tom je na první pohled vidět, že to je rozený vojevůdce.“

Ten, jenž mluvil, seděl před domem se svými hosty.

Mladíci hráli kuželky, a staří muži se shromáždili pod starou košatou lípou, aby si pohovořili o politice a podobných záležitostech. Hlavním řečníkem byl ovšem Werner, hostinský od „Tří lip“, a mohl se tomuto svému oblíbenému zaměstnání oddat beze vší starosti, protože jeho dcera Eliška měla bystré oči a svižné nožky, takže nikdo nemusel dlouho čekat na objednaný nápoj. Již se stmívalo, a to je doba, kdy se nejkrásněji beseduje.

„Tu historii o Herkulesovi jsem už slyšel,“ ozval se jeden z hostů. „Byl ten chlapík skutečně živ?“

„Ne, byla to jen socha, která stojí tamhle v parku, ale zůstává to stále přitom Herkules, který jednou dokonce div že nezabil pekelného psa. Vím to zcela dobře, protože mám o tom starou knihu, ve které je to přesně popsáno. Je to dobře, když se člověk trochu vyzná v učenosti, protože pak může mluvit také do politiky a nemusí se dát nikým vodit za nos. Člověk z toho má užitek i jinak. Tak máte na příklad můj proces s hostinským „U tří labutí“. Jiný by s tím musel hned běžet k advokátovi, ale já k advokátovi nepůjdu, poněvadž znám zákony právě tak jako advokát. Však mám o tom knihu.“

„A jakpak to stojí s procesem?“

„Dobře. Zítra v deset hodin dopoledne bude líčení, a já tam předložím úpis! Ten úpis dokazuje, že mám pravdu. Při stěhování se mi někam ztratil, a našel jsem jej teprve předevčírem. Víte kde? Ve zpěvníku. Pečlivě jsem jej tam uschoval. No — mohl jsem se do zpěvníku podívat už dříve, ale neměl jsem na to kdy, protože jsem měl na starosti jiné věci.“

Posluchači rozvážně přisvědčovali.

„Teď si alespoň dovedete představit, co má takový člověk jako Bismarck práce a co musí všechno přečíst, když já musím celý den ležet v knihách. A to má ještě konference,

přednášky, porady a cesty! Teď je právě také na cestách, a to inkognito, jak se tomu říká, jelikož chce takový pán zůstat nepoznán. K nám ovšem nepřijede, poněvadž bych ho hned poznal. Mám přece jeho obraz v pokoji, však víte."

„A kam vlastně jel?"

„Ale to se přece nikomu nepovídá. V novinách o tom nesmějí nic psát! Cožpak jste ještě nečetli ‚Hlasy od Limberku'?"

Hostinský hbitě vstal a zašel do lokálu, odkud se vrátil s novinami. Rozložil je a snažil se, ač bylo už šero, najít v nich příslušné místo.

„Vidíte, tady to stojí: „Jak se proslýchá ze spolehlivého pramene, odebrali se v důsledku hrozícího nebezpečí války říšský kancléř kníže Bismarck s hrabětem Moltke pod cizími jmény na cestu, o níž je zachováváno naprosté tajemství." — No, věříte už, že rozumí také válce? Jo, takoví státníci vědí už předem, kdy válka vypukne, a kde dojde k bitvám. To dokázali už v šestašedesátém a jednasedmdesátém. Já říkám, dojde-li teď k vůli tomu Turecku k něčemu s Ruskem a Francouzem, jsou plány na to už dávno připraveny. Mám o tom knihy."

„Dejte pokoj s válkou! Ta ať je někde jinde, ne u nás!"

„Vy mluvíte tak, jak tomu rozumíte, ale já to musím vědět líp. Co já říkám, je, že nemůžeme tříštit vojsko a poslat ho polovinu na východ proti Rusům a druhou polovinu na západ proti Francouzům. My musíme mít všechny síly pohromadě a pustit nepřítele do země. Ten se tu pak nevyzná a bude poraženej na hlavu. Proto, pánové, není nemožno, že uslyšíme dunět děla i my tady! Vyložil bych vám celou tuhle politiku, ale to byste museli jít dovnitř, protože venku člověk už ani nevidí dlaň před očima."

Vstal a hosté za ním. Nedošli však ani ke dveřím a zastavili se. Od vesnice přijel vůz se čtyřspřežím a zastavil

před hostincem. Vozka zůstal sedět klidně na kozlíku, dolů seskočil sluha a otevřel dvířka kočáru.

Z vozu vystoupil mohutný muž. Byla to vysoká, vojensky vzpřímená postava s poněkud nachýlenou hlavou. Měl na nohou jezdecké boty, oblečen byl v tmavý občanský oděv a na hlavě měl vojenskou čepici s rudým lemováním. Rozhlédl se spěšně po okolí a pokynul rukou. Vůz odjel, a muž šel zvolna k domu.

Když došel až k zvědavým hostům, smekli před ním všichni uctivě čepice a klobouky a zdvořile pozdravili. Pokývl hlavou a vešel do místnosti, kde si sedl k poslednímu stolu. Hostinský, který šel s vesničany za ním, se hluboce poklonil a ptal se, co si pán přeje.

Cizinec místo odpovědi ukázal na láhev piva, stojící na stole, a hostinský ihned pochopil. Donesl láhev a sklenku, přitom pohleděl na obraz, visící právě nad mlčelivým hostem a náhle se zarazil. Podoba obrazu a skutečnosti byla tak úžasná, že hostinskému „U tří lip" láhev vypadla z ruky na podlahu.

Cizinec se naň ostře a opovržlivě podíval. Pak zdvihl výstražně ukazováček, na němž se při světle lampy blýskalo několik drahocenných prstenů.

Hostinský sebral láhev s podlahy, otevřel ji, nalil třesoucí se rukou sklenku a ustoupil s úklonou tak hlubokou, že se až dotkl čelem stolu.

Pak pozpátku ustupoval mezi vesničany, kteří zvědavě cizince pozorovali.

„Moltke!" zašeptal k nim.

Řekl jen toto jediné slovo a dával přitom dobrý pozor, aby nebylo tuto poznámku slyšet u druhého stolu. Všechny hlavy se ihned nadnesly a všechny oči si prohlížely obraz, aby jej mohly porovnat s originálem. Podoba byla naprostá, a hlavy vesničanů opět poklesly. Všichni se na sebe podívali tak

významně, že by si toho cizinec byl jistě všiml, kdyby se nebyl zabýval něčím jiným. Vytáhl totiž z kapsy kabátu několik map a rozložil je na stole. Prohlížel je tak napjatě, jako by ani o svém okolí nevěděl. Nevšiml si proto také ani toho, že mu bylo vidět pod převlečníkem řadu lesklých knoflíků a bohatě ozdobený límec stejnokroje. Díval se upřeně do map a stále jen cosi psal. Pivo mu při tom ale zřejmě chutnalo, protože zanedlouho mu musela být přinesena druhá láhev.

„Hrozný člověk!“ šeptal hostinský, když si zase sedl mezi ostatní. „O tom není už pochybnosti. Tohle by měl taky vědět redaktor Hlasů od Limberka!“

Ostatní vážně přikývli. V hospodě bylo ticho jako v kostele.

Tu se ozvalo slabé zaklepání. Hostinský vyskočil a postavil se uctivě před polního maršála.

Ten, nezvedaje hlavu od práce, zvedl palec a ukazováček levé ruky k vysunutým rtům. Chytrý hostinský ihned pochopil. Odskočil do kouta k poličce a chytil do ruky krabičku nejlepších doutníků. Chtěl ji právě předložit vysokému hodnostáři, když ten zvedl náhle ruku a ukázal velitelsky na dveře. Venku se totiž ozvalo hrčení povozu.

Werner postavil doutníky na stůl a vyběhl ven. Uviděl opět kočár se čtyřspřežím, z něhož vystoupila vysoká postava.

„Je to hostinec „U tří lip?“ zeptal se příchozí, a na jeho hlase bylo patrno, že je zvyklý poroučeti.

„Račte poroučet, pane?“

„Vy jste hostinský?“

„Prosím, pane.“

„Přijel sem nějaký cizí pán?“

„Ano, před nedávnem. Je uvnitř, prosím, ráčíte-li vstoupit.“

Hostinský otevřel dveře kočáru.

„Račte, prosím! Tady vzadu — —“

Zarazil se, když při jasném světle lampy uviděl muže, jenž nemohl zůstat v hostinci „U tří lip“ nepoznán. Byl také v občanském oděvu, na nohou měl jezdecké boty a na hlavě vojenskou čepici s pestrým okrajem. Byl nesmírně podoben čtyřem obrazům velkého kancléře, visícím na stěně. A veškeré pochybnosti zmizely, když cizinec smekl. Hlavu měl holou jako koleno a nad čelem mu vyrůstaly proslulé tři vlasy.

Hřmotně vešel dovnitř. Beze všech okolků si sedl, rozepjal knoflíky převlečníku, natáhl nohy a sáhl do krabičky s doutníky, stojící na stole. Když se mu za pomoci třesoucího se hostinského podařilo doutník zapálit, prohlásil, odfukuje obláčky dýmu: „U všech čertů, maršálku — eh — chtěl jsem vlastně říci kamaráde, ten doutník není špatný. Ani jsem si nemyslel, že v tomhle hnízdě něco takového dostaneme. Zapalte si taky!“

Druhý mlčky uposlechl, načež se oba ponořili do map a mluvili při tom jazykem, jemuž nikdo z přítomných nerozuměl ani slova. To trvalo dlouho, dosti dlouho, při čemž se Bismarckův originál stále víc rozohňoval, kdežto jeho protějšek zůstal mrazivě klidný, pokyvoval nedůvěřivě hlavou a tvářil se podivně.

„O čem ještě chcete pochybovat, Excelence — ehm, kamaráde?“ zvolal konečně nahlas ten ohnivější. „Jsou tu přece lidé, u nichž se můžete informovat. Hostinský!“

Majitel hospody stál okamžitě před ním. „Vy nás neznáte, že ne?“

„Poroučí-li pánové, tedy ne,“ odpověděl hostinský „U tří lip“, tváře se neobyčejně významně.

„Dobře — nebudete se tedy ničeho dohadovat z našich otázek. Vezmete tedy případ, že by jakýsi nepřítel — řekněme Rusové — stál v Limberku a my tady v Ebersbachu. Bylo by možno provést útok jezdectvem? Jste přece chytrý člověk, jak

vidím, a já mám důvody k tomu, abych se vás na to zeptal."

Hostinský vrhl sebevědomý pohled na druhé hosty než pravil:

„Na takové otázky dovedu ovšem odpovědět, protože mám o tom knihy. Šlo by to, docela dobře by to šlo, poněvadž je tu pro jízdu dosti místa."

„Dobře," obrátil se holohlavý na svého druha. „Slyšíte to? Vyrazíme tuhle s jízdou."

Oslovený potrhl rameny a pohlédl přitom soucitně na poslouchající sedláky.

„Vy myslíte, pane polní mar — — ehm, kamaráde, že při tom utrpí pole těchto vesničanů? Inu, ve válce to jinak nejde, a neuznávám, proč bychom to měli překládat do jiné krajiny."

„Nebylo by, prosím, možno podniknout zde dělostřelecký útok?" zeptal se Werner, jehož svrběl jazyk, aby se mohl blýsknout svou moudrostí. „Při tom létají kule přes pole a není k tomu třeba tolik lidí."

Při těchto slovech mlčelivý muž vyskočil a zadíval se užasle na hostinského. Nato udělal cosi, co se dosud nestalo: promluvil hlasitěji:

„Zcela správně! To je znamenité! To je velkolepé! Na to jsem vůbec ani nevzpomněl. Vy jste studoval strategii, muži?"

„Jenom trochu," odpověděl hostinský „U tří lip", pln rozpaků. „Ale trochu tomu ovšem rozumím, protože mám o tom knihu."

„To jsem měl vědět dříve. Snad bych byl vypracoval plán docela jinak — teď se mi nehodí ani na tu stranu ani na druhou."

„No, nic nevadí," utěšoval ho jeho druh a kroutil si bezstarostně kníry. „Objedeme to zítra znovu. Při tak důležitých věcech nezáleží na dni. Poslyšte, hospodský, vy budete muset jet s námi! Budeme potřebovat vaší rady. Znáte terén, viďte?"

„Jak račte poroučet," odpověděl hostinský, a na tváři se

mu objevil vítězoslavný výraz. Nemyslel v té chvíli na nic jiného, než na tu nesmírnou čest, které se mu dostane. A to se stalo za přítomnosti všech sousedů!

„A kde zůstaneme přes noc? Měli jsme přece docela jiné záměry a plány," namítal maršál.

„Kde, pánové? U mne, Excellence, u mne!" vyjel nadšený hostitel. „Nejsem sice bohat a nejsem snad zařízen tak, jak jste zvyklí, ale přesto se vynasnažím, abyste byli spokojeni."

„Hm. To je nepříjemné. Co myslíte, kamaráde? Zůstaneme — —?"

Druhý přikývl.

„Ujednáno tedy! Dva pokoje a dobrou večeři! Vyspíme se a ráno přesně v pět hodin vyrazíme na novou obhlídku."

Hospodský zmizel jako střela. Zanedlouho se vrátil a oznamoval:

„Pokoje jsou připraveny! Račte, prosím, pánové!"

Zmizel s oběma cizinci. Jazyky sousedů se pokradmo rozjely. Nikdo už nepochyboval o tom, že jsou tu Bismarck a Moltke, že sem přitáhnou Rusové a že budou mezi Limberkem a Ebersbachem poraženi.

Dnes se všichni na vlastní oči přesvědčili o tom, že je hostinský „U tří lip" nesmírně chytrý a moudrý. Svým nápadem o dělostřeleckém útoku přivedl velikého Moltkeho teprve na správné myšlenky. A maršál dokonce chtěl upustit od celého svého plánu jen proto, že mu hostinský z Ebersbachu navrhl nový.

„Kdoví, co se ještě z našeho „Bismarcka" stane!" zvolal kdosi.

„Ten u nás na vsi nezůstane, to je jisto!"

„Ano. Ztratíme ho. A má úplně pravdu: je dobré, když se člověk zabývá někdy knihami. U mne je na to ovšem už pozdě, ale moji kluci se musí odedneška pořádně učit!"

„A já budu od nynějška odebírat Hlasy od Limberka! Vždyť to není žert, když se takoví pánové zeptají člověka na

radu.“

„Jak rychle k takovým věcem dochází! Před chvíli říkal před domem, že Rusové a Francouzi musejí vpadnout do země, a hned je tady Moltke a obhlíží krajinu, kde budou poraženi. Musím se podívat domů a povědět to ženě.“

Poslední slovo zapůsobilo na společnost jako bomba. Všichni rázem vstali, poněvadž každý z nich musel tu novinu povědět dále.

Po chvíli byla místnost prázdná. Ovšem jen na krátkou dobu, poněvadž zpráva o tom, že se Bismarck a Moltke ubytovali „U tří lip“ a že zítra ráno budou s hostinským zakreslovat bitevní plán, prolétla bleskem osadou. Zanedlouho byla místnost přeplněna zvědavci, kteří se chtěli podívat na oba proslulé muže.

Zpráva o tom, že nedaleko dojde k boji, vzbudila ovšem ještě jiné city, než nadšení. Našli se lidé, kteří nad tím již teď naříkali a začali počítat, jakou škodu při tom utrpí obec. Vtom kterýsi veleduch přišel na šťastnou myšlenku.

„Poslyšte, já vám něco řeknu!“ zvolal. „Dosud není všechno ztraceno. Pomůže-li nám hostinský, může se celá věc obrátit docela jinak.“

„Jak?“

„No, to je přece jasné! Ráno půjde s generálama ven, aby jim radil. Musí jim prohlásit, že by bitvu tady u nás nemohli vyhrát. Když to chytře provede, vyhledají si k tomu jinou vesnici.“

„To je pravda!“ souhlasili ostatní.

„A víte co? Přitom bychom se mohli pomstít Limberským za to, že nás stále tahají za pačesy.“

„Ano, ano! K bitvě musí dojít u Limberku!“

„Lidičky, nekřičte mi tu tolik!“ zvolal hostinský, který právě vešel do místnosti. „Excelence se už navečeřely a chtějí teď jít spát. Co tu vlastně máte?“

„Pojď sem, hospodo, a sedni si! Musíš nám prokázat službu."

„Co chcete, sousede?"

„No, víš, nám se nelíbí ta bitva tady. Rozmysleli jsme si to a řekli jsme si, že by nás válka všechny zničila."

„Že by vás zničila? Nesmysl, já to musím vědět líp. Škoda, kterou snad sem tam utrpíte, nic neznamená. My už o tom předem všichni víme, a proto vám mohu prozradit, jak to vlastně bude. Pomyslete! Tady z pravé strany s hůrky přijdou Francouzi, budou poraženi a zaplatí pět miliard. Z levé strany přijdou Rusové, budou poraženi a zaplatí také pět miliard. Z těch peněz dostane každý z vás tolik tisíc, na kolik bude odhadnuta ta škoda. Bismarck a Moltke teď u mne bydlí, a postarají se jistě o to, abychom nedopadli špatně. Proto hlavy vzhůru! Při deseti miliardách již nezáleží na několika tisícovkách, vy hňupové! Já se jim o tom ostatně zejtra ještě zmíním."

„No — to by bylo všechno v pořádku, ale jsou přitom ještě věci, které zasluhují úvahy. Co když sem přijdou tihle zuavové? Nebo kozáci a Mongolové? Přece víš, že před těmi není jisto ani dítě v kolébce. Holenku, musíme myslet na všecko!"

„Ty máš přece také ženu a dítě, Wernere!" zahučel kdosi.

Hostinský „U tří lip" se podrbal na hlavě.

„Vidíte, to je pravda! O tom jsem ještě nepřemýšlel."

„No, a nebyl by to mistrovský kousek, kdybys mohl těm nafoukaným Limberákům pověsit na krk bitvu se vším všudy, se zuávama, černochama a všema potvorama? Těm by nějaká ta kumpačka zuavů nebo žlutejch neuškodila. A my bychom ti byli vděčni, jářku — hospodo!"

„Hm. O tom by se ovšem dalo mluvit. Limberáci mne stejně nemají rádi, ale to bych si musel ještě všecko rozvážit. Bitva u nás má v sobě taky ledacos dobrého, zvláště — to víte — pro hostinec. Město se stane slavným a po mnoho let by sem potom přijížděli cizinci. Na to nesmíme zapomenout."

Ale vyhlídka na válečnou slávu se druhým nezamlouvala. Mluvilo se dlouho tak i onak, a všichni naléhali na hostinského prosbami i výčitkami tak dlouho, dokud neprohlásil, že tedy souhlasí.

„Dobře, stane se podle vás. Bitva bude svedena u Limberka, ale nesmíte to předčasně vyzradit."

„To je přece samozřejmé. Jsi náš, kamaráde! To, o čem jsme tu mluvili, zůstane jen mezi námi. Tobě se to přece podaří — však jsi chytrák, člověk študovaný!"

„Dobře. Nemějte strach! Přivedu na to maršála tak nenápadně, že o tom ani nebude vědět. Našinec se přece ve válčení vyzná, zvlášť když mám na to knihy." — — —

Bylo již dosti pozdě, když odcházel poslední host a šťastný hostinský se mohl odebrat na lůžko. Byl velmi rozčilen a nemohl dlouho usnout.

Nebyl však jedinou osobou, která zůstala vzhůru. Jeho dcera Eliška odešla do svého pokojíčku jen nakrátko. Když myslela, že již nikoho nepotká, seběhla tiše dolů a otevřela neslyšně dveře.

U stolu pod lipou, u něhož dnes hostinský prokazoval svou politickou i válečnou moudrost, kdosi seděl. A ten kdosi přistoupil hned k dívce a vřele ji objal.

„Konečně, Eliško. Nechalas mne dnes dlouho čekat."

„Nezlob se, Toníčku, ale opravdu za to nemohu. Považ, máme dva hosty, dva takové hosty, že bys ani do smrti neuhodl, kdo to je."

„To je docela možné, poněvadž je na světě nesmírně mnoho lidí, které vůbec neznám. A tím méně mohu vědět, kdo se právě dnes večer u vás ubytoval. Je to skutečně tak neobyčejná návštěva?"

„Ano, skutečně! Tatínek je radostí téměř bez sebe. Považ, že se dnes večer nezmínil ani jediným slovem o procesu, a to už přece znamená velmi mnoho!"

„Tak? Je snad u vás císař nebo Bismarck?“

„Skutečně, tys to uhádl,“ užasla dívka. „Nebo jsi snad už o tom slyšel?“

„Nevím nic, srdíčko! Stál jsem od deseti hodin u plotu a čekal na tebe. Nesmím se ukazovat a nemohu s nikým také mluvit. Ale povídáš, že jsem skutečně uhodl? To je žert, viď?“

„Žert? Ne, je to pravda, Toníčku! Jsou u nás Bismarck a maršál Moltke, a zůstanou u nás přes noc.“

„Jaké to povídáš pohádky?“

„Mluvím pravdu! Spí tam vzadu ve dvou pokojích. Chtějí si prohlédnout náš kraj, protože tu má být bitva s Rusy a Francouzi. Tatínek bude zítra radit při sestavování bitevního plánu. Pojede s nimi ven.“

„Nesmysl!“

„Ó — nebudu ti přece vypravovat smyšlenky. Přijeli k večeru, každý kočárem se čtyřspřežím. Nejdříve Moltke a potom Bismarck.“

„Hm. Ukázali vám své křestní a domovské listy, co?“

„Ale takových pánů se přece nemůžeme ptát na cestovní pasy. Poznali jsme je podle obrazů.“

„To je podivné. Bylo by snad přece pravdou to, co dnes stálo v novinách?“

Kdyby si byla dívka lépe všimla tónu, kterým mluvil, postřehla by snad, že ví o obou vynikajících hostech víc, než chce prozradit.

Mladý muž pokračoval:

„Redaktor „Hlasů“ byl včera u nás a dověděl se od Uhlewalda novinku, kterou prý ředitel četl v nějakém velké listě.“

„Od Uhlewalda? To je ten ředitel divadelní společnosti, která u vás hrála před dvěma roky, viď?“

„Ano, od toho. Znáš ho snad?“

„Ne. Odtud je do Limberka příliš daleko, a do divadla jsme

nechodili. Ale tak ráda bych se jednou podívala do divadla!“

„Nuže, podíváš se! Ředitel ví, že se máme rádi, a slíbil mi pro tebe lístek. Můžeš si jej zítra vzít, až půjdeš k nám na trh.“

„Ó — to mi nic nepomůže,“ zesmutněla dívka. „Otec mi nedovolí, i kdyby to nebylo tak daleko. Což jsi zapomněl na ten proces, Toníčku?“

„Nezapomněl, ale Uhlewald je chytrý člověk a provede ledacos, co by se druhému nepodařilo. Řekl mi, že bude brzy po nepřátelství mezi našimi otci, zajdeš-li zítra k němu ke „Třem labutím“. Půjdeš, Eliško?“

„Ach, to on říká jen tak, poněvadž se chce asi na mne jen podívat. Tatínek by se o tom sice nedověděl, kdybych k tobě přišla, ale tvůj tatínek by mne jistě vyhnal.“

„Nesmíme se bát pokusu, miláčku! Nu tak — přijdeš na týdenní trh jako obyčejně? Slib mi to! Setkám se tam s tebou a ostatní už obstarám. Nepřátelství tatíků už musí končit, nebo odejdu z domova.“

Objal děvče a přivinul je k sobě. Jejich tichý hovor změnil se v šepot a při tom čas letěl tak rychle, že se dívka téměř ulekla, když na kostelní věži odbíjely hodiny. Tři údery zvěstovaly, že noc již daleko pokročila.

Dívka rychle vyskočila.

„Jak je již pozdě! Musím jít! Musím spat! Bože, vždyť mne tatínek přijde ve čtyři hodiny vzbudit.“

„Bude skoro lépe, holoubku, když už zůstaneš vzhůru. Hodina spánku by ti stejně nepomohla. Pojďme dovnitř. Můžeš připravit kávu — já bych také hrnečkem nepohrdl.“

„A když si toho všimne tatínek?“

„Jakmile ho zaslechnu, zmizím.“

„Pojď tedy! Nebudu už domovní dveře zavírat a nechám také otevřena vrata, abys měl volno, kdybys musil utíkat.“

Vklouzli do domu. Dívka šla do kuchyně a mladý muž do

hostinské místnosti. Tam se posadil před nástěnné hodiny, přistavil před ně židli, vystoupil na ni a posunul ručičku o hodinu zpět. Tím byla jeho úloha splněna, takže mohl odejít za dívkou.

Ta si později všimla hodin a byla překvapena, ale hoch ji uklidnil.

„Odbíjelo třikráte. Bylo tři čtvrti na dvě a ne tři hodiny. Zmýlili jsme se. Podívej se na mé hodinky! Ano, souhlasí!“

3. Cesta k soudu.

Hostinský „U tří lip“ bděl tak dlouho, že se ráno nevzbudil v obvyklou hodinu. Když sešel dolů, byl již bílý den. První pohled hostinského padl na číselník hodin.

„Čtvrt na pět! K ďasu, téměř bych byl zaspal. Dobře, že jsi už vzhůru, Eliško! Uvař rychle kávu! Matka ať přijde dolů, a potom musíme vzbudit pány.“

Stalo se. Kočové již jezdili se svými povozy na pole a zvědavě se ohlíželi po hospodě. Sedláci si toho dne odpustili ranní práce, aby viděli, jak budou odjíždět tři váleční znalci. Když se první zvědavec objevil ve dveřích, vyšel mu hospodský vstříc se zasmušilou tváří.

„Jářku, dnes ráno musíte Excelencím dát pokoj! Co by si o mně pomysleli, kdybych dovolil, abyste se na ně chodili dívat jako do zvěřince? Přijďte až večer a pak se dovíte každé slovo, které bylo promluveno.“

Návštěvník to dobromyslně uznal a odešel. Venku si to však rozmyslil. Na ulici mu neměl nikdo co poroučet, proto zastrčil ruce do kapes a opřel se o plot, aby viděl aspoň z dálky, co nesměl vidět zblízka. Dlouhou chvíli neměl, protože za chvíli přišel soused, a za ním další, takže když se hodnostáři konečně objevili ve dveřích, spatřili hustý dav

lidí, který je uctivě pozdravoval. Cizinci zahnuli ihned do postranní uličky a zmizeli zrakům zvědavců.

„Viděli jste je? Ti dělali ale oči, co? Na takových lidech je na první pohled znát, že jsou to velká zvířata. Tak se tvářit, jo — to by nedokázal nikdo z nás."

„A pročpak ne? Koukejte na hostinského, ten se šklebil ještě vznešeněji než ti dva."

„Copak ten! Ten to už má v sobě. Ten ví, jak se má tvářit, když je v takový společnosti. Ten má o tom knihy."

„A viděli jste, jak si nás změřil? Ó, to je podšívka! Ten zavaří Limberákům!"

„Pravdaže. Škoda, že se to dovíme až večer! Víte co, sousedi?"

„No?"

„Půjdu do Limberku, a tam uslyším už v deset hodin, jak to všechno vypadá, protože hostinský tam musí být u líčení."

„Bať, líčení on nepromešká. Šli sice o hodinu později, než původně chtěli, ale čtyři hodiny jsou dlouhá doba, takže snad mohou být hotovi s tou bitvou. Já půjdu s tebou."

„A já půjdu taky!" ozval se třetí. „Ostatně je trh, a tak si snad člověk může trochu vyrazit. Až hostinský půjde k soudu, musí jít kolem „Tří labutí", a my půjdeme za ním!"

Počestní sousedé uznali správnost tohoto názoru. Ve vsi se objevovalo stále víc a více lidí, kterým náhle napadlo, že mají vyřídit v městě něco velmi nutného a nezbytného.

Když limberský hostinský Dienhold spatřil v své hospodě „U tří labutí" první lidi z Ebersbachu, uvítal je vlídněji a srdečněji než vždy jindy. Byl nesmírně napjat. Uhlewald mu o svém plánu neřekl nic bližšího, ale něco mu napověděl Toník. Ten zapřáhl včera k večeru koně do kočáru, do něhož nasedl ředitel s Martinem a cedulářem, který měl s sebou několik balíků, a potom odjeli. Kam — to hostinský nevěděl, ačkoli si mohl všelicos domyslet. Večer se potom dověděl od

jednoho z hostů, povozníka, že si Toník od něho vypůjčil na krátkou dobu dva koně, které zanedlouho vrátil. Přemýšlel o tom, co asi ti čtyři zamýšlejí, ale nemohl se toho dohádat.

„Jakpak se vám vede?“ zeptal se lidí z Ebersbachu, když jim stavěl na stůl sklenice.

„I vede se nám dobře, zvlášť když zapomeneme na to špatné,“ odpovídali.

„To je tak všude. Všady teď člověk slyší více špatného než dobrého. Obchod stojí, protože nejsou peníze, a hostince jsou prázdné. Jen noviny mají dobré obchody. Hned ráno je musí každý mít, aby se dověděl, zda nedojde k tý válce.“

„A k tomu by jeden ani noviny nepotřeboval. Že k něčemu dojde, na to můžeme vzít jed.“

„Ale kdy k tomu dojde, to nám mohou říci jen noviny,“ trval na svém Dienhold.

„V Ebersbachu nepotřebujeme vaše noviny. Tentokráte víme všechno lépe než vaši redachtoři. A než všici velcí páni.“

„To jste asi psali Bismarckovi, ne? Anebo snad on vám?“

„Ne, ten nám nepsal.“

„Bodejť! Ostatně máte svého Bismarcka doma, a tu by bylo zbytečno mu psát, hahaha!“

„Myslíte tím našeho hostinského? No, my všichni víme, že jste sice zarytí nepřátelé, ale něco vám povím — Werner je velmi dobrý chlap a má všech pět pohromadě.“

„Tak? Nu, buďte tedy rádi, že ho máte!“

„Také jsme! Kdybychom ho neměli, těžce bychom doplatili na válku, zvlášť až do kraje přijdou Rusáci a Francouzi.“

„Vy chytráci, co by tu dělali Rusové a Francouzi?“

„Chytráci, chytráci! Kdo z nás je chytřejší, to se ještě ukáže. Povídám vám tady přede všema, že tu brzy uvidíme zuávy a kozáky. A také žluťáky, Mongolčíky. Odkud to víme, je naše věc.“

Mluvčí se rozpovídal skorem víc než chtěl, ale kdo by mohl za takových okolností mlčet? Zdálo se mu, že je dnes do politických tajů zasvěcen lépe než ministerstvo války, a za takových okolností mlčet, byl by přímo ohromný hřích.

Dienhold proto brzy zvěděl o velikých událostech včerejšího večera i dnešního dne a počalo se mu pomalu vyjasňovat v hlavě. Navenek se musel tvářit klidně, ale v srdci se zaradoval. Jak znal svého soupeře, byla Bismarckova návštěva prostředkem, jenž jediný ho mohl zdržet od přelíčení. Dienholdův strach před dnešní rozhodnou hodinou se stále menšil; nabýval mysli a důvěry.

Konečně nadešla doba přelíčení.

Dienhold si vzal čepici a šel.

Jeho hostinec se zatím zaplnil hosty, z nichž většina byla z Ebersbachu. Okna byla plně obsazena, protože teď už musel přijít vítězný poradce Bismarckův a Moltkeho. Jediný pohled na něho každému poví, jak pořídil.

Odbíjelo již deset hodin, ale čekaný nepřicházel. Odbilo čtvrt na jedenáct a půl jedenácté a dosud po něm nebylo ani památky. Museli na něho čekat ještě celou hodinu. Takovou lhůtu mu povoloval zákon, kdyby však nepřišel ani v jedenáct, pak proces prohrál.

Náhle se zvedly všechny hlavy k oknům. Hostinský „U tří lip“ sice nepřicházel, ale zato přišla jeho dcera Eliška, která vešla do domu s Toníkem. Ten ji přivedl hned do kuchyně k matce.

To, že se zde objevila Eliška, zavdalo podnět k různým domněnkám a otázkám, na něž nikdo nedovedl odpovědět. Pak se obrátila všeobecná pozornost opět k ulici.

Odbíjely tři čtvrti. Čekání bylo stále napjatější, zdálo se, že nejde již jen o spor dvou hostinských, nýbrž o proces všech.

Odbilo jedenáct hodin. Tím bylo rozhodnuto všecko.

Uplynula ještě krátká doba a na ulici se objevil muž, jehož obličej zářil radostí a zadostučiněním. Byl to hostinský od „Tři labutí“.

Současně se objevil na ulici druhý, na jehož tváři bylo vidět strach a hněv. Aniž pohlédl do oken hostince „U tří labutí“, proběhl ulicí, vrazil do budovy úřadu — ale pozdě. Kdo viděl vítězoslavnou tvář hostinského od „Tří labutí“, nemohl již pochybovat.

Napětí mezi hosty polevilo. Byli teď hosty soupeře svého spoluobčana a chovali se proto zdrželivěji, než by se byli chovali jinde. Nikdo se již z okna ani nepodíval, proto skoro nikdo nezpozoroval příchod tří mužů, kteří se objevili na ulici, ač by si byli pozornosti plně zasloužili.

Nejdříve se objevil první s mnoha balíky a balíčky; byl to divadelní sluha a cedulář. Za několik okamžiků, když zmizel ve vratech hostince, ukázali se na rohu dva další muži: první obtloustlý s dobrosrdečným obličejem, a druhý vysoký a hubený v obnošených šatech.

Byl to pan ředitel Uhlewald se svým pomocníkem Martinem.

Přišli zvolna v přátelském rozhovoru, postáli chvíli před domem a pak vstoupili do hostince „U tří labutí“.

„Dobrý den, pánové a panstvo!“

Nikdo neodpověděl; zdálo se, že pro tyto dva v místnosti už ani není místo. Ten tlustší si však bez okolků sedl mezi dva občany na lavici a udělal lokty místo i pro svého hubenějšího kamaráda.

„Kdo jsou ti dva, že se tu chovají jako doma?“

Dienhold se až dosud neukázal. Seděl zamčen vzadu v pokoji, aby se mohl nerušeně oddati radosti nad vyhraným procesem.

Nerušeně?

Chvílemi mu napadla myšlenka, která se nehodila k jeho

vítězné náladě.

Nebyla ta jeho radost vlastně škodolibostí? Kdo byl vlastně v právu?

A jak a čím vlastně vyhrál nad svým soupeřem?

Uhlewald posuzoval Dienholda naprosto správně, když o něm tvrdil, že je to „starý dobrák". Patřil k lidem, kteří cítí i s úhlavním nepřítelem.

Hostinský „U tří labutí" vzpomněl na to, jak lacino a snadno se stal majitelem svého podniku, myslel na starosti posledních dvou roků, na jediného syna, na něhož si nemohl stěžovat, na dceru svého soupeře, i na „Bismarcka" samého, který stál v této chvíli zničeně u soudu před neúprosným zapisovatelem — — —

Dále už nemyslel, nýbrž vyskočil a přešel několikráte pokojem.

Vtom kdosi zaklepal na dveře.

„Otevřte, Dienholde!"

Hostinský otevřel.

Dovnitř vešel divadelní ředitel.

„Tak, tak, hm, hm. Člověk se dřel, aby druhý vyhrál soudní spor, a teď, když se to podařilo, pan hostinský se schová a ještě k tomu zamkne, aby nemusel člověku říci ani „dobrý den" anebo „děkuju". To jsou mravy a způsoby, fi!"

„Poslyšte, pane řediteli, vy mne zase posuzujete nesprávně," zabreptal Dienhold. „Dobrý den" by vám nebyl příliš mnoho platen, a pokud se týče mých díků, dávejte pozor!"

Přistoupil ke stolu a vyňal z přihrádky papíry, s nimiž přišel včera mezi herce. Pak zapálil sirku, podržel nad ní účty a hodil je potom hořící do kamen.

„Jste spokojen?"

„Pokud jde o tohle, tedy ano. Ale co se týče toho ostatního — — —"

„To přenechte mně! Právě mi cosi napadlo, ale mohu to provést jenom tehdy, bude-li míti starý „Bismarck“ rozum.“

„Tak, tak, hm, hm. Mohl bych vědět, co to je?“

„Proč ne? Chtěl bych ho sem zavolat, až půjde od soudu, a zajet s ním a Toníkem za Eliškou.“

„Výborně, Dienholde! Jste čestný člověk. Tu cestu si ale můžete uspořit, protože Eliška je dole v kuchyni. Víte, já jsem vám plně nedůvěřoval a chtěl jsem vás překvapit.“

„Že je tady? Nu, pak tu schází vlastně už jen — ten bismarckovec! Musím dávat pozor, až — —“

Přistoupil k oknu a odmlčel se.

„Právě přichází. Musím ho sem přivést, jdu pro něho!“

Nechal usmívajícího se Uhlewalda stát a spěchal dolů.

Zdrcený hostinský od „Tří lip“ chtěl přejít mimo dům svého šťastnějšího soupeře se svěšenou hlavou, když ho kdosi chytil za rameno. Zastavil se, zdvihl hlavu a nemohl ze sebe úžasem vypravit ani jediné slovo, když spatřil před sebou přátelsky se tvářícího hostinského od „Tří labutí“. Po chvíli se vzpamatoval a zeptal se:

„Co je? Co mi chceš?“

„Pojď dovnitř, chci s tebou mluvit!“

„Ty se mnou? A já že mám jít dovnitř? K „Třem labutím“? Nikdy! To by se nebylo stalo, ani kdybych byl vyhrál — a teď už vůbec ne!“

Dienhold ho chytil znovu za rameno a zadržel ho.

„Nechci tě snad urazit, kamaráde, myslím to s tebou opravdu dobře. Jen pojď se mnou dovnitř a nebudeš toho litovat!“

„Nikdy! Už jsem řekl a dost!“

„A přece musíš se mnou, protože nepovolím! A nechceš-li to snad udělat k vůli mně, udělej to alespoň k vůli Toníkovi a Elišce!“

Hosté v lokále už zpozorovali, že oba nepřátelé spolu

venku hovoří, a všichni hořeli zvědavostí.

„K vůli těm?“ opáčil tvrdošíjně „Bismarck“. „K vůli těm už teprve ne. A postarám se, abys je už nikdy nejmenoval pospolu! Má dcera se nepotřebuje miliskovat s tvým synem.“

„Vzpomeň si jen na ty výlohy, které budeš muset platit! Chci se s tebou bez ohledu na výsledek dnešního přelíčení vyrovnat po dobrém.“

„Nestojím o tvé vyrovnání. Výlohy platit nebudu, nýbrž podám odvolání a povedu spor znovu, abys věděl! A vyhraju jej, protože mám tvůj úpis! Myslíš-li, že se mi to nepodaří, mýlíš se. Dokáži to, protože mám o tom knihy, a znám kromě toho od včerejšího večera dva lidi, na které se mohu spolehnout. Co ti řeknou, bude platit!“

Při posledních slovech se obrátil k lidem z Ebersbachu, kteří se zatím postavili kolem.

„Však vy víte, koho tím myslím!“

„Bodejť. Víme to! Musíš vyhrát, to je jisté! A jak to dnes šlo?“

„Znamenitě!“

„K bitvě tedy dojde u Limberku?“

„Ano. Vím dokonce už i den a tady — —“ vytáhl z kapsy složený arch papíru, — „tady je bitevní plán, ve kterém je všechno podrobně nakresleno a sepsáno. Ano, my se v těch věcech vyznáme, protože máme o tom knihy. Z Limberka nezůstane kámen na kameni!“

„Ty tedy se mnou nepůjdeš?“ počal se rozohňovati Dienhold.

„Ne! Vyrovnej se s kým chceš, ale se mnou se vyrovnávat nebudeš.“

„Dobře tedy. Musím ti ale říci ještě jednu věc a potom už můžeš jít. Pojď sem!“

Všeptl mu cosi do ucha. Hostinský od „Tří lip“ ustoupil o krok a pohlédl na Dienholda napolo ustrašeně, napolo

nedůvěřivě.

„Že nebyli opravdoví? Ty lžeš!“

„Oho — ani mi nenapadá! To, co jsem ti řekl, je jasné — mohu ti to třeba ihned dokázat. Počkej chvilku!“

Vběhl do lokálu, vrátil se s novinami v ruce, vyhledal v nich cosi a podržel mu noviny před očima. „Přečti si to, nevěříš-li mi!“

Zmatený osnovatel bitvy u Limberka vzal noviny do ruky, četl a chmuřil obličej. V novinách stálo:

„Podle lékařských zpráv nelze očekávat, že by se veliký kancléř vrátil z Varzinu v dohledné době do svého úřadu, poněvadž bude ještě na nějaký čas upoután na lůžko.“

„Nu? A ještě něco tu je, co si můžeš přečíst.“

Tato druhá zpráva oznamovala:

„Generál polní maršál hrabě Moltke se včera vrátil z cest. Dnes navštívil ministerstvo války a bude zítra přijat u dvora ve zvláštní audienci.“

„Nuže? Je to jasné nebo ne?“

„To by mohla být také lež.“

„Pojď se mnou dovnitř a tam se všechno dovíš!“

„Ale — ale kdo by byli ti dva — —?“

Odmlčel se však hned, aby se nezesměšňoval.

„Uvidíš je. Jen pojď se mnou!“

„Dobře. Půjdu tedy, když o to tak stojíš.“

Zvědaví posluchači nerozuměli posledním slovům a vraceli se do hostince, potřásajíce hlavami.

Uhlewald byl nahoře v pokoji.

„Znáš toho pána?“ zeptal se Dienhold návštěvníka.

„Ne.“

„Jen se na něho lépe podívej!“

„Zdá se mi, že jsem ho už někde viděl, ale nevím kde.“

Uhlewald se usmál.

„Tak, tak, hm, hm. Musím tedy vaší paměti trochu pomoci.“

Otevřel dveře.

„Martine!“

Martin proběhl chodbou a vešel do pokoje. „Tohoto muže snad znáte lépe nežli mne, ne?“

„Neznám, ale někde jsem ho také už asi viděl.“

„Dávejte pozor!“

Ředitel si stáhl s hlavy paruku, vypjal se a změnil úplně obličej tak, že před užaslým hostinským stál teď někdo docela jiný. Jeho pomocník vedle něho zaujal postoj polního maršála.

„Tisíc hromů a — — — vy — vy jste tedy ti dva lumpové, kteří vodili za nos mne i celý Ebersbach! S vámi jsem tedy běhal jako blázen přes pole, meze, příkopy a kamení, kreslil mapy, dělal plány a promeškal termín soudního přelíčení! Však počkejte, darebáci, tohle odnesete! Urazili jste Bismarcka, Moltkeho, rozšiřovali jste falešné válečné zprávy a bůhví co všechno jste prováděli! Vy na mne budete dlouho vzpomínat! Vy na mne dlouho nezapomenete! Vy musíte přijít do vězení — o to se postarám, protože mám o tom knihy!“

„Tak, tak, hm, hm. Šetřte si dech, milý pane, a mluvte se mnou slušně! Já jsem divadelní ředitel Eusebius Lucián Uhlewald — dobře si to zapamatujte! A teď mi povězte, kdo vám říkal, že jsem Bismarck! A můj pomocník, chudinka, že by měl co dělat s děly, bombami a granáty? Haha — haha! Vždyť by omdlel, kdyby někdo vedle něho zapráskal silněji bičem! A ten že by byl Moltkem? Myslím, že tomu sám nevěříte.“

„Vy jste však nenamítal nic proti tomu, když jsem vás považoval za Excelence!“

„A proč by ne? Proč by se měl herec a jeho pomocník

stydět za to, že je někdo považuje za Bismarcka a Moltkeho? A kdo nám vlastně vůbec řekl, že nás pokládáte za tyto dva? Nikdo, vůbec nikdo! Přece jsme si nemohli myslet, že byste věřil takovému nesmyslu! Tak jen jděte a žalujte nás, chcete-li, aby se vám každý vysmál! Myslím, že uděláte lépe, když budete o té celé věci mlčet jako hrob. My budeme také mlčet, máte-li rozum a smíříte-li se s Dienholdem. Sedněte si, abychom si mohli pohovořit!“

Starému znalci lidí se podařilo to, co by byl každý považoval za nemožnou věc.

Rozmluva byla sice poněkud živá a chvílemi i bouřlivá, ale zdravý rozum obou hostinských, zbavený vlivu nenávisti, nakonec přece jen zvítězil. Poněvadž pak Dienhold byl ochoten k smíru a ústupkům, podlehl nakonec i jeho soupeř.

„Dobře tedy. Stane se podle vás, poněvadž už mám toho sporu nad hlavu. Mohl bych sice podniknout ledacos, protože mám o tom knihy, ale chci vám dokázat, že nechci nikomu škodit. Zaplatíš tedy veškeré výlohy?“

„Ano.“

„A to, co jsi mi ještě dlužen, to — — —“

„Už ti nejsem dlužen vůbec nic! A mimoto na tom také nezáleží, protože Toník je stejně tak mým jediným dědicem, jako je Eliška tvou jedinou dědičkou. Oba dostanou to, co jim patří, bez ohledu na to, zda ode mne nebo od tebe. Hned je zavolám sem nahoru a s nimi také matku.“

„Oba? Eliška je tady?“

„Ovšemže. Proč by nebyla?“

„Hm — tedy ta žába za mými zády — — ale co! Nechci teď nadávat! Přiveď je nahoru! Ne, počkej ještě! Nejdříve mi musíte, pane řediteli, rukoudáním slíbit, že se nikdo na celém světě nedoví, že ten Bismarck a ten Moltke nebyli praví! Jsem předsedou výboru pro péči o chudé a nemohu se přece dát zesměšnit.“

„Tak, tak, hm, hm. Slibuji vám to, a ten druhý také nic neprozradí — přece víte, jak dovede mlčet! Tady je má ruka!“

Tři osoby, které dole v lokále a kuchyni netrpělivě vyčkávaly, jak rozmluva dopadne, byly přivolány nahoru, kde nastala taková radost, že i mrazivé srdce hostinského, od „Tří lip“ zjihlo.

„Přestaňte už s tím děkováním!“ zvolal. „Nevím, co bych na to řekl, protože o tomhle nemám žádnou knihu.“

Dienhold si otřel oči a prohlásil: „To je nejkrásnější chvíle celého mého života, děti!“

Uhlewald se odvrátil, aby zakryl pohnutí.

„Tak, tak, hm, hm,“ bručel si, „už dávno mi nebylo tak dobře jako dnes. Myslím, že už ne od doby, kdy žila ještě má nebožka žena. Však jsi ji znal také, Martine — — —“

Obrátil se, domnívaje se, že jeho pomocník stojí ještě vedle něho. Ten ale už dávno zmizel. Stál na chodbě, přejížděl si rukou řídké vlasy a vrčel se žalostivou tváří:

„Pomocník, pomocník — je to ale ubohý život! Po celý život jsem byl jenom v truhle, a až zemru, vynesou mne zase v truhle. Nikdy jsem se nedostal k žádné úloze, ani v životě ani na jevišti — ani k třívteřinové úloze sluhy. Jen jednou jsem se o to pokusil, a to hned o velikou úlohu, a už je zas po ní.“

A odcházel s třesoucími se koleny — — —

Obyvatelé Ebersbachu byli později nemálo překvapeni, když poznali, co se stalo. Eliška se mohla přece provdat docela jinak, kdyby byla počkala, až bude její otec povolán do generálního štábu. Nikdo však nemohl proti tomu nic namítat, zvláště když Dienhold vyvalil hostům ze sklepa soudek, aby se mohl každý zúčastnit slavnosti smíření.

Ač se mluvilo mnoho o nastávající válce, prošla oslava zcela klidně a nerušeně, a to hlavně proto, že u Limberku nebyla žádná bitva. Když byl hostinský od „Tří lip“ vyzván, aby prozradil, kterého dne budou vlastně poraženi ti zuavové

a Mongolové, zatvářil se velmi tajuplně:

„Dejte mi teď pokoj! Vím sice všechno, k čemu dojde, protože to mám v knihách a potom v tom plánu, ale nesmím vám to prozradit dříve než osm dní před tím. Pak budete mít ještě stále dost času, abyste se připravili na válku."

A Dienhold pochvalně zavrčel:

„Ano, Bismarcku, to je přec každému jasné."

KOUZELNÝ KOBEREC

V hlavní mešitě v Mešed Hosseinu, proslulém šiitském poutním městě, visí koberec, o němž se vypravuje tato historie:

K Ijarovi, známému tkalci koberců, přišel Jussuf el Kürkdšii, známý musaniff, aby objednal koberec pro přítele Mazaka, mladého kutubiho.

Ijar řekl:

„Nemám vlastně na tuto práci kdy, ale poněvadž jsi to ty, udělám ji. Koberec je určen pro Mazaka, jehož si vážím, a proto zhotovím věc nejen neobyčejnou, nýbrž nejlepší, jakou mohu vůbec udělat."

Jussuf el Kürkdšii přišel po čase opět, aby se podíval na započatou práci. Když ji uviděl, prohlásil:

„Nejsem s tebou spokojen, Ijare! Chci takový vzor, který by se líbil všem lidem, a zejména nosičům a poháněčům oslů, ale tys mi asi neporozuměl."

Tkadlec odpověděl:

„Objednal jsi tuto práci pro Mazaka, kutubiho, který není ani nosičem ani poháněčem oslů, a myslíš-li si, že by se mé umění nelíbilo lidem nevědomým, mýlíš se. Dovol, abych ji udělal tak, jak chci sám, a budeš jistě spokojen."

„A co tedy chceš vlastně udělat?" zeptal se Jussuf.

„Chci vyrobit kouzelný koberec, který zavede každého, kdo naň stoupne, na stezku lásky. Utkám jej z nití, které se nikdy nezničí, nýbrž potrvají věčně."

Toto vysvětlení Kürkdšiimu postačilo a uklidněn odešel.

Když však po několika dnech opět přišel, aby se podíval,

jak práce pokračuje, zachmuřil se jeho obličej, když promluvil:

„Vidím postavy, které se mi nelíbí a které se nebudou líbit ani druhým lidem. Vidím pozadí, přeplněné průpovědím moudrosti, lásky a milosrdenství, jež působí rušivě na oko divákovo. Prosím tě, abys tímto způsobem nepokračoval."

Tkadlec se na něho vážně podíval, zavrtěl překvapeně hlavou a odpověděl:

„Považoval jsem tě za znalce svého umění a domníval jsem se, že mi důvěřuješ. Či jsem se snad mýlil? Chceš-li ode mne skutečné dílo, nekaz již nyní jeho počátek, nýbrž počkej se svým úsudkem, až bude hotovo! Nedokážeš-li to, jdi na bazar, kde dychtivě čekají na kupce, a vnutí ti věc, která bude už zítra roztrhána."

Kürkdšii mlčky odešel. Nesouhlasil s Ijarem, třebaže nemohl proti jeho slovům ničeho namítat.

Když však zašel k němu již po třetí a pohlédl na polohotový koberec, zvolal:

„Mašallah! Co to zří mé oči? Ty vyplňuješ proti mému přání pozadí stále nevhodnými slovy, a postavy, které na koberec tkáš, nebudou se líbiti žádnému věřícímu. Ukonči práci a olemuj již koberec. Poněvadž jsem jej objednal, ponechám si jej, třebaže se mi nelíbí. Koberec bude sice menší, než jsem si myslel, ale na bazaru je jich dostatek, takže mohu koupit pro Mazaka, kutubiho, jiný, aby byl spokojen."

Tu povstal Ijar od práce, usmál se bolestně a pravil:

„Ty si tedy myslíš, že vyrábím jen zboží pro bazary a považuješ mne za člověka obyčejného vkusu? Kdybych jím byl, seděl bych s ostatními na lavici před krámem a pokřikoval bych na kupce. Já ale tkám podle myšlenek, jež nelze přestřihnouti, a když jsem hotov, pak provedly tyto myšlenky skutečný čin. Odejdi jen zcela klidně a kup si na bazaru to, co chceš koupit! Nemusíš si můj koberec vzít a

nemusíš jej také platit. O mne se stará Allah a nikoli můj obchod.“

Jussuf el Kürkdšii zlostně odešel, doprovázen tušením, že jednal nerozumně.

Ijar poslal koberec, když jej skončil, El Aklemu, nejmoudřejšímu kalifovi. Ten dal rozestřít koberec před svým trůnem, svolal hodnostáře své říše a promluvil k nim, když stáli před kobercem:

„Pomodlete se svatou fathu a poklekněte přitom na tento koberec! Bylo mi řečeno, že je to koberec porad, a chci jej proto vyzkoušeti.“

Předstoupil velkovezír a pravil:

„Nechceš rozvinouti svatý prapor Prorokův, abychom roznesli na hrotech svých mečů učení islámu do celého světa? Poraďme se o tom, zda je to vůle Allahova!“

„Dovoluji vám to,“ souhlasil kalif. „Poklekněte na kraj koberce a pomodlete se!“ Všichni uposlechli.

Koberec byl šedivý a nebylo na něm vidět ani žádnou průpověď ani žádný obraz. Jakmile však pronesli první slova fathy, začal koberec ožívat. Jeho tkáň ztemněla a na ní se objevila zlatem zářící řada průpovědí, vetkaných Ijarem. Objevil se na ní zelený, vlající prapor Prorokův, a kolem něho se kupily všechny ty postavy, které se Jussufovi el Kürkdšii nelíbily: řvoucí a tančící dervišové, softové, ulemové, misionáři, řítící se sloupy a kněží. To všechno viděli jasně všichni modlící se, dokud nepronesli poslední slova fathy:

„A neveď nás cestou těch, kteří bloudí a nikoli cestou chybujících.“

Jakmile vyřkli tato slova, počaly se postavy proměňovat. Bylo jich právě tolik, kolik bylo těch, kteří se modlili, a každý z nich viděl před sebou stát svůj vlastní obraz, podobný mu k nerozeznání, ale přitom současně karikující jeho víru.

Tu vyskočil poděšeně ten, jenž modlitbu předříkával, a zvolal:

„Ne, ne, to nejsem já! Učiň, ó Allahu, abych byl jiný!“

Tu sestoupil kalif El Akle se svého trůnu, postavil se doprostřed koberce a promluvil:

„Jste to vy všichni, jak zde stojíte. Koberec vám ukazuje vaši víru. Dávejte dobrý pozor, co se stane teď!“

Pohlédli na něho napjatě, co se nyní stane. Jeho obličej se změnil a změnila se i jeho postava: na koberci nestál už kalif, nýbrž tkadlec Ijar.

Zdvihl velitelsky ruku a řekl:

„Odstupte! Viděli jste již dosti! Ukáže-li vám tento koberec lepší obraz vaší víry, pak vám bude dovoleno rozvinouti prapor Prorokův. Vidíte nyní mého ducha, jenž žije v tomto mém díle. Uložím jej do chrámu Allahova. Přijďte sem vždycky, kdykoli se budete chtít poradit! Můj duch vám vždycky poví pravdu!“

Sotvaže domluvil tato slova, ihned opět zmizel, a s ním jeho koberec.

Druhého dne se však rozšířila zpráva, že v mešitě v Mešed Hosseinu leží veliký, šedý koberec, jejž nelze nijak odstranit. Objevil se tam prý přes noc a nikdo jej tam nedonesl; všichni strážcové mešity jsou prý ochotni to odpřisáhnout.

PŘEHLÍDKA MRTVÝCH

K dvacátému výročí smrti Karla Maye napsal Dr. Vilém Mathiessen vzpomínku, kterou zde otiskujeme na závěr dlouhé řady knih Mayových. Hrdinové dobrodružné odyssey Old Shatterhanda — Kary ben Nemsi loučí se tu s autorem i čtenáři.

Přeložil Jaromír Vávra.

Na Balkán…

Nechť mi laskavý čtenář odpustí, že ho zavádím nyní, po tolika letech zpět do vřavy světové války. Pozná, že bez účasti na bojích v Iráku nebyl bych nikdy zažil onen podivný příběh, o němž mu chci vyprávěti.

Přežil jsem šťastně téměř rok válečného běsnění na západní frontě, když tu komusi napadlo, abych byl poslán do důstojnické školy. Šel jsem tam, a po čase mne vyřadili, s mnohými ještě soudruhy, v hodnosti poručíka. Při večerní besedě na rozloučenou počal se pojednou velitel školy nápadně zajímat o mé znalosti jazyků. Nevím jak, ale doneslo se mu, že umím tak trochu turecky. Proč se o to zajímal, dověděl jsem se po několika dnech. Zavolali mne do kanceláře, a sotva jsem vstoupil, už na mne plechový límec spustil:

„Blahopřeji vám, poručíku! Jste odvelen do Iráku. Tady je rozkaz. Pozítří odjedete balkánským rychlíkem a v Istanbulu se přihlásíte na seraskieratu u Bajazídovy mešity."

Ani nevím, jak jsem se toho dne dostal domů. Slyšel jsem cestou v duchu muezziny vyvolávající s minaretů k modlitbě, a všechny divy a kouzla „Tisíce a jedné noci" se mi roztančily v hlavě. Pojedu do Iráku, do Persie! Nejraději bych byl vykřikoval „Allah — Allah — hú" o závod s vyjícími derviši v Kassim paša. Když jsem se svěřil Fricovi, svému sluhovi, s tím, co mne potkalo, spráskl ruce.

„To bude vyžírka, můj ty pane! Něco báječnýho! A kdyby nám padišah k tomu ještě přidal kousek svýho harému, to bychom byli v sedmém nebi!"

„Nežvaň, Frici," řekl jsem mu, „a hleď raději honem opatřit nějakého průvodce po Turecku a přilehlých končinách!"

„Jakejpak průvodce," bručel Fric. „Tadyhle vám zabalím pár mayovek, třeba těhletěch — jak se jim říká — „U ctitelů ďábla" a „Z Bagdadu do Stambulu", ale — poslechněte, pane poručíku — co kdyby Šuta v Rugové měla dceru! To by bylo něco pro mne! To by byla nevěsta, co? A co říkáte, nepotkáme tam někde taky Maru Durimeh nebo vousatýho Ustada…"

Jak je vidět, Fric byl zábavný společník. Povídám:

„Člověče, nezapomínej, že je válka — —"

„A viděj — já to taky pořád říkám! Jo, jo, je válka, a kampak s bedekrem na frontu! Musí nám stačit špeciálka. Allah je velik!"

Nuže — nelitoval jsem, že jsem Frice uposlechl a že jsem s sebou vzal Karla Maye. Ovšem, s romány „Ve stínu padišaha", jež mi Fric nacpal do kufru, byl jsem hotov již druhého dne jízdy. Potom jsem spal až do Bělehradu a na knihy jsem už nemyslil. Vlak se řítil roklinami Balkánu, zemí Škipetarů, nad propastmi a vodami v nich hučícími. Sáva, Morava a Toplica šuměly s hor. Jeli jsme závratnou rychlostí z tunelu do tunelu, s mostu na most, nepřehlednými lány kukuřice a zase hlubokými hvozdy.

Už když jsme vyjeli z Bělehradu, stál jsem pořád u okna. Jeli jsme přes Nišavu, kde v časech Šuta a Mybareka byly hranice turecké říše. Konečně stanice Niš. Byl jsem vlastně pořádně zklamán: nikde jsem neviděl nic škipetarského, ani vůbec orientálního. Na nádraží sotva pár lidí. Tak jen dál!

V Niši však vyměňovali lokomotivu a posunovali ji takovým tempem, jako by vlak měl měsíc času. Už mne to hněvalo, ale bylo to přece jen lepší než letecké bomby na frontě. Zapálil jsem si na tu zlost cigaretu — a tu najednou

stál přede mnou Fric. Postavil se do pozoru, což byl u něho úkaz náramně vzácný, a hlásil:

„Pane poručíku, prosím, pojďte na konec vlaku!“

„Copak je tam, Frici? Noviny?“

Ale Fric byl už zase v prachu. Čertovský chlap! Ale nasadil jsem si čepici a pohodlně šel za ním. U posledního vozu stál hlouček povykujících lidí — jakýsi důstojník při tom.

„Copak to tady máte, hoši?“ ptám se.

„Ale nic zvláštního — hloupost nějaká! Velitel nádraží nechce pustit do vlaku tady ty tři chlapy, kteří prý přišli z Vranje.“

Vedle stál Fric a vyvaloval oči do houfu. Velitel nádraží zuřil, a tlumočník stojící u něho stíral si pot s čela a křičel bůhví po kolikáté:

„Pse! *Javaš söjle!* Mluv pomalu, ať ti rozumím!“

„*Benin sösini kesme, effendim* — nevyrušujte mne, pane!“ ohrazoval se nejodvážnější ze tří zadržených. Byl to muž dobře urostlé postavy, s dlouhým, až modročerným plnovousem, a nažloutlou pletí. Byl pečlivě oděn pravým škipetarským krojem a připadal mi jaksi známý — někde jsem ho už viděl. Ale — k čertu — kde? Na Balkáně jsem přece ještě nikdy nebyl! Zatím žlutočerný muž pokračoval:

„Jak se můžeš vydávat za *terdžimana**), ty pravnuku, vnuku, synu a strýče osla! Nerozumíš ani řeči bravu, což teprve mluvě Hosein a svatých kalifů!“

„Opravdu mu nerozumíte?“ ptal se velitel tlumočníka, rudého jako rak. Ten jen pokrčil rameny:

„Ne. Chlap mluví hroznou míchanicí turečtiny, arabštiny, srbštiny, bulharštiny a rumunštiny, a bůhví čeho ještě. Pasy však mají v pořádku. Vydalo je místní velitelství v

*) Tlumočníka.

Leskovaci.“

„Jakpak se jmenují?“

Tlumočník se zahleděl do papírů:

„Tenhle,“ a ukázal na chlapisko zahalené umouněným kaftanem, vyschlé na kostru, s hlavou jako egyptská mumie, „si říká šerif Murad Abd ul Aziz. Tady stojí, že je z Ostromdže.“

Do mne jako když hrom uhodí. Ba věru, i tohoto člověka jsem už někde viděl! Ale ne, to není možné! Jsem blázen či co? Vidím se, jak sedím ve vlaku, čtu Karla Maye, vystupuji s Kara ben Nemsim a s Halefem do rozvalin zámku v Ostromdži, slyším i Halefův výstřel, kterým zabil vránu světcovu. A teď tady hledím ztrnule na toho chlapa v zeleném turbanu. To je starý Mybarek! Ale ten je přece dávno mrtev, roztrhal ho medvěd v Šar Daghu před chatrčí uhlíře Junáka!

Štípl jsem se do stehna, abych se probudil. Možná, že to byl vůbec jen sen, celá ta důstojnická škola, odvelení do Iráku a cesta rychlíkem na Balkán.

Tlumočník si přidržel papíry před očima.

„Tady ten druhý balkánský bandita je prý krejčím. Říká si Suef a je povolán do vojenské dílny ve Stambulu…“

„Frici!“ rozkřikl jsem se. „Pojď sem! Řekni mi, pro Boha, spím snad nebo co?“

Fric jen pohodil ramenem.

„Copak já vím? Možná že jo, možná že ne. Jen Allah nespí a nesní!“

„Kara Nirvan — to je tady ten třetí,“ četl tlumočník dál z pasu. „Obchodník s koňmi a jede do Istanbulu jako armádní dodavatel.“

„A co ten špinavec šerif?“ zeptal se velitel. „Kam ten jede?“

Tlumočník si přidržel papíry před očima.

„— ten — ehm — ano, přidělen jako polní kurát do Istanbulu, podívejte se sám!“

„To ať povídá mé kobyle!“ zavrčel velitel. „Čert je sper! Vstrčte je do posledního vozu! Ani odvšiveni nejsou ti chlapi.“

Ďábelský úsměšek přeletěl tváří Suefa, krejčíka. A zaslechl jsem, jak zašeptal Kara Nirvanovi znamenitou turečtinou:

„Šejtan kulakyna koršun! Dosud se vše daří velmi dobře!“

Ačkoli jsem to slyšel, byl jsem přesvědčen, že spím. Neřekl jsem však veliteli nic. Měl jsem strach, abych se neprobudil. Sny obyčejně trvají jen krátce.

Zatím jsem však pociťoval něco málo podobného snu, totiž důkladný hlad. Copak jsme to měli včera k obědu? Ale to je jedno! Řepná marmeláda to bude jistě i dnes, a za půl hodiny nám sem bude nepřítel sypat horké všech kalibrů. Tak jen trochu spát, než to začne! Pocítil jsem náhle v nohou olověnou tíži.

Vrátil jsem se do svého vozu s pocitem uspokojení, že mohu aspoň ještě spáti. Když jsem strkal čepici do sítě a usedal na měkké sedadlo, filosofoval jsem v duchu: je podivné, jak sen mění skutečnost. Vždyť já vlastně ležím na tvrdé drátěnce přikryt pláštěm v krytu zákopu u La Cimetière a zatím si myslím, že jedu v druhé třídě balkánského rychlíku do Cařihradu. Dál jsem se v přemýšlení nedostal, neboť oči mi těžce zapadly.

Nevím, jak dlouho jsem spal. Probudilo mne kručení v žaludku. Už zas ten zpropadený hlad! Zívl jsem, protáhl se a protíral si oči. A v polospánku slyšel jsem svůj vlastní hlas:

„Nosiči jídla byli asi zas odstřeleni, co, kamaráde? Zatraceně, zatraceně!“

A pak jsem vyvalil oči na elegantní dámu sedící naproti mně. U ní seděl starší pán příjemného vzezření.

Dáma se rozesmála.

„Ten pán si jistě myslil, že je na frontě! Ó, jak je to komické!“

„Ano, — já — — promiňte, panstvo — —“

Teď se rozesmál i pán.

„Nic nevadí, zbytečně byste se omlouval,“ řekl. „Váš sluha nám prozradil, že spíte už z Niše, chtěl vám ukázat pohoří Radomir. Teď jsme již za Plovdivem v Turecku.“

Omluvil jsem se přece, pak jsme se rozhovořili. Pán byl ministerský rada a jel za diplomatickým posláním do Istanbulu. Jeho paní ho doprovázela.

Tak jsem tedy přece jen nesnil! Opravdu jsem jel do Turecka. A v Niši skutečně vstoupili do vlaku tři mužové vypadající jako Šut, Mybarek a Suef, jejichž jména si přivlastňovali. To vše mi bylo dvojnásob nesrozumitelné, ačkoli jsem už měl v hlavě jasno. Ale ten hlad!

Pospíchal jsem do jídelního vozu. U okna stál Fric a ukazoval kamsi ven.

„Effendim, kouknou, jeden jistej mi řek', že to pohoří tam je Karakola a Dospad Dagh, a tam na jihozápadu, asi padesát kilometrů, je Ismilan, co tam ten Deselim — vědí — a tam dál že je Mastanly. Že bychom se tam rozběhli? Co dyby ještě žil žebrák Saban a tlustej pekař a barvíř Bošák!“

„Neblbni, Frici, teď chci nejdřív jíst!“

V jídelním voze mne však čekalo nové překvapení. Zůstal jsem stát ve dveřích jako solný sloup. U mého stolu bylo volné již jen jediné místo. Tři ostatní obsadily podivné osoby. Bezděky jsem vyhrkl k číšníkovi:

„Kdepak přistoupili ti páni, garcon?“

„V Sofii, pane!“

Zamručel jsem nevrle: „S dovolením!“ a posadil jsem se mezi ně na své místo. Nezdálo se, že by je to vyrušovalo. Jeden z nich, muž vysoké postavy, oděný šedě kostkovaným oblekem, majitel dlouhého nosu a nemožně širokých úst, ani

nezdvihl na pozdrav šedivý cylindr, který měl na hlavě i při jídle. To mne dopálilo.

„Poslyšte, sir David," povídám anglicky, „copak hledáte v téhle, krajině, kde lišky dávají dobrou noc? To zavání špionáží, slovutný sir, to je odvážné dobrodružství. Nezapomeňte, že je válka!"

Šedě kostkovaný muž zapomněl překvapením zavřít ústa, do nichž si chtěl právě vsunouti značnou dávku čerstvého beafsteaku. Ale když v mém pohledu nenašel nic nebezpečného, vrazil maso do úst, zuby mu sklaply, jako když třeskne past na myši, a muž, žvýkaje a polykaje sousto, promluvil:

„Znáte mne, master? Odkud?"

„Pshaw! Mylord asi neví, že jsem četl Šuta? Nebylo vám jistě moc dobře, když jste seděl v jeskyni drahokamů a nad vámi stál alim s bičem. Měl jste štěstí, že tehdy ještě žil a zrovna tam byl nablízku Kara ben Nemsi. A teď jste se dal na vyzvědačství? To je hnusné, master Lindsay!"

„Hnusné? To je urážka! Boxujme, master!" osopil se na mne lord David Lindsay a hned si vyhrnoval rukávy.

„Stop, sir David!" řekl druhý stolovník. „Pomalu! Ten pán to nemyslí tak zle!"

„Děkuji vám, Pehlevane beji," řekl jsem mu. „Nemýlím se, viďte? Jste přece sir Emery?"

Emery Bothwell mi podal ruku.

„Tak jest. Těší mne, sir, že můžeme navázat styk, těší mne neobyčejně!"

Teď jsem to byl já, jenž se na věc díval udiveně.

„Styk? Prosím, jen opatrně! Myslíte-li, že se mým prostřednictvím dostanete do styku s velitelstvím v Orientu, to tedy jste vedle!"

Sir Emery se srdečně zasmál.

„Je-li někdo vedle, tedy vy, kamaráde. Chceme jen styk s

dnešní generací, rozumíme?“

Nerozuměl jsem vůbec, až konečně třetí cizinec se mne dotkl rukou. Pohleděl jsem naň pozorněji.

„Ta — Tatellah Satah?“ zakoktal jsem.

Přikývl na souhlas a promluvil hlubokým hlasem:

„Nerozumíš tomu, synu, co mínil přítel Emery navázáním styků? Chceme vědět, nežil-li Šarlí, přítel mého Vinnetoua, mezi vámi nadarmo. Jím navazujeme styk my staří s vámi mladými.“

„*Nonsense*, Mr. Satah,“ zabručel nevrle sir David. „Chceme jen vědět, žijí-li ve světě ještě takoví muži, jako byl Charley a my. Trochu jsme toho viděli, hodně prodělali — *well.* Teď ještě ten velký meeting…“

„Ale jste přece Angličané — — a — a — — je válka!“ namítl jsem sklesle. Hlavou mi táhl zmatek, vůz jako by byl pln mlhy.

„Válka — co na tom? Boj jest otcem všech věcí, synu, bez něho není tvorby ani lásky,“ řekl Tatellah Satah.

Emery Bothwell vstal a oba druzí také.

„Na shledanou, příteli!“ řekli jako jedním hlasem.

„Na meetingu,“ doplnil sir David Lindsay.

Zůstal jsem u stolu sám a popadl se za hlavu. Zdálo se mi, že mám v mozku roj sršňů. Ne, nespím! Aha, to je následek četby Mayových románů, ležel jsem v nich celou cestu. Ano, ano, Karel May je ovšem silnější než kterýkoli sen, a proč by tedy jeho lidé nemohli pro mne nějak žíti? Na frontě jsem tušil předem každý plynový útok. Dobré věci jsem netušil nikdy, zlé vždycky. U Cambrai jsem věděl již před útokem, koho zasáhne střela. Ale — proč o tom vlastně hloubat!

Vedle mne klaply Fricovy podpatky.

„Co je, Frici?“

„Divný věci, pane! Moc zvláštní a nevobyčejný. Tam v tom druhém voze jsou — ať mne čert, lžu-li — Old Šúrhend

a Hobble Frank!“

„Cože? A víš, že tady ještě před minutou seděli se mnou u stolu David Lindsay, Emery Bothwell a Tatellah Satah? Frici, já jsem se zbláznil!“

„Že jo? A já zas si myslím, pane, že to nejspíš bude společnost kočovnejch umělců, co táhne do Cařihradu, protože ty lidi vopravdu vypadají jako živý. Ačkoliv taky není vyloučený, že jsme se oba zbláznili, možný to je!“

„Počkej, člověče! To vím, že ještě nejsme blázni. Ale tu je garcon.“

Číšník ometl ubrouskem stůl, kde ti tři seděli, a ptal se nevinně, co chci jíst. Jeho hlas mne vytrhl z hloubání nad podivným viděním a vrátil mne šedivé skutečnosti.

*

V Asii…

Brzy jsem na tyto události důkladně zapomněl. Byl jsem celé dny v sedle a žhoucí vzduch pouště na tigridské poušti mi vysušoval mozek i krev. Moji průvodci, zvyklí na mírnější podnebí Anatolie, trpěli stejně jako já. Naši arabští vůdcové a vyzvědači drželi se vždy nápadně stranou a blýskali po nás potají svými zachmuřenými zraky. Posílal jsem je v duchu k šípku. Turci jim svolávali na krk všechna muka šejtanova pekla. Tito Arabové neměli v sobě nic, ale naprosto nic z ušlechtilých ctností svých předků. Byli záludní, zbabělí, přitom pyšní, jako by každý z nich byl prorokem, a fanatičtí, že to bylo samým Turkům odporné. Kradli jako straky, lhali jako bulvární tisk, házeli kolem sebe „džaury“ jako paviáni kamením a byli vždy hotovi prodat nás nepříteli za groš. Bohužel byl jsem nucen mít je u sebe jako nezbytné průvodce pouští. Tak jsem — jak to dobře vystihl jeden z mých tureckých čaušů — půl roku „plnil nádobu své duše“ špatně tajeným vztekem a po dalším čtvrtletí jsem předložil svému

veliteli žádost o přeložení. Mávl jen rukou a vysvětloval:

„Předně: co byste si počal na západě se svou arabštinou a turečtinou. Za druhé: včera přišlo vaše povýšení. Za třetí: dostanete dovolenou."

Co jsem měl dělat? Roztrhal jsem žádost o přeložení hned na místě. Čtyřnedělní dovolenou jsem měl ztráviti v Mesopotamii. Dali mi ji mimořádně tak dlouhou, abych se při tom pokusil vypátrati, jak hluboko pronikl již do Kurdistanu ruský vliv. Průvodce jsem si měl vybrat sám. Kromě nezbytného Frice jsem si vybral jen jednoho společníka, osmnáctiletého Turka z Feriköj u Stambulu. Jmenoval se Ali Mustafa, ale říkali jsme mu Abu Cikr, Otec Tance, podle produkcí tančících dervišů, z jejichž kláštera utekl. Byl to mladík statečný, jak jen Turek může být, lstivý jako Arab, prohnaný jako Armén a přitom věrný.

Velitel byl s mou volbou spokojen. Méně lidí spíše unikne pozornosti a bude míti i méně zásobovacích starostí. Vzali jsme si kromě svých jízdních zvířat ještě dva znamenité záložní koně, aby nám nesli potraviny a zásobu střeliva.

Peníze a důležité papíry pro Mosúl, Bagdad a Kut el Amaru jsem zabalil co nejpečlivěji. Večer jsme oslavili náležitě rozloučení, a po ranní modlitbě jsme již cválali podél Tigridu.

Brzy nás obklopovaly mraky pelu zvířeného našimi koňmi.

Jeli jsme skoro celý den bez odpočinku. Bylo ovšem teplo, ale ne dusno. Slunce pálilo, ale nepřipražovalo.

K večeru se na nás snesl rozkošný chladný vánek s kurdského pohoří, jehož nejvyšší vrcholky zářily v dálce sněhem zrůžovělým ve večerním slunci.

Stanuli jsme uprostřed stepi. Fric rychle připravil večeři z několika polévkových kostek a hrsti rýže. Vody k tomu nabral v Tigridu. Zatím co se jídlo vařilo, plavil a napájel

Abu Cikr naše koně na mělčině. Po jídle dostal ještě každý z nás koflík čaje s rumem. Potom jsme usedli v kruhu, kouříce cigarety a pozorujíce nádheru barevné stepi pod paprsky zapadajícího slunce. Koně se pásli spokojeně kolem nás na šťavnaté trávě.

Fric byl výborně naložen. Odfukoval spokojeně a konečně řekl:

„No, tak vidíte, pane, že to v tom světě není takový zlý, jak si myslela moje nebožka babička. Je to vidět, že nás má Alláh rád!“

Abu Cikr, jenž Frice často okřikoval, ho hned zchladil:

„*Šejtan* — čerta! Svět je jako tučný skopový ocas. Dobře jen tomu, kdo ho snese v žaludku.“

Musel jsem se usmát, Fric však zavrtěl hlavou.

„Effendim,“ řekl napolo svou strašlivou turečtinou, které se za našeho pobytu v Iráku trochu naučil, „všichni tihle různí Abu, Ibn, Ali, Hassanové a jak se ještě jmenují, nemohou přece vědět, jaký břímě bílej člověk tady nese. Copak voni! A ten jejich padišah taky! To je figura k pláči. Sotva ho něco kousne, volá o pomoc. Jen počkej, ó ty Otče Tance, uvidíš, jak ho spolkneme s celým jeho serailem, se všemi mutesarify a jinými velbloudy, s celou Sýrií, Mesopotamií, Damaškem, pyramidami v Gizeh i s karaulem v Rugové. To budeš čumět, člobrdíčku! Ale víš, přítelínku, co spolknete vy?“

Turek naň vesele zamžoural a žádal:

„Nevím, světlo mých očí! Buď tak laskav a pouč nejnižšího svého sluhu!“

„Tak ti to teda řeknu jedním slovem, a to slovo je bakšiš! Je vám jedno, od koho jej berete, jen když je! A kdyby každý z vás byl sluncem, bral by ke všemu ještě pět para od bab, že jim suší prádlo!“

„Děkuji nejpokorněji, *hodžo effendi**), " zasmál se Turek. „Ale řekni mi také, mínil-lis to vážně, neboť v tom případě bych ti musel přáti, aby tě šejtan vyžral zevnitř až na kůži, aby ses zhroutil jako vyprázdněný pytel, jejž by šejtan nacpal shnilými ropuchami a předhodil k snědku těm, co ropuchy žerou, ty synu šakala, vnuku hyeny — ty — ty —"

„Ani jsem nevěděl, že umíš tak znamenitě zlořečit, Otče Tance," podivil jsem se. „Odkudpak to máš?"

„Snad mne nechceš urážeti, effendi?" zarazil Abu Cikr proud svých nadávek. „Nevíš, že každé pravé turecké i arabské dítě umí klíti při třikrát kamenovaném a devětadevadesátiocasém šejtanu dřív, než se naučí vyslovovati sladké jméno *baba**)*?* I vám vojákům a tomuto tvému sluhovi mohu, myslím, již blahopřáti k dokonalosti, s jakou jste se od nás naučili užívati tohoto koření veškeré vzdělané mluvy!"

„Hm — ano. To je snad jediný užitek z našeho pobytu v Turecku," mínil jsem.

Otec Tance mne však ani neposlouchal. Vyskočil totiž ještě při mé řeči a upíral oči do vody Tigridu. Potom klekl do kvetoucí trávy a zmizel v ní jako džin. I Fric a já jsme zpozorovali, co Turka zaujalo: po řece dolů plul kellek, vor z nadmutých kozin. Seděli na něm tři muži s vysokými perskými beranicemi na hlavách.

Stíny večera se dloužily. Všecko začalo splývati v nejistotu. Za dvě — tři minuty bude noc. Viděli jsme, že tři muži na voru začali veslovati usilovněji a potom zamířili ku břehu do rákosin v zátočině asi pět set metrů od nás po proudu. Přistáli ke křovinám v ohnivých barvách posledních paprsků dne.

Pohlédl jsem na Frice. Zakýval příšerně hlavou.

„Už je to tady, pane! Jako v tý říši stříbrnýho lva. Jsem

*) Pan učitel.

*) Otec

připravenej na všecko, i kdybychom v Bagdadě potkali Sefira —“

„Nežvaň, Frici! Musíme zvědět, co jsou zač; mohou to být také vyzvědači. Otče Tance, ty rozumíš kurdsky a persky —“

„Jakéj byl?“ řekl Fric a oba jsme udiveně zírali na místo, kde Turek ještě před minutou seděl. Zmizel jako pára.

Zatím jsme nemohli dělat nic jiného, než si zapálit cigarety a čekat. Hvězdy vyšly. Hladina Tigridu zářila jako roztavené stříbro. Měsíc plul vysoko nad ní jako zlatý člun. Jemný vánek přeletěl stepí. Brouci a motýli bzučeli kolem nás. Vůně květin sílila tou měrou, že až omamovala.

Níže na řece zasvitla záře v křovinách. Tři muži z kelleku tedy rozžehli oheň. Netušili, že v rákosí za nimi někdo poslouchá každé jejich slovo. Země úplně zčernala. Kromě pleskání vody v řece nebylo slyšeti již nic. Cigarety nám dohasly. S rukama pod hlavou jsme leželi v trávě. Konečně jsem pohlédl na hodinky a řekl:

„Poslyš, Frici, už půldruhé hodiny je Abu Cikr pryč. Snad se mu něco nestalo?“

Než se Fric zmohl na odpověď, stál ten, o němž jsem právě mluvil, před námi. Unaven klesl do trávy a hned si zapálil cigaretu.

„Tak co je, Otče Tance? Kdo to byl?“

„Effendi, řekni mi především, mám-li zdravý rozum, nebo ne?“ odpověděl Abu Cikr otázkou.

„Myslím, že máš,“ povzbudil jsem ho.

„Ne, ne — bojím se, že jsem ho ztratil. Effendi, obelhal jsem tě už někdy?“

„Dosud ne, aspoň nevím, ale povídej už, co jsi tam viděl!“

„Hned! Až dopovím, řekneš mi, máš-li mne za blázna nebo za lháře. Ti tři muži jsou asi Peršané, neboť hovořili persky. Moje matka je Peršanka, rozumím perštině výborně, ale co ti chlapi povídali, tomu, na mou hříšnou duši, nerozumím. A mluvili přece tuze pěknou perštinou!“

„Oho, jsi snad opravdu ztřeštěný?“

„Neříkal jsem to? Rozuměl bys jim, kdyby teď jeden z nich sem přišel a řekl ti: Otče Koření, za několik dní přijdou do Hillé ‚mrtvoly‘, a Stín Šafránu to již Sefirovi ohlásil.“

„Sefir? Peder-i-baharat? Sill-i-safaran?“ vyhrklo ze mne. „No, tys skutečně blázen, Otče Tance!“

„Neříkal jsem to?“ huhlal Fric. „Teď už nechybí nic jiného, než aby nám Kara ben Nemsi nasypal do nohou olova ze své opakovačky!“

Vtom mi něco napadlo. Ano, tak to bude! Fric i Abu Cikr nastrojili asi toto divadlo rukou společnou a nerozdílnou, aby zpestřili jednotvárnost naší jízdy. Darebové! Podfukáři! Ale buďsi! Chtěl jsem jim dopřáti té radosti, ať se mi třebas vysmějí. Pochopil jsem, jakou úlohu mi bez mého vědomí přidělili, a proto jsem k nim zašeptal:

„Počkejte zde! Musím si toho Otce Koření prohlédnouti. Jakpak jsou ti lidé ozbrojeni?“

„Nestojí to za řeč, effendi. Mají dlouhé arabské pušky, jež nic jiného nedělají kromě toho, že svým majitelům při výstřelu napohlavkují. Pak jsem viděl v jejich opascích po dvou bambitkách, za které by arménský zloděj vetešník v ulici Kavaflar v Istanbulu dal jistě sto piastrů. A konečně má každý z nich dva nože, asi z doby Abrahamovy, který podobným nástrojem chtěl zabít svého syna Izáka. Uvidíš sám.“

„Dobře, ale pro všechny případy si přece vezmu svou pistoli!“

Vytáhl jsem pistoli z pouzdra a zasunul ji odjištěnou do kapsy. Potom jsem se plazil pomalu travou. Připadalo mi to najednou dosti hloupé. Nu, o dovolené si může člověk už nějakou tu hloupost dovolit. Neuškodí, když vyslechnu, co si povídají neškodní Peršané, putující do Kerbely. Možná, že uslyším něco o ruském vlivu v Kurdistanu, o účincích ruské

propagandy a peněz. Vědět takové věci nebylo k zahození.

Plaze se po zemi, dostal jsem se již na dohled tábora Peršanů. Otec Tance jistě dobře poznal, že ti lidé nejsou nebezpečni, jinak by mi to byl hlásil místo povídaček o Otci Koření. Ale místo tří mužů při ohni viděl jsem už jen, jak kellek právě odráží od břehu. Dva Peršané se mocně opřeli o vesla, třetí stál u kormidla. Nejasně se rýsovala jeho postava proti nebi v mlžném přísvitu, když hlučně volal ku břehu:

„Buď si kdo buď, prokletý sunito, který jsi nás poslouchal, nůž, jenž proklál Hoseina, vjede ti do hrdla tak jistě, jako že Sefir ještě nezapomněl na šlehy, kterých se mu dostalo od toho proklatce, hadži Halefa. Neujdeš pomstě, to ti praví Otec Koření!“

Ať už to byl žert nebo pravda, nerozmýšlel jsem se dlouho a poslal jsem za nimi několik ran z pistole. Odpovědí mi byl jen smích, který brzy zanikl ve šplouchání vod. Plť s muži zmizela v nejistém světle hvězd.

Pomalu jsem kráčel zpět. Chtěl jsem býti chvíli sám, abych si celou tu věc přemyslil. Po prvé vzpomněl jsem přitom také na vidění v balkánském rychlíku. Pojednou bylo mi nápadným i to, že nikdo z těch tří v Istanbulu nevystoupil. Dali jsme si pozor, Fric i já, ale neviděli jsme nikoho. Šut, Suef, Mybarek, oba Angličané, starý Indián, Old Surehand i Hobble Frank zmizeli z vlaku beze stopy. A teď zas toto setkání na Tigridu! To bylo více než podivné. Zrychliv krok stanul jsem brzy u svých společníků.

„Tak co, effendim?“ zeptal se Abu Cikr.

„Čert aby tomu rozuměl! Byli to oni, ale než jsem tam dolezl, vyskočili od ohně a pryč! Viděl jsem jen, jak odjíždějí,“ bručel jsem.

„A střílel jsi po nich? Zdálo se nám, že slyšíme hlas tvé pistole.“

„Nezasáhl jsem nikoho…“

„Ale, effendi, ty přece střílíš výborně!“

„Muži,“ vložil se do řeči Fric, „buď pamětlivej, že to byli duchové, a ti takovou kuličku v břiše ani neucítí. Živýmu člověku by střela z armádní pistole ovšem udělala díru jako pěst. Ráno se na to koukneme. Taková díra tak honem nezaroste ani v hladině Tigridu!“

Hovořili jsme ještě chvíli, ale pak se pomalu hlásila únava. Uložili jsme se k spánku.

Měl jsem zmatené sny. Rvali se spolu dva Sefirové, dva stíny Šafránu a dva Peder-i-baharatové. Každý z nich tvrdil, že jen on je ten pravý Mayův darebák, a ten druhý že je mizerný podvodník, jejž aby Allah roztrhal.

Sotva jsme procitli ranním chladem, vzpomněli jsme si na večerní dobrodružství. Koupel ve vlnách nás osvěžila. Dostali jsme chuť zaplavat si až dolů k táboru záhadných Peršanů, dříve však Abu Cikr obhlédl s nejbližšího vršku celé okolí. Nespatřil nic nepřátelského nebo vůbec živého. Mohli jsme tedy nechati koně i zbraně čtvrt hodiny bez dozoru.

Několik minut nato jsme už vystupovali na břeh. Ano, zde včera seděli! Byli tři. Polospálené rákosí na ohništi bylo ještě mokré. Při kvapném odjezdu je polili vodou, aby uhasili oheň.

Abu Cikr zdvihl něco z trávy.

„Effendi, našel jsem prsten!“ A podal mi jej. V té chvíli jako by mne někdo udeřil do hlavy: plošinka prstenu byla osmihranná a měla vyryty písmeny SA a Lam se zdvojnásobňovacím znamením.

ظلّ

Ano — byl to prsten Sillů!

Dívali jsme se na sebe asi tak, jako hypnotisovaní osli.

Škoda, že nás v té chvíli někdo nefotografoval!

Konečně se ozval Fric:

„Sídi, smím si ten prsten nechati?“

„Inu, těší-li tě to, Halefe,“ odpověděl jsem docela bezmyšlenkovitě. Fric se rozesmál:

„Jo, jo! To jsme to dopracovali! Už si dáváme i jejich jména!“

Nedopověděl jsem. Skočiv do vody plul jsem zpět k našemu táboru. Fric a Turek ohledávali zatím pozorně ještě každou hrst písku, a než se vrátili, byl jsem již umyt, oholen a oblečen. Fric připravil snídani. O prstenu tajného spolku se už nemluvilo. Tušil jsem v tom všem podvod, jen kdybych věděl jaký. Právě jsem takto v duchu skončil úvahu o naší příhodě s Peršany, když Otec Tance otevřel ústa:

„Myslíš, effendi,“ řekl, „že lze rozeznati stopy vojenských bot od obyčejné obuvi Turků i Arabů?“

„Synu, netrop si ze mne šašky! Vím dobře, že Mohamed není šejtan!“

„Effendim, ti tři chlapi měli vojenské boty, jeden z nich dokonce s důstojnickými ostruhami. Prohlédli jsme stopy důkladně!“

Teď se mi v hlavě rozjasnilo. Zasmál jsem se, až oba moji soudruzi dostali strach, že jsem ztratil rozum.

„Effendim,“ vykřikl Abu Cikr, „co je ti? Nedostal jsi náhle *baš iltihab, szytmu* nebo *damlu?*“*)

„Ne, ne, děti, nic mi není, ale už rozumím i té báječné komedii, kterou nám páni chtěli zahráti. Vědí, že já a Fric rádi čteme Mayovy romány, a — inu i ten prsten mohli snadno dát udělat.“

„To dá člověkovi rozum, že ho mohli taky dát udělat,“ bručel Fric. „Všecko je dneska možný. Ale myslíte, že by se byl některej jen tak lehkomyslně postavil před tu vaši pistol, když

*) Horečka, mrtvice, úžeh

vědí, že na dvacet kroků sestřelíte mouchu s nosu? Jo, a co ten Mybarek a Šut v rychlíku? Ba ne, pane, v tom vězí něco jinýho. Věřte mi, že to byli duchové, já tomu rozumím!“

„Alláh nás ochraňuj před devětadevadesátiocasým ďáblem i jeho družinou! Ale od kdy nosí duchové boty a zapalují si ohně na březích Tigridu?“ mínil Otec Tance.

Fric hbitě odsekl:

„Uslyšel jsi, ty otče bohaprázdného žvástu, pořekadlo starého ben Akiby, že všecko na světě už tady bylo? Tedy i duchové v bakančatech! A že po bakančatech zůstávají stopy v písku, to ti poví i bosej, ty dromedáre!“

„Frici, k vůli duchům se nebudeme hádat!“ zakončil jsem rozmluvu.

*

Od toho dne ubíhala naše cesta téměř bez dobrodružství. Arabům jsme se vyhýbali, protože zpravidla všude tam, kde se ukázali, byly nablízku nepřátelské hlídky. Bylo by bývalo nejmoudřejší držet se blízko řeky, kde tu a tam projížděly turecké hlídky, větší i menší strážní oddíly, a na řece proplulo za den i pět — šest ozbrojených tureckých člunů. Ale i tomu všemu jsme se vyhýbali. Jen jednou jsme si vyprosili od monitoru *Sadrasam Kara Mustafa**) trochu potravin a vyžádali jsme si i oděvy pouště.

Široké bílé burnusy přetáhli jsme přes polní oděv, hlavu zahalili kefií, a nomádi byli hotovi. Nevadilo, že jsme měli vojenské boty a zbraně. Arabové brali padlým, co se dalo a chodili v tom sami.

V přestrojení jsme podnikali daleké vyjížďky do kurdských hor i do Džesiré. Z našich tehdejších kousků se chci zmíniti aspoň o jednom: zavedli jsme celý houf podloudníků se zbraněmi určenými Kurdům proti nám, přímo do náručí mosúlské posádky. Bylo to asi osm set pušek a mnoho střeliva.

*) Velkovezír Kara Mustafa

V Mosúlu byl jsem vůbec se vším rychle hotov. Získal jsem nemálo užitečných zpráv a podal jsem pak žádost o prodloužení dovolené o čtrnáct dní. Mrzelo mne jen to, že jsem nenašel onoho Mayova mutesarifa, milovníka nápoje prorokem zakázaného. Na jeho místě byl zde vzdělaný úředník padišahův, vědomý si velmi dobře své odpovědnosti. Nemohl jsem mu tykat, jak by byl asi činil Kara ben Nemsi, ale náležel mu titul Vaše Výsost. Byl jsem k němu pozván na večeři. Přišel jsem ovšem v uniformě, nikoli ve svých „lupičských hadrech pouště".

Večer byl příjemný, ale Turci se tvářili poněkud příliš vážně. Turek snad ani neumí být skutečně od srdce veselý. Snad je to duch rasy nebo vliv koránu, třebas jsem věděl, že nikdo z přítomných si již neváží koránu tak, jak tomu bývalo za časů Kary ben Nemsi. Také po víře v kismet nezbylo ani stopy. Byli to již lidé zvyklí říditi sami své osudy. Tak či onak dovedl jsem si však vysvětliti jejich zdrželivost. Nápadnější mi však bylo, že i hosté zde byli mnohem zamklejší než v kasinech západní fronty, kde se dovedli bujaře veselit i když věděli — nebo snad právě že to věděli — že ve dvě hodiny ráno se budou zase brodit bahnem bitevní čáry.

Když jsem se díval na všechny ty chmurné tváře, napadlo mi, že je musím trochu rozveselit. Jak — inu, jak jinak, než pomocí Karla Maye?

Přitočil jsem se k našemu atašé u mutesarifa s dotazem, zda se mohu odvážit něco vypravovat. Odpověď byla příznivá. Velitel prý bude jistě potěšen a naši lidé? Většina z nich Karla Maye zná a mnozí jen jemu děkují za to, že jsou zde. Bez Karla Maye, jak tvrdili, by jim nebylo nikdy přišlo na mysl, aby se učili arabštině a turečtině. Zas něco k dobru starému Karlu Mayovi.

Mutesarif právě hovořil o Midhat pašovi, svém významném předchůdci v úřadě. Využil jsem toho k poznámce:

„A ví Vaše Výsost i něco o jiném ze svých předchůdců? Míním onoho mutesarifa, který spravoval sandžak mosúlský asi v osmdesátých letech minulého století?“

„Ach, myslíte Šekiba Halila pašu, který byl svého času sesazen pro ukrutnické zacházení s Džesidy?“

„Vaše Výsost o tom ví?“

Bylo teď na mně, abych byl překvapen. Tedy již po třetí se shledávám s Kara ben Nemsim — abych tak řekl — neliterárně, historicky, jako bych jej viděl, že právě vyjíždí na Rihovi do dvora paláce. Nebyl bych se divil, kdyby byl paša odešel do své pracovny a přinesl tamodtud svazek „U ctitelů ďábla“. Ale nestalo se tak. Odpověděl docela klidně:

„Musím přece znát dějiny svého mutesarifliku. O Šekib Halilovi nevím ovšem nic jiného, než to, že prý se dopustil různých přečinů, zvláště vydírání. Peníze však neposlal do Istanbulu. To, jakož i nezdařená válka s Džesidy, mu zlomilo vaz. Byl odsouzen k smrti, dostal však milost a byl poslán jako podřízený úředník do kterési zapadlé egyptské oasy. Ale proč se na to ptáte, mladý muži?“

„Protože poslední dobrodružství bývalého mutesarifa, válku s Džesidy, velmi dobře znám. Jeden z mých krajanů byl do ní zapleten a jemu vlastně patří zásluha, že přehmaty místodržitelovy byly odhaleny. Ujišťuji vás, že vylíčení oné události je zajímavější než příhody plavce Sinbáda…“

Všichni přítomní zmlkli a zahleděli se na mne. Mutesarif řekl:

„Opravdu? Bude nám tedy potěšením, povíte-li nám něco o těch podivných událostech.“

Uklonil jsem se na souhlas. Začalo posunování židlí, a brzy seděli pašovi hosté v úzkém kruhu. Fric, jenž mne obsluhoval, stačil mi ještě pošeptati do ucha:

„Pozor, pane, aby ten medvěd, kterého chcete pánům předvést, na konec nesežral vás!“

Byly otevřeny nové láhve. Většina Turků se již dávno neřídí zákazem koránu v tomto směru. Jen málokdo z přítomných měl před sebou kávu. Čibuky také již zmizely. Všeobecně se kouřily cigarety.

Pustil jsem se do vypravování. Krátce jsem především vylíčil přehled událostí popsaných v knize *Pouští,* a již teď se má slova setkala s pozorností přítomných. Ale docela bez dechu poslouchali Turci, když jsem začal kapitolu „U ctitelů ďábla". Nevynechal jsem ani nejmenší maličkost. Vyprávěl jsem přesně to, co píše May. Bylo mi snadné udržeti nit vyprávění, neboť nebylo tomu dávno, co jsem knihu četl. Posluchači se bavili. Nepřerušili mne ani slovem. Jen občas někdo vydechl jako údivem, nebo se ozval krátký smích. Potom zas ticho jako v kostele. Půlnoc dávno minula, když jsem skončil. Při žádné přednášce v Evropě jsem neměl již nikdy tak vděčné publikum jako oné noci u paši v Mosúlu, třebaže nikdo z mých posluchačů nepovažoval příběh za historickou událost. Orientálci věděli lépe než já, v čem spočívá rozdíl mezi historickou pravdou a fantasií. Když jsem skončil, řekl paša:

„Slyšel jsem, effendi, že se u vás pohádky vypravují toliko dětem?"

„A je to pravda, Výsosti, neboť pohádkám věří jen děti…"

„Dospělí u vás čtou ovšem romány, které jsou právě tak málo pravdivé."

„Co líčí romány, je zpravidla alespoň možné, kdežto o pohádkách se tvrdí, že líčí holé nemožnosti."

„Hm. Zdá se mi, že je mezi vámi málo těch, kteří vědí, že vnitřní pravda toho, co si člověk vysní v duši, je skutečnou pravdou, která je naprosto rovnocenná realitě života."

„Věru, Výsosti, to ví z nás málokdo, a proto je také skoro každý ochoten nazvati vypravěče podobné povídky lhářem."

Rozmýšlel chvíli a potom řekl s úsměvem:

„Možná že ani vy, který jste nám tu vyprávěl pěkný příběh, nevíte, kolik vnitřní a vnější pravdy je skryto v tom, co jste nám přednesl."

Trhlo to mnou — ví snad přece mutesarif o věci víc, než chtěl přiznati?

„Výsosti, stalo se to tedy skutečně tak?"

„Příteli," zněla odpověď, „i kdybych to věděl, neřekl bych to. Ostatně, i kdyby každá věta vašeho autora líčila skutečnost historicky věrně, přece by ono vyprávění mohlo býti v nejhorším smyslu nepravdivé, kdyby nebylo dílem básníka, který do něho nade vše vložil ještě i vnitřní pravdu."

Přívětivě se na mne usmál a zdvihl svůj pohár. Tím zakončil rozmluvu i večeři, zkrátka a významně. To, co řekl, nebyl bych nikdy čekal v tom zapadlém městě na Tigridu. A můj přemoudřelý Fric měl pravdu: medvěd na konec dostal mne.

*

Naše jízda do Bagdadu byla plna dobrodružství. Získali jsme znamenité zprávy. Posílal jsem novinky nejrychlejším způsobem tam, kam patřily, a vzešlo mi také světlo, proč se moji soudruzi na večírku u paši tvářili tak vážně. Pochopili již dávno, že sedíme mezi rameny kleští dlouhých osm set kilometrů, úzký klín mezi nepřátelskými posicemi, klín, který mohl býti kdykoli odříznut. S hrůzou jsem pozoroval, jak se čelisti pomalu, ale jistě svírají.

A vlastně až v Bagdadě jsme si uvědomili všichni tři, že jsme unikli stonásobné smrti, která nás ohrožovala na naší „dovolené" se všech stran. Přiznal jsem si svědomitě, že za mnohé šťastné vyváznutí děkuji znamenitou měrou i Karlu Mayovi. Dík jeho líčení života Orientu, povahy lidí a jejich zvyků, potřeb a vášní, věděl jsem skoro vždy, jak si počínati, vycítil jsem, kdy bylo lze důvěřovati, kdy třeba se míti na

pozoru, neboť nás ohrožuje lest, drzost nebo — útok.

V Bagdadě nám bylo dopřáno těšiti se poměrnému bezpečí. Tři dny jsme odpočívali, toulali se městem kalifů a několikrát jsme se přistihli, že marně pátráme po domu starého Poláka, u něhož kdysi bydlel Kara ben Nemsi s hadži Halefem.

Ani tlustého Kepeka jsme nezastihli v žádné z četných pouličních kaváren. Společnost v nich nestála za mnoho. Ostatně, každý tu měl práce za deset a večer byli naši lidé tak přepracováni, že jen zřídka kdy chodili do kaváren. Doplnili jsme si zásobu střeliva i potravin, a ráno čtvrtého dne jsme chtěli vyrazit na cestu do Kut el Amary.

Byl to náš poslední večer v Bagdadě. Odchod jsem již hlásil a chtěl jsem již jen naposled povečeřeti v zátiší. Tajně jsem doufal, že tam snad přece zastihnu někoho známého, ale místnost byla prázdná. A přece ne — v koutě kdosi seděl. Elektrická stolní lampa svítila vedle klubovky, kouř cigarety stoupal volně vzhůru, listy chvatně čtené knihy šustily při obracení. Na kobercích zanikal zvuk mých kroků. Pohlédl jsem čtenáři do knihy přes rameno. Četl jsem nadpis kapitoly: „V jeskyni drahokamů“. Věru, ten muž zuřivě četl Šuta. A k mému hrozitánskému překvapení to byl můj dobrý přítel, spolužák. Sešel jsem se s ním jednou na západní frontě. Od té doby jsme se neviděli. „Jak malý je svět!“ uklouzlo mi překvapením.

„Prosím vás, nevyrušujte mne!“ zabručel, aniž se na mne podíval. Rozesmál jsem se.

„Haló, příteli Obermayere, však toho Šuta už musíš umět nazpaměť! Nepamatuješ, jak jsme ho čtli pod lavicí při matyce?“

Vyskočil a ztrnule na mne chvíli hleděl. Potom jsme se oba radostí rozesmáli jako děti a potřásali si do nekonečna pravicemi.

„I pro pána krále," promluvil konečně, „kde se tu bereš, člověče? Prorok ti požehnej, žes přišel, a svatí v ráji nechť pějí k tvé chvále svatou fathu!"

„Snad ses nestal mohamedánem?" smál jsem se.

„To ne, ale povídej honem, co tady děláš?"

„Inu, jsem na dovolené a přitom podnikám jen tak mimochodem výzvědnou procházku do Kut el Amary —"

„Tam je má posádka — to je výborné! Odvezu tě tam ve své škatuli. Přesedlal jsem k letcům, chlapče!"

„Letec! A už kapitánem! Blahopřeji! Ale tou škatulí to nepůjde, máme koně, brachu."

„Chceš jet koňmo? Dej si pozor, kamaráde! Mohli by tě tu někde zažižlat a ani pták by po tobě nepípl. To víš, není dobře moc se bratříčkovat se zdejšími Indiány. Ale teď bych jedl, a ty budeš jíst se mnou. Co říkáš? Snad bude pilaf, ovšem bez skopového. Druhých se dočkáš k večeři, až půjde třikrát kamenovaný šejtan za mnicha do kláštera."

V té chvíli hlásil mi služebný duch, že se mnou chce mluvit Abu Cikr. Pustili ho hned dovnitř. Oznamoval mi:

„V našem bytě jsou dva Arabové a chtějí s vámi mluvit ještě dnes. Jeden z nich je šejk Abu Mohamedů a druhý šejk Haddedihnů z velkého kmene Šammarů."

Pohlédl jsem udiveně na přítele.

„Ty to budeš vědět, kamaráde — toulají se tyto dva kmeny opravdu zde v okolí?"

„Kdopak ví, já ne. Toulají se všude a nikde. Ale proč se ptají zrovna po tobě? A jak se dostali do města? Abu Mohamed a Haddedihn? Copak si tu hrajeme na Karla Maye?"

„Proč jste na ně nezavolali polní četníky?" obrátil jsem se na Otce Tance.

„Mysleli jsme, že to snad není hned nutné, ostatně Fric jim tam drží pod nosem dvě pistole. Přinesli pro vás, pane,

tučné jehně, které se už v kuchyni připravuje do pilafu."

Ale mně se to nelíbilo. Řekl jsem:

„Jsou to patrně vyzvědači. Udělali jsme jízdu pár set kilometrů po Džesiré a Kurdistanu. Někdo vypátral, jak se jmenuji, a teď by chtěli za jehně ještě vyzvědět, kam jdeme odtud, aby nás někde za městem vzali do lisu."

Přikázal jsem:

„Abu Cikr, půjdeš pro ně! Ručíš s Fricem za to, že vám cestou nezmizí. Kdyby chtěli utéci, střelte po nich. Ale netropte po ulicích rozruch zbytečně!"

Když zmizel za dveřmi, sedli jsme si s přítelem do klubovek, zapálili cigarety a vyprávěli si o svých příhodách od posledního setkání. Ale brzy jsme byli vyrušeni.

Otec Tance a Fric přivedli ohlášené Araby. Byli to muži vysokých a jak se zdálo i svalnatých postav. Byli zahaleni do širokých burnusů. Jejich tmavé oči se zdály spolehlivými. Jeden byl asi pětatřicetiletý, druhý nad padesát. Zdvihli pravice k hrudi a potom k čelu. Starší pozdravil:

„*Selam*, effendi!"

„Ve-Selam," odpověděl jsem a pokračoval hned: „Chtěli jste se mnou mluvit. Kdo jste, co tu chcete, jak jste se dostali do města a proč jste nešli spíše ke guvernérovi než ke mně?"

Starší Arab se zamračil.

„To je příliš mnoho otázek najednou, pane! Mluvíš urážlivě, ale odpouštím ti. Je válka a proto pravidla společenské zdvořilosti teď tolik neplatí, jako v dobách míru."

Mluvil arabsky a tykal mi tedy.

„Mluv tedy!" vyzval jsem ho.

„Můj společník je slavnějším bojovníkem než já. Poví ti naše jména."

Předstoupil mladší Arab a řekl vážně: „Effendi, můj průvodce je Sajid ben Nur, šejk Abu Mohamedů. Já se

nazývám Kara ben hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gossarah a jsem šejkem Haddedihnů velikého kmene Šammarů."

„U čerta, ten chlap se zbláznil!" vykřikl Fric.

Podíval jsem se na Obermayera. Ten si sedl — ne, zřítil se leknutím do klubovky. Mladší Arab se otočil k mému sluhovi a řekl:

„Pravíš, že blázním? Věz, že mne takové slovo uráží. Dej si proto pozor na jazyk!"

„Jaký je tohle cirkus?" vykřikl jsem naň. „Kteří zatracení šprýmaři si z nás chtějí dělat šašky? Kdopak vystrojil tuhle maškarádu? Ohlásím to ještě dnes guvernérovi, rozumíte! Rychle — jména — čísla rot, posádku a pak — čelem vzad!"

Kara ben Halef sáhl pod haiky, vyňal dva pasy a řekl:

„Sídi, jsi rozčilen. Už jsme ti řekli, kdo jsme. Nedivíme se, že nám nevěříš, ale mluvíme pravdu. Učil jsem se ji mluvit od svého kmotra, slavného emira hadži Kary ben Nemsi, nejlepšího přítele svého otce. Beni Haddedihn dlouho doufali, že se k nim jejich velký přítel vrátí, ale Allah určil jinak. V roce 1327 hedžry*) zemřel Kara ben Nemsi, a když se to můj otec dověděl, zármutkem onemocněl a zakrátko se utrápil k smrti. U jeho smrtelného lůžka jsem musil vykonati přísahu, že budu vždy věren velké rodině přátel našeho milovaného emira. To bylo už na začátku charb mokkadés**). Můj otec tušil, že se setkám s jeho přáteli. Kara ben Nemsi jej mnohému naučil…"

Můj údiv nad řečí mladého Araba nelze vůbec vyjádřiti. Ale nebylo kdy se rozmýšleti. Tajemný šejk pokračoval:

„Sídi, přišel jsem splniti svou přísahu…"

Vzal jsem Arabovi z ruky oba pasy. Byly vydány před třemi dny velitelstvím Kut el Amary. Podal jsem je

*) 1912 evropského letopočtu.

**) Světové války.

kapitánovi.

„Ty přece znáš podpis velitele, podívej se na to! Dneska lidé dovedou všecko padělati!“

„Hm — to je určitě podpis velitele. Ten totiž padělat vůbec nelze — on mění tvar některých písmen po určité době zcela nenápadně. Málokdo k tomu má klíč.“

Pohlédl na podpisy, potom vyňal z kapsy zápisník, našel si patřičnou stránku a tázal se Arabů:

„Kdy podepsal velitel vaše pasy?“

„Sídi, předevčírem ve čtvrt na deset podle vašeho rozdělení času,“ odpověděl bez rozmýšlení Kara ben Halef.

K mému podivení spustil nyní kapitán velmi ostrou řeč. Ptal se Arabů, jak mohou vědět, kdy guvernér podepsal jejich pasy. Žádosti o pasy se totiž jednoduše odevzdávají a pro vyřízení nutno si v určený čas přijít. Buď člověk pas dostane, nebo jde za mříže. Ale velitel nikdy nic nevyřizuje v přítomnosti žadatele.

„Effendi,“ ozval se Kara ben Halef velmi rázně, „vím, co říkám. Nelhal jsem dosud nikdy. Kdybych nevěděl, že z tvých úst mluví opilost, měl bys již můj nůž v srdci.“

Takové pokárání přítel Obermayer asi ještě nikdy neslyšel. Fric leknutím skoro zkameněl a já už myslel, že pohaněný důstojník Araba jednoduše zastřelí. Stalo se však docela něco jiného. Přítel se na Karu usmál a řekl:

„Děkuji ti, Karo ben Halefe! Odpusť, že jsem musel mluviti takto. Byla to zkouška, ve které jsi obstál!“

Potom se obrátil ke mně:

„Šejk má pravdu. Kromě tajného znamení v podpisu, jež platí od předvčerejška od devíti hodin, poznávám, že se stala mimořádná výjimka: velitel podepsal oba pasy v přítomnosti jejich majitelů. Tito dva muži jsou těmi, za něž se vydávají. Nelze na tom nic měnit.“

Podal jim ruku a řekl: „*Marhaba* — buďte vítáni!“

Opakoval jsem to po něm a od té chvíle byli oba šejkové našimi hosty. Dali jsme přinést datle, sůl a chléb, pojedli s nimi a zpečetili tím přátelství. Nejistota mne však ještě úplně neopustila. Kara ben Halef! Nechápal jsem to, ač jejich pasy byly pravé. Halefův syn! A kým byl tedy Karel May? Jako chlapci jsme mu ovšem věřili na slovo, ale teď jsme přece muži. Máme se snad vrátit do chlapeckých let a dodatečně uznat, že každé slovo, které May napsal, popisuje historickou skutečnost? Věru, to ode mne nemůže nikdo chtít!

Přítel Obermayer si však takových starostí vůbec nepřipouštěl. Býval i ve škole zcela jiný než já. Četl Karla Maye také, ale přes všecky posměšky, jež si z něho tropili naši profesoři, věřil pevně, že May svoje dobrodružství přece jen kdysi prožíval. Jednou mi řekl:

„Myslíš, že bych vzal do ruky knížku, která by nelíčila všecko tak, jak se to skutečně stalo?“

A teď triumfoval! Slyšel jsem ho, že se ptá šejka Abu Mohamedů, zúčastnil-li se již bitvy v Údolí stupňů. — Ne, byl prý ještě příliš mlád a musel zůstati doma, což ho dodnes trápí, hlavně proto, že neviděl Karu ben Nemsiho nikdy tváří v tvář.

Kara ben Halef přistoupil pak ke mně a řekl skromně, ale přece hrdě:

„Sídi, odpusť, ale viděl jsem na ruce tvého sluhy prsten Sillů. Dal si jej snad udělat?“

Nic mi nebylo milejší než tato otázka. Teď se ukáže, kdo si z koho tropí šašky. Vyprávěl jsem mu zkrátka o naší příhodě na Tigridu. I druhý Arab pozorně naslouchal. Když jsem skončil, zadíval se Kara ben Halef zamyšleně na mne a potom řekl:

„Sídi, nemohu si myslit, že bys nemluvil pravdu. Musím se domnívat… Slyš, sídi, jak daleko byl tehdy váš tábor na Tigridu od nejbližší posádky vašeho pluku?“

„Asi deset hodin jízdy."

„A kellekem bylo lze dosáhnouti toho místa rychleji, ne?"

„Ovšem. Proč se ptáš?"

„Myslím, že si kdosi s tebou zahrál pěknou hru. Tvoji kamarádi jsou lišáci. Víš také, že oni tři Sillové jsou mrtvi?"

„Mrtvi? Tomu nevěřím. Byl to šprým a pro žert by se nikdo nebyl lehkomyslně stavěl do cesty kulkám."

Kara učinil pohyb, jako by rýsoval čáru pod účtem.

„Sídi, ať to bylo jakkoli, Allah mnohé skryl našim očím. Kdyby tě byl chtěl zkoušet, byl by mohl i mrtvé na chvíli povolati k životu. Bude lépe už o tom nemluviti."

„Ne, dovol mi ještě otázku. Proč jsi zde vyhledal právě mne? Věděl jsi, že jsem znal Karu ben Nemsi a jeho prostřednictvím že jsem se stal přítelem tvého otce?"

„Jak bych to mohl vědět? Velitel v Kut el Amaře nám dal rozkaz, abychom jeli za tebou sem. Nevěděl, přijdete-li vůbec k němu. Řekl nám, že jsi proslulý muž, kterého vyslal sám serdar-i-ekrem*). Zahrál jsi nepříteli kousky, o nichž se mluví v celém Džesiré, a nyní tě mám vzíti s sebou k beni Haddedihnům, abychom společně provedli ještě lepší podnik, který bude státi džaury víc pušek, než jich je v celém Bagdadě, a více velbloudů, než jich má celý šammarský kmen. Ale o tom až zítra. Ostatně od rána jsme nepožili ničeho kromě hrstky datlí. Nemluvme tedy již — *lakyrdy ile pilaf pišmes!***) "

Proti tomu nebylo možno nic namítati. Právě nás již volali k jídlu. Dostali jsme *ekmek kadaif* — v medu osmažené chlebíčky, potom pečené jehněčí, k tomu *jaurt* — kyselé mléko s okurkami; následoval *börek* — mastný koláč plněný sýrem a na konec to hlavní: mohutný kopec pilafu,

*) Nejvyšší velitel.

**) Turecké přísloví: Slovy pilaf neuvaříš!

dušené rýže s rozinkami, šafránem, pepřem a šťávou z rajských jablíček, všecko promícháno s dušeným jehněčím. K tomu jsme pili šerbet, víno, a na konec i raki. Najedli jsme se tak důkladně, že každý z nás byl ochoten přísahati, že je nasycen až do konce války. Po večeři jsme se odebrali s doutníky a cigaretami do vedlejší místnosti — kuřáckého salonu — a usedli pohodlně do klubovek. Kara si vybral doutník, znalecky odřízl špičku a pravil:

„Vidím, že byste chtěli, abych vypravoval — —“

Nechoval se vůbec jako nomád trpěný v městě. Spíše bych řekl, že vystupoval jako rozený vládce. Čím jsme konečně byli my proti muži, kterého poslouchalo několik tisíc vycvičených a dobře ozbrojených bojovníků?

Na jeho otázku odpověděl náš přítel kapitán:

„Prosíme tě, milovaný synu našeho nezapomenutelného přítele hadži Halefa, abys nám vyprávěl, chceš-li, o svém otci, o jeho sídim, o Rihovi, o jeho synu Assilovi a o dalších potomcích vašich znamenitých koní. Dejž Allah, aby ses dožil velké radosti na svých koních a psech!“

„Děkuji ti, ó jyzbaši, za toto přání. Uvidíš Rihova pravnuka. Je skoro ještě ušlechtilejší než jeho praotec. Dal jsem mu jméno *Džin* — Duch. I našim psům se dobře daří. Jen to je nám líto, že Dojan emira Kara ben Nemsiho zemřel bez potomků…“

Viděl jsem příteli na očích, že má na rtech ještě aspoň tucet otázek, ale já bych byl raději slyšel něco o úkolu, který k nám přivedl oba šejky. Proto jsem se vložil do řeči:

„Odpusť, že trochu odbočuji, kamaráde. Bylo by snad lépe, kdyby nám tito slovutní šejkové řekli už dnes něco o svých úmyslech, jež je k nám přivedly. Na tom nám teď musí nejvíce záležet.“

Kara se usmál:

„To mohu vyprávět cestou.“

„*Allah ismarladyk!* — Bůh zachraň! Jak to: cestou?“ zvolal jsem.

„Sídi, viděl jsem na tvém příteli, že právě chtěl navrhnouti, abychom vykonali návštěvu u hrobu Peršanů ve zříceninách birs Nimrudu, kde je pochován i Dojan.“

Už mne to opravdu dopalovalo. Pořád to dětinské zkoumání pravdivosti Mayova vyprávění! Co mi konečně bylo po tom, kým a čím byl tento šejk a jak přišel k svým znalostem Mayových dobrodružství. Každý máme nějakého koníčka, proč by ho nemohl míti arabský šejk z Džesiré! Pro mne bylo důležitější vědět, co má za lubem.

„Člověče,“ napomenul mne kapitán, „nedívej se na nás, jako bys nás chtěl spolknout. Buď rád, že zříceniny uvidíš! Byl jsem tam několikrát, a naši hosté je jistě také dobře znají.“

„Byl jsem tam s otcem často,“ pravil Kara ben Halef. „Vždycky jsme se modlili súru smrti u hrobu Peršanů. Navštívili jsme i místo, kde Kara ben Nemsi a můj otec leželi nemocni morem. Prohlédli jsme znovu i skrýši perských podloudníků, neboť tehdy nebyla zničena prachem, jak se Kara ben Nemsi domníval. Pojedeme tedy?“

„Ano,“ schválil návrh kapitán.

Šejk vstal.

„Tak rychle to přece jen nepůjde,“ mínil Obermayer. „K troskám je odtud nějakých 130 km a to je mnoho na jednu jízdu. Nerad bych tam přibyl až ráno. Počkejte, zatelefonuji pro lepší koně.“

Arabové opět usedli a kouřili dál statně své doutníky. Já poslal Frice do bytu pro svůj fotografický aparát. Byl to znamenitý výrobek známé firmy. Stál nekřesťanské peníze, ale dělal pěkné obrázky i při velmi slabém osvětlení. Upozornil jsem i Abu Cikra, aby se připravil. Kromě zbraní a střeliva nechtěli jsme ovšem s sebou bráti žádná zavazadla.

Za chvíli se kapitán vrátil a oznámil nám, že měl štěstí. Za půl hodiny odjede vojenský vlak do Hillé a vezme nás s sebou i s koňmi. V té chvíli vstoupil Fric, přinášeje fotografický přístroj. Připravil jsem jej k snímku a upozornil přítomné:

„Nechci zameškati příležitost, která se už asi nenaskytne: totiž zhotoviti snímek syna hadži Halefova a šejka Abu Mohameda. Prosím, postavte se zde."

Skupina byla brzy utvořena a Fric „sklapl". Potom se zdvořile uklonil a řekl:

„Čok tešekkür ederim!")

Zasmáli jsme se a dopili. Obléknuvše pak burnusy a uvázavše si kefije na hlavy, vzali jsme zbraně a sešli do dvora, kde již čekal turecký sluha kapitánův s osedlanými koňmi. Jeden z nich byl skvostný vraný hřebec.

„To je tvůj Džin, Karo ben Halefe?" zeptal se kapitán. Chtěl krásného koně pohladiti, ale jako pěstí odhozen uskočil stranou. Velký arabský chrt, žlutohnědý jako písek pouště, vrhl se naň úplně zticha a byl by ho chytil přímo za hrdlo, kdyby byl mladý Arab nestrhl psa na šňůře stranou.

„Dojan, *geri!* Zpět!" okřikl psa Kara ben Halef.

Chrt se hned uklidnil a šel zpět ke koni. Ale zraku od mého přítele neodvrátil.

„Alláh akbar!" vykřikl kapitán. „Tento pes se jmenuje Dojan?"

„A jak jinak, sídi, bych měl nazývati svého nejlepšího psa. S jménem i duše onoho dávného Dojana se do něho vrátila. A viz tohoto mladého Araba! Jmenuje se hadži Musa ibn Omar ben Sadek. Pamatuješ se na Omara ben Sadeka, přítele mého otce?"

Kapitán se na mne vítězoslavně usmál, jako by chtěl říci: vidíš, že Karel May měl pravdu! Pokrčil jsem rameny.

---

*) Děkuji vám zdvořile!

Nasedli jsme a jeli na nádraží. Nechť st nikdo nepředstavuje něco takového, jako jsou evropská nádraží. Byla to skupina různých bud, baráků z vlnitého plechu a několika primitivních nemocničních domků. Nad tím vším visela bezedná tma, protože nepřátelští letci mohli přijít kdykoli a odkudkoli z prostoru. Byli jsme uprostřed neviditelného vojska. Jen tu a tam zableskla slabá záře příruční lampy, ale hned zase zhasla. Z temnoty zněly povely, a do nich se mísilo klení v různých jazycích: turecky, arabsky, persky a kurdsky. Kdyby byl šejtan chtěl býti všude, kam ho volali, byl by se musel roztrhat!

Za různého zlořečení a strkání jsme konečně nastoupili a vlak se hnul směrem k Hillé. Dorazili jsme tam k jedenácté hodině. Cestou se nestalo nic nápadného, ale jízda za tmy a ve všemožném nepohodlí byla pramálo příjemná. Rádi jsme z vlaku vystoupili.

Úplněk osvětloval naši cestu. V jeho světle vypadaly domy hillských ulic strašidelně. Jen dupot koní rušil noční klid. Několikrát jsme potkali hlídku o čtyřech mužích. Tajemné vraždy vojáků nebyly tehdy v Hillé ničím zvláštním. Lidé mizeli beze stopy a v troskách okolních předvěkých měst byly po čase nacházeny kostry ohlodané supy a hyenami. Vrazi nenechávali svým obětem ani „medajlon smrti", lístek s jménem, na pergamenu v plochém plechovém pouzdru.

I příteli kapitánovi začalo asi být divně u srdce.

„Slyšíš," řekl mi, „je mi, jako bychom jeli přes podkopy, jež mohou kdykoli vybuchnouti."

Kara ben Halef to asi zaslechl, neboť pokýval vážně hlavou a potvrdil:

„Je to pravda! I Kara ben Nemsi měl pocit nejistoty, když tudy jel s mým otcem. A nemýlil se v zlé předtuše nikdy. Mluvme raději o jiném. Pohleď tam!"

Ukázal dopředu po silnici. Tam jsme viděli dlouhou zeď

se širokým vchodem. Bylo jím viděti do dvora bílého v měsíčním světle jako plátno. Ve dvoře stálo stavení s jedinými dveřmi.

Když jsme dojeli dostatečně blízko, slyšeli jsme z budovy halas hlasů. Ze dvora bylo slyšet hrabání kopyty. Byli tam asi nějací koně, ale pro zeď jsme jich neviděli.

„Je to snad khan?“ zeptal jsem se Kary.

„Ano, sídi, to je khan, kde se Kara ben Nemsi a můj otec zastavili, když jeli po druhé k birs Nimrudu. Tady pili kyselé mléko, pekli si kuře a zde si také zlomil vaz onen Ghasi, který chtěl ukrásti Assila ben Riha.“

„Tam se musím podívat,“ řekl kapitán a už pobídl koně ku vchodu. Ale šejk Abu Mohamedů ho zadržel:

„Ticho, effendi, někdo přichází!“

Z hostince vystoupilo několik postav, jež tropily děsný hluk. Potom nám zmizely s očí. Slyšeli jsme, že se zaměstnávají čímsi u koní. Rychle jsme ustoupili do nejhlubšího stínu zdi doufajíce, že nebudeme hned spatřeni. Ale dali si na čas. Slyšeli jsme, že přecházejí sem a tam a jadrně při tom proklínají. Nerozuměli jsme zřetelně, ale tolik bylo jisto, že jim šejtan lítal z úst při každém slovu.

Napadlo mi, abych zase udělal obrázek. Motiv byl krásný: vysoká brána, za ní široký dvůr, zchátralé zdivo domů, osamělá palma, jejíž koruna se vznášela vysoko nad hradební zdí, všecko zalito stříbrným světlem měsíce — jako sen z Tisíce a jedné noci. Sesedl jsem a pomalu vešel do cípu černého stínu zdi, padajícího přes cestu, hledaje vhodnou vzdálenost. Zaostřil jsem si na bránu a chtěl jsem čekat, až se v ní objeví jezdci. Snad mne hned nezpozorují.

Už se blížili. Seděli na koních a pokřikujíce na hostinského, přijížděli zvolna k bráně. Byli tři.

Projeli vchodem a hostinský postoupil za nimi až do brány. Právě když za nimi volal: *„Jene görüšelim* — na

shledanou!“ stiskl jsem. Ale ještě jsem ani aparát nesložil, když mne už hostinský zpozoroval.

„Allah!“ vykřikl. „Kdo je to? Co tu v noci chcete?“

„Neřvi, ty strašpytle,“ okřikl ho Kara ben Halef. „Tobě se nic nestane. Kdo však jsou tito tři? Jsou-li to vyzvědači, budiž Allah milostiv jejich duším. Jsme zástupci padišaha, jemuž Allah darujž stotisíc let!“

Tři muži na koních zastavili koně a uchopili své dlouhé pušky. Přední z nich se na nás rozkřikl:

„Ať vás šejtan roztrhá, sunitští psové! Proč obtěžujete i v noci poutníky, kteří chtějí v chladnějších hodinách cestovati do Kerbely, aby se poklonili svatým hrobům? Kdo jste?“

Dobré nebe! Ta tvář! Byl bych ji poznal mezi tisíci jinými. Tento divoký knír, jejž si majitel stále přetahoval přes jizvu v tváři! A už mi šeptali Fric zleva, kapitán zprava:

„To je Sefir!“

I Kara ben Halef ho poznal. Vytrhl z opasku hroší bič, který zdědil po otci, a zašermoval jím chlapovi kolem nosu, volaje přitom:

„Bezectný šakale, už jsi zapomněl na jméno mého otce? Už tě nepálí šlehy, které ti nadělil? Tobě a tvým pomahačům, Stínu Šafránu a jiným zapsal tento bič jméno hadži Halef a Omara trvale do tváří. Vidím ještě teď ty jizvy! A co tu hledáš? Snad ne to, co jsi ztratil na birs Nimrudu?“

„Alláh tě zatrať do nejhlubší džeheny!“ zaklel Sefir. „Chceš-li vědět, co jsem ztratil, prokletý synu přítele ničemného džaura, jehož dech páchne hůře než tlama *chanzira**), věz, že jsem ztratil svou skrýši pokladů a musím ji najít! A najdu ji tak jistě, jako ti přeji, aby tě šejtan pohltil a poloztráveného vyvrhoval po kouskách do Tigridu!“

Teď jsem toho už měl dost. Kdy bude konec té komedie. Kéž bych byl raději jel na dovolenou do Evropy, i kdybych

*) Vepř.

byl musel tři čtvrtiny času prosedět ve vlaku! Tady se mám otravovati s těmi kašpary a státi se na konec kašparem sám!

„Povídám," zahoukl jsem na všecky přítomné, „nebude-li okamžitě konec této pitomé komedie, pojedu hned zpátky a všecky vás udám! Vypadá to, jako by půl armády turecké bylo nakomandováno k té loutkové komedii. Obermayere, tys v tom jistě taky až po uši! Dovedl jsem ještě pochopiti, že bys tohoto Karu považoval za Halefová syna, ale co řekneš tomu, že zde mezi námi pobíhají i lidé dávno mrtví?"

Můj přítel kapitán, na nějž jsem se teprve teď řádně podíval, byl bledý jako stěna. Kýval hlavou, díval se s jednoho na druhého a konečně vyhrkl:

„Kdybys mne zabil, nerozumím tomu, co se tady děje!"

„Tak tedy přejímám velení já! Ty, tak zvaný Sefire, jsi i se svými průvodci mým zajatcem!"

Sefir se posměšně zachechtal:

„Džaure, což opravdu nevěříš, že jsem Sefir? Zeptej se starého Ahmeda Mahuliho, bimbašiho. Je ubytován v tomto khanu. Hle, tady jde!"

Skutečně, turecký důstojník v uniformě majora stanul v bráně. Buď pro něho khandži došel, zatím co jsme se hádali, nebo ho probudil hluk a přišel pátrati po příčině.

Hromoval sotva nás uviděl:

„Vy synovci psích vnuků, jak se můžete opovážiti, vy šakalové, vyrušovat svým drzým křikem spánek důstojníka padišahova? Mluvte, nebo vás dám na místě postřílet!"

„No — teď už jsem se jistě nadobro zbláznil," pomyslel jsem si. „Teď mi tu předvedou ještě i starého Ahmeda Mahuliho z Říše stříbrného lva!" Ani mi však nenapadlo vzdát se tak lehce. Zatáhl jsem starého bimbašiho stranou a řekl mu důrazně:

„Člověče, teď mi hned povíte, kdo jste? Mám právo se vás ptáti, jsem Frank, stojící ve stínu padišaha, vyslaný samým

seraskierem, tady v kapse mám nejvyšší plné moci. Hraje-li se tu fraška, přiznejte se dobrovolně a v tom případě na vás neučiním udání.“

Bimbaši zbledl.

„Effendi,“ řekl, „už jednou jsem měl co dělat s jedním Frankem, přítelem seraskiera, a bylo to pro mne dobré. Děkuji mu za své povýšení na bimbašiho.“

Kývl jsem na přítele kapitána, a když přišel, řekl jsem, odevzdávaje se již pomalu v osud:

„Ty, mně už je to všechno jedno. Tenhle bimbaši tvrdí, že znal Karla Maye.“

„Ne, toho jsem neznal,“ odporoval Turek. „Muž, o němž jsem mluvil, byl emir Kara ben Nemsi. Ujišťuji vás, effendina, že se tu žádná fraška nehraje!“

V té chvíli se k nám přitočil Sefir na koni.

„Vy ovce,“ pravil opovržlivě, „budete se tu tak dlouho baviti, až se šejtan promění ve vši, které vás pomalu sežerou! Legitimoval mne už konečně ten dědek Ahmed Mahuli nebo ne? Jel přece s námi schválně z Bagdadu až sem! Ó, kéž mu Allah nechá žaludek zarůsti kamením!“

„Chlape,“ řekl jsem mu, „ať jsi kým jsi, zlořečit umíš jako nikdo na celém světě!“

V téže chvíli jsem poznal, že to někdo umí ještě lépe. Přítel kapitán se osopil na chudáka Mahuliho:

„Jak se můžeš opovážiti, ty nejvšivější ze všech zavšivených poddaných vašeho padišaha, strkat nám sem do cesty tu pitomou žížalu, která si dává říkat Sefir! Mluv, starý mrchožroute! Pravý Sefir je přece už dávno kdesi v džeheně u svých prokletých předků.

Vysvětli mi to, než do tebe vjede šejtan a nafoukne tě jako balon, že se rozletíš na tisíc cárů!“

Sefir, slyše tu řeč, položil ruku na prsa i na čelo a hluboce se před kapitánem uklonil:

„Poslyš, effendi, ty přece umíš ještě mnohem lépe zlořečiti a klíti než já sám! Kdepak ses tomu naučil? Snad ne u vyjících dervišů v Kassim Pasa?“

„Drž hubu!“ okřikl ho rázně můj krajan. „Ptal jsem se Ahmeda Mahuliho a nešpinil jsem si ústa hovorem s tebou, bezzubý krokodile!“

Bimbaši se konečně vzmohl na odpověď:

„Effendi, Sefir mne prosil, abych ho doprovázel aspoň až sem. Vpadl nenadále do této nové doby s jejími zmatky a nemůže se v nich vyznati. Měl jsem mu snad odepříti splnění jeho prosby? Své zločiny už dávno odpykal, když ho generál tehdy ve vězení vlastní rukou…“

„Ale vždyť přece vidíš, že žije, ačkoli má být dávno mrtev!“ řval kapitán na důstojníka hodností vyššího.

„Ano, žije! A proč by nežil, vždyť tomu je sotva třicet let!“ bránil se bimbaši.

„Blázni, hotoví blázni, úplní blázni, blbci!“ sípal chudák kapitán a doložil už trochu klidněji:

„Pověz nám aspoň, bimbaši, kam jste vůbec chtěli jeti této noci?“

„Já? Nikam, effendi! Doprovodil jsem Sefira a jeho dva průvodce do Hillé a potom až sem. Chtěli teď na birs Nimrud. Měl jsem ráno přijeti za nimi. To je to celé,“ vysvětloval bimbaši.

Bylo mně v té chvíli, jako by mi v hlavě vybuchovaly ohňostroje. Díval jsem se na přítele, ten na mne, a oba jsme se dali do smíchu.

„Ať tedy jedou s námi! My totiž jedeme také k birs Nimrudu!“ přikázal jsem a vyskočil na koně. V té chvíli jsem náhodou pohlédl na Karu ben Halefa. Tiše se do sebe usmíval. Vida ho! A to se tvářil ještě před pěti minutami, jako by také ničemu nerozuměl? Ale ať se již děje vůle boží! Pro nejhorší chvíle mám s sebou Frice, Abu Cikra a

spolehlivou pistoli.

„Vpřed!“ velel jsem, ale vtom se za námi kdosi rozkřikl:

„Haló, haló, *meš'šurs!*“

Vztekle jsem se otočil. Copak se vůbec nehneme s tohoto prokletého místa?

Tři jezdci se k nám hnali. Jeden z nich se zastavil skoro u mne; chlapík na mezku, který živě střihal ušima. Jezdec vypadal téměř nemožně se svou rozcuchanou bradou, v širokém plstěném klobouku s žalostně svislou střechou, s puškou, jež vypadala jako klacek sebraný v lese. Byl to — Sam Hawkens! A za ním — inu, kdo jiný, než Dick Stone a Will Parker.

S povzdechem jsem se oddal osudu. „*Good evening*, Mr. Hawkensi!“

„*The devil!* Vy mne znáte, sir? Tak mi honem řekněte, kudy k birs Nimrudu, jestli se nemýlím!“

„Pojeďte s námi, gentlemen!“

A pobídli jsme koně do noci. Ani jsem se neohlédl, jedou-li skutečně za námi. Když však dusot kopyt vzadu stále mohutněl, ohlédl jsem se a mráz mi přejel po zádech. Pane Bože, aby nám tak byli Arabové na stopě! A tady se hraje taková komedie! Chtěl jsem — co jsem to vlastně chtěl? Hlava mi připadala těžkou jako cent. Byl jsem jako ochromen. Také přítel kapitán zděšeně upíral oči kupředu. Popadl jsem jeho běhouna za uzdu.

„Ty, tam zleva se blíží zase nějací jezdci, prorazme tudy vpravo a jeďme zpět!“

„Nemá to smysl,“ křikl v odpověď. „Nevidíš, kolik se jich blíží zprava!“

Vskutku, viděl jsem i tam celý zástup jezdců, ženoucích se k nám.

„To je příšerné! Ale už je mi všecko jedno. K čertu se dostaneme tak jako tak!“ vydechl jsem.

Násilně jsme zadrželi koně, a mimo nás se přehnali divoce ti, kteří dosud byli za námi. Nebyl to jen „trojlístek“, ale nejméně dvacet děsivých zjevení. Tam se hnal Old Death, za ním Abu Seif, prorok mahdi, bej z Gumri, Apanačka, tlustý Turek Murad Nasir a ben Nil, Lopez Jordan a Krüger bej.

Můj mozek se vzpíral tomu, co oči viděly. Počítal jsem, kolik asi tento maškarní mumraj stál. Nemohl jsem se však živou mocí vzchopiti k rozumnému myšlení. Představy mi vířily hlavou jako roj včel. V zástupu rozeznával jsem další známé: Barud el Amasat, Hamd el Amasat, za nimi Šut, Mybarek a Tangua, náčelník Kiowů. V očích se mi zatmělo. Namáhal jsem se hleděti jasně a viděl jsem teď tři Meltony, Judit Siberbergovou a Herkula, jemuž kdysi tak nepěkně dala košem. Potom jsem už jen cítil, že padám hlavou dolů. Ještě jsem z dáli zaslechl hlas přítele kapitána:

„Kamaráde, copak se s tebou děje?“

Potom jsem už necítil nic. Jen se mi zdálo, že mne kdosi bere pod paží a zdvihá. Snad tomu tak bylo. Když jsem otevřel oči, stál kapitán u mne.

„Děsně tvrdá žíněnka, člověče!“ zvolal jsem. „Spal jsem dlouho?“

„Ani ne dvě minuty. Hochu, ty ses příliš přemáhal v Džesiré a teď to teprve cítíš,“ odpověděl mi.

Ale já měl ještě v hlavě ty dvě minuty spánku.

„Cože? Dvě minuty? A co se mi to zdálo? Taková ztřeštěnost, považ! Trvalo to celé dny. Přišel k nám Kara ben Halef, Sefir, Sam Hawkens a jiní. Jeli jsme k birs Nimrudu. Chvála Bohu, že jsem se z toho probudil,“ jektal jsem namáhavě.

Přítel se na mne podivně díval.

„Ohlédni se,“ vyzval mne.

Zmateně jsem se rozhlížel kolem sebe. Poznal jsem Frice, Abu Cikra a naše koně. Nahoře sametově černá obloha a

miliony hvězd.

„Kde jsme?“ zeptal jsem se.

Vedle mne se ozval hlas — v prvé vteřině cizí — ale už zase známý:

„Sídi, už je ti jistě lépe. Budeš moci jeti dále? Za chvíli budeme na birs Nimrudu.“

„Tedy skutečně Kara ben Halef?“ vynutil jsem ze sebe s námahou.

„Jak vidíš, sídi!“ odpověděl Arab.

Teď jsem se teprve postavil na nohy.

„Ano,“ řekl nyní Kara, „jsme na místě, kde věrný Dojan střeží hrob mrtvých Peršanů, jimž Kara ben Nemsi a můj otec již nemohli zachrániti život. Musíme však dál. Čas kvapí. Všichni nás už předjeli. Nutno si pospíšiti, abychom dosáhli birs Nimrudu o půlnoci.“

Už mi nic nebylo. Vyskočil jsem na koně, chtěje jeti dále. Vtom se za námi ozvalo volání, abychom ještě počkali. A vzápětí jsme byli obklopeni tlupou lidí na skvělých šedých hedžinech. Vůdce tlupy mne oslovil:

„Pane, uhnali jsme svá zvířata skoro k smrti, abychom dosáhli ještě před půlnocí místa shromáždění na birs Nimrudu, kam jsme předvoláni. Prosíme tě pro Alláha, ukaž nám rychle cestu.“

Kara ben Halef se ujal slova dříve, než jsem mohl cokoli říci:

„Co vy tu právě dnes chcete, ví sám šejtan!“

„Co je ti po tom, ty haddedihnský pasáku ovcí! Což nás nevolá k birs Nimrudu archanděl Džebrail zrovna jako tebe?“

„Znáš je, sídi?“ zašeptal mi šejk Abu Mohamed.

Hned jsem mu je jmenoval: svatý fakir Abd Asl, jeho syn Ibn Asl, za nimi Murad Habulam a konečně reis effendina v přátelském rozhovoru s muzabirem. V té chvíli, když jsem ještě mluvil, vyrazil můj kůň prudce vpřed. Srazil jsem se s

dalším jezdcem, jehož tvář jsem zahlédl pouze na zlomek vteřiny. Byl to Abd el Barak, mokadem svaté kadiriny.

Šílený smích mi unikl z úst. Mocí jsem strhl svého koně stranou a zmatenou rychlostí udělal jsem opět snímek. Chtěl jsem mít na filmu celou tu skupinu ztřeštěných zjevení. Hned potom jsme se řítili dál do noci jako bouře. Přítel kapitán jel vedle mne.

„Člověče, co se to tady děje? Copak jsem se zbláznil?“ křičel na mne bez dechu.

„Ne-e, ale všichni lidé z Mayových románů vstali z mrtvých a mají dnes o půlnoci veliké shromáždění na birs Nimrudu. Sjíždějí se tam teď ze všech konců světa!“ stačil jsem mu vysvětliti.

Kdesi vpředu jsem tušil Karu ben Halefa na Džinu. Po něm jsem já měl nejlepšího koně.

Jeli jsme plnou rychlostí do tmy. Přepadaly mne sice stále ještě pochybnosti o tom, co jsem kolem sebe viděl, ale cítil jsem, že teď již nemohu jednati samostatně. Ať už to je jakákoli komedie, s námi sehraná bez našeho vědomí, nebo nervové předráždění nebo snad sen: cítil jsem, že mne vůle neposlouchá, že se musím poddati běhu událostí, že každý odpor je marný.

Nevím, po jaké době jsem zadržel koně uprostřed babylonských trosek. V té chvíli mne dohonili soudruzi vojáci a oba Arabové: šejk Abu Mohamed i syn Omara ben Sadeka. Rozhlédl jsem se trochu a poznal, že jsme blízko hlavních zřícenin u brány Ištařiny, nejnádhernější babylonské brány vůbec. Roku 1911 vykopal ji z nánosu trosek a písku Robert Koldewey.

Vůkol nás se shromáždilo množství tajemných postav, vypadajících strašidelně v šerém přísvitu noci. Šli a jeli kolem brány Ištařiny a hlučně rozmlouvali. Jen tak namátkou jsem rozeznával hned asi patnáct jazyků. Znal jsem z každého aspoň

tolik, abych věděl, o kterou řeč jde. Bylo slyšeti angličtinu, perštinu, arabštinu, turečtinu, kurdská nářečí, francouzštinu, čínštinu, bulharštinu, *hausa* (řeč saharských Tuaregů), rumunštinu, holandštinu, němčinu a různé indiánské řeči.

Zplna hrdla se za mnou rozesmál Fric:

„Namoutě, pane, teď jsem z toho sám janek. Takové galapředstavení neviděl ani nebožtík Napoleon!"

Měl pravdu. Něco podobného na světě už nikdo neuvidí. Vystrojiti tak úplné shromáždění lidí a zvířat Mayových románů přesně podle jeho původních popisů nemůže ani velmož, leda by se chtěl připravit na žebráckou hůl.

Poznali jsme další osoby: Otce pěti set, Krumira, starého Cursing Dry, bledého Carpia, Dicka Hamerdula a Pita Holberse, Indiány, míšence a různé černochy z ponilských krajů.

„Pozor, přátelé, k ruce zbraň! Tam jedou bratří Aladži," varoval nás kapitán.

„A za nimi řezník Šerák, tetička Drollová, lord Castlepol a rowdiové z mississipského steameru," určoval dále Fric.

„A tu je monsieur Galingré… Jakpak jdou obchody, mösje?"

Ale Francouz na Frice ani nepohlédl. Už jsme byli daleko od něho a vjeli plnou rychlostí do indiánského kmene o síle aspoň pěti set hlav jako do pralesa červených buků. Podle válečných barev jsem poznal Comanchy. Uprostřed nich jeli Old Wabble a — Červenomodrý Metusalém.

S nepochopitelnou rychlostí se nám všichni vyhýbali. Sotva jsme se blížili k různým hustě sraženým houfům, už zde byla i ulička pro nás. Bylo to, jako bychom klouzali jejich těly pojednou odhmotněnými. A přece to nebyla éterická těla duchů, což jsme dobře poznali, když se někdo z nich o nás bezděky otřel.

Když jsme projížděli řadami asakerů, které kdysi Kara ben

Nemsi vedl sudanskou stepí, pocítil jsem nejeden štulec pažbou, jemuž jsem nemohl dost rychle uhnouti při naší kvapné jízdě.

Tak jsme se blížili zřícenině Etemenanki, tedy vlastnímu birs Nimrudu, věži babylonské. Kara, který byl blízko před námi, obrátil se jedné chvíle a upozornil nás:

„Už brzy přijdeme k prostranství, kde za onoho času Kara ben Nemsi a můj otec pozorovali podloudníky bořící a pálící rakve karavany smrti."

A vskutku! Zdálo se, že dnes je opět všecko tak, jako za oněch dávno minulých dnů. Cítili jsme ve vzduchu dým ohňů, ovšem bez výparů. Do světla měsíce se mísila od země jakási narudlá záře. Brzy jsme viděli i proudy jisker sršících k nebesům, a slyšeli praskot dřeva pukajícího v plamenech. Náhle — až jsem se téměř ulekl — zahnuli jsme kolem nároží několika zřícených ulic a měli jsme před sebou široké, volné prostranství, o němž mluvil Kara.

Velikým obloukem dokola, asi do tří čtvrtin kruhu, plálo tu na tisíc ohňů. Okolo nich se míhaly nezřetelné stíny postav krytých proti nám dýmem a plameny. Jen v pozadí roviny, kde se do tmy nebes tyčila pochmurná zřícenina biblické věže, bylo volné místo. Rozpadlé, ale stále ještě na čtyři sta stupňů čítající schodiště vede troskami vzhůru na věž. Ztrácelo se nyní nahoře ve tmě do prázdna, jako by vedlo rovnou do nebe.

A pojednou jsme byli sami. Zástupy, jež přijely s námi, se rozptýlily k ohňům, a my klusali přímo k věži. Kara zadržel koně těsně u nejnižšího schodu, seskočil a řekl:

„Sestup, sídi, zůstaneme zde! Zavedu koně nahoru na *súk el kanafíd,* tržiště dikobrazů, kde před dávným časem byli ukryti Assil a Barkh."

Fric však hned mávl odmítavě rukou a nespokojeně zabrumlal:

„Ne, ne, človíčku, z toho nebude nic. Čert nikdy nespí. Ty

ježaté potvůrky by mohly třebas dostati chuť na koninu, a co potom? A na sežraných nebo ‚otočených' koních by nemohl jezditi ani starý Kara ben Nemsi, rozumíme!"

Dali jsme se do hlučného smíchu. Co jsme měli dělat? Bylo nám vůbec velmi vhod, že Fric takto rozřešil otázku dosti choulostivou. A Kara učinil to nejmoudřejší, co mohl udělat: smál se s námi.

„Jak chcete," řekl. Potom si stočil cigaretu a usedl na nejnižší schod věže. Učinili jsme podobně a rozhlíželi se prostranstvím. Teprve nyní jsme uzřeli množství černých stanů, které stály všude při ohních, řadami až skoro k nám. Z nejbližšího vyšly právě zajímavé osoby. Prohlédl jsem si je dalekohledem a upozornil na ně Frice. Vrátil mi kukátko skoro hned a zjišťoval:

„Poznávám je zcela dobře. Je tam David Lindsay, Emery Bothwell, Tatellah Satah a Ustad. Za tímto stanem je ženský stan, před nímž stojí Hanneh a Mara Durimeh. Karo ben Halefe," obrátil se pojednou k šejkovi, „effendi nebo sídi — neznám ještě tvůj služební titul — žije ještě tvá matka nebo ne? Nepůjdeš ji pozdravit?"

Kara však prostořekého Frice ani neposlouchal. Položiv mi ruku těžce na rameno, řekl velmi vážně:

„Sídi, napsal jsi kdysi knihu a v ní byla slova hodná péra ibn Rošda nebo ibn Síny*): *„Vše, co bylo kdysi, je přítomnosti pouhým snem.""*

„Karo, pozbyl jsi rozumu?" bylo by ze mne málem vyhrklo. Neboť do této chvíle mi ještě nikdy ani nenapadlo napsati nějakou knihu. Kara se usmál, jako by říkal: „Však to vím!" A vysvětloval:

„Jednoho dne, sídi, porozumíš moudrosti Orientu. Vše, co poctivě myslíme, stává se hmatatelnou skutečností dříve nebo později. Žádná z našich myšlenek nezapadne v prázdné nic.

*) Averroes, Avicenna — slavní středověcí filosofové arabští.

Uvidíš a zažiješ to sám, sídi!“

Jeho hlas měl přízvuk tajemného chvění zvonů, jež nemajíce lidské řeči hlásají přece svrchovaná tajemství. Sbíral jsem veškerou sílu vůle, abych se vytrhl z moci kouzla, jež nás obklopovalo, ale marně. Připadalo mi téměř znesvěcením, když má ruka bezděky sahala po komoře. Ale pole trosek přede mnou, protkané plameny ohňů, zalité světlem úplňku pod nebem posetým hvězdami připadalo mi tak tajemně vznešeným a hrůzně krásným, že mi bylo jako bych měl spíše umříti než nevzíti s sebou aspoň jeden snímek.

V několika vteřinách byl obrázek hotov. Ještě jsem ani přístroj neuložil, když náhle jako odvanut přestal všechen hluk, hrabání kopyt i lidské hlasy. I ohně přestaly praskati. Nastalo tajemné, mrtvé, nekonečné ticho.

„Hodina duchů,“ zahuhlal Fric. A kapitán mi nastavil před oči své svítící náramkové hodinky. Ukazovaly přesně půlnoc.

Nebylo slyšeti ani nejmenšího šelestu. I ony tři — čtyři palmy, jež se zde udržely mezi troskami, stály úplně bez hnutí jako kulisy.

Pojednou všichni shromáždění vstali a hleděli upřeně k severovýchodu, k bráně Ištařině. Může-li ticho přejíti v kamenné, bezmezné mlčení, stalo se to teď. V tomto tichu bylo slyšeti z veliké dálky dupot několika koní. Uzřel jsem konečně tři jezdce. V dálce se jevily jejich postavy poměrně malými. Jeli snad zvolna, ale měl jsem dojem, že se blíží rychlostí větru. Bezděky jsem se ohlédl na Karu ben Halefa. — Jeho místo však bylo prázdné. Uháněl vstříc oněm třem jezdcům mávaje puškou nad hlavou a hlasitě jásaje. Ještě než k nim dojel, poznali jsme je.

Uprostřed jel Old Shatterhand na Rihu, s oběma svými slavnými puškami na plecích. Po jeho pravici Vinnetou, náčelník Apachů, bronzové, nepohnuté tváře. Po levici lovcově ujížděl malý hadži Halef Omar.

Nebyl jsem schopen dál myslet. Nemohl jsem se ani pokusit o rozeznání klamu smyslů od skutečnosti. Sen a skutečnost, šedá realita a básnická vidina se smísily v mé mysli a splynuly v celek. Bylo to jako vyrovnání rozporu mezi rozumem a zázrakem. Účinkovalo to na mne podivně. Probíhal mnou proud citů blahodárného klidu a usmířeného štěstí.

Karův Džin se přitočil k svému pradědu Rihovi a otíral oň svou krásnou hlavu za radostného řičení. Potom zamířili všichni ti čtyři znamenití válečníci přímo k nám. Ač byli při setkání s Karou ještě několik set metrů od nás, trvalo jen několik okamžiků, než zastavili své koně uprostřed prostranství.

Old Shatterhand, vlídně se usmívaje, seskočil s koně. Hadži Halef pronášel k svému synu záplavu květnatých vět, v nichž se ozývala přirovnání, jako syn orlů, synovec sokolů, pravnuk jestřábích předků a jiné podobné hrdinské výrazy. Jen Vinnetou mlčel. Seskočil s Ildžiho a beze slov podal nejbližšímu ruku. Ostatně každé slovo bylo by teď zaniklo v bouři radostných pozdravů, která se v té chvíli rozpoutala. Museli jsme se rychle uchýliti i s koňmi, klopýtajícími přes kusy zřícených zdí, tak vysoko do trosek věže, jak jen bylo možno. Davy, které chtěly zblízka pozdraviti Old Shatterhanda, byly by nás umačkaly.

I zvířata k němu přišla, dávajíce najevo svou nezkrotnou radost. Byla tu bílá kobyla Mohameda Emina, na níž kdysi uhnal divokého osla sindžarského až k smrti, Mary Sama Hawkense, strakáči Alladžiů, kůň Swallow a Hatatitlá, a ovšem chrt Dojan, který se žádným způsobem nechtěl uspokojiti.

Před jedním příchozím se však zástupy přece rozestoupily. Blížil se starý Arab s bílým vousem, Mohamed Emin. Za ním šel dav lidí v nejrůznějších oděních a s nejrozmanitějšími

zbraněmi v rukou, za opaskem a na plecích. Poznával jsem je jakýmsi divným způsobem všechny najednou, nikoli jednoho po druhém. Byli mezi nimi starý puškař Henry, udatná Indiánka Kolma Puši, průvodce cizinců ben Vasak, Selim, rozhazovač hnátů, Vinnetouova sestra Nšo-či, hrbatý Klekipetra a Matto Šahko, náčelník Osagů, profesor Ficlipucli.

Když jsem se nasytil pohledu na tyto lidi, zabloudil jsem zrakem k Old Shatterhandovi. Jeho obličej byl klidný, až příliš vážný, ba smutný, zarmoucený. Jako by byl unaven dalekou jízdou, usedl na prasklý sloup, který před ním ležel. Sledoval jsem jeho pohled a zjistil, že si prohlíží jisté místo u cihlové zdi, téměř nedotknuté zubem času. Cihly měly dobře čitelný nápis klínovým písmem. Byl to snad onen vchod do podzemní skrýše pokladu Stínů? Nemohl jsem dlouho spřádati tyto myšlenky. Mohamed Emin vystupoval zvolna na výčnělek zříceného zdiva. Postaviv se pevně nahoře, zdvihl ruku na znamení, že bude mluvit. Ale nadarmo. Dav si nevšiml jeho pokynu a hučel dál. Příboj pozdravných výkřiků se rozléval prostranstvím. Přítel kapitán mne rýpl do boku a pravil:

„Fotografuj! To, co jsi dosud vzal, je pecka z datle proti tomu, co máme před sebou!“

Skupina před námi byla jako schválně sestavena pro fotografa. Nahoře starý šejk Mohamed Emin, jehož bílý vous byl osvětlen září plamenů, níže pod ním šejk hadži Halef, vedle nich seděl Fric maje pušku přes kolena, u nich přítel kapitán, jemuž Otec Tance právě podával cigaretu. Bez rozmýšlení jsem snímek udělal.

Zatím lidé u paty věže lomozili dál. Ve směsici hlasů jsem poznal Davida Lindsaye, mávajícího zuřivě šedivým cylindrem na pozdrav. Za ním se blýskala šavle Abu Seifa. Berly starého Mybareka narážely o sebe při chůzi. Zoufale vrtěl hlavou starý šejk Haddedihnů. Lidé naň jednoduše nedbali.

Vtom skoro jediným vzmachem a skokem se vyšinul

nahoru k němu náčelník Apachů. Jediný velitelský pohyb jeho paže a nastalo hrobové ticho.

Světlo měsíce se odráželo na jeho stříbrné pušce. Dosáhnuv klidu ve shromáždění, spustil se rudý náčelník do sedu na témž místě, kde stál. Pak se vyšplhal až k němu a vysoko vypjal svou malou postavu hadži Halef Omar ben hadži Abul Abbas ibn hadži Davud al Gossarah, šejk Haddedihnů, velikého kmene Šammarů, a promluvil k velikému shromáždění:

„Čest a chvála Allahovi, Pánu světů, který vládnouti bude v den soudný! Ó, vy věřící i nevěřící! Synové spravedlnosti i vnukové zločinu! Děti pravdy i zlobou sršící potomci a strýcové lži a přetvářky! Služebníci spravedlivé odplaty i vy psi, jež rozdrtil lev krevní msty zuby své tlamy! Vy všichni, udatní pardálové, otcové hromu, synové věkem zmoudřelých slonů, bratří velbloudů kolísavého kroku, vy páchnoucí hyeny, zbabělí šakalové, oškliví krokodili, které Allah sežehni, hladoví vlci i nádherní bystronozí oři! My, nejproslulejší hrdinové okrsku zemského, jsme vás povolali na tuto noc ze sedmého nebe Allahova i z nejčernějších koutů dženeny na tento svět pod zářící *ujun Allah,* oči Allahovy, planoucí hvězdy, neboť hodiny Pána světů ukazují začátek nové doby. Allah stvořil na svém nebi znamení dobrá i zlá. Všechna plní úkol daný jim v životě tvorstva. Proto vás všecky pozdravujeme. Proto vítáme ve jménu našeho sídiho ty, kteří se dnes objevujete před naším zrakem: vás, vy hrdinové, k jejichž slávě nelze již ničeho dodati, i vás všechny, supy mrchožrouty, hyeny a krokodily, jako syny zločinu. Neboť vězte, že vždy se musí jeden státi krokodilem, aby zachránil od prokletí duše sta jiných. My, hrdinové, jsme pomáhali prováděti tento moudrý příkaz Allahův. Chvála tobě, Mybareku! Jak by se byla mohla bez tebe projeviti spravedlnost boží celému světu tak jasně? Chvála vám, kteří jste se často proviňovali proti zákonu Allahovu jako ibn Asl, Šut, Šárka, Suef, sendador a jiní. Málo

lidem jste ublížili, ale statisícům jste proti své vůli ukázali, jak moudře Allah řídí svět! Dnes vzchází nám poznání nové pravdy a pravé svobody, jakož vám je kdysi zvěstoval již emir Kara ben Nemsi, jemuž jste však na svoji škodu nevěřili. Jste očištěni plameny věčného ohně, proměňováni svatým světlem ráje Allahova. Napraveno je vše, čím jste se za onoho života prohřešili, a zdokonaleno, co jste dobrého učinili. Bůh jest veliký!“

Zakončil svou řeč velkolepým posunkem vznešenosti, a opřen hrdě o svou pušku, nechal nad sebou prouditi nepopsatelný jásot, který se nyní rozléval celým prostranstvím. Konečně přece ustoupil se svého místa a Karel May — Old Shatterhand — opíraje se o medvědobijce, vystupoval k němu vzhůru. Stanuv vedle hadžiho, promluvil tiše, ale tak jasně, že to bylo slyšeti na celé pláni pod zříceninami. Řekl jen tato slova:

„Drahé děti…“

Potom učinil dlouhou pomlčku, jako by svou řeč byl zapomněl a musel ji teď v paměti namáhavě shledávat. Co potom ještě mluvil, nevím už přesně. Ostatně je to na stránkách jeho spisů všecko napsáno, a kdo chce, může si to přečísti po prvé nebo znova. Jeho díla mluví zaň jasnou řečí; životem všech jeho postav, které znova a znova prožívají v duších čtenářů vítězství dobra nad zlem. Pevná víra v člověka vine se jimi jako červená niť. Ti, kdož byli už v mládí tak šťastni, že poznali jeho spisy, děkují jim za ranné poznání pevných zásad a ušlechtilých povah, za dobré rady a příklady odvážných činů. A když později mnohého tvrdý život odvolal od hry, tu se teprv ukázalo, jak mohutnou činorodou sílu jejich duše v mládí z jeho bohatství ducha do sebe vssály…

Z myšlenek vytrhl mne hlasitější přízvuk jeho řeči:

„Když jsem vás tvořil, mé děti, netvořil jsem pouhá dobrodružství, ačkoli to byla vždycky jen dobrodružství, jež

přetvořovala osudy národů. Světem jde odedávna boj. A já nejsem jen kmotrem Kary ben Halefa, ale všech, kteří v celém světě umírají za pravdu a spravedlnost, aby se potvrdilo, že jedině Bohu patří Západ i Východ."

Víc jsem neslyšel. Mraky náhle zahalily měsíc. Jejich stíny běžely po zříceninách. Pocítil jsem, že se mne kdosi dotkl. Byl to Vinnetou. A už také stál u nás přítel kapitán. Postřehl jsem ještě, že Old Shatterhand vyňal svým loveckým nožem cihlu poznamenanou začátkem klínového nápisu dobře známého čtenářům „Stříbrného lva". Vytahoval cihlu za cihlou. Otvor se rozšiřoval.

„Vystupte na koně a jeďte na jihozápad!" rozkázal nám v té chvíli náčelník. Jeho slova zněla tak, že jsme bez váhání nasedli — kapitán, Fric, Abu Cikr a já. Kolem nás dohasínaly ohně. V jejich zmírajícím svitu jsme viděli, že Old Shatterhand, hadži Halef a Vinnetou již vstoupili do tmavého otvoru ve zdi. Za nimi se chystali vstoupiti všichni druzí a mizeli v něm jako ve věčné prázdnotě. Karu ben Halefa a šejka Abu Mohameda jsem však hledal marně.

Všecko jako by se kolem nás bylo propadalo do mlhy a noci. Bylo ticho, jako by už tisíce let sem nikdo nevkročil. Umlkly všecky hlasy. Jediný hluk působila kopyta našich běhounů, klusajících napříč polem zřícenin k jihozápadu. Jsouce přespříliš unaveni, cvičili jsme se volky nevolky v znamenitém jezdeckém umění: spáti v sedle. Ustavičný přechod z polospánku do bdění s úsilím udržeti se v sedle a říditi koně, boj s únavou, vysilovaly nás úplně. Toužili jsme po konci této jízdy jako po nebeském ráji. Jen ten, kdo to zkusil, ví, jak taková únava dovede člověka zmořiti.

Cítil jsem, jak nemožné nám nyní je mysleti na cokoli. Řekl bych, že myšlenky, vtírající se do mozku, odrážely se od nás jako hrách od stěny. Neměli jsme vůle; nejeli jsme, spíše se cesta posunovala dozadu pod kopyty našich koní. Přitom však

byl by nás každý cizí zvuk vyrušil z tupé malátnosti jako výstřel z děla. Ale nestalo se nic.

Občerstvilo nás teprve vycházející slunce. Bylo nám pojednou jako po studené koupeli. Se smíchem jsme se na sebe podívali. Jak se jen může člověku zdáti cosi tak nevýslovně ztřeštěného! Ale nikomu z nás tento nápad nevyklouzl z úst. Na jihu jsme spatřili mračna prachu, jež se k nám blížila. Vyhnouti se jim nebylo možno.

„Arabové! Čert je vezmi!" stačil ještě zaklíti Otec Tance, a už jsme byli uprostřed nich. Obklopili nás a namířili na nás pušky i kopí. Vtom je však Abu Cikr poznal:

„Effendi, vyhráli jsme! Jsou to beni Haddedihn!"

„A vy jste prokletí džaurové, na něž nechť šejtan vysype celá mračna vší!" osopil se na nás vůdce tlupy, bradatý, zamračený chlap. Poněvadž jsme byli oholeni, poznal v nás Evropany přes naše arabské burnusy a kefije.

„Drzosti, neopouštěj mne!" zasyčel Fric a obořil se na Araba:

„Ty sám jsi džaur, odpadlíku od Allaha! Což neumíš ani rozeznat vojáky kalifovy od jeho nepřátel?"

„El hamdulillah!" zvolal Arab. „Vy jste ti, které hledáme?"

„To nevím, šejku, ale včera v čas *aši* byli dva z vašich vůdců u nás v Bagdadě, Kara ben Halef a šejk Abu Mohamedů. Řekli nám, že k nám chcete přitrhnouti s kořistí, kterou jste vzali džaurům."

Viděl jsem, že Arab přes tmavou svou pleť náhle zbledl.

Potom však sklonil zbraň a šeptal třesoucími se rty: „Chvála Allahovi, Pánu světů! Ano, jsme předvoj Haddedihnů a Abu Mohamedů. Měli jsme bojovati proti zelené korouhvi kalifově. Džaurové nás k tomu přemlouvali. Ale podařilo se nám zajmouti je a teď jsme s celým nákladem zbraní, množstvím velbloudů a zajatců asi hodinu cesty odtud. Doveď nás, pane, do Hillé, aby nás nepřítel nezaskočil!"

Přikývl jsem na souhlas:

„Ovšem, pojedeme úplně bezpečně!“

Potom jsem pobídl svého koně ještě blíže k Arabovi a pošeptal mu:

„Řekni mi, pro Alláha, šejku, jak je to vlastně s tím Kara ben Halefem a starým šejkem Abu Mohamedů?“

„Sídi,“ odvětil právě tak tiše, „muž jménem Kara, syn proslulého reka, byl dlouhou dobu naším šejkem. Ale už před lety povolal ho Allah i šejka Abu Mohamedů k sobě do ráje. Nemluvme o tom. Buď jméno boží pochváleno…“

*

V Bagdadě jsem dal vyvolati snímky. Zakrátko mi donesl můj sluha prvé kopie. Na prvním snímku, kde jsme měli být my, přítel kapitán a já, s oběma šejky, stál jsem s přítelem sám. Na druhém byl hostinský v khanu a kýval místo Sefirovi a Otci Koření — do měsíční noci. Na posledním byli jsme opět jen sami. Po Old Shatterhandovi a druhých ani stopy. Ale zvláštní věc: na snímku se zřetelně rýsovala díra, v které shromáždění duchů zmizelo. A přece byla ta díra ve chvíli, kdy jsem fotografoval, ještě uzavřena.

Vysvětlení těchto událostí nemám. Jedno je jisto: viděli jsme v Orientě — a viděli to i mnozí jiní — že Karel May žije.

Prsten Sillů nosím dodnes. Neboť můj Fric, jenž si tehdy prsten přivlastnil, padl na Kemmelu, přítel kapitán u Kut el Amary.

OBSAH

Muž ze Staked Plains.....5
1. Vraždící poušť.....7
2. Básník savany..... 20
3. Pomsta.....33
4. Hrabě Hernami.....56
5. Zločincův konec.....81
Černé oko.....99
Zpívající voda..... 115
Hamail.....129
Fi-Fob, bůžek.....139
Gitano.....151
Na březích Dviny.....175
1. Démanty.....177
2. Hra proti hře.....182
3. Odplata.....190
Old Shatterhandova první láska.....203
1. Rodina punčochářova.....205
2. Nový Paganini.....227
3. Marta.....245
4. Petrolejový princ..... 258
5. Úder blesku.....275
Nepravé excelence.....297
1. V hostinci „U tří labutí“.....299
2. V hostinci „U tří lip“.....310
3. Cesta k soudu..... 323
Kouzelný koberec.....337
Přehlídka mrtvých.....343

Romány Karla Maye

získaly si neobyčejné obliby nejen svým napínavým dějem a malebným líčením dobrodružství, nýbrž i tím, že jsou bohatým pramenem poučení o cizích zemích. Mravně i výchovně nezávadné, mají v sobě etické zrno, učí odvaze, mužnosti a gentlemanství. **V českém vydání dosud vyšlo:**

Sv. 1. Pouští
» 2. U ctitelů ďábla
» 3. Divokým Kurdistanem
» 4. Z Bagdadu do Stambulu
» 5. V roklinách balkánských
» 6. V zemi Škipetarů
» 7. V horách Sar-Daghu
» 8. Šut
» 9. Indiánské léto
» 10. Rudý gentleman
» 11. Na válečné stezce
» 12. Soumrak Indiánů
» 13. Vinnetouův odkaz
» 14. Ve stínu palem
» 15. Na Tichém oceánu
» 16. Na Rio de la Plata
» 17. Pampero
» 18. V Kordillerách
» 19. V Llanu estacadu
» 20. U táborových ohňů
» 21. V horách Skalistých
» 22. Quimbo
» 23. Hadži Halef Omar
Sv. 24. Na březích Nilu
» 25. Otec pěti set
» 26. V ebenové zemi
» 27. Poslední otroci
» 28. Pouť do Mekky
» 29. V městě prorokově
» 30. Do země mandarínů
» 31. V zemi černých stanů
» 32. Vězeň bagdadský
» 33. Tajemství věže babylonské
» 34. V propastech Stínů
» 35. Ahriman Mirza
» 36. Růže ze Širázu
» 37. V bažinách Ardistanu
» 38. Na hoře Alláhově
» 39. Smrtící prach
» 40. Vyznání
» 41. Derviš
» 42. Královna pouště
» 43. Růže pralesa
» 44. Údolí smrti

Každý svazek Kč 28 —, váz. Kč 38 —, — Žádejte podrobný seznam.

S puškou a lassem

jest jméno románové sbírky, která chce mládeži a těm, kteří se cítí mladými, nahradit ztracenou krásu táborových ohňů a kouzlo letních dobrodružství. Za krátkou dobu svého vycházení získala si přátelství všech mladých srdcí. Dosud vyšlo:

Allen	Meč od admirála	Kč	12.—
Altsheler	Za zlatem do země Soluxů	„	22.—
Altsheler	Ztracení lovci	„	22.—
Neholý	Tekumtha, poslední Shawnee	„	20.—
Beholz	Zvěd z tvrze Oswego	„	20.—
Houssenard	Burští hrdinové	„	20.—
Boussenard	Junák od zuavů	„	16.—
Cooper	Poslední Mohykán	„	18.—
Defoe	Robinson Crusoe	„	18.—
Erskine	Hlídka jede na sever	„	14.—
Ferry	Zálesák	„	22.—
Ferry	Bělouš prérie	„	22.—
Goll	Dakota v ohni	v tisku.	
Gredsted	Hura Kura, zelený náramek	Kč	12.—
Gredsted	Zpívající šíp	„	14.—
Gredsted	Syn prérie	„	14.—
Hawthorne	Tajemství navajského kaňonu	„	10.—
Hire	Tři hoši v Habeši	„	24.—
Hire	Tři hoši za oceánem	„	22.—
Hloucha K.	Řiďte loď k Pacifiku!	„	18.—
Jerndorff	Severní hvězda	„	12.—
Jerndorif	Mexický odvážlivec	„	9.—
Johns	Biggles od velbloudích stihaček	„	20.—
Johns	Biggles, vzdušný komodor	„	20.—
Kravkov	V zajetí polární noci	„	12.—
Lev	Kamarád ze Slunečního kaňonu	„	22.—
May	Černý mustang	„	22.—
May	Ohnivá puška	„	20.—
Mayne-Reid	Lovci skalpů	„	26.—
Medula	Pozor, Tome, špion	„	10.—
Miller	Bílý buvol	„	22.—
Pospíšil	V zemi otrávených šípů	„	22.—
While	Dlouhá puška	„	32.—
Westerman	Třetí důstojník	„	22.—

U všech knihkupců. Nakladatelé Toužiraský a Moravec v

Praze.